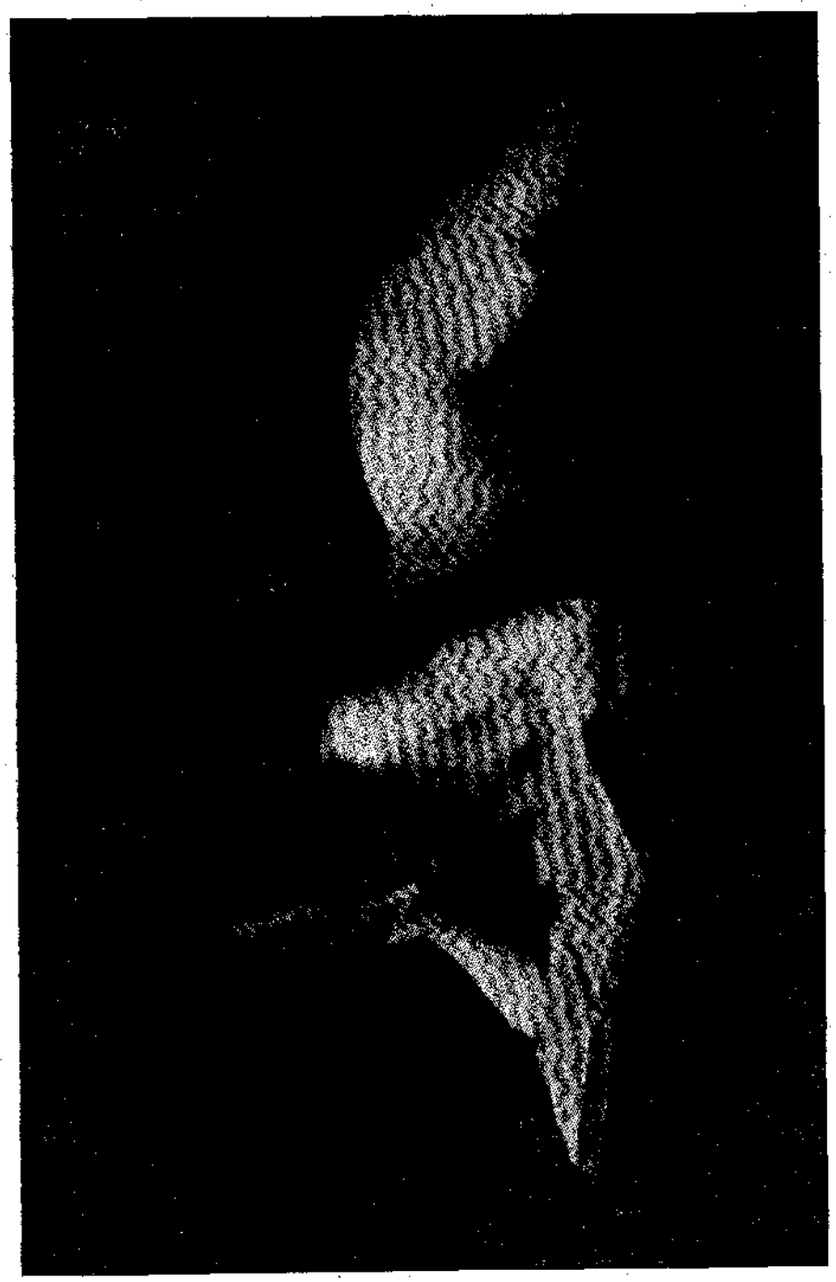

ΥΠΟ Ι. Ι. ΕΝΝΕΡ

ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ

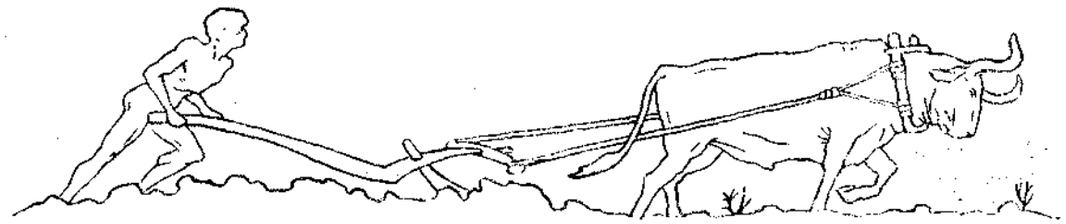

ΠΑΝΔΘΗΝΑΙΑ

ΕΤΟΣ Ε΄ 15-31
ΙΟΥΛΙΟΥ 1905

ΑΡΧΑΙΟΙ ΚΑΙ ΝΕΟΙ ΑΛΧΗΜΙΣΤΑΙ

Ἐργάζεται ἐν παραβύστῳ ὑπογείῳ, ὠχρότερος τῆς ἀλαμποῦς λυχνίας του καὶ κυρτότερος τῶν *ἀποστακτικῶν λοπάδων* του· ἐργάζεται νυχθημερόν, θερμαίνων τὸ θεῖον καὶ τὸν ὑδράργυρον εἰς τὰς *κηροτακίδας* του καὶ προσαρμόζων χαλκία καὶ σωλῆνας εἰς τὰς ἀτέχνους φιάλας του· ἔτη μακρὰ ματαίως ζητεῖ τὸ βλέμμα του νὰ συναντήσῃ εἰς τὸν βυθὸν τῶν χωνευτηρίων τὴν παρήγορον ἐκείνην λάμψιν, τὴν ὁποίαν πλάττουσι τὰ χρυσά του ὄνειρα· ὄνειρα εἰς τὰ ὁποῖα ἀνελύθη ὁλόκληρος ἡ ζωή του, ὑπὸ τὴν φλόγα μιᾶς ἀσαλεύτου ἰδέας θερμαινομένη, ὄνειρα τὰ ὁποῖα τὸν κατέστησαν σκιάν, σκιὰν ἄλλην πλέον ἄϋλον ζητοῦσαν νὰ συλλάβῃ. Ὀσμὴ εὐρῶτος καὶ θείου ἀναθυμιάσεις ἔφθειραν τὴν ὑγείαν του. Ἡ παγερὰ τῆς ἀτυχίας σφραγὶς ἐλεύκανε τὴν κεφαλήν του. Τὰ χείλη του συσπῶνται διαρκῶς ψιθυρίζοντα, τόρα μὲν πρὸς τὸν δημιουργὸν εὐλαβεῖς προσευχάς, τόρα δὲ πρὸς τοὺς δαίμονας θερμὰς ἐπικλήσεις καὶ ὑποσχέσεις πονηράς· πλὴν εἰς ταύτας δυστυχῶς ἀποκρίνεται χλευάζων ὁ ἀπαίσιος μόνον τριγμὸς τῶν σαύρων καὶ τῶν σκορπίων, οἵτινες περίστανται μόνοι μάρτυρες ἀπαύστου καὶ ἀγωνιώδους πλὴν ματαίας ἐργασίας.

Ἰδρὼς πληροῖ τὰς πολλοπλᾶς ρυτίδας ὅσας ἡ θλίψις ἐχάραξεν εἰς τὸ ρικνόν του πρόσωπον. Τὸ φλέγον βλέμμα του καὶ ἡ ξηρὰ μορφή του παριστάνουν ἄνθρωπον κατατρυχόμενον ἀπὸ ἄσβεστον δίψαν. Τὸν κατατρύχει ἡ ἀκορεστοτέρα δίψα, ἡ δίψα τοῦ χρυσοῦ.

* * *

Τοιαύτην τινὰ εἰκόνα τοῦ ἀλχημιστοῦ βλέπω συνυφαίνουσαν τὴν φαντασίαν τοῦ ἀναγνώστου ἀπὸ τὰς ἀορίστους ἐκείνας καὶ ἀσαφεῖς ἰδέας, ὅσαι περὶ τῶν μυστηριωδῶν τούτων ἀνθρώπων πλανῶνται εἰς διάφορα βιβλία ἐπιστημονικὰ ἢ καὶ μυθιστορήματα.

Ἡ εἰκὼν αὕτη εἶνε βεβαίως μονομερής, ἀλλ' ὄχι καὶ ἀσύστατος. Ἀλχημεία, μαγεία καὶ ἀστρονομία, ἦσαν ποτὲ ἐπιστῆμαι συναφεῖς καὶ συνώνυμοι ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, καὶ οἱ καταγινόμενοι εἰς τὴν λύσιν τῶν ἀλχημιστικῶν προβλημάτων, κρυφίως συνήθως καὶ ἐν παραβύστῳ εἰργάζοντο, διότι δὲν ἦτο συνετόν, ὡς θὰ ἴδωμεν, εἰς τὸ φανερὸν νὰ ἐξαγγέλλουν τὰ πειράματα καὶ τὰς ἐπιτυχίας των· ἡ δίψα τοῦ χρυσοῦ πολλάκις κατὰ τὸν μεσαίωνα, ὅτε ἡγεμόνες καὶ βασιλεῖς ἀπεγύμνουν τοὺς λαούς των διὰ νὰ συντηρήσωσι ἀτελευτήτους πολέμους, ὑπῆρξε τοιαύτη, ὥστε πρὸς τοὺς ἀλχημιστὰς ἀπέβλεπον, ὡς πρὸς τὸν ἀπὸ μηχανῆς Θεόν, τὸν δυνάμενον νὰ σώσῃ ἀπὸ τῆς χρεωκοπίας τὸ κράτος των, καὶ ἡ ἐλευθερία τῶν ἀλχημιστῶν ἐπεβουλεύετο πανταχόθεν, σκληρὸς δὲ θάνατος πολλάκις τοὺς ἀνέμενεν, ἂν ἀπετύγχανον τῶν ἐπαγγελιῶν των.

Εἰς τῶν ἀλχημιστικῶν ὅμως προβλημάτων τὴν λύσιν δὲν κατέγιναν μόνον ἐξ ἐπαγγέλματος τοιοῦτοι, ἀλλ' ὑπῆρξεν ἐποχὴ καθ' ἣν κατεῖχε πάσας τὰς τάξεις ἡ μανία τῆς ἀποκαλύψεως τῆς φιλοσοφικῆς λίθου, τοῦ mercurius philosophorum, ὅπως ἀκόμη πομπωδέστερον ὠνομάζετο.

Ὑπὸ τὴν τρίβον τοῦ φιλοσόφου ἢ τὴν βασιλικὴν πορφύραν, παρὰ τοῦ χρυσοχόου τὸν

αὐλόν, εἰς τοῦ ἰατροῦ τὰ ἐλιξήρια, ἐν τῇ λεκάνῃ τοῦ κουρέως ἢ ὑπὸ τὸ ράσον τοῦ μοναχοῦ, θ' ἀνεύρωμεν ὀλίγην κόνιν ἢ χωνευτήριον μὲ διπλοῦν πυθμένα, διὰ τῶν ὁποίων ὁ μόλυβδος ἢ ὁ σίδηρος ἀπέβαλλον τὴν ρυπαράν των ὄψιν, ἐντὸς στιγμῶν τινων περιβαλλόμενοι τὸν κατάστιλπνον μανδύαν τοῦ χρυσοῦ.

Ποῖα ἦσαν λοιπὸν τὰ προβλήματα τῆς ἀλχημείας, ποίας μεθόδους μετεχειρίσθησαν πρὸς λύσιν των, τί εὗρον, τί κατώρθωσαν ἐπὶ τέλους τόσαι χιλιάδες ἀνθρώπων οἵ ὁποῖοι ἀφιερώθησαν εἰς τὴν ἀλχημείαν ;

***

Ἡ ἀλχημεία ὑπῆρξεν ἡ μήτηρ τῆς χημείας· ὅμοιαι μέθοδοι, τὸ αὐτὸ ὑλικόν, διάφορος μόνον ὁ σκοπός.

Τὰ μέταλλα ὑπῆρξαν τὰ σώματα ἐκεῖνα ἐκ τοῦ ὑλικοῦ κόσμου, τὰ ὁποῖα ἐκίνησαν ἐνωρίτερον τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἀλχημιστῶν, ἰδιαιτέρως δὲ ὁ ὑγρὸς ὑδράργυρος· ἐξ αὐτοῦ καὶ τοῦ θείου, ἐθεώρουν οἱ μεγαλείτεροι τῶν ἀλχημιστῶν ὅτι ἀπετελέσθησαν τὰ διάφορα μέταλλα. Οὕτω λ. χ. ὁ χρυσὸς ἐθεωρεῖτο ἀποτελούμενος ἀπὸ πολὺν ὑδράργυρον, πολὺ καθαρόν, καὶ ὀλίγον θεῖον, ὁ χαλκὸς ἀπὸ ἴσα μέρη ὑδραργύρου καὶ θείου κλ.

Ὁ ἀλχημιστὴς Salmon μάλιστα ἀναπτύσσει περὶ τῶν μετάλλων θεωρίαν ἀνάλογον πρὸς τὴν θεωρίαν τῆς ἐξελίξεως τοῦ Δαρβίνου διὰ τὰ ὀργανικὰ ὄντα [1]. Ἡ φύσις, κατ' αὐτόν, τείνει νὰ παραγάγῃ πάντοτε τὸ εὐγενέστερον εἶδος τῶν μετάλλων, τὸν χρυσόν, l' enfant de ses désirs. Δυστυχῶς διάφορα ἄλλα αἴτια, τὰ ὁποῖα ἡ ἀλχημεία ὤφειλε ν' ἀνακαλύψῃ καὶ ἀπομακρύνῃ, τὴν ἀναγκάζουν νὰ παρεκκλίνῃ συνήθως τοῦ σκοποῦ της.

Τὰ κυριώτερα αἴτια τὰ ἐπιδρῶντα ἐπὶ τῶν μετάλλων ἐθεωροῦντο οἱ ἀστέρες, δι' αὐτὸ καὶ ἕκαστος ἀστὴρ εἶχε καὶ τὸ εἰς αὐτὸν ἀφιερωμένον μέταλλον μὲ τὸ ὁποῖον εἶχε κοινὸν τὸ σύμβολον. Οὕτω τῆς Ἀφροδίτης τὸ μέταλλον ἦτο ὁ χαλκός, ὁ χρυσὸς ἦτο τὸ μέταλλον τοῦ Ἡλίου καὶ ὁ ἄργυρος τῆς Σελήνης.

Ὁπωσδήποτε τὰ μέταλλα, θὰ ἠδύναντο καὶ αὐτὰ νὰ γεννηθῶσιν, ὅπως τὰ φυτὰ ἢ τὰ ζῷα διὰ σπόρου τινός, ἤρκει νὰ εὑρεθῇ ὁ σπόρος ἢ ἡ materia prima, ὡς ἔλεγον, ὁ ὁποῖος ἐντὸς τῆς καταλλήλου χημικῆς συσκευῆς, τοῦ *φιλοσοφικοῦ ᾠοῦ*, διὰ τῶν μεθόδων τῆς ἀλχημείας θὰ ἐγονιμοποιεῖτο δι' οὐσίας, τῆς ὁποίας, κυρίως ἡ εὕρεσις ἀπετέλει τὸ δυσχερέστατον μέρος τοῦ προβλήματος, τῆς *φιλοσοφικῆς λίθου* [1]. Ὀλίγη ποσότης ἐκ τῆς οὐσίας ταύτης καὶ θὰ ἠδύνατο νὰ μεταποιηθῇ τὸ ἓν μέταλλον εἰς ἕτερον ἀκόπως. Αὐτὴ ἦτο ἡ κυριωτέρα ἰδιότης τῆς φιλοσοφικῆς λίθου καὶ ἡ μόνη τὴν ὁποίαν τῇ ἀπέδιδον κατ' ἀρχάς. Βραδύτερον ὅμως περιέβαλλον αὐτὴν καὶ μὲ ἰδιότητας πολὺ ἀνωτέρας καὶ ὑπερφυσικάς· ἠδύνατο λ. χ. νὰ θεραπεύῃ ἀσθενείας καὶ νὰ παρατείνῃ τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς. Ἡ παράτασις ὅμως αὕτη δὲν ἦτο ἀπεριόριστος, ἀλλὰ κατὰ τὸν πολὺν Διονύσιον Zachaire, δὲν ἠδύνατο νὰ ὑπερβῇ τὸ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τεταγμένον ὅριον· τὸ δῶρον θὰ καθίστατο συνεπῶς ἄδωρον, ἀφοῦ ὁπωσδήποτε τὸ γλίσχρον τοῦτο ὅριον ἐπιτυγχάνεται καὶ ἄνευ τῆς ἐπεμβάσεως τῆς φιλοσοφικῆς λίθου ἄν καὶ διὰ τοὺς ἀλχημιστάς, ὡς φαίνεται, δὲν ἔθετεν αὐτὸ ἡ θεία πρόνοια πολὺ μακράν. Οὕτω ὁ ἀπεριόριστον χαίρων φήμην παρὰ τοῖς συναδέλφοις του ἀλχημιστὴς *Ἀρτέφιος* [2] βεβαιοῖ ὅ ἴδιος, ὅτι εἶχεν ἡλικίαν χιλίων ἐτῶν· καὶ ἄλλοι δὲ διάσημοι ἀλχημισταὶ συνεπλήρωσαν ὁλόκληρον αἰῶνα, ὡς ὁ Σολομὼν Τσισμοσῖνος, ὁ ὁποῖος μάλιστα ἐκαυχᾶτο, ὅτι διὰ τῆς φιλοσοφικῆς λίθου, οὐ μόνον τὴν ζωὴν ἠδύνατο νὰ παρατείνῃ ἐπ' ἄπειρον — τοῦτο δι' αὐτὸν ἔλεγε ἦτον ἁπλοῦν παιγνίδιον — ἀλλὰ καὶ νὰ ἐπαναφέρῃ εἰς 70ιδας καὶ 90ιδας τὴν ἀπωλεσθεῖσαν νεότητα καὶ καλλονήν.

Οὐδὲν λοιπὸν καινὸν ὑπὸ τὸν Ἥλιον· ἰδοὺ ὅτι ἡ μέθοδος τοῦ Μεζνικώφ ἦτο ἤδη ἀπὸ τῶν ἀλχημιστῶν γνωστὴ καὶ πολὺ περισσότερον τελειοποιημένη, ἀφ' οὗ ἐν περισπουδάστῳ μακρᾷ συγγραφῇ ἀποδεικνύει ὁ πολὺς Βικέντιος de Beauvais, ὅτι ἂν ὁ Νῶε ηὐτύχησε νὰ βλέπῃ ἀπογόνους εἰς ἡλικίαν 500 ἐτῶν, τοῦτο ὤφειλεν ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν χρῆσιν, ἧς ἐποιεῖτο, τῆς φιλοσοφικῆς λίθου.

* * *

Τὴν ἀρχὴν τῆς ἀλχημείας ἀνευρίσκομεν ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ τοῦ πολιτισμοῦ κοιτίδι, ἐν Αἰγύπτῳ, ὅπου αἱ χημικαὶ γνώσεις εἶχον πρωΐμως ἀναπτυχθῆ. Ὡς μυθικὸς ἱδρυτὴς καὶ προστάτης τῆς ἀλχημείας θεωρεῖται ὁ *Ἑρμῆς ὁ τρισμέγιστος* [1], εἰς τὸν ὁποῖον ἀπεδίδετο ἡ ἀνακάλυψις πάσης τέχνης καὶ ἐπιστήμης· ἐκ τούτου καὶ ἡ ὀνομασία ἑρμητικὴ τέχνη, συνώνυμον τοῦ ἀλχημεία, ἑρμητικὸν κλείσιμον κλ. Ἴσως ἦτο σοφός τις μεταξὺ τῶν αἰγυπτίων ἱερέων, θεοποιηθεὶς μετέπειτα.

Ὡς ἀφετηρία καὶ ἀφορμὴ τῆς ἀναδείξεως τῆς νέας τέχνης, ὑπῆρξε κατὰ τὸν Berthelot, ἡ προσπάθεια τῶν χρυσοχόων τῆς Αἰγύπτου, ὅπως ἀντικαταστήσωσι τὸν χρυσὸν καὶ ἄργυρον τῶν κοσμημάτων, ἐν μέρει τοὐλάχιστον, διὰ μετάλλων ἢ κραμάτων, χωρὶς τὸ χρῶμα καὶ ἡ πρὸς ὀξείδωσιν ἀντοχὴ τούτων νὰ μεταβληθῶσι.

Ὁ Berthelot ὑπῆρξεν εἷς τῶν βαθυτέρων μελετητῶν τῆς ἱστορίας τῆς ἀλχημείας. Συλλέξας διάφορα χειρόγραφα καὶ παπύρους ἐκ διαφόρων εὐρωπαϊκῶν βιβλιοθηκῶν καὶ δὴ τῆς Λεύδης, ἐμελέτησεν, ἐξήγησε καὶ ἐξέδωκεν αὐτοὺς μετὰ τοῦ ἑλληνιστοῦ Ruelle, εἰς δύο ὀγκώδη συγγράματα, ἐξ ὧν τὸ μὲν ἐπιγράφεται Les origines de l'Alchimie, τὸ δὲ Collection des anciens alchimistes Grecs.

Διὰ τούτων ἀποδεικνύει ὅτι καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἐπιστήμῃ τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα ἐπρωτοστάτησε· ἡ πρώτη ἱστορικὴ ἐμφάνισις τῆς ἀλχημείας ἀπαντᾷ τὸν 3ον μ. Χ. αἰῶνα ἐν Αἰγύπτῳ διὰ τῶν συγγραμμάτων τῶν Ἀλεξανδρίνων συγγραφέων· οὗτοι δὲ ἐστήριξαν, ὡς ὁ Berthelot ἀποδεικνύει, τὸ ἐπιστημονικὸν καὶ θεωρητικὸν μέρος τῆς τέχνης τοῦ Ἑρμοῦ εἰς τὰς θεωρίας τῶν ἀρχαίων τῆς Ἑλλάδος σοφῶν, τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Δημοκρίτου, τοῦ Ἀριστοτέλους, ὡς καὶ νεωτέρων τοιούτων, οἷον τοῦ Διοσκορίδου κλ. Αἱ ἐμπειρικαὶ ἔρευναι τῶν Αἰγυπτίων χρυσοχόων περιεβλήθησαν οὕτωσεί, διὰ τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος, ἔνδυμα ἐπιστημονικόν. Αὐτοὶ δὲ οὗτοι οἱ Ἕλληνες τῆς Αἰγύπτου συγγραφεῖς ὑπῆρξαν οἱ μεταλαμπαδεύσαντες τὴν ἀλχημείαν, ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τοὺς κατακτητὰς τῆς Αἰγύπτου Ἄραβας καὶ ἐκεῖθεν πάλιν εἰς τὴν Δύσιν, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὸ ἑλληνικὸν Βυζάντιον.

Εἰς τὰ περισωθέντα χειρόγραφα καὶ τοὺς παπύρους εὑρίσκονται πλήρεις καββαλιστικῶν καὶ συμβολικῶν παραστάσεων, ἐκτεθειμέναι αἱ θεωρίαι καὶ γνώσεις τῶν τότε ἀλχημιστῶν. Ἰδιαίτατα ὁ ὑπὸ τοῦ Berthelot τὸ πρῶτον ἐκδοθεὶς περιεργότατος πάπυρος τῆς Λεύδης πιθανῶς συνταγολόγιον πονηροῦ τινος χρυσοχόου Αἰγυπτίου, περιέχει ὑπὲρ τὴν ἑκατοστύα συνταγῶν. Αὗται ἀφορῶσι τὴν κατασκευὴν διαφόρων κραμάτων, ὡς τοῦ *ἀσήμου* ἢ *ἀσήμης* ἤτοι κράματος ἀργύρου μετὰ χρυσοῦ ἢ καὶ ἄλλων μετάλλων μὲ παρεμφερὲς τὸ χρῶμα. Ἡ λέξις ἄσημος ἐσήμαινε κατ' ἀρχὰς ἄργυρος *ἄσημος*, ἤτοι ἄνευ σήματος μαρτυροῦντος τὴν γνησιότητα αὐτοῦ, ἐκεῖθεν δὲ περιῆλθεν εἰς τὴν σημερινὴν ἔννοιαν παρὰ τῷ λαῷ, ὅστις καλεῖ διὰ τῆς λέξεως ταύτης τὸν ἄργυρον. Ἐπίσης ἕτεραι συνταγαὶ ἀφορῶσαι τὸν καθαρισμόν, τὴν χρῆσιν, δοκιμασίαν, τὴν στίλβωσιν, τὴν σύνταξιν καὶ τὴν *δίπλωσιν* τῶν μετάλλων, ἤτοι τὴν αὔξησιν τοῦ βάρους μετάλλου τινὸς εὐγενοῦς, οἷον τοῦ χρυσοῦ, διὰ κράσεως αὐτοῦ μεθ' ἑτέρου, χωρὶς ὁ χρυσὸς ν' ἀπολέσῃ τὸ χρῶμα καὶ τὰς χρηστὰς αὐτοῦ ἰδιότητας. Μεταξὺ τῶν διαπρεπῶν ἀλεξανδρίνων ἀλχημιστῶν ἀναφέρομεν τὸν *Ζώσιμον* τὸν ἐκ Πανουπόλεως, συγγραφέα 28 ἀλχημιστικῶν συγγραφῶν· παρ' αὐτῷ ἡ ἐπιστήμη καλεῖται μὲ τὸ σημερινὸν αὐτῆς ὄνομα *χημεία*, τὸν *Συνέσιον* καὶ τὸν *Ὀλυμπιόδωρον*, οἵτινες ἤκμασαν περὶ τὸν 5ον π. Χ. αἰῶνα. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἤκμαζεν ἡ χημεία, ἔγραψαν δὲ περὶ αὐτῆς καὶ ἄλλοι πλεῖστοι συγγραφεῖς ἐξ ὧν πολλοὶ ὑπὸ ψευδώνυμον. Ἰδιαιτέρας μεταξὺ τῶν τελευταίων ἔχαιρον φήμης τὰ συγγράμματα τοῦ Ψευδοδημοκρίτου. Οὗτοι πάντες ἀνήκοντες εἰς τὴν σχολὴν τῶν *γνωστικῶν* καλουμένων φιλοσόφων, συνέγραψαν εἰς γλῶσσαν πλήρη μυστικισμοῦ καὶ καββαλιστικῶν συμβόλων ἀνάμικτον, οὕτως ὥστε τὰ ὀλίγα περισωθέντα ἔργα καὶ ἀποσπάσματα αὐτῶν δὲν ἐπαρκοῦσιν ὅπως δώσωσιν ἰδέαν τινὰ σαφῆ περὶ τῶν τότε γνώσεων.

Ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου, κατὰ τὴν πτῶσιν αὐτῆς καὶ καθυποδούλωσιν ὑπὸ τῶν Ἀράβων, τὴν ἑλληνικὴν ταύτην ἐπιστήμην, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐνεκολπώθησαν οἱ Ἕλληνες τοῦ Βυζαντίου, ἀναπτύξαντες αὐτὴν μὲ ἐπίζηλον στοργήν, ἀφ' ἑτέρου δὲ παρέλαβον καὶ υἱοθέτησαν οἱ νέοι κατακτηταὶ ἐξαραβίσαντες ταύτην διὰ τῆς προσθήκης τοῦ ἀραβικοῦ ἄρθρου *αλ*. Ὑπὸ τῶν Ἀράβων καλλιεργηθεῖσα ἐν Ἱσπανίᾳ τὸ πρῶτον, βραδύτερον δὲ ἐν ὅλῃ τῇ δυτικῇ Εὐρώπῃ, ἤνθησε μὲ νέον σφρῖγος καὶ ἐκυριάρχησε δι' ὅλου τοῦ μεσαίωνος ὡς αὐτοτελὴς σπουδαιοτάτη ἐπιστήμη.

Ὀνομαστότατος Ἄραψ ἀλχημιστὴς εἶνε ὁ περίφημος Abou-Mouzafar-alSofi ὁ πολὺ γνωστότερος ὑπὸ τὸ εὐρωπαϊκὸν αὐτοῦ ὄνομα

[1] Bibliot. des philosophes chimiques - Préface.

[1] Engereïs. Der Stein der Weisen 1889.
[2] Le livre d'Artéphius.

[1] Πρβλ. Kopp Geschichte der Chemie. Ernst v. Meyer Geschichte der Chemie 1895, 21 καὶ κατωτέρω.

Geber. Εἰς τοῦτον ἡ φήμη ἀποδίδει πλείστας χημικὰς ἀνακαλύψεις καὶ πλειότερα συγγράμματα· εἰς αὐτὸν ἀποδίδεται ἡ γνῶσις πολλῶν μεταλικῶν κραμάτων, ὀξειδίων καὶ ὀξέων.

***

Πολυαριθμοτέρους ἀλχημιστὰς ἀνέδειξε βραδύτερον ἡ Δύσις· καίτοι δὲ πολλάκις ἡ ἐκκλησία κατεδίκασε τοὺς ἀλχημιστάς, ὡς συνεννοουμένους μετὰ τοῦ διαβόλου, οὐχ' ἧττον συχνότατα τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἰς τὰ κελλία τῶν μοναχῶν, παρὰ τὰς προσευχὰς πρὸς τὸν ἐσταυρωμένον, ἀντήχουν ζωηραὶ καὶ αἱ ἐπικλήσεις πρὸς τὸν *τρισμέγιστον Ἑρμῆν*, ὅπως εὐοδώσῃ τὰς ἀτελευτήτους ἐρεύνας των πρὸς ἀνεύρεσιν τῆς θεσπεσίας λίθου.

Οὕτω οἱ διαπρεπέστεροι τότε ἀλχημισταί, ἦσαν μοναχοί. Εἷς τῶν διασημοτέρων ὑπῆρξεν ὁ δομινικανὸς μοναχὸς καὶ μετέπειτα ἐπίσκοπος τοῦ Regensburg, *Ἀλβέρτος Μάγνος* (ὁ Μέγας) ἀκμάσας περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 13ου αἰῶνος· περὶ τούτου ἐλέγετο ὅτι ἦτο «Magnus in magia, naturali, mayor in philosophia, maximus in theologia»· οὗτος παρεσκεύασε πρῶτος τὸ ἀρσενικὸν δι' ἐξαχνώσεως καὶ ἐσπούδασε καλῶς τὰς ἑνώσεις τοῦ θείου. Οὐχ ἧττον διάσημος ὑπῆρξεν ἐν τῇ ἀλχημείᾳ ὁ ἐν Ἀγγλίᾳ συνάδελφός του, δομινικανὸς καὶ οὗτος μοναχός, ὁ ἔξοχος φυσιοδίφης καὶ φιλόσοφος *Ροβέρτος Βάκων*. Παρ' ὅλην τὴν διαύγειαν τοῦ πνεύματος καὶ τῶν ἰδεῶν, ἥτις καταυγάζει τὰς σοφὰς αὐτοῦ συγγραφάς, παρ' ὅλην τὴν πρὸς τὸ πείραμα θερμήν του ἐμπιστοσύνην, ὑπῆρξεν εἷς τῶν θερμοτέρων στηρικτῶν τῆς ἑρμητικῆς τέχνης· ἐπίστευεν οὐ μόνον ὅτι διὰ τῆς φιλοσοφικῆς λίθου θὰ ἠδύνατο ἀναρίθμητον ποσότητα μετάλλων νὰ μεταποιήσῃ εἰς χρυσὸν

milles millia et ultra

ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν νὰ παρατείνῃ.

Εὐγνώμων ἡ χορεία τῶν συγχρόνων του ἀλχημιστῶν, τὸν ἀπεκάλει διὰ τὴν μεγάλην σοφίαν του Doctor mirabilis.

Παρ' αὐτοῦ καὶ τοῦ συγχρόνου μεγάλου ἰατροῦ καὶ ἀλχημιστοῦ *Ἀρνόλδου Βιλλανοβάνου*, ἐμυήθη εἰς τὰ μυστήρια τῆς τέχνης τοῦ τρισμεγίστου Ἑρμοῦ, ἡ δόξα καὶ τὸ κλέος τοῦ ἀλχημισμοῦ, ὁ *Ραϋμόνδος Λοῦλλος*. Οὗτος ἔχαιρε παρὰ τοῖς συγχρόνοις καὶ μεταγενεστέροις ἀλχημισταῖς τῆς ἐξοχωτέρας φήμης. Ἡ ἄκρα αὐτοῦ αἰσιοδοξία διὰ τὴν δύναμιν τῆς φιλοσοφικῆς λίθου οὐδένα ἐδέχετο φραγμὸν εἰς ταύτην· ἐπεθύμει ἡ θάλασσα νὰ ἦτο ἐξ ὑδραργύρου διὰ νὰ τὴν μεταβάλῃ εἰς χρυσόν, ὁλόκληρον, διὰ τῆς φιλοσοφικῆς λίθου τὴν ὁποίαν κατεῖχε. Πλεῖσται ἀποδίδονται εἰς αὐτὸν ἀνακαλύψεις, πλὴν οὐδὲν εἶνε ἐξηκριβωμένον περὶ αὐτῶν.

Ἡ τριὰς αὕτη τῶν ἀλχημιστῶν κλείζει τὸν 13ον αἰῶνα, περίοδον ἐκ τῶν εὐτυχεστέρων τῆς ἑρμητικῆς ἐπιστήμης.

Μετὰ μακράν, πολὺ ὀλιγώτερον ἔνδοξον περίοδον τῆς ἀλχημείας, νέος περιφανὴς ἀνὴρ καταυγάζει τὸν οὐρανὸν αὐτῆς κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα, νέαν ὤθησιν καὶ νέαν ἐμφυσήσας εἰς αὐτὴν ζωήν, ὁ *Βασίλειος Βαλεντῖνος*. Ἡ ἐπιστημονικὴ αὐτοῦ αἴγλη ἐπεσκίασε πάντας τοὺς πρὸ αὐτοῦ ἀλχημιστάς. Εἰς τὰ συγγράμματά του συνέδεε, συμφώνως πρὸς τὸ διαπνέον τὴν ἐποχήν του πνεῦμα, τὴν ἐπιστήμην μετὰ τῆς θρησκείας. Τὴν ἐπίτευξιν τῆς φιλοσοφικῆς λίθου ἐθεώρει ὡς γέρας δοθησόμενον ὑπὸ τῆς θείας προνοίας εἰς τὸν εὐλαβέστερον καὶ θεοσεβέστερον. Οὗτος ἐζήτησε πρῶτος νὰ εἰσαγάγῃ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν χημικῶν σωμάτων πρὸς θεραπευτικοὺς σκοπούς, πρόδρομος γενόμενος τῆς νέας ἐποχῆς τῆς χημείας, ἥτις ἤρχισε μετ' αὐτόν, τῆς ἐποχῆς τῆς *ἰατρικῆς χημείας*· μεταξὺ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ, τὴν πρωτίστην θέσιν κατέχει «*τὸ θριαμβευτικὸν ἅρμα τοῦ ἀντιμονίου*», μονογραφία περιγράφουσα τὰς ἰδιότητας τοῦ ὑπ' αὐτοῦ σπουδασθέντος σώματος τούτου· ἡ σπουδαιοτέρα αὐτοῦ ἀνακάλυψις εἶνε ἡ τῆς παρασκευῆς τοῦ ὑδροχλωρικοῦ ὀξέος ἐξ ἅλατος καὶ θειϊκοῦ ὀξέος, ἀκριβῶς ὅπως καὶ σήμερον παρασκευάζει αὐτὸ ἡ βιομηχανία.

***

Ὁ Βασίλειος Βαλεντῖνος ὑπῆρξεν ὁ τελευταῖος τῆς ἐνδόξου σειρᾶς τῶν μεγάλων ἀλχημιστῶν. Μετ' αὐτὸν ἡ ἀλχημεία ἐκπεσοῦσα ἀπὸ τῆς ἀρχικῆς αὐτῆς ἐπιστημονικῆς πορείας, ἐκαλλιεργεῖτο κυρίως ὑπὸ ἀγυρτῶν τινων εἰς τὰς αὐλὰς τῶν ἡγεμόνων τῆς Δύσεως· ὁ ἀλχημιστὴς ἐθεωρεῖτο τὴν ἐποχὴν ἐκείνην προσωπικότης ἀναπόφευκτος ἑκάστης αὐλῆς. Σύμβουλος πολύτιμος τῶν ἡγεμόνων καὶ σανὶς σωτηρίας πρὸς ἣν οὗτοι ἀπέβλεπον, ὁσάκις οἰκονομικὴ δυσπραγία κατέτρυχε τὸ θησαυροφυλάκιον τοῦ κράτους.

Ἐκ τῶν μᾶλλον ἀφοσιωμένων εἰς τὴν θεραπείαν τῆς ἀλχημείας ἡγεμόνων, ἀναφέρομεν τὸν Ροδόλφον τὸν ΙΙ΄, ὅστις ἀνῆλθε τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον τῆς Γερμανίας τῷ 1576.

Μαθητὴς ἐπιμελὴς μεγάλων ἀστρονόμων ὡς τοῦ Τυχοβράχη καὶ τοῦ Kepler, καὶ τῶν μεγαλειτέρων ἰατροφιλοσόφων τῆς ἐποχῆς του, ὁ Ροδόλφος ἐνωρὶς κατέλιπε τὰ ἡνία τοῦ κράτους καὶ ἀπεσύρθη εἰς τὰ ἀνάκτορά του ἐν Πράγᾳ ἀσχολούμενος ἐν μέσῳ σμήνους ἰατρῶν, μάγων, ἀλχημιστῶν καὶ ἀστρολόγων, μέχρι τοῦ τέλους τῆς ζωῆς του εἰς τὴν ἀνεύρεσιν τῆς φιλοσοφικῆς λίθου.

Ἡ αὐλή του ἦτο τὸ ἄσυλον τῶν ἀλχημιστῶν. Καὶ ὁ ἀλχημιστὴς ἐκεῖνος, ὅστις ἤθελεν ἐπιδείξει εἰς τὸν αὐτοκράτορα νέον τι περίεργον πείραμα, ἐφιλοδωρεῖτο πλουσίως μὲ τίτλους καὶ χρήματα, δεχόμενος ἀντὶ νὰ δίδῃ, ὡς τὸ ἐπάγγελμά του ἐπηγγέλλετο, χρυσόν· ὅλοι οἱ μεγάλοι σύγχρονοι ἀλχημισταί, ὡς θὰ ἴδωμεν, διῆλθον διὰ τῆς αὐλῆς του. Ἕτερος Γερμανὸς ἡγεμών, καταγινόμενος μὲ τὴν ἀνεύρεσιν τῆς φιλοσοφικῆς λίθου, εἶνε Φερδινάρδος ὁ τρίτος, αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας, ὅστις μάλιστα ὁ ἴδιος ἐν τῷ χημικῷ του ἐργαστηρίῳ, δι' ἑνὸς κόκκου φιλισοφικῆς λίθου τὴν ὁποίαν τῷ ἐνεχείρισε πλανόδιος ἀλχημιστὴς ὀνόματι Richthausen, κατώρθωσε νὰ μεταβάλῃ 2 1)2 λίτρας ὑδραργύρου εἰς χρυσὸν καθαρόν, ἐξ οὗ μάλιστα καὶ ἔκοψεν ἀναμνηστικὸν μετάλλιον σωζόμενον μέχρι τοῦ 1797 ἐν τῷ θησαυροφυλακίῳ τῆς Βιέννης [1], ἀπένειμε δὲ εἰς τὸν ἀλχημιστὴν εὐγνωμονῶν τὸν τίτλον «βαρώνου τοῦ Χάους».

Καὶ εἰς ἄλλας χώρας ὑπῆρξαν ἡγεμόνες ἔνθερμοι τῆς ἀλχημείας ὀπαδοί. Ἡ βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας Ἐλισσάβετ εἶχεν ἐπιδοθῆ σοβαρῶς εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῆς φιλοσοφικῆς λίθου, ὁ δὲ βασιλεὺς τῆς Καστιλλίας Ἀλφόνσος ὁ Χ' ὁ ἐπικληθεὶς *ὁ σοφός*, συνέγραψε καὶ ἀλχημικὸν βιβλίον «τὴν κλεῖδα τῆς σοφίας».

Ἐν Γαλλίᾳ δὲ Κάρολος ὁ ΙΧ΄ πεισθεὶς εἰς τὰς ὑποσχέσεις ἀλχημιστοῦ τινος Jean de Gallans ὁ ὁποῖος διετείνετο ὅτι γνωρίζει τὴν τέχνην τῆς κατασκευῆς τοῦ χρυσοῦ, ἔδωκεν αὐτῷ 125000 φράγκων, ἵνα ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν τοῦ ἐκμάθῃ τὴν θαυμασίαν τέχνην. Ὁ ἀλχημιστὴς ἐπεδόθη ἀμέσως μετὰ ζήλου εἰς τὰς ἐρεύνας του καὶ πρὶν ἢ παρέλθῃ μία ἑβδομάς, ἀντὶ τῆς ἑρμητικῆς ἐπιστήμης ἐμάνθανεν ὁ βασιλεὺς τὴν φυγὴν τοῦ ἀλχημιστοῦ καὶ τὴν ἀπώλειαν τῶν χρημάτων του [2]. Πολὺ εὐτυχέστερος τούτου, ὑπῆρξεν ὁ Ἐρρῖκος VI [1], ὅστις καταπεπονημένος οἰκονομικῶς ἐκ τῶν πολεμικῶν ἀτυχιῶν αὐτοῦ, ἐκάλεσεν εἰς βοήθειαν πρὸς σωτηρίαν τοῦ κράτους τοὺς ἀλχημιστάς, τοὺς οἰκονομολόγους, νὰ εἴπωμεν, τῆς ἐποχῆς. Κυρίως ἀπετάνθη εἰς τοὺς κληρικούς, διότι ἤλπιζεν, ὡς ἔλεγεν, ἀφοῦ αὐτοὶ ἠδύναντο νὰ μεταβάλλουν τὸν ἄρτον καὶ τὸν οἶνον εἰς σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, θὰ ἠδύναντο νὰ μεταβάλλουν καὶ τ' ἀγενῆ μέταλλα εἰς χρυσόν.

Καὶ οἱ μὲν κληρικοὶ οὐδόλως ἀπήντησαν εἰς τὴν βλάσφημον ἀξίωσιν, ἀλλὰ μεταξὺ τῶν λαϊκῶν φαίνεται, ὅτι ὁ βασιλεὺς δὲν ἤργησε νὰ εὕρῃ τοὺς καταλλήλους ἀλχημιστάς, πρὸς οὓς παρέσχε εἰδικὰς ἀδείας κατασκευῆς χρυσοῦ καὶ τὰ πάνσιλπνα νομίσματα ἀνεπήδων ἐκ τῶν ἐργαστηρίων αὐτῶν καθημερινῶς, μυκήτων δίκην, εἰς τὸ ταμεῖον τοῦ κράτους.

Ποίας φύσεως ἦτο ἡ μέθοδος τῆς κατασκευῆς τῶν χρυσῶν αὐτῶν νομισμάτων μᾶς ἐξηγεῖ ἡ εὔγλωττος σιωπὴ τῆς ἱστορίας τῆς Ἀγγλίας ἐπὶ τοῦ γεγονότος τούτου. Ἂν οἱ κληρικοὶ τοῦ Ἐρρίκου VI ἐθεώρησαν βλάσφημον τὴν ἀναγνώρισιν τῶν ἀλχημιστῶν, δὲν συνέβη τὸ αὐτὸ καὶ μὲ τὸν Πάππαν Ἰωάννην XXII. Περὶ τὴν ἁγίαν ἕδραν δὲν συνέρρεε τότε ὁ χρυσός, ὡς εἰς ἄλλας εὐτυχεῖς ἐποχὰς ἀφειδής, καὶ ὁ νέος ποντίφηξ παρελάμβανε μὲν παρὰ τῶν προκατόχων του τὴν χρυσῆν τοῦ Ἁγίου Πέτρου κλεῖδα, μὲ ταμεῖον ὅμως κενόν. Μετ' ἐνθουσιασμοῦ λοιπὸν ἐνηγκαλίσθη τοῦ τρισμεγίστου Ἑρμοῦ τὴν ἐπιστήμην συγγράψας μάλιστα καὶ ἔργον ἀλχημιστικόν, τὴν Ars transmutatoria· ἐν τῷ προλόγῳ ταύτης φαίνεται ὅτι ἦτο κάτοχος τῆς φιλοσοφικῆς λίθου καὶ ὅτι εἶχε κατασκευάσει διακοσίους βώλους ἐκ καθαροῦ χρυσοῦ ἐξ ὧν ἕκαστος ἐζύγιζεν ἓν καντάριον. Διὰ τοῦτο οὐδόλως παράδοξον ὑπῆρξεν, ὅτι ἀποθνήσκων, ἀφῆκε εἰς τὸ παππικὸν θησαυροφυλάκιον 25 ὅλα ἑκατομμύρια φλωρίων. Ποῖος ὑπῆρξεν ὁ τρόπος δι' οὗ τοσοῦτον ἐπλούτισεν ὁ χημικὸς ποντίφηξ; ἡ ἱστορία καὶ πάλιν σιωπᾷ. Πάντως θὰ μετεχειρίσθη πρὸς τοῦτο ἰδιαιτέραν μέθοδον τὴν ὁποίαν δυνάμεθα νὰ χαρακτηρίσωμεν ὡς τὴν *μέθοδον τοῦ Πάππα*.

Αἱ μέθοδοι δι' ὧν οἱ ἀλχημισταὶ ἔπειθον τὸν κόσμον περὶ τῆς ὑπάρξεως καὶ ἀνακαλύψεως τῆς φιλοσοφικῆς λίθου ἦσαν τοιαῦται, ὥστε οὐδεὶς πλέον ἀμφέβαλλε περὶ τούτου. Ὑ-

***

[1] L. Figuier L' Alchimie et les alchimistes 1860 247.

[2] Manuscr. de la bibliof. imp. de Paris. Collection du Puy. 1567. 172.

[1] John Petty. Fodnae regales cup.XXVII,p I,139.

πάρχουσιν ἔτι καὶ δικαστικαὶ ἀποφάσεις παραδεχόμεναι ἐπισήμως τὸ γεγονός, ὡς τῆς νομικῆς Σχολῆς τῆς Λειψίας κατὰ τὸ 1580. Διὰ ταύτης κατεδικάζετο ὁ ἀλχημιστὴς Beuther εἰς ἰσόβια δεσμὰ καὶ ἀποκοπὴν τινῶν δακτύλων του, διότι καίτοι κάτοχος τῆς φιλοσοφικῆς λίθου, ἠρνήθη νὰ φανερώσῃ τὸν τρόπον τῆς παρασκευῆς αὐτῆς, ὡς ὑπεσχέθη, εἰς τὸν πρίγκηπα Αὔγουστον τῆς Σαξωνίας.

Ὁ Beuther ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ εὐτυχὴς διότι τόσον εὐθηνὰ ἐπλήρωσε τὴν ἡγεμονικὴν ἀπληστίαν, καθ' ὅσον ἡ συνήθης καὶ ὑπὸ τοῦ νόμου ἐπιδικασμένη ποινὴ διὰ τοὺς ἀλχημιστάς, τοὺς μὴ τηροῦντας τὰς ἐπαγγελίας των, ἦτο χρυσῆ ἀγχόνη, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκρεμῶντο περιβαλλόμενοι πρότερον χρυσόστικτον ὑποκάμισον.

Τῆς ἄκρας ἐπιτηδειότητος τῶν ἀλχημιστῶν δεῖγμα ἔχομεν, ὅτι κατώρθωσαν νὰ παραπείσωσι καὶ ἀνθρώπους διασήμους ἐν τῇ ἐπιστήμῃ καὶ ἀσπόνδους τοῦ ἀλχημισμοῦ πολεμίους. Μεταξὺ τούτων καταλέγεται καὶ ὁ σοφὸς van Helmont, ὁ διασημότατος τῆς ἐποχῆς του ἰατρὸς καὶ χημικὸς καὶ ἀνὴρ ἐντιμότατος. Οὗτος ἔλαβε ἡμέραν τινὰ κατὰ τὸ 1618 παρ' ἀγνώστου, 1]4 κόκκου φιλοσοφικῆς λίθου· διὰ ταύτης μόνος πειραματισθεὶς μετέβαλεν 8 οὐγγίας ὑδραργύρου εἰς χρυσόν· ὁ σοφὸς χημικὸς ἐγένετο ἔκτοτε θερμὸς ἀπόστολος τῶν θεωριῶν τοῦ Geber καὶ τοῦ Ἀλβέρτου Μάγνου προσηλυτίσας εἰς ταύτας πολλοὺς ὀπαδούς, ἐν οἷς καὶ τὸν μέγαν Leibnitz. Ὁ van Helmont ἀφιέρωσεν ἔκτοτε ὁλόκληρον τὸν βίον του εἰς τὴν ἀνεύρεσιν τῆς φιλοσοφικῆς λίθου ἀλλ' ἀπέθανε χωρὶς δυστυχῶς νὰ τὴν πραγματοποιήσῃ.

Δι' ἀναλόγου τρόπου παρεπείσθη ὁ χημικὸς Ἑλβέτιος, ὅστις ἔφερεν εἰς αὐτὸν κόνιν τινὰ καὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα ἄφαντος· διὰ τῆς κόνεως ταύτης ὁ τέως ἄσπονδος τῶν ἀλχημιστικῶν θεωριῶν πολέμιος, ἠδυνήθη νὰ μεταβάλῃ μόνος εἰς τὸ χημεῖον του μόλυβδον εἰς χρυσόν, οὕτινος τὴν καθαρότητα διεπίστωσαν ὅλοι οἱ χρυσοχόοι τῆς Χάγης. Τοῦ Ἑλβετίου ἡ μαρτυρία ἐπέδρασε τὰ μέγιστα ἐπὶ τῶν συγχρόνων σοφῶν, παρέπεισε δὲ καὶ αὐτὸν τὸν φιλόσοφον Spinosa, ἐπιβεβαιοῦντα τὴν ὕπαρξιν τῆς φιλοσοφικῆς λίθου.

Εἶχον λοιπὸν πράγματι ἀνακαλύψει τὴν θαυμασίαν αὐτὴν φιλοσοφικὴν λίθον οἱ ἀλχημισταὶ ἤ, ἂν ὄχι, τίνας μεθόδους μετεχειρίζοντο πρὸς ἀπάτην ἀνθρώπων ἀνωτέρων πάσης ὑποψίας;

***

Εἷς διαπρεπὴς χημικός, ἀκμάσας περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 18ου αἰῶνος, ὁ ἀκαδημαϊκὸς Geoffroy δίδει τὴν κλεῖδα ὅλων αὐτῶν τῶν ἱστορημάτων ἐν τῷ βιβλίῳ αὐτοῦ «περὶ τῶν δόλων τῶν σχετικῶν πρὸς τὴν φιλοσοφικὴν λίθον», ὅπερ παρουσίασεν εἰς τὴν ἀκαδημίαν τῶν ἐπιστημῶν τῷ 1722 [1].

Ὁ χρυσὸς ἢ ὁ ἄργυρος εἰς τὸν ὁποῖον μετουσιοῦτο ὁ ὑδράργυρος, περιείχετο ἤδη ἐν τῷ ὑδραργύρῳ διαλελυμένος διότι ἀμφότερα τὰ μέταλλα εὐκόλως διαλύονται ὑπὸ τοῦ ὑδραργύρου ὅστις εἰς 359° περίπου ἁψιπτάμενος, ἄφινε τὰ διαλελυμένα μέταλλα ἐντὸς τοῦ χωνευτηρίου. Ἐντελῶς τό αὐτὸ συνέβαινε καὶ μὲ τὸν μόλυβδον, ὅστις ὀξειδούμενος ἐν ὑψηλῇ θερμοκρασίᾳ ἀφίπταται καταλείπων τὸν περιεχόμενον ἄργυρον ἢ χρυσόν. Τὸ ρητὸν δὲ *ἄνθρακες ὁ θησαυρὸς* ἐπὶ λέξει ἐφαρμόζοντες, οὐχὶ σπανίως ἐνέκλειον τὸν χρυσὸν ἐντὸς τῶν ἀνθράκων, μετὰ τὴν καῦσιν τῶν ὁποίων ἐνεφανίζετο ὁ χρυσὸς μεταξὺ τῆς τέφρας. Τὸ ἄφθαρτον τῶν εὐγενῶν τούτων μετάλλων εἰς τὰς ὑψηλὰς θερμοκρασίας, ὑπεβοήθει ἄριστα τὴν ἐπινόησιν παρομοίων δόλων. Οὐχὶ σπανίως φαίνεται εἶχον τὸν χρυσὸν ἐν διαλύσει ἢ εἰς ἑνώσεις, αἵτινες οὐδόλως προδίδουσι τὴν παρουσίαν μετάλλων ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐκ τῶν ὁποίων εὐκολώτατα ἠδύνοντο νὰ λάβωσι τὴν μεταλλικὴν κατάστασιν. Καὶ οὗτοι μὲν ἦσαν οἱ ἐπιστημονικώτεροι τῶν δόλων· διὰ τοὺς ἁπλοϊκωτέρους μετεχειρίζοντο πολὺ μᾶλλον χονδρειδεῖς.

Οὕτω ἡ μαγικὴ ἐκείνη ράβδος, τὸ ἀναπόσπαστον medium τῆς μεταγγίσεως τῆς μαγικῆς δυνάμεως τοῦ πειραματιστοῦ ἐπὶ τοῦ πειραματιζομένου, μετήγγιζεν ἐπιτηδείως μετὰ ταῦτης καὶ αὐτὸν τὸν χρυσὸν ἐντὸς τῶν χωνευτηρίων, κεκρυμμένον ἐντὸς τῆς κοίλης ἐσωτερικῶς ῥάβδου. Εἰς δὲ τὸν βυθὸν τῶν θαυμασίων χωνευτηρίων τῆς μετουσιώσεως, ἡ προνοητικότης τῶν ἀλχημιστῶν ἔθετε συχνότατα χρυσὸν ἐπιμελῶς συγκαλύπτουσα διὰ κηροῦ καὶ σχηματίζουσα νέον πυθμένα ἐξαφανιζόμενον, εὐθὺς ὡς τὸ χωνευτήριον ἐθερμαίνετο ἀρκούντως εἰς τὸ πῦρ τῆς ἑστίας. Ἂν εἰς ταῦτα τὰ μέσα προσθέσωμεν ἐνίοτε καὶ τοὺς δόλους τῶν ταχυδακτυλουργῶν, τοὺς ὁποίους πολλοὶ ἀλχημισταὶ ἐφήρμοζον μετ' ἐπιτυχίας, δυνάμεθα βεβαίως κάλλιστα νὰ ἐξηγήσωμεν τὴν ἔντεχνον μέθοδον δι' ἧς οἱ ἀλχημισταὶ κατώρθουν καὶ σοφοὺς οὕτω ἐπιστήμονας καὶ πολεμίους τῆς ἀλχημείας νὰ παραπείθωσι, οὐδ' ἐκπλήττει τινὰ πλέον τὸ θριαμβευτικὸν στάδιον τὸ ὁποῖον διήνυσαν πολλοὶ τούτων τιμώμενοι παρὰ τῶν ἡγεμόνων καὶ ὑπὸ τῶν ἀστῶν θαυμαζόμενοι ὡς ὑπερανθρώπου σοφίας κάτοχοι.

[Ἕπεται τὸ τέλος]

Κ. ΖΕΓΓΕΛΗΣ

[1] Memoires de l'Acad. des Sciences de Paris 15 Avril 1772.

Ω Δ Η

Ἐλᾶτε στὸ προσκύνημα
Τὸ μέγα, σοφοὶ ξένοι,
Ἡ Ἀφροδίτη ἀθάνατη
Ἐδῶ καὶ σᾶς προσμένει.
Λάμπει στὴν πλάση γύρω μας,
Καὶ μ' ἄλλο φῶς ὡραία
Στῆς τέχνης τὴν ἰδέα
Λάμπει καὶ ζῇ ξανά.

Τὴν Τέχνη, τ' ἀγριοπόταμο
Τὴν εἶχε συνεπάρει,
Καὶ φύτρωσε στὸν τόπο της
Τῶν τάφων τὸ χορτάρι.
Ἀπάνου ἡ πλάση ἀνέγγιχτη
Καὶ κάτου θεῖα ρημάδια.
Τὴ ρούφηξαν σκοτάδια
Τοῦ Ὡραίου τὴ θεά.

Ἀξίνα εἰδωλολάτρισσα,
Ψάχνε καὶ σκάφτε, ἀξίνα,
Καὶ ξέθαφτε, καὶ στυλώνε.
Τοῦ ἥλιου μας ἡ ἀχτίνα
Ἀπ' τοῦ Ἰλισσοῦ τοὺς πλάτανους
Ὡς τὴς βαγιὲς τοῦ Εὐρώτα
Νὰ σᾶς φιλήσῃ ὡς πρῶτα,
Ἀγίλματα, Ναοί.

Καὶ μέσα ἀπὸ τὴ θάλασσα
Κι' ἀπ' τῆς στεριᾶς τὰ βάθη,
Τὰ πλάσματα, ποῦ δεύτερη
φορὰ λαὸς δὲν πλάθει,
Πάλι ἂς μᾶς φέρουν Ὄλυμπους,
Μυκῆνες, Παρθενῶνες.
Τριγύρω τους οἱ αἰῶνες
Περνοῦν γονατιστοί.

Ἐλᾶτε, προσκυνῆστε την
Μὲ τ' Ἀπριλιοῦ τὰ κρῖνα
Τὴν Ἀφροδίτη ἀθάνατη
Στὴν αἰωνία Ἀθήνα.
Λάμπει ἐδῶ πέρα ἀγέραστη,
Κι ἀκόμα καὶ πιὸ νέα.
Στὴν Τέχνη τὴν ἀρχαία
Λάμπει καὶ πάντα ζῇ.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

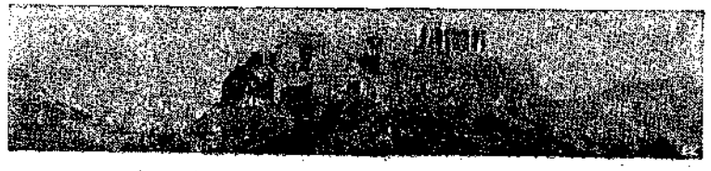

Η ΠΕΔΙΑΣ ΤΩΝ ΦΙΛΙΠΠΩΝ ΥΠΟ Κ. ΠΑΡΘΕΝΗ — ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΘΕΣΙΝ ΤΟΥ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ

Ο ΠΑΝΟΣ Ο ΚΛΑΡΑΣ

Σ τὴν πατρίδα μου πολὺ τοὺς μολογᾶνε τοὺς ἀνθρώπους ποῦ πάλαψαν μὲ τὸ Χάρο. Ἔτσι ἀκούστηκεν ἡ γενιὰ τοῦ Κλαρᾶ. Αὐτὸ τὸ σπίτι ἔχει ξεκληριστεῖ, μὰ οἱ ἄνθρωποί του πέθαναν παλεύοντας. Ὅταν ἦρθε ἡ ὥρα τους ἐκούρασαν τὸ Χάρο. Δὲν ἤθελαν νὰ πεθάνουν. Κι' ἔγειναν σχεδὸν παραμῦθι, τόσο πολὺ τοὺς μολογᾶνε στὸ χωριό. Τὴ ζωὴ ἐκεῖ τὴν ἔχουν γιὰ πόλεμο, κι' ἐκεῖνος ποῦ πεθαίνει δύσκολα φαίνεται πολεμιστής. Οἱ γέροι φτάνουν στὰ 70 ἢ στὰ 80 χρόνια καὶ μπήγουν ἀλέτρι στὴ γῆ. Καὶ τὴ ζωὴ τὴν ἀγαποῦν τόσο οἱ χωριανοί, ποῦ ἡ εὐχὲς βγαίνουν ἀπ' τὰ χείλη των πύρινες, σὰν τουφεκιὰ πρὸς τὸ θάνατο.

Ὁ Πάνος ὁ Κλαρᾶς ἦταν ἕνας ἀπ' τοὺς ἐλευταίους τοῦ σπιτιοῦ ποῦ ἐξερριζώθη. Αὐτός, πέθαινε δυὸ ἡμερόνυχτα. Κι' ἔτυχε νὰ ἤμαι κοντὰ καὶ νὰ τὸν βλέπω. Ἤμουν τότε στὸ βουνό, σὲ μιὰ στάνη, περνῶντας τὸ καλοκαῖρι, μόνος μαζὶ μὲ τοὺς βλάχους. Ἕνα πρωῒ ἔφεραν ἐκεῖ τὸν Κλαρᾶ καὶ μὲ εἰδοποίησαν πῶς δὲν φαίνεται γιὰ ζωή. Ἔκαμαν μιὰ καλύβα δίπλα στὴ δική μου, καὶ κάθησε μέσα ὁ Κλαρᾶς μὲ λίγα βιβλία Στὴν ἐποχὴ ποῦ ἤμουν ρωμαντικὸς θὰ δεχόμουν εὐχαρίστως τὸν ἄρρωστο, ἀλλὰ τώρα ποῦ πέρασαν ἐκεῖνες ἡ παλληκαριές, ἄρχισεν ἕνας μικρὸς φόβος γιὰ τὴ συντροφιά. Ὁ ἄρρωστος ὅμως ἔτυχε νὰ εἶνε τόσο λεπτὸς κι' εὐγενικός, ποῦ μ' ἔκαμε νὰ ντρέπωμαι γιὰ τὸ φόβο, ὥς τὸ σημεῖο ποῦ ἀποφάσισα νὰ μὴ φύγω. Κι' ἐγίναμε συντρόφοι ἀπάνω στὸ βουνό, ὁ γερὸς κι' ὁ ἄρρωστος, δυὸ

ἄνθρωποι ποῦ δὲ βρίσκονται στὸν ἴδιο κόσμο.

Ὁ Κλαρᾶς ἦταν ὑπάλληλος στὴν Ἀθήνα. Ὅταν ἀρρώστησε θὰ ἦταν ὡς 35 χρόνων, κι' ἐγὼ παιδὶ ἀπέναντί του. Δὲν εἶδα πλέον γενναῖον ἄρρωστο. Ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ μοῦ ἔκοψε κάθε ἀπόπειρα ψευτοπαρηγοριᾶς. Μοῦ ἔδειξε πῶς εἶν' ἀδύνατο νὰ τὸν γελάσω. Ἤξευρε καλὰ τί συμβαίνει, κ' ἦρθε νὰ πεθάνῃ στὴν πατρίδα του μὲ ὅση ἡσυχία πέφτει κανεὶς νὰ κοιμηθῇ. Οἱ πατριῶτες μου, ὅσοι βρίσκονται στὰ ξένα καὶ πλουτίζουν, ἅμα ἀρρωστήσουν ἐπικίνδυνα γυρίζουν νὰ πεθάνουν στὴν πατρίδα. Δὲν ἔρχονται τόσο ἐκεῖ γιὰ τὸ βουνὸ καὶ τὸν ἀέρα, ὅσο γιὰ τὴ μητέρα γῆ. Ἔτσι βλέπεις ἕναν ἄνθρωπο νὰ γυρίζῃ στὸ χωριὸ μετὰ εἴκοσι χρόνια, ἀγνώριστος, ἀφέντης λαμπρὸς μὲ χρυσὲς καδένες καὶ νὰ πεθαίνῃ σὲ μιὰ καλύβα, κάτω ἀπὸ τὴ στέγη ποῦ γεννήθηκε. Ὁ Κλαρᾶς δὲν ἐπίστευε πολὺ πῶς θὰ τὸν γιατρέψῃ τὸ βουνό, τὸν ἔβλεπες ὅμως ἥσυχον ἀπὸ τὴ σκέψι πῶς θὰ πεθάνῃ στὸ καλύβι τῶν πατέρων, στὸ ἴδιο στρῶμα ποῦ ἔσβυσαν κι' οἱ ἄλλοι δικοί του ἀπὸ τὴν ἴδιαν ἀρρώστια. Ἦταν ἕνας λεπτός, ψηλὸς καὶ ξανθός. Τόσο κατώρθωνε νὰ κρύβῃ τὸ βάσανό του, ὥστε ἔβλεπες πῶς ἡ ὑπομονή του εἶνε πιὸ δυνατὴ ἀπὸ τὴν ἀρρώστια.

Ἦταν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ποῦ κρύβουν τὴν ἀρρώστια, καὶ τὴ ζωγραφίζουν μαζὶ μὲ τὸ εἶδος των, τὴν βιάζουν νὰ γίνῃ κρυφὸς καὶ ὡραῖος μαρασμὸς σὰν ἐκεῖνος ποῦ ἔχουν τὰ δένδρα. Ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποῦ βρεθήκαμε μαζὶ στὸ βουνὸ μ' ἔκαμεν ἄφοβον. Γιατί μ' ἐφύλαγεν ὁ ἴδιος ἀπ' τὸν ἑαυτό του. Κάποτε ἔκαμε λάθος κι' ἔβαλε στὰ χείλη του τὴ δική μου πίπα. Ἐτρόμαξα μέσα μου, ἀλλ' αὐτὸς χωρὶς νὰ πῇ τίποτα ἐπῆγε καὶ τὴν ἔσπασε μὲ μιὰ πέτρα.

Ὁ πλέον γελαστὸς ἀπὸ τοὺς δυό μας ἦταν αὐτός Στὸν περίπατο διηγεῖτο ἀτελείωτα παράξενα ἀπὸ τὴ φοιτητική του ζωὴ τῆς Ἀθήνας. Ἦταν κάτι μικρὲς ἱστορίες, ἀπὸ ἕνα δωμάτιο φοιτητικό, ἀπὸ μιὰ αὐλή, ἀπὸ μιὰ γειτονιά, ἀλλὰ ἐξαίσια παρατηρημένες καὶ ψυχολογημένες. Κάθε μιὰ ἦταν ἕνας μικρόκοσμος καλὰ πλασμένος, καὶ σχεδὸν αὐτὲς ἡ ἱστορίες εἶχαν τὴν ἐπιμέλεια τοῦ συγγραφέως, γιατὶ κάθε πρόσωπο εἶχε τὴ θέσι του κι' ἐφαίνονταν ὅσο ἔπρεπε. Δὲν εἶχα ποτέ μου ἀκούσει ἄνθρωπο νὰ διηγῆται μὲ τέτοια τέχνη. Ἀλλὰ μήτε καὶ ἄνθρωπο νὰ πρόσεξε τόσο πολὺ στὴ ζωὴ τῆς Ἀθήνας, νὰ εἶδε τόσο βαθειά. Ἀπὸ τὶς ἱστορίες τοῦ Κλαρᾶ, ἀναπηδοῦσαν ἄξαφνα τύποι, ποῦ ἄνοιγες τὸ πνεῦμα νὰ τοὺς ἀγκαλιάσῃς, τόσο παράδοξοι ἦσαν καὶ τόσο ἀληθινοί. Οἱ ἄνθρωποι ποῦ ξέρουν νὰ διηγοῦνται εἶνε σπάνιοι, κ' ἐπειδὴ ἡ διήγησι εἶνε μιὰ τέχνη, τὴν κατέχουν ἄνθρωποι ποῦ πρόσεξαν πολὺ στὴ ζωή. Ἀλήθεια ὑπάρχουν κάτι μάτια ἀνθρώπων ἐρευνητικά, ποῦ ἀπὸ ἕνα παράθυρο βλέπουν ὁλόκληρη γειτονιά, ὅπως ἀπὸ μιὰ τρύπα κλειδονιᾶς βλέπεις ὁλόκληρη πόλι. Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποὶ ἔχουν μαντικό, κ' ἕνα κίνημά σου ἀρκεῖ νὰ σὲ νοιώσουν. Τοῦ Κλαρᾶ ἡ ἱστορίες εἶχαν πάντοτε ἕνα σαρκασμό. Ἔβλεπε παντοῦ τὸ ἀστεῖο καὶ τῶβγαζε στὸ φῶς. Σὲ ὅ,τι μοῦ διηγήθη ὑπῆρχαν τὰ πλέον παράδοξα, τὰ πλέον εὔθυμα πράγματα, ἄνθρωποι σὰν μεγάλες γελοιογραφίες ποῦ γίνονται στὸν τοῖχο μὲ τὸ φῶς τῆς λάμπας, καὶ ὅμως ἡ ἀλήθεια ὑπῆρχε σὲ ὅλους καὶ σὲ ὅλα. Δὲν μποροῦσα νὰ ἐξηγήσω τόση εὐθυμία, σὲ ἄνθρωπο ποῦ αὔριο θὰ πεθάνῃ. Ὅμως ὁ Κλαρᾶς ἐξυπνοῦσε γελῶντας καὶ πλάγιαζε γελῶντας. Ἦταν καὶ τοῦτο μιὰ ἀντίστασι πρὸς τὸν θάνατο. Πολλὲς φορὲς ἀφοῦ ἔπειτα ἀπὸ γέλοια τρομαχτικὰ ἐπέφταμε νὰ κοιμηθοῦμε, μοῦ φώναζε ἀπ' τὴν καλύβα του. (Ἡ καλύβα του ἦταν δέκα βήματα μόλις ἀπ' τὴ δική μου μακρυά).

— Ἄκουσε !

— Ἀκούω.

— Στὸ χορὸ τῆς κυρα-Ψάθενας ἦταν κι' ἕνας δεκανέας ποῦ χόρευε μὲ τὸ σπαθί. Ἔρριξε κάτου δυὸ τρεῖς.

Ἔπειτα τὴν ὥρα ποῦ νόμιζα πῶς εἶχε πλέον ἀποκοιμηθῆ, ἐφώναζεν ἔξαφνα.

— Ἔκανε κομπλιμέντα κι' ἡ ντάμες τοῦ ἔλεγαν. «Τί λέτε, σᾶς περικαλῶ».

Ποτέ του δὲν τὸν ἐπίκραιναν ἢ χαρὲς τῆς ζωῆς. Ἀπεναντίας ἤθελε νὰ τὴς βλέπῃ. Στὸ γάμο ἑνὸς νέου βλάχου τῆς στάνης ἐχόρεψε πρῶτος, ἀναγκάστηκεν ὅμως νὰ σταματήσῃ γιατὶ τὸν ἔπιασε βῆχας. Μετὰ λίγες μέρες ἐφώναξε τὸ βλάχο μαζί μας, τὸ ρωμαλέο φουστανελᾶ μὲ τὰ κόκκινα μάγουλα καὶ τὴς πεταχτὲς ἄντζες. Τὸν ρωτοῦσε ἂν περνᾷ καλὰ τὰ μελίμηνα. Οἱ χωριανοί μου εἶνε τόσο εὔθυμοι ἄνθρωποι, ποῦ δὲν δυσκολεύονται νὰ πάρουν στὸ ἀστεῖο τὴν εὐτυχία των, καὶ ξέρουν ὅσοι πέρασαν ἀπὸ κεῖ, τί γίνεται καὶ τί λέγεται στοὺς γάμους, πόση εὐθυμία χύνεται ἀληθινὰ ἀνθρωπινή. Εἶπαν μὲ τὸ γαμπρὸ πολλά. Ὁ βλάχος ἦταν εὔθυμος κι' ὁ Κλαρᾶς ἐφώναζε. «Νὰ μοῦ ζήσῃς, γαμπρέ, νὰ μοῦ ζήσῃς!» Ἕνα ἀστεῖο

κάπως λυπηρό, τὸ ἔκαμε τὴν ἄλλη μέρα μὲ τὸν Νταρῆ, ἕναν πελώριο γερο-βλάχο τῆς στάνης, ποῦ ἅμα φοροῦσε τὴν καπότα του κι' ἀκουμποῦσε στὴν ἀγκλίτσα του, δὲν ἐφαινόταν ἄνθρωπος, ἀλλὰ λόφος, τόσον τόπο ἔπιανε. Ὁ γερο-Νταρῆς ἐκαθόταν ἕνα βράδυ ὄξω ἀπ' τὴ στάνη, ὅταν ὁ Κλαρᾶς ἐπῆγε καὶ τὸν ἔπεισε πῶς ἡ γῆ κινεῖται περὶ τὸν ἥλιον. Αὐτὴ ἡ συζήτησις ἐκράτησε τρεῖς ὥρες. Ο Νταρῆς ἔκανε τὸ σταυρό του, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Κλαρᾶς τοῦ τὰ εἶπε πειστικά, μὲ πολλὰ καὶ δύσκολα λόγια, ὁ δυστυχισμένος τσοπάνος ἀναγκάστηκε νὰ πῇ πῶς ἔτσι θὰ ἦνε, ὕστερα ἀπὸ 65 χρόνα ζωῆς ποῦ ἔβλεπε τὸν ἥλιο νὰ γυρίζῃ καὶ τὴ γῆ νὰ στέκεται. Ὁ γέρος, μὲ τὸ σκουλῆκι τῆς ἐπιστήμης μέσα του, ἐπῆγε στὴ στάνη κ' ἔπεσε στὸ στρῶμα, ἀλλὰ ὅλη τὴν νύχτα δὲ μπόρεσε νὰ κοιμηθῇ. Ὁ Κλαρᾶς τὸν ἐλυπήθη, μὰ ἔκαμε καὶ γέλοια δυνατά.

Τὸ ἄλλο βράδυ ἐπέσαμε νὰ κοιμηθοῦμε νωρίς. Ο Κλαρᾶς μοῦ εἶπε πῶς δὲ νοιώθει τὸν ἑαυτό του καλά Τὰ μεσάνυχτα ἄκουσα ποῦ τὸν ἔπιασεν ἕνας βῆχας πολὺ δυνατὸς καὶ βαθύς.

— Νὰ πάῃ στὴν ὀργή. Μοῦ φώναξεν ἀπ' τὴν καλύβα του. Ἀπόψε εἶμαι κρυωμένος.

Ἀδύνατο μοῦ ἦταν νὰ κοιμηθῶ, καθὼς τὸν ἄκουγα νὸ βήχῃ. Ἐσηκώθηκα νὰ πάω στὴν καλύβα του, ἀλλὰ ἕνας φόβος μὲ σταμάτησε. Ποτὲ εἰς τὴ ζωή μου δὲ μπορῶ νὰ βοηθήσω ἄρρωστο. Ἐγὼ θέλω τὴ ζωή, καὶ τὴ στιγμὴ ποῦ ἡ ζωὴ κινδυνεύει, τὸ πρᾶγμα μοῦ φαίνεται τόσο ἄθλιο, ὥστε εἶμαι χαμένος, εἶμαι περιττός. Ἔπεσα πάλι στὸ κρεββάτι μου, ἀλλὰ προσπαθοῦσα ν' ἀκούσω μήπως ὁ Κλαρᾶς μὲ φωνάζει. Ἐκείνη τὴν ὥρα ὄξω στοὺς κέδρους ἄκουσα ἕνα λάλημα — ἦταν πουλιοῦ; ἦταν στοιχειοῦ φωνή; τί ἦταν αὐτό; — κάτι σὰν χιλιμίτρισμα ἀλόγου, σὰν φωνὴ ἀνθρώπου ποῦ μιμεῖται ζῶο, σὰν ἀλύχτημα σκυλιοῦ, ἀλλὰ τίποτε ἀπ' αὐτὰ ὅλα, τίποτα ὡρισμένο, καὶ ὅμως κάτι φοβερὸ καὶ ἀνεξήγητο μέσα στὸ σκοτάδι. Ἡ ἐρημιὰ ἔχει φωνές, ποῦ γίγαντας νὰ εἶσαι καὶ τ' ἅρματά σου νὰ εἶνε ἀνίκητα, θὰ τῆς τρομάξῃς ὅσο κι' ἂν εἶνε φωνές. Ἄχ! αὐτὴ τὴν ἀλλόκοτη φωνὴ δὲν τὴν ἄκουσα ποτέ μου. Στὴν ἀρχὴ μοῦ φάνηκε κάτι ὄχι σημαντικό κι' ὅπως δὲν ἤξερα τῆς φωνὲς τῶν ἀγριμιῶν, ὑπέθεσα πῶς κάποιο ἀγρίμι θὰ περνᾷ γιὰ τροφή. Ἀλλὰ ὅσο τὸ λάλημα ἀκούγονταν, τόσο ὁ τρόμος μ' ἔπιανε στὴν καλύβα Γιατὶ δὲ θὰ ὑπάρχῃ ἀγρίμι νὰ φωνάζῃ ἔτσι ξωτικά. Ἡ φωνὴ ἀντηχοῦσε μέσα στὸ σκοτάδι. Κι' ἄξαφνα ἀκούω τὸν Κλαρᾶ νὰ μοῦ φωνάζῃ ἀπ' τὴν καλύβα του μὲ μιὰ φωνή, ποῦ ἦταν ἀπελπισία, τρόμος καὶ θρῆνος.

— Ἔχεις ντουφέκι; Γρήγορα! Νὰ 'ρθῶ; Ἔχεις ντουφέκι σοῦ λέω; Ντουφέκι!

— Τί νὰ τὸ κάμῃς τὸ ντουφέκι;

— Μωρὲ ντουφέκι ἔχεις; Αὐτοῦ εἶνε;

Πρὶν τοῦ ἀπαντήσω ἐπετάχθη καὶ ἦρθε γδυτὸς στὴν καλύβα μου. Ἄναψε σπίρτο κι' ἔψαχνε στὴς γωνιές. Τέλος ἔβρῆκε τὸ γκρᾶ, γεμάτο — αὐτὰ ὅλα σὲ πέντε δευτερόλεπτα — χύμηξεν ἔξω κι' ἄκουσα ἕναν πυροβολισμό. Ἔτρεξα κοντά του. Μὲ ποιὸν ἐπάλεβε; Ἔξω ἦταν σκοτάδι, ἡσυχία νυκτερινή, καὶ μόνο τὸ μαντρόσκυλο τῆς στάνης ἀκούοντας τὸ ὅπλο ἀλύχτησε.

— Δὲν τὸ πέτυχα, μωρέ; Εἶπεν ὁ Κλαρᾶς. Δὲν τὸ πέτυχα;

— Ποιό;

— Ἄχ. καὶ μὲ ρωτᾶς ποιό; Δὲν τ' ἀκοῦς, δεν τὸ ξέρεις; Τὸ χαροποῦλι!

Ἐκείνη τὴ στιγμὴ τὸ ἀπαίσιο λάλημα ἀκούστηκε πάλι ἀπάνω ἀπὸ τὸν κέδρο. Ἦταν τρομερό. Δὲν εἶχα δύναμι οὔτε νὰ μιλήσω, οὔτε νὰ σταθῶ. Ἕνας ἄνθρωπος, ὁ Κλαρᾶς, πατῶντας στὰ ξερόχορτα ποῦ ἔτριζαν, ἔψαχνε μὲ τὸ ὅπλο στὰ χέρια κυττάζοντας τὸ δένδρο, τριγυρίζοντας τὸν κορμό του. Μιὰ στιγμὴ θέλησε ν' ἀναιβῇ. Ἐρρίχτηκε. Ἀλλὰ σὰν τὸ βρῆκε δύσκολο, πῆρε πάλι τὸ ὅπλο καὶ ἦταν ἕτοιμος νὰ ρίξῃ.

— Φυσέκι! Εἶπε. Δὲν ἔχεις ἄλλο;

— Δὲν ἔχω.

— Ἄχ!

Ἀφῆκε τὸ ὅπλο, κι' ἄρχισε νὰ πετροβολῇ τὸ δέντρο. Ἔρριχνε πέτρες μεγάλες, μὲ ὁρμὴ ρωμαλέου ἀνθρώπου ταράζοντας τοὺς κλάδους τοῦ κέδρου. Τὸ φρικτὸ λάλημα ἀκούστησε ἄλλη μιά, τὴν τελευταία φορά.

— Ἀκόμα δῶ εἶνε! Εἶπεν ἐκεῖνος. Ἀκόμα δῶ!

Κι' ἄρχισε πλέον ἕνα πετροβόλημα δυνατό, λυσσασμένο, σέρνοντας τὰ δάχτυλά του κάτω στὴ γῆ, ψάχνοντας στὸ σκοτάδι γιὰ πέτρες. Ὅσο ποῦ στὸ τέλος μοῦ εἶπε.

— Ἔλα πάρε με, δὲ μπορῶ.

Ἔτρεξα καὶ τὸν ἐβάσταξα. Τὸν πῆγα στὴν καλύβα. Νὰ μιλήσω καλά, ἔπειτα ἀπ' ὅ,τι ἄκουσα καὶ εἶδα, δὲν ἦταν βέβαια δυνατό. Στὰ χέρια μου τὸν ἔπιασεν ὁ βῆχας. Κόντευε νὰ πνιγῇ. Τὸν πῆγα στὴν καλύβα καὶ ξαπλώθηκε. Ἀπὸ τὴ στάνη δυὸ βλάχοι, ποῦ εἶχαν ξυπνήσει

ἀπ' τὸ θόρυβο, ἔφτασαν ἐκεῖ. Μιὰ γρηὰ ἔφερε φῶς. Ὁ Κλαρᾶς καθὼς ξαπλώθηκε, ἔβηξε δυὸ τρεῖς φορὲς δυνατὰ κι' ἔπειτα λύθηκαν τὰ μέλη του. Ὁ γέρος ὁ βλάχος ἔβαλε τ' αὐτὶ στὴν καρδιά του, τὸν κύτταξε καλὰ καὶ μοῦ εἶπε.

— Πεθαίνει, μωρὲ παιδί.

Ὁ Κλαρᾶς κυττάζοντας τὸ βλάχο εἶπε μὲ ἀγωνία τὴ λέξι.

— Τὸ χαροποῦλι.

Ἡ γρηὰ πῆρε τὸ σκαμνὶ τῆς καλύβας καὶ κάθησε δίπλα στὸν ἑτοιμοθάνατο. Ἐστάθηκα μπροστά του καὶ μὲ κύτταξε ἀλλὰ δὲν μ' ἐγνώρισε. Τὰ μάτια του ἄνοιγαν πολὺ κι' ἔβλεπαν ποιὸς ξέρει ποιοὺς ξένους, ποιοὺς παράδοξους ξένους τοῦ ἄλλου κόσμου ποῦ ἔμπαιναν στὴν καλύβα νὰ τὸν πάρουν.

— Τί θὰ κάνουμε; Μοῦ εἶπεν ὁ βλάχος, ὁ γερο-Νταρῆς. Νὰ μηνύσουμε στὸ χωριὸ νὰ ρθοῦν. Πᾶμε ὄξω.

Ὅταν βγήκαμε, διηγήθηκα στὸ γέροντα ὅλα ὅσα ἔγειναν.

— Ἂν λάλησε τὸ ἔρμο, ἂν λάλησε τὸ χαροποῦλι, εἶπεν ὁ γέροντας, δὲν ἔχει ζωὴ ὁ ἄνθρωπος. Τὴν ἄλλη φορὰ λάλησε στὸ παιδί μου, τέτοια ὥρα. Ἐδῶ κι' εἴκοσι χρόνια τ' ἄκουσα στὴ μάννα μου. Δυὸ φορὲς ποῦ τ' ἄκουσα, μοῦ πέθαναν δυὸ δικοί μου.

Ὁ γέρος ἐπῆγε στὴ στάνη, πῆρε τὸ σιλάχι του, τὴν ἀγκλίτσα του καὶ τράβηξε γιὰ τὸ χωριό, νὰ πάῃ τὸ μήνυμα στοὺς Κλαραίους. Ἔμεινα μονάχος. Στὸν ἑτοιμοθάνατο ἦταν ἀδύνατο νὰ ζυγώσω πλέον, ἀδύναιο νὰ ἰδῶ τὸν εὔθυμο καὶ τὸ σαρκαστὴ νὰ πεθαίνῃ σὲ μιὰ καλύβα, μέσα στὴν ὁποίαν ἐκάπνιζεν ἕνα φῶς. Ἡ γρηὰ εἶχε τὴ θέσι της ἐκεῖ, αὐτὸ τὸ παληὸ πετσὶ μὲ τὰ λευκὰ μαλλιά, ποῦ ποιὸς ξέρει πόσων ἀνθρώπων εἶδε τῆς τελευταίες στιγμές, ἡ γρηά, αὐτὸ τὸ ἱερὸ ἀσυγκίνητο πρόσωπο, ποῦ ἐκτελεῖ τὰ ἔργα τοῦ θανάτου, μὲ ὅση ἠρεμία γνέθει. Ἐμπῆκα στὴν καλύβα μου, ἄναψα φῶς κι' ἔμεινα ἄγρυπνος, καπνίζοντας, διαβάζοντας παληόχαρτα, τὰ ὁποῖα μόνο τὴ στιγμὴ ἐκείνη μποροῦσαν νὰ ἔχουν ἐξαιρετικὴ σημασία καὶ νὰ διαβασθοῦν. Ἐπέρασε μιὰ ὥρα καὶ πῆγα στὴν πόρτα τῆς καλύβας τοῦ Κλαρᾶ. Ζῇ ἢ ἔσβυσε; Ἐκύτταξα μέσα. Ἦταν ὅπως πρῶτα ξαπλωμένος. Τὰ μάτια του ἀνοιχτὰ κι' ἐκινοῦντο. Ἐζοῦσε. Ἡ γρηὰ εἶχε τὴν ἴδια θέσι στὸ σκαμνί, ἀλλὰ δὲν ἔμενε χωρὶς δουλειά. Εἶχε καὶ τὴ ρόκα της κι ἔγνεθε κάτασπρο μαλλί. Ἐκεῖνο τὸ τύλιγμα τῆς κλωστῆς στὸ ἀδράχτι, ἡ ζωὴ ποῦ ἐξακολουθεῖ τὴ δουλειά της, δίπλα στὸ θάνατο. . . . Τέλος τῆς ἔκαμα νόημα νὰρθῇ νὰ τὴν ἰδῶ, γιατὶ νὰ μπῶ μέσα ἦταν ἀδύνατο.

— Πῶς πάει;

— Τὰ ἴδια. Οὔτε ζῇ οὔτε πεθαίνει.

Τὴν ἀπάντησι αὐτὴ μοῦ τὴν ἔδωκεν ἄλλες πέντε φορὲς ὥς τὸ πρωΐ, ποῦ τὴ ρώτησα. Στὴς δέκα ἡ ὥρα τὸ πρωΐ, ἦρθαν οἱ ἄλλοι ἀπ' τὸ χωριό, συγγενεῖς τοῦ Κλαρᾶ, δύο χωριανοί του κι' ὁ γέροντας ὁ βλάχος, γιὰ νὰ τὸν πάρουν. « Ἔ, ὀρὲ ἔρημη μάννα » εἶπεν ἕνας ἀπ' αὐτοὺς καὶ μπῆκε μέσα. Τὸ φορεῖο ἦταν ἕτοιμο, καμωμένο ἀπ' τοὺς βλάχους. Τὸν ἔβαλαν ἀπάνω μὲ τὰ μάτια ἀνοιχτά. Κάθησαν μισὴ ὥρα ἤπιαν ἕνα τσίπουρο, ξαπόστασαν καὶ τὸν πῆραν. Ἀκολούθησα αὐτὴ τὴ συνοδεία. Ἕνα τέταρτο τῆς ὥρας ὕστερα, καθὼς τὸν πήγαιναν τὸν κατήφορο, ἔνοιωσαν πῶς ὁ Κλαρᾶς ἦταν πεθαμένος. Τὸν ἄφησαν κάτω. Ἕνας τοῦκλεισε τὰ μάτια, ἔκλαψε, σφόγγισε τὰ μάτια μὲ τὸ μανίκι του, τὸν ξαναπῆραν κι' ἐξακολούθησαν τὸ δρόμο.

Ἦταν μεσημέρι ὅταν εἴχαμε φτάσει κάτω στὸ ρέμα. Ἐκεῖ τὸν ἄφησαν καὶ κάθησαν στὴς πέτρες νὰ ξεκουραστοῦν. Τὸ νερὸ ἔτρεχε, φώναζε δυνατά, ἔφευγε τὸν κατήφορο πρὸς τὸν ποταμό. Ἀπὸ κάπου ἀντιλαλοῦσε κόπανος καὶ γέλοια γυναικῶν ποῦ ἔπλεναν. Ὁ ἀέρας ἦταν ἀρωματισμένος καὶ χαϊδευτικός. Οἱ πλάτανοι ἅπλωναν ἴσκιους, ἔδεναν τὴ γῆ μὲ ρίζες ποῦ βυθίζονταν ἐδῶ κι' ἔβγαιναν ἐκεῖ σὰν νὰ ἤθελαν νὰ κρατηθοῦν ἀπὸ τὴ γῆ εἰς αἰῶνες αἰώνων. Δέντρα, χαμόδεντρα καὶ χόρτα κατέβαιναν στὸ ρέμα, σὰν νὰ ἤθελαν νὰ πιοῦν. Ἕνας κότσυφας ἐσφύριζε, χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως σφύριγμα. Πουλάκια περνοῦσαν αἰφνίδια, ἔλεγαν ἕνα « τρ » στὸν ἀέρα, κι' ἐγίνοντο ἄφαντα, στιγμὲς μὲ φτερά. Κλάδοι ποῦ ἔδωσαν τὰ χέρια ἀπὸ τὴ μιὰν ὄχθη στὴν ἄλλη ἄφιναν νὰ περνᾷ τὸ νερὸ κάτω ἀπὸ πράσινη πύλη. Νεροκότσυφοι χτυποῦσαν τὰ φτερά των στὸ νερό, ἐλούζονταν, ἔλαμπαν. Φυλλώματα ἐπύκνωναν, ἄδυτα σκοτεινά, ἱερά, ποῦ ἐκτὸς ἀπὸ νεράϊδα δὲν τἄγγιξε κανείς. Οἱ κλάδοι ἔγερναν κάτω κι' ἐκρέμονταν λιγερὰ στεφάνια γιὰ πανηγῦρι. Ἄχ, ἐσύ, ἀναθεματισμένη ζωή! Οἱ τέσσεροι χωριάτες κάπνιζαν χοντρὰ τσιγάρα σὲ γλυκὸ καλαμποκόφυλλο, ὅταν ἔξαφνα ἕνας ἐφώναξε.

— Βρὲ χριστιανοί, τ' εἶν τοῦτο; Ἀνοίγει τὰ μάτια του.

Ναί, ὁ πεθαμένος εἶχεν ἀνοίξει τὰ μάτια του καὶ μᾶς κύτταζεν ὥρα πολλή. Ἦταν λοιπὸν ζωντανός. Ἐκυτταχτήκαμε φοβισμένοι. Ὁ Κλα-

ρᾶς ἔστριβε τὰ μάτια του. Ἡ ζωή του ἐγύριζε. Ἡ ζωή του ἤθελε νὰ πιαστῇ ἀπὸ τὴς ρίζες τῶν δένδρων, ν' ἀνατριχιάσῃ μαζὶ μὲ τὴς λεῦκες νὰ κυνηγήσῃ τὸν κότσυφα ποῦ χτυποῦσε τὴς φτεροῦγες του στὰ νερά. Φανερὸ ἦταν πῶς ὅλα τὰ ἔνοιωθε γύρω του κι' ὅλα τὰ ποθοῦσε. Τὸ σῶμα του ἄρχισε πλέον νὰ εἶνε πτῶμα, κι' ὅμως μέσ' τὸ πτῶμα ἔμενε κάποια αἴσθησι, ἡ αἴσθησι τοῦ ἀνθρώπου ποῦ φεύγει τελευταία ἀπὸ τὴ γῆ, ποῦ εἶνε δύσκολο νὰ πεθάνῃ, ποῦ λέγεται ἀγάπη, χαρά, ποιὸς ξέρει; Ὁ τσοπάνος ποῦ τὸν ἔκλαιγε προτήτερα, τὸν ἐπλησίασε καὶ τὸν κύτταζε κατάματα. Ὁ Κλαρᾶς ὄχι μόνο τὸν ἐγνώρισε, μὰ θυμήθη καὶ τὸ παρατσοῦκλι του. Κι' ἄξαφνα ἀκοῦμε νὰ τοῦ λέγῃ.

— Δῶσε μου ἕνα τσιγάρο, Μπιτχαβᾶ!

Ἐκεῖνος εἶπε ποῦ δὲν ἔχει. Ὁ Κλαρᾶς ξαναζήτησε μ' ἐπιμονή.

— Δόστε μου τσιγάρο, θέλω τσιγάρο.

Ὁ τσοπάνος βλέποντας πῶς ἔχει νὰ κάνῃ μὲ ζωντανὸ ἄνθρωπο, ἔχωσε τὰ χέρια του στὸ σιλάχι κι' ἔστριψε χοντρὸν καπνὸ μέσα σὲ γλυκὸ καλαμποκόφυλλο. Τοὔβαλε τσιγάρο στὸ στόμα καὶ τοῦ τὸ κρατοῦσε. Ἐκεῖνος ξαπλωμένος καθὼς ἦταν τὸ κάπνιζε μὲ τόση λαιμαργία, τόσο χαμογελοῦσε ρουφῶντας τὸν καπνὸ καὶ χύνοντας ἕνα ἀλαφρὸ ἀδύνατο συννεφάκι πρὸς τὸν οὐρανό, ποῦ δὲν ἠξεύραμε τί νὰ ποῦμε. Ἐβλέπαμε πῶς κι' ἕνα τσιγάρο μπορεῖ νὰ εἶνε ἡ τελευταία θέλησι, ἡ τελευταία εὐτυχία ἑνὸς ἀνθρώπου στὸν κόσμο. Ὁ μισοπεθαμένος τὸ κάπνιζε τόσο ζωντανά!

— Μὴ μὲ πέρνετε ἀπὸ δῶ, εἶπε.

Ἀλλὰ σὲ λίγη ὥρα ἔκλεισε πάλι τὰ μάτια του. Ἐναρκώθηκε, ἦταν ἀκίνητος. Καθὼς εἴδαμε ποῦ δὲν πέθανε ἀκόμα, τὸν σηκώσαμε στὸν ὦμο καὶ τραβήξαμε πρὸς τὸ χωριό. Ἐφτάσαμε στὴς δυὸ ὧρες τὸ ἀπόγεμα. Η μάννα ἔπεσεν ἀπάνω στὸν τελευταῖο τῆς γενηᾶς, καὶ τὸν ἔκλαψε μὲ μιὰ ἀπὸ κεῖνες τῆς τρομερὲς φωνὲς ποῦ ρωτοῦν τὸν οὐρανό. Ἦρθε ὁ γιατρὸς κι' εἶπε πῶς εἶνε πεθαμένος. Ἦταν ἀλήθεια κάτι περισσότερο παρὰ νεκρός. Τὸν ἔβαλαν στὸ σπίτι του, κάτου στὸ πάτωμα ποῦ ἦταν ἀπὸ χῶμα. Σκύβοντας ἀπὸ τὴν πόρτα τῆς καλύβας ἔμπαιναν ἕνας-ἕνας οἱ χωριανοί, οἱ πελώριοι γέροι, οἱ τσοπάνοι, ἡ γρηές, τὰ κορίτσια. Μὰ ὅταν πλησίαζεν ἡ ὥρα νὰ τὸν πάρουν καὶ νὰ τὸν θάψουν, ἄνοιξε τὰ μάτια του καὶ εἶπε.

— Μάννα! Ἕνα ποτῆρι ρακί.

Ἡ φωνὴ ἔκαμεν ὅλους ἐκεῖ μέσα νὰ σταυροκοπηθοῦν. Ἐκύτταζαν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον. Ἦταν ἀπίστευτο. Κι' ὅμως ἦταν ἀληθινό. Ὁ Κλαρᾶς δὲν εἶχε πεθάνει.

— Παλληκάρι μου, ἐδῶ εἶσαι! εἶπεν ἡ μάννα κλαίοντας. Τώρα νὰ φέρω ρακί.

Κι' ἔτρεξε πρὸς τὸ ντουλάπι. Ὁ Κλαρᾶς ἐστριφογύρισε τὰ μάτια κι' ἔβλεπε τοὺς χωριανούς. Ἐχαμογέλασε. Κύτταξεν ἔπειτα τὸν παπᾶ μὲ τὴν κάτασπρη πολύμαλλη κεφαλή.

— Δὲν εἶν' ὥρα, δέσποτά μου, εἶπε. Κι' ἔκλεισε τὰ μάτια του.

Ἦρθε τὸ βράδυ, ἀλλὰ δὲν πέθανε οὔτε τὸ βράδυ. Πέρασε ἡ νύχτα, μὰ δὲν πέθανε οὔτε τὴ νύχτα. Κατὰ τὰ χαράματα ἄνοιξε τὰ μάτια του καὶ ζήτησε νὰ φάγῃ. Ἤθελε πήττα. Ἡ μάννα σηκώθηκε, ἄναψε φωτιά! Κι' ὅμως ὁ Κλαρᾶς ἦταν τρεῖς φορὲς πτῶμα, χάλασμα σωστό. Τὸ πρωὶ ἔφεξε μέσα στὸ σπίτι. Τὸ λυχνάρι ἔσβυσε. Ὁ Κλαρᾶς ἔλεγεν ἀστεῖα γιὰ τὰ πουλιὰ ποῦ χαιρετοῦσαν τὸ φῶς μέσα στὸ κλουβί.

Βλέποντας τὸ παράδοξο πρᾶμα οἱ χωριανοί, εἶπαν.

— Νὰ τὸν πάρουμε νὰ τὸν πᾶμε στὰ Κανάλια.

Τὰ Κανάλια εἶναι μέρος ποῦ βγαίνει ἕνα ποτάμι. Ἅμα εἶσαι ἄρρωστος καὶ πιῇς ἀπὸ κεῖνο τὸ νερό, ἢ πεθαίνεις στὴ στιγμὴ ἢ γένεσαι καλά. Τὸν σήκωσαν, πῆραν στὸν ὦμο τὸ φορεῖο, καὶ τὸν πῆγαν στὰ Κανάλια.

Ὁ Κλαρᾶς δὲν ἤπιε νερό. Εἶπε:

— Ἔχετε γειά.

Καὶ μόνο τότε πέθανε, τότε ποῦ τὸ θέλησε.

Ζ. Λ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Η ΜΟΥΣΑ

Τὴν ὑστερνή μου θἄρθῃ μέρα
μ' ἕνα στεφάνι ἀπὸ μυρτιά,
καψαλιασμένο ἀπὸ φωτιὰ
καὶ μαδημένο ἀπ' τὸν ἀγέρα.

Καὶ θὰ μοῦ πῇ: — «Γιὰ τὴ γιορτὴ
ποῦνε τὰ σήμερα γιὰ σένα,
τὰ φύλλα αὐτὰ τὰ μαραμένα
σοῦ τὰ προσφέρω, ποιητή.»

Κ' ἀδιάφορος ἐγὼ θὰ πάρω
τ' ἀνώφελό της φυλαχτό,
Κ' ἕνα σβυσμένο «εὐχαριστῶ»
θὰ πῶ γι αὐτὴν καὶ γιὰ τὸ χάρο.

ΓΙΑ ΠΑΝΤΑ

Πρωΐ καρτέρα με, σὰν ξεκοιτάζουν
ἡ καλιακοῦδες στὰ χλωρὰ κλαριά·
ὅταν ὁ σκίνος μὲ τὴ λιγαριὰ
τὴ μυρωδιά τους τὴν παρθένα βγάζουν.

Καρτέρα με τὸ βράδυ, σὰν χλωμιάζουν
στὲς κορυφὲς τῆς ἡμέρας τὴ θωριά,
ἡ κουρασμένες ὧρες ποῦ βαρειὰ
ἴσκιους ἐκεῖ μελάγχολους σωρειάζουν.

Κὶ ὅταν λουλούδια γύρω σου φυτρώνουν
καὶ μ' ἔρωτες ἡ μέλισσες μαλώνουν
καὶ πόθους ξελαγιάζεις ὅπου πᾷς,

Καρτέρα με, σὰν πέφτουνε τὰ φύλλα
καὶ κλαῖν γυμνὰ στὸν ἄνεμο τὰ ξύλα,
καρτέρα με γιὰ πάντ' ἂν 'μ ἀγαπᾷς.

Ε. ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ

ΑΘΑΝΑΤΑ ΥΠΟ Ο. ΦΩΚΑ — ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΘΕΣΙΝ ΤΟΥ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ

ΕΙΣ ΕΝΑ ΜΙΚΡΟΝ ΣΑΤΥΡΟΝ ΤΟΥ ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

Εἰς τὸν ἀγαπητόν μου
Κωστῆ Παλαμᾶ.

Α'.

Εἶνε πένθιμον τὸ μειδίαμα, ποῦ ἀφῆκεν ὁ χρόνος εἰς τὴν πλατεῖαν μορφήν σου. Ἀπομεινάριον καὶ ἀποκρυσταλλωμα τόσων πραγμάτων καὶ τόσων συμβάντων, ποῦ ἐσυνδέθησαν μὲ τὴν ὕπαρξίν σου εἰς τὸν καιρὸν τῆς δόξης σου καὶ εἰς τὸν καιρὸν τῆς ἀφανείας σου καὶ τόρα ἀκόμη εἰς τὸν καιρὸν τῆς περισυλλογῆς καὶ τοῦ μνημοσύνου σου. Εἶναι πένθιμον, ὡσὰν αἴθριος οὐρανὸς τὴν ἐκαύριον καταστροφῆς καὶ ὡσὰν ἥσυχη θάλασσα τὴν ἑπομένην ναυαγίων καὶ ὡσὰν ἄνθισμα φυτοῦ κοντὰ εἰς ἐρείπια καὶ ἀκόμη ὡσὰν μειδίαμα γυναικὸς μετὰ κορεσμὸν ἡδονῆς. Διότι ἀληθινὰ τὴν ὡραίαν αἰθρίαν, ποῦ σ' ἐγέννησε, τὴν ἔπνιξεν ἀγρία ἡ καταστροφὴ καὶ τὴν γαλήνην τοῦ πνεύματος ἔσβυσεν ὁ σκοτασμὸς καὶ τὴν ἀπόλαυσιν τῶν ἰδανικῶν τὴν ἐκατάστρεψεν ὁ σύντομος χορτασμός. Μέσα σου ὅμως εἰς τὴν ψυχήν σου καὶ εἰς τὴν ψυχήν μας ἀπομένει ἡ αἰθρία καὶ ἡ γαλήνη καὶ τὸ ἄνθισμα καὶ ἡ ἀπόλαυσις, πλέον γενικὰ τώρα καὶ πλέον μεστωμένα παρ' ὅ,τι ἦσαν τὴν στιγμὴν ποῦ ἐγεννήθησαν. Τὴν ζωηρότητα τῆς πηλίνης μορφῆς σου τὴν ἔγλυψεν ἡ δύναμις τῆς μεταλλαγῆς καὶ σχεδὸν ἔσβυσε τὴν ἔκφρασιν τοῦ βλέμματός σου. Τὰ χείλη σου ἔχασαν τὴν ὁρμὴν τῆς λαγνείας καὶ τὸ μειδίαμά σου δὲν φανερώνει τὴν δίψαν τῆς ἡδονῆς, ἀλλὰ τὴν μελαγχολίαν τῆς ἀναμνήσεως.

Ἀληθινά, ἦσο πλέον φανερὸς τότε, ἀλλὰ εἶσαι πλέον ψυχικὸς τώρα. Καὶ τὰ δύο χέρια σου, ποῦ ὁ τεχνίτης μακρὰν τὸ ἓν ἀπὸ τὸ ἄλλο ἀκούμπησεν εἰς τὰς λαγόνας σου, ὡσὰν νὰ ἤθελε νὰ δείξῃ ὅτι γύρω εἰς αὐτὰς ὑπῆρχε τὸ μυστικὸν καὶ ὁ σκοπὸς τῆς ζῶῆς σου, ἐχαλαρώθηκαν ἀπὸ τὸ κορμί σου καὶ μὲ ἀργὴν προσπάθειαν ἁπλώνονται πρὸς τὸν ἔξω κόσμον καὶ φαίνονται τὸ ἕνα πῶς κρατιέται ἀπὸ τὰ περασμένα καὶ τὸ ἄλλο πῶς πιάνεται εἰς τὰ τωρινὰ καὶ εἰς τὰ ἐρχόμενα.

Δὲν εἶσαι πλέον ὁ γελαστὸς θεὸς τωρινῆς λατρείας, ἀλλὰ τὸ σύμβολον ἀπείρων παλαιῶν ἀναμνήσεων καὶ ἀλογαριάστων ζωντανῶν δυνάμεων καὶ ὁρμῶν. Σάτυρος θεός, Σάτυρος ζωῆ καὶ Σάτυρος δημιουργία, ὦ σὺ μικρὸν πήλινον πλάσμα τεχνίτου ἀγνώστου, εἰς τὸν ὁποῖον κανεὶς ὑπολογισμὸς δὲν θὰ ἔδιδε τὴν δύναμιν νὰ ὑποθέσῃ τὴν τωρινήν σου τύχην.

Ἂς λέγουν οἱ ἄνθρωποι τῆς ἐπιφανείας τῶν πραγμάτων ὅτι δὲν ἀπορρέουν ἀπὸ τὴν ὑπόστασίν σου, ἀλλ' ἀπὸ τὴν ἰδικήν μου, ὅλ' αὐτὰ ποῦ ἡ σκέψις μου ξεθάπτει ἀπὸ τὴν ἄϋλον πυραμίδα τῆς περασμένης ζωῆς σου. Καλὰ τὸ γνωρίζομεν καὶ σὺ καὶ ἐγώ, παλαιέ μου ἐργάτη τῆς ὑπάρξεώς μου, καθὼς τὸ γνωρίζουν καὶ ἄλλοι ἀκόμη, ὅτι αὐτὰ ὅλα καὶ τόσα ἄλλα, ποῦ ἀμυδρὰ φαίνονται καὶ σχεδὸν ἀσύλληπτα εἰς τὸν ὁρίζοντα τῆς σκέψεως, ἀποτελοῦν τὴν ὕπαρξίν σου, τῆς ὁποίας πυρήνας εἶναι τὸ μικρόν ἀπόλειμμα τοῦ ἐργασμένου πηλοῦ, τὸ φυλαγμένον μὲ αὐστηρὰν καὶ σχεδὸν βάρβαρον τάξιν εἰς μίαν ὑαλόφρακτον θήκην σκυθρωποῦ κτιρίου.

— Ἔχασες τὸν ἄπειρον καὶ γαλανὸν οὐρανόν σου, ἐστερήθηκες τὸ περισσὸν φῶς τοῦ ἡλίου σου, δὲν ἔχεις πλέον συντρόφους ἀγαπητοὺς καὶ στολίσματά σου τὰς χρυσολεύκους πέτρας καὶ τὰς δάφνας καὶ τοὺς θύμους καὶ τὰς μυρσίνας, μέσα εἰς τὰ ὁποῖα ἐγεννήθης, καὶ ὡσὰν μὲ ἀπορίαν βλέπεις μολύβδινον τὸν οὐρανὸν καὶ τὸν θερμοδότην πατέρα, ὡσὰν χάλκινον δίσκον ἀνίκανον νὰ διαλύσῃ τὸ σκότος· ἐνῷ γύρω σου βομβίζει παράξενη κίνησις καὶ σφύζει κουρασμένη ζωὴ ἀντὶ τῆς ἁρμονίας τοῦ κελαρύσματος τῶν ρυακίων καὶ τοῦ φυλλιρίσματος τῶν δασῶν τῆς νεότητός σου. Αἱ στυγναὶ μορφαὶ Ἀσσυρίων θεῶν καὶ τὰ κακόχρωμα ξόανα τῶν ἀπολιτίστων, πολὺ κοντά σου τώρα, αὐξάνουν ἀκόμη περισσότερον τὴν ἀπορίαν σου καὶ δίδουν ἀκόμη μεγαλειτέραν ἔκφρασιν εἰς τὴν ζωήν σου.

Πῶς θὰ ἤθελα νὰ γνωρίζω μὲ πόσα συνδέεται τώρα ἡ ζωή σου αὐτὴ καὶ ποῦ θὰ καταλήξῃ ὅταν ἐξαφανισθῇ ὡς ὑπόστασις ἁπτή, ποῦ θὰ ἦσαι τότε πραγματικὰ ζωντανὸς περισσότερον παρὰ ποτέ, ὦ μικρὲ ἀφανισμένε Σάτυρε!

***

Τὴν ἰδίαν ἡμέραν ποῦ τὸ πλατὺ μειδίαμά σου ἐρώτισε τὸν νοῦν μου καὶ ἐκέντησε τὴν σκέψιν μου, ὅταν ἀναγνωρίσθημεν ὡσὰν παλαιοὶ συγγενεῖς καὶ ἀνανεώσαμεν τὰς σχέσεις τῆς συγγενείας μας, ἐδημιουργήσαμεν, ὦ μικρὲ ἀφανισμένε Σάτυρε, νέαν ὑπόστασιν καὶ νέαν ὕπαρξιν, τὴν ὁποίαν εἶναι ἀδύνατον ν' ἀντιληφθοῦν οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν ταπεινῶν. Τόσον εἶναι μεγάλη καὶ τόσον εἶναι ὑψηλὴ καὶ ἀπὸ εὐγενικὴν οὐσίαν ἡ νέα αὐτὴ ὕπαρξίς μας, ποῦ θὰ ἔχῃ ἐπίδρασιν καὶ θὰ ἔχῃ διάρκειαν ἀνάλογον μὲ τὴν δύναμίν μου καὶ τὴν ἰδικήν σου.

Εἶμαι τόρα πλησίον σου κοντὰ εἰς τὰς ὄχθας μαυρισμένου ποταμοῦ καὶ ἡ ἐπίδρασίς σου μὲ ἠλεκτρίζει καὶ μὲ δυναμόνει, ὅπως σὲ ἠλέκτρισε καὶ σ' ἐδυνάμωσεν ἡ ἰδική μου ἐπίδρασις. Ἀλλὰ καὶ ὕστερα, ὅταν φεύγοντας ἀπὸ τοὺς ἀνηλίους δρυμοὺς καὶ τὰ παγωμένα βουνὰ καὶ τὰς σκοτεινὰς θαλάσσας θὰ εὑρίσκωμαι εἰς τὴν χώραν ποῦ μᾶς ἐγεννησε, πλέον κοντὰ εἰς τὴν ἀρχέγονον πατρίδα μας, δὲν θὰ χαλαρωθοῦν οἱ δεσμοί μας, ὅπως τὸ βεβαιώνουν καλὰ αἱ σκέψεις μου αὐταὶ — ὕμνοι μαζὺ καὶ θρηνῳδίαι ψυχῆς γενικῆς καὶ συγκεντρωμένης. Δὲν μοῦ εἶσαι καὶ δὲν θὰ μοῦ ἦσαι ποτὲ ἀγνώριστος καὶ παράξενος, ὅπως ὁ ζωντανὸς ἀδελφός σου εἰς τοὺς στρατιώτας τοῦ Λατίου, ὅταν τὸν ἐσύλλαβαν εἰς τὰ πλούσια δάση τῆς Κιλικίας. Καὶ δὲν θὰ ὑπάρξῃ ποτὲ ἀνάγκη εἰς τὴν εὐγενῆ ὕλην, ποῦ συγκεντρώνει τώρα ἡ ὕπαρξίς μου, νὰ εἴπῃς τὸν ἀπόλογόν σου διὰ νὰ σ' ἐννοήσῃ. Εἶναι μέσα μου ὅλος ὁ κόσμος τῶν Σατύρων καὶ πετᾷ εἰς τὸν φωτεινὸν οὐρανὸν τῆς ψυχῆς μου, ὡσὰν οἱ ἄγγελοι τοῦ Ἑβραϊκοῦ οὐρανοῦ γύρω εἰς τὸν θρόνον τοῦ Ἰεχωβᾶ.

Ἀλήθεια! τώρα γνωρίζεις καὶ σὺ τὸν σκοτεινὸν θεὸν τῆς Φοινίκης, τὸ γέννημα τῆς ξηρᾶς Ἀσσυριακῆς σκέψεως. Διότι ἔφθασε μέχρι τῆς αἰσθήσεώς σου ἡ φωνή του, μετοχετευμένη εἰς τὴν δυσαρμονικὴν αἰσθητικότητα τῶν Σαξωνικῶν γενῶν. Τὸν γνωρίζεις, ὅπως καὶ ἐγὼ τὸν γνωρίζω, τὸν στυγνὸν θεόν, ἀλλὰ δὲν λησμονεῖς τὸν τόπον τῆς γεννήσεώς σου καὶ τὰ ἰδανικὰ τῆς πίστεώς μας. — Ἔλα, παρὰ τὸν ποταμὸν τῆς ὁμιχλώδους πόλεως ν' ἀναρτήσωμεν τὰς αἰολικάς μας λύρας ἐπὶ τῶν γυμνῶν δρυῶν καὶ νὰ κλαύσωμεν εἰς τὴν ἀνάμνησιν τοῦ μικροῦ ξηροῦ βράχου, ἐπάνω εἰς τὸν ὁποῖον ζωντανὰ σώζονται τὰ ἴχνη τῆς θείας πνοῆς, ὦ μικρὲ γαλήνιε Σάτυρε.

Β'.

Μέσα εἰς τὴν ὁμίχλην, ποῦ σὲ περιβάλλει τόρα, ἔμεινες σὺ φωτεινὸς καὶ φωτοβόλος, ὦ μικρὲ Σάτυρε. Χωρὶς τὸν θόρυβον, ποῦ προκαλεῖ τώρα ἡ ζωὴ διὰ νὰ πεισθῇ εἰς τὴν ὕπαρξίν της, καὶ χωρὶς τὸ κούρασμα ποῦ ἐπέβαλαν εἰς τοὺς σημερινοὺς λατρευτάς σου αἱ νέαι Ἀξίαι, συγκεντρώνεις εἰς τὴν γενικὴν ψυχήν σου ὅλην τὴν ζωὴν καὶ ὅλας τὰς Ἀξίας, ἄφθαστος καὶ ἀπόκρυφος ἀπὸ τοὺς ταπεινοὺς καὶ τοὺς συνήθεις εἰς τὸ ἀπεριόριστον μεγαλεῖον σου. Σὲ στολίζει, ὡσὰν φωτεινὸς στέφανος, κάθε προσπάθεια ὑπεροχῆς καὶ κάθε ἀγάπη καὶ κάθε ὁρμὴ παλαιὰ καὶ νέα. Καὶ γύρω σου, ὡσὰν σύμβολα τῆς δυνάμεως καὶ τῆς ὑπεροχῆς σου, εὑρίσκονται ριγμένα μέσα εἰς τὰ ἐρείπια τῶν παλαιῶν Αἰγυπτιακῶν τειχῶν καὶ τῶν καταστρεμμένων Ἰνδικῶν εἰδώλων καὶ τῶν συντριμμένων Ἀσσυριακῶν ἀγαλμάτων καὶ ναῶν τὰ ὄργανα τῆς γενέσεως σεβάσμια καὶ λατρευτὰ εἰς τὴν ἀναπαράστασίν των. Ὕμνοι μυστικοὶ ἀκούονται ἀκόμη εἰς δόξαν ἰδικήν σου καὶ εἰς τιμὴν τῆς δυνάμεώς σου ἀπὸ τοὺς συλλημένους ναοὺς τῆς Παραβατῆς καὶ τῆς Ἴσιδος καὶ τῆς Μελίτας καὶ τοῦ Βήλου καὶ τῆς Ἀστάρτης καὶ τοῦ πτερωτοῦ Ἔρωτος, τοῦ εὐγενοῦς θεοῦ τῆς ὡραίας καὶ ὑψηλῆς φυλῆς. Τὰ σύμβολα τῆς δυνάμεώς σου ἐρεθίζουν ἀκόμη κάθε ταπεινὸν καὶ κάθε ὑπέροχον, ἐνῷ οἱ ὕμνοι τῆς δόξης σου εἶναι ἡ ἀπόκοσμος συμφωνία, ἡ ὁποία λικνίζει τὴν ἀπόλαυσιν.

Καὶ σὺ ἀκούραστος πάντοτε εἰς τὴν ὥραν τῶν ὑπερτάτων ἀγώνων καὶ γαλήνιος εἰς τὰς στιγμὰς τοῦ μεγίστου καμάτου ἐμφυσᾷς πνοὴν ζωῆς εἰς τὴν ταπεινὴν ὕλην, πλάττεις μὲ τὸ γαλήνιον βλέμμα σου ὁλονὲν ὡραιοτέρας ὑπάρξεις καὶ ρυθμίζεις μὲ τὴν ἐσωτερικήν σου δύναμιν τὸ ρεῦμα τῆς νέας δημιουργίας.

— Εἰς τὰς στιγμὰς τοῦ κορεσμοῦ καὶ εἰς τὰς στιγμὰς τῆς γαλήνης διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος οἱ ἄνθρωποι διέκριναν μέσα εἰς τὸ πλῆθος τῶν δυνάμεων τὴν δύναμιν, ποῦ ἀποτελεῖ τὴν ὑπόστασίν σου. Καὶ ὑπῆρξαν ταπεινοὶ λατρευταὶ αὐτῆς, ὑμνηταί της ἀδέξιοι καὶ σκοτεινοί, ἕως οὗ ἡ ἁρμονία τῶν χρωμάτων καὶ τῶν σχημάτων καὶ τῶν ἤχων, ἡ ὁποία ἔθρεψε τὴν ὑπέροχον φυλήν, ἐφανέρωσε μέσα εἰς πολὺ φῶς ἀκεραίαν τὴν ὑπόστασίν σου. Δι' αὐτὸ ἀφοῦ ἐλατρεύθης μὲ ὅλην τὴν ἀχρειότητα τῆς λαγνείας εἰς τὰ μέρη ποῦ ὁ ἥλιος ἐδυνάμονε τὰς σαρκικὰς ὁρμὰς τόσον, ὥστε νὰ τὰς χωρίζῃ ἀπὸ τὴν συναίσθησιν τῆς ὡραιότητος, ἐδοξάσθης ἔπειτα ὡς ὁ θεὸς τῆς φύσεως καὶ ὡς ὁ θεὸς τῆς ἀτελειώτου παραγωγῆς.

Ἐκεῖ, εἰς τὰ παράλια τῆς γηραιᾶς ἠπείρου, εἰς τὰ ὁποῖα ἔφθασαν αἱ τελευταῖαι πνοαὶ τοῦ ἐκπνέοντος παναρχαίου πολιτισμοῦ, διὰ νὰ

μεταδοθοῦν ὡς ζωογόνος αὔρα εἰς τὴν κοιμωμένην Ἑλληνικὴν γῆν, ὑπῆρξαν, ὦ γαλήνιε Σάτυρε, αἱ πρῶται ἀληθιναὶ ἀντιλήψεις τῆς ὑποστάσεώς σου. Καὶ εἰς τὰ παράλια ἐκεῖνα, ὅπου ἠκούσθη πρώτην φορὰν μαγευτικὴ ἡ Αἰολικὴ λύρα καὶ ὁ Ἰονικὸς ρυθμός, ἐγεννήθησαν οἱ ἀληθινοὶ ὕμνοι τῆς δυνάμεως καὶ τῆς δόξης σου, ὅπως τὴν ὠνειροπόλησαν οἱ ὀλίγοι δυνατοὶ τῆς σκέψεως παρὰ τὸν Ἰνδὸν καὶ παρὰ τὸν Νεῖλον. Θεὸς ἔγινες τότε μέγας καὶ ὡς ἐνδιαιτήματα σοῦ ἐδόθησαν τὰ δάση, ὅπου ἡ φύσις ἐκδηλόνει ὅλην τὴν ζωογόνον δύναμίν της καὶ τῶν δρέων τὰ ὑψώματα καὶ τῶν ἄβροτέρων ἀνθρωπίνων κατοικιῶν οἱ ἁπλοϊκοὶ βωμοί. Ὁ κισσός, ποῦ σφίγγει τὴν ζωήν, γεμᾶτος αὐτὸς ἀπὸ ζωήν, ἐχρησίμευσε διὰ νὰ πλεχθοῦν οἱ στέφανοι τῆς δόξης σου, πολὺ πλέον φυσικοὶ καὶ δοξασμένοι ἀπὸ τοὺς ἀκανθίνους στεφάνους τῆς ξηρᾶς καὶ ἀγόνου χώρας. Καὶ ἄνθη τοῦ ἀγροῦ καὶ καρποὶ πολύχυμοι ἀπετέθησαν εἰς τοὺς βωμούς σου ἀπὸ θερμὰς παρθένους καὶ ὁρμητικοὺς νεανίας καὶ ἀπὸ γυναῖκας, μεθυσθείσας πολλάκις ἀπὸ ἡδονὴν καὶ ἀπὸ ἄνδρας συνειθισμένους εἰς τὴν ἀπόλαυσιν καὶ ἀπὸ γραίας καὶ γέροντας ζωογονημένους διὰ τῆς ἀναμνήσεως. Ἦσαν δέ, ὦ λατρευμένε Σάτυρε, τὰ ἄνθη καὶ οἱ καρποὶ θυσία τῆς ζωῆς καὶ θυσία πρὸς τὴν ζωήν, πολὺ πλέον γενικὴ καὶ ἀγαπητὴ ἀπὸ τὴν θυσίαν τοῦ αἵματος, εἰς τὴν ὁποίαν παρεκίνησαν τὸν ἄνθρωπον ἄλλαι χωρισταὶ καὶ κατώτεραι ἀπὸ σὲ δυνάμεις, θεότητες ὑπερασπίζουσαι τὴν ἀτομικὴν ὑπόστασιν.

Σὺ ὁ προστάτης καὶ ὁ δημιουργὸς τῶν γεννῶν, τοῦ ὁποίου τὰ σύμβολα οἱ σοφοὶ ἱερεῖς τῆς Μέμφιδος ἔθεσαν ἐπὶ τῶν τειχῶν ἀλεξίκακα καὶ προστατευτικὰ τῆς εἰρήνης τῶν πόλεων καὶ τῆς ἀπολαύσεως, σύ, γαλήνιε θεὲ τῶν δρυμῶν καὶ τῶν συστάδων, δὲν εἶχες ἀνάγκην πολεμικῆς ἀγριότητος καὶ ὀχληραὶ σοῦ ἐφαίνοντο αἱ ἰαχαὶ τῶν μαχῶν. Δὲν ἤχησαν δὲ ποτὲ διὰ νὰ σ' ἐπικαλεσθοῦν οὔτε τῶν Ἑκατομπύλων τὰ τύμπανα, οὔτε τῆς Ἱεριχοῦς αἱ σάλπιγγες, ἀλλὰ μόνον ὁ ἤρεμος ποιμενικὸς αὐλός, ἐναρμονισμένος μὲ τὴν πολύφωνον βοὴν τοῦ δάσους καὶ τὴν πλουσίαν τῶν ὀρεινῶν σχισμάδων ἠχώ.

Διότι ἐλατρεύθης ἀληθινά, ὅταν οἱ ἄνθρωποι ἀνακουφίσαντες τὰς πρώτας ἀτομικὰς ἀνάγκας, ἐλαττώσαντες τὴν ὁρμὴν τοῦ πολέμου πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ ἐγώ, ἐσπρώχθησαν ἀπὸ τὴν συνθετικὴν δύναμιν τῆς φύσεως εἰς τὴν διαρκεστέραν ἀπόλαυσιν τῆς βαθυτέρας ἡδονῆς — ἐκείνης ποῦ ὡσὰν νύμφη ἀγαθὴ καὶ πλουτοδότειρα μᾶς ἀναγκάζει ὅλους νὰ μαζεύωμεν θησαυροὺς αἰσθημάτων καὶ εὐγενῶν ὁρμῶν καὶ ὑψηλοτέρων βλέψεων διὰ τοὺς προστατευομένους αὐτῆς, διὰ τὰς ὑπάρξεις τοῦ μέλλοντος, τὰς ὁποίας σκεπάζει ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας ὁ μαγικὸς αὐτῆς πέπλος.

Ὅταν σ' ἐλάτρευσαν πραγματικά, ὦ ἤρεμε καὶ γελαστὲ Σάτυρε, πλέον προστατευμένοι καὶ καὶ πλέον πλούσιοι, ὅταν διέκριναν εἰς τὴν ὕπαρξίν σου ὄχι πρόσκαιρον κορεσμὸν ὁρμῆς, ἀλλὰ διαρκὲς ἀγαθόν, τότε σὲ ἀνακήρυξαν προστάτην καὶ δημιουργόν. Καὶ ἔδωκαν εἰς τὴν ὕπαρξίν σου μορφὴν πλήρη χαρᾶς, ὁρμῆς, δυνάμεως καὶ γαλήνης· καὶ ἔδωκαν εἰς κάθε μέλος σου ἁδράν, σχεδὸν χονδροειδῆ μορφήν, εἰς ἀνάμνησιν τῆς καμπυλότητος τῶν ἀγρῶν ὅταν ξεσπᾷ ὁ στάχυς καὶ τῶν δένδρων ὅταν ἑτοιμάζωνται νὰ προβάλουν οἱ βλαστοὶ καὶ τῶν ζώων ὅταν ἐπωάζουν. τὸ σπέρμα ἢ ἐναγκαλίζωνται, μ' ἐναγκαλισμοὺς φιλότητος καὶ παραγωγῆς. — Ἕως οὗ, ἔπειτα, εἰς τὰς στρογγυλότητας, τὰς ἐμφαντικὰς τῆς δυνάμεώς σου, ἔδωκαν περιπάθειαν καὶ ἁβρότητα, ὥστε νὰ παραστῇς εἰς τὸν νοῦν αὐτῶν ὡς παιδίον μὲ τὴν ψυχὴν πλήρη χαρᾶς συνάμα καὶ πονηρίας καὶ δυνάμεως καὶ πάθους, παιδίον πτερωτόν, ὄχι πλέον διαιτώμενον μέσα εἰς τὰ δάση καὶ εἰς τὰς σχισμὰς τῶν βουνῶν, ἀλλὰ εἰς τὸν ἀέρα. μέσα εἰς τὸ ἄπειρον γαλανόν, τὸ ὁποῖον ἐμψυχώνουν τὰ ἄφθονα ὅσον καὶ λεπτὰ σπέρματα τῆς κοσμίου δημιουργίας. — Τότε σὲ συναισθάνθησαν ὄχι μόνον ὡς δύναμιν παραγωγῆς, ἀλλὰ καὶ ὡς αἴσθημα ἐξευγενιστικὸν καὶ ἐξωραϊστικόν, θεὸν συγκινοῦντα εἰς τὰς ὥρας τῆς ἐνεργείας καὶ ταράσσοντα τοὺς ἡσύχους ὕπνους καὶ ἐξεγείροντα τοὺς δημιουργικοὺς ρεβασμούς. Αἱ πτέρυγές σου τότε δὲν ἦσαν λιπόσαρκοι, καθὼς τῶν πτερωτῶν θεϊδίων, τῶν ἱπταμένων ματαίως περὶ τὸν θρόνον τοῦ Ἰεχωβᾶ, ἀλλ' ἁπαλαὶ καὶ χνοώδεις διὰ νὰ θωπεύουν τὰ ὡραῖα πρόσωπα καὶ νὰ προκαλοῦν φρικίασιν τῶν ἁβρῶν στηθῶν καὶ νὰ ἐρεθίζουν τὰ εὔγραμμα μέλη. — Τότε δέ, ὦ ἰσχυρὲ Σάτυρε, ὅταν σοῦ ἰδανίκευσαν τὴν μορφήν, ὅταν ἔπλασαν τὸν ἀπόγονόν σου, σ' ἔβαλαν πλησίον του, ὡς παλαιόν, κάπως λησμονημένον πλέον καὶ κάπως ἀνεξιχνίαστον θεόν.

***

Ἐκεῖ, εἰς ἕνα οἰκιακὸν βωμὸν τῆς Σικυῶνος ἢ τῶν Μεγάρων, τῆς Ἐλευσῖνος ἴσως ἢ τῆς Κορίνθου, θὰ σὲ εἶχεν ἀποθέσει μετὰ σεβασμοῦ ὁ παλαιὸς λατρευτής σου πλησίον τοῦ Ἔρωτος καὶ τοῦ Πανὸς καὶ τῆς Ἀφροδίτης, ἕως οὗ ὁ βωμὸς ἐσωρεύθη εἰς ἐρείπια καὶ ὁ χῶρος πέριξ σου ἐρήμωσε καὶ ἡ γῆ ἐκάλυψε σὲ καὶ τὰς συγχρόνους σου ὑπάρξεις μὲ τὸ βραδὺ ἀόρατον κῦμα της, ὦ μικρὲ γαλήνιε Σάτυρε. Καὶ ὅπως τὸ κῦμα φέρει ἀπὸ τὰ βύθη τοῦ πόντου εἰς κάθε τρικυμίαν ἀποσπασμένας ὑπάρξεις, ἄλλο τῆς γῆς κῦμα ἐπανέφερε καὶ σὲ εἰς τὸ φῶς, ὅταν μία ἀξίνη σ' ἐπέταξεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ἑνὸς ἀγροῦ μαζὶ μὲ ἕνα βόλον χώματος, διὰ νὰ σὲ παραλάβουν ἄνθρωποι, ποῦ δὲν αἰσθάνονται πολλοστημόριον τῆς εὐγενοῦς ὑπάρξεώς σου καὶ νὰ σὲ ἀποθέσουν εἰς μίαν γωνίαν σκυθρωποῦ κτιρίου, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι πλέον ναὸς τοῦ αἰσθήματος, ἀλλὰ Συναγωγὴ τῆς ἐρεύνης. Κάτι ψυχρὸν καὶ περιωρισμένον καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον ἀζωογόνητον.

Σύγνεφον σκοτεινόν, σύγνεφον ποῦ ἐσχηματίσθη ἀπὸ τοὺς καπνοὺς τοῦ πυκνοῦ θυμιάματος πρὸς τὸν θεὸν τῆς Ἰουδαίας, ἐκάλυψε τὰς ὡραίας γραμμὰς καὶ τὴν πλουσίαν ἔκφρασιν τῆς μορφῆς σου, ὥστε οἱ ἄνθρωποι νὰ μὴ τὴν ἀναγνωρίζουν πλέον καὶ νὰ τὴν ἐκλαμβάνουν διὰ χυδαίαν καὶ προταπήν. Εἶσαι ὅμως, σύ, μεγάλος πάντοτε καὶ ἰσχυρὸς καὶ αἰώνιος, ὥστε νὰ ὑπάρξῃς μέχρι Συντελείας καὶ ν' ἀναδειχθῇς μὲ ὅλην τὴν αἴγλην τῆς παντοδυναμίας σου, ὅταν αὐτὸ καὶ κάθε ἄλλο σύγνεφον σκορπισθῇ ἀπὸ τὴν μυστικὴν ἀκτινοβολίαν σου, ποῦ θερμαίνει ἀκόμη καὶ θὰ θερμαίνῃ κάθε ὕπαρξιν καὶ κάθε ζωήν.

ΙΩ. ΖΕΡΒΟΣ

ΑΠΟ Τ' ΑΘΗΝΑΪΚΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ

ΤΟ ΚΑΚΟΥΡΓΟΔΙΚΕΙΟΝ

Εἰς μίαν πρωτεύουσαν, ὅπου ἑδρεύει ὑπουργεῖον Δικαιοσύνης καὶ Ἄρειος Πάγος, θὰ ἔλεγε κανεὶς ὅτι τὸ Κακουργοδικεῖον περιπίπτει εἰς κάποιαν ἀφάνειαν. Καὶ ὅμως ὄχι. Διατηρεῖ, καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας ἀκόμη, ὅλον τὸ ἐπαρχιακὸν γόητρον καὶ ὅλην του τὴν ἔλξιν. Ὁ ξένος, ὁ ὁποῖος πιθανὸν νἀδιαφορῇ διὰ τἄλλα δικαστήρια, τὸ Κακουργοδικεῖον θὰ τὸ ἐπισκεφθῇ. Καὶ ὁ λαὸς συχνάζει. Ἡ φύσις τῶν ὑποθέσεων αἱ ὁποῖαι τὸ ἀπασχολοῦν καὶ προπάντων ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον δικάζει, τὸ ἐξυψόνουν εἰς τὴν φαντασίαν, εἰς τὸν σεβασμόν. εἰς τὴν περιέργειαν, εἰς τὴν συγκίνησιν, εἰς τὸν φόβον. Τόσον εἰς τὰς Ἀθήνας ὅσον καὶ εἰς τὴν μικρὰν ἐπαρχιακὴν πόλιν, τὴν τρέφουσαν μόνον πρωτοδίκας, ἡ αἴθουσα τοῦ Κακουργοδικείου εἶνε κατ' ἐξοχὴν τὸ ἱερὸν τῆς Δικαιοσύνης, ὅπου ὁ εἰσερχόμενος νομίζει ὅτι βλέπει ἐνθρονισμένην τὴν θεὰν μὲ τὴν ρομφαίαν καὶ μὲ τὸν ζυγόν, νἀποδίδῃ αὐτοπροσώπως καὶ ἰδιοχείρως εἰς ἕνα ἕκαστον τὸ δίκαιον. Καὶ εἶνε ἐδῶ κάτι περισσότερον ἀπὸ τὴν σεμνὴν καὶ αὐστηρὰν Θέμιδα τῶν ἄλλων Δικαστηρίων: εἶνε αὐτὴ ἡ ἀμείλικτος Νέμεσις, ἡ τιμωρὸς τῶν κακῶν, – εἰκὼν ἀγρίας καὶ φοβερᾶς μεγαλοπρεπείας, εἰς τὸ βάθος τῆς ὁποίας, εἰς τὴν σκιάν, ἀνυψοῦται ἡ ἀπαισία σιλουέττα μιᾶς εἰρκτῆς, μιᾶς λαιμητόμου...

Τὸ κτίριον, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει ὡς Κακουργοδικεῖον, εἶνε ἀπὸ τὰ ἀρχαιότερα τῶν νέων Ἀθηνῶν. Δὲν ἔλαβα ποτὲ τὴν περιέργειαν νὰ ἐρωτήσω· ἀλλὰ ὑποθέτω ὅτι ἀπὸ τὴν παρελθοῦσαν ἀκόμη δυναστείαν, τὸ Κακουργοδικεῖον τῆς πρωτευούσης δὲν μετεκινήθη. Ἂν ἤλλαζεν οἴκημα, σκέπτομαι, θὰ ἐπήγαινεν ἀπὸ χειρότερον εἰς καλλίτερον· ἀλλὰ φαντάζομαι ὅτι οὔτε ὑπῆρξεν οὔτε ὑπάρχει χειρότερον ἐρείπιον ἀπὸ αὐτό. Εἶνε οἰκία μονόροφος εἰς τὴν Πλάκαν, ἐπὶ τῆς στενῆς καὶ σκολιᾶς ὁδοῦ Θουκυδίδου, πλησίον τοῦ Γυμνασίου, τῶν Φυλακῶν, τοῦ Παρθεναγωγείου Χίλλ, τοῦ Ἀσύλου τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης — τί ἀνόμοια πράγματα! — καὶ τῆς οἰκίας ἡ ὁποία μέχρι τινὸς ἐχρησίμευεν ὡς Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν. Χαμηλὴ καὶ πλατεῖα ἐξώθυρα ὁδηγεῖ διὰ μικροῦ διαδρόμου εἰς μεγάλην τετράγωνον αὐλήν, περιτριγυρισμένην κατὰ τὸ παλαιὸν σχέδιον, ἀπὸ ξύλινον ἐξώστην, (τὸ κλασσικὸν χαγιάτι) ὁ ὁποῖος ὑποβαστάζεται ἀπὸ στήλας. Πρὶν ἐξέλθῃ κανεὶς εἰς τὴν αὐλήν, ἀριστερᾷ, συναντᾷ τὴν κλίμακα. Ἡ κλίμαξ ὁδηγεῖ ἐπάνω εἰς τὸ χαγιάτι. Γύρω εἰς τὰς τρεῖς πλευράς, αἱ θύραι καὶ τὰ παράθυρα τῶν δωματίων, τὰ ὁποῖα χρησιμεύουν διὰ τοὺς γραφεῖς, τοὺς μάρτυρας, τὸν κατηγορούμενον. Δεξιᾷ, πρώτη-πρώτη, ἡ θύρα ἡ ὁδηγοῦσα εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν.

Ἡ αἴθουσα αὐτή, χαμηλή, εὐρυνθεῖσα προφανῶς διὰ τῆς καταρρίψεως ἑνὸς μεσοτοίχου, φωτίζεται ἀπὸ τρία παράθυρα πρὸς τὸν δρόμον καὶ διαιρεῖται εἰς τρία μέρη. Ἡ ἐσχατιά, χωριζομένη ὅλως διὰ πενιχροῦ ξυλίνου κιγκλιδώματος καὶ ἔχουσα ἰδιαιτέραν θύραν, εἶνε διὰ τὸ κοινὸν ἀκροατήριον, διὰ τὸ πλῆθος τὸ μέσον, τὸ εὐρύτερον μέρος, εἶνε διὰ τὸ ἐπίσημον ἀκροατήριον, τοὺς δικηγόρους, τοὺς δημοσιογράφους, τὰς κυρίας κτλ. Τὸ ἐδώλιον τοῦ κατηγορουμένου καὶ ἡ μικρὰ ἐξέδρα τῆς ὑπερασπίσεως δὲν χωρίζονται μὲ κανένα φραγμὸν ἀπὸ τὸ ἀκροατήριον τοῦ τμήματος τούτου. Τέλος, ὑπάρχει μία μεγάλη ἐξέδρα, χωριζομένη μὲ κομψὸν κάπως διάζωμα καθ' ὅλον τὸ πλάτος τῆς αἰθούσης, ὅπου ἀνέρχεταί τις δι' ὀλίγων βαθμίδων. Τὸ μέρος τοῦτο εἶνε διὰ τοὺς δικαστὰς καὶ τοὺς ἐνόρκους.

Τὰ ἔπιπλα εἶνε πτωχὰ καὶ παλῃά. Σαθρὰ καὶ χωλὰ τὰ τραπέζια, καὶ τὰ ὑφάσματα κουρελιασμένα. Οὔτε ἴχνος παραπετάσματος. Μόνον ἡ ἐξέδρα τῶν δικαστῶν εἶνε στρωμένη μὲ τάπητα. Τὸ «ἐδώλιον» τοῦ κατηγορουμένου ὑπενθυμίζει πάγκον ταβέρνας. Ἡ εἰκὼν τοῦ Βασιλέως ἐντὸς χρυσοῦ πλαισίου, καὶ τὸ πολύφωτον, εἶνε τὰ μόνα στολίσματα τοῦ πενιχροῦ αὐτοῦ ἐσωτερικοῦ, μὲ τοὺς γυμνοὺς τοίχους, τὸ σκεβρωμένον πάτωμα, τὴν ἀσβεστόχριστον ὀροφὴν καὶ τὰ ἐλεεινὰ παμπάλαια παραθυρόφυλλα, ἐν τῶν ὁποίων εἶνε τρυπημένον διὰ νὰ περνᾷ ὁ κατασκωριασμένος σωλὴν τῆς κατασκωριασμένης θερμάστρας. . . Ἐνθυμοῦμαι ἀκόμη τὸ ὕποπτον βλέμμα τὸ ὁποῖον ἔρριπτεν ὁ κ. Μπουφίδης, πρὶν καθήσῃ εἰς τὴν ἕδραν τοῦ συνηγόρου, πρὸς τὸ ὄπισθέν του ἀτελῶς κλειόμενον παράθυρον . . . Ὁμολογουμένως τὸν χειμῶνα ἡ αἴθουσα εἶνε ψυχροτάτη, καὶ ἐκτὸς τῶν δικαστῶν, οἱ ὁποῖοι ἔχουν καλὰ προφυλαγμένα τὰ νῶτα, οἱ ἄλλοι ὑφίστανται ὅλα τοῦ κόσμου τὰ ρεύματα. Ὁ δυστυχὴς κατηγορούμενος δὲν τρέμει μόνον ἀπὸ συγκίνησιν καὶ ἀγωνίαν. . .

***

Ἐκ πρώτης ὄψεως ἡ ἐντύπωσις εἶνε οἰκτρά. Ἡ αἴθουσα τοῦ κακουργοδικείου τῆς πατρίδος μου, τῆς μικρᾶς ἐπαρχιακῆς πόλεως, εἶνε ἀσυγκρίτως μεγαλοπρεπεστέρα καὶ εὐπρεπεστέρα.

Ἀλλὰ καὶ ἡ διεξαγωγὴ τῆς δίκης γίνεται μὲ ὅλην τὴν νεοελληνικὴν ραθυμίαν καὶ ἀφέλειαν. Πρὸ τῆς ἐνάρξεως, καπνίζουν ὅλοι ἐντὸς τῆς αἰθούσης, καὶ μολονότι μὲ τὸν κωδωνισμὸν τοῦ κ. Προέδρου, βγαίνουν τὰ καπέλα καὶ σβύνονται τὰ σιγάρα, ἡ αἴθουσα ἐξακολουθεῖ νὰ πνίγεται ἀπὸ καπνούς. Ὁ συνειθισμένος εἰς εὐρωπαϊκὰ δικαστήρια, ὅπου δικασταὶ καὶ δικηγόροι παρίστανται μὲ ἰδιαιτέρας στολάς, μὲ ἐπισημότητα καὶ μὲ μεγαλοπρέπειαν, θὰ ἐξεπλήσσετο μεγάλως βλέπων τοὺς ἕλληνας θεμιστοπόλους συνεδριάζοντας μὲ μετριόφρονα καὶ πολλάκις ὄχι ἄμεμπτον ἐνδυμασίαν περιπάτου. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν στάσιν των, ἀπὸ τὰ πρόσωπά των καὶ ἀπὸ τοὺς τρόπους των ἐν γένει, λείπει ἡ ἐπισημότης ἐκείνη, ἡ ὁποία καὶ χωρὶς στολάς, ἠμποροῦσε νὰ ἐπιβάλλεται.

Καὶ ὅμως τὸ Δικαστήριον εἶνε Δικαστήριον! Ἀρκεῖ, νομίζεις, τὸ Εὐαγγέλιον, τὸ δεσπόζον τῆς δικαστικῆς ἐξέδρας, ὑψηλὸν καὶ πάνοπτον, διὰ νὰ κάμνῃ τὸν χῶρον ἱερόν. Καὶ ἡ Θεά, ἡ ἰδέα τῆς Δικαιοσύνης, ἐφορεύει πάντοτε ἀόρατος κ' ἐπιβλητική.

Ἡ αὐλὴ τοῦ Κακουργοδικείου Ἀθηνῶν — Φωτογρ. Σ. Κοκκόλη.

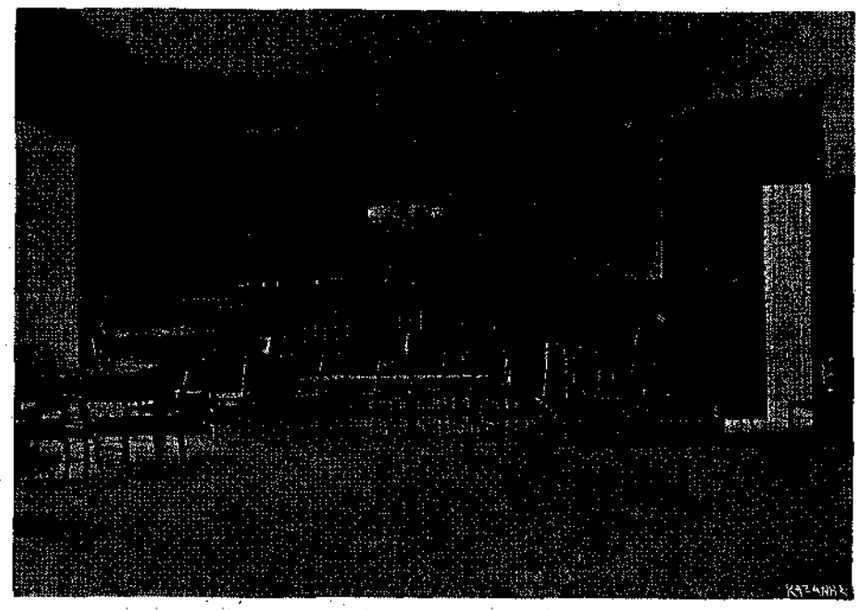

Η ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΟΥ ΚΑΚΟΥΓΟΔΙΚΕΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ — ΦΩΤΟΓΡ. Σ. ΚΟΚΚΟΛΗ

Πολλάκις παρέστην εἰς συνεδριάσεις τοῦ Κακουργοδικείου ὡς ἔνορκος, καὶ πολλάκις ἠσθάνθην, μὲ ὅλα αὐτὰ τὰ πτωχὰ καὶ ἀτελῆ μέσα τοῦ περιβάλλοντος, τὴν συγκίνησιν μιᾶς ἀληθινῆς ἱεροπραξίας.

Ἡ στιγμὴ προπάντων, κατὰ τὴν ὁποίαν, μετὰ τὴν συνδιάσκεψιν τῶν ἐνόρκων, ἐμφανίζεται τὸ Δικαστήριον, καὶ κρούεται ὁ κώδων, καὶ προσέρχεται ὁ κατηγορούμενος διὰ νὰ τῷ ἀπαγγελθῇ ἡ ὑπερτάτη ἀπόφασις, πάντοτε ἡ στιγμὴ αὐτὴ προξενεῖ ρῖγος συγκινήσεως.

Καὶ ἐνῷ ὁ γραμματεὺς ἀναγινώσκει τὴν ἐτυμηγορίαν, καὶ οἱ ἔνορκοι ἵστανται σοβαροὶ καὶ αὐστηροί, καὶ οἱ δικασταὶ συμβουλεύονται τοὺς κώδικας διὰ νὰ ὁρίσουν τὴν ποινήν, καὶ κλίνει τὴν κεφαλὴν ἀγωνιώδης ὁ κατηγορούμενος, ὁ ὁποῖος μετ' ὀλίγον θὰ εἶνε κατάδικος,—ἡ αἴθουσα προσλαμβάνει ἀμύθητον ἔκτασιν καὶ μεγαλοπρέπειαν, κάθε ἀσχημία της καὶ πενιχρότης ἐξαφανίζεται, καὶ νομίζει κανεὶς ὅτι παρευρίσκεται εἰς τὸ ἀχειροποίητον Ἱερὸν τῆς Θεᾶς, ἡ ὁποία προφέρει τὴν τελευταίαν λέξιν.

Ἔπειτα οἱ κόπανοι τῶν τουφεκιῶν βροντοῦν ὑποκώφως εἰς τὸ πάτωμα, αἱ ξιφολόγχαι κλαγγίζουν, καὶ ὁ κατάδικος ἀπάγεται. Ἡ συνεδρίασις ἐλύθη καὶ οἱ δικασταὶ φεύγουν. Ἡ αἴθουσα ἀναλαμβάνει τὴν γυμνότητά της καὶ τὴν πτωχείαν της. Ἀλλὰ κάτι διατηρεῖ ἀκόμη, μυστηριωδῶς, ἀπὸ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἱεροτελεστίας! Καὶ βλέπεις μὲ συγκίνησιν, ἀκόμη καὶ τὸν τρυπημένον ὑαλοπίνακα, ἀπὸ τὸν ὁποῖον περνᾷ ὁ σκωριασμένος σωλὴν τῆς σκωριασμένης θερμάστρας . .

ΦΑΙΔΩΝ

ΣΕΛΗΝΗΣ ΧΑΡΙΣΜΑΤΑ

— Ἀπὸ τὰ « Πεζὰ Ποιήματα » —

Ἡ σελήνη, ποῦ εἶνε αὐτὴ ἡ φαντασιοπληξία, ἐκύτταξε μέσ' ἀπὸ τὸ παράθυρον ἐνῷ ἐκοιμᾶσο εἰς τὸ λίκνον σου, καὶ εἶπε· — «Ὡραία κόρη, μοῦ ἀρέσει».

Καὶ κατῆλθε μαλακὰ τὴν κλίμακα τῶν νεφῶν καὶ ἐπέρασε χωρὶς κρότον μέσ' ἀπὸ τὰς ὕαλους. Ἔπειτα ἐξηπλώθη ἐπάνω σου μὲ τὴν λιγηρὰν στοργὴν μητέρας καὶ ἀπέθεσε τὰ χρώματά της ἐπάνω εἰς τὴν ὄψιν σου Αἱ κόραι τῶν ματιῶν σου ἀπέμειναν ἀπὸ αὐτὰ γλαυκαί, τὰ μάγουλά σου ἐκτάκτως χλωμά. Μὲ τὸ νὰ κυττάζουν τὴν ἐπισκέπτριαν αὐτὴν τὰ μάτια σου ἐμεγάλωσαν τόσῳ ἀλλόκοτα καὶ σ' ἔσφιξε μὲ τόσην λαχτάραν 'στὸν λαιμὸν ὥστε σοῦ ἔμεινε διὰ πάντα ἡ διάθεσις νὰ κλαῖς.

Ὡς τόσον, μὲ τὴν ἀγαλλίασίν της ποῦ ἐξεχύνετο ἡ Σελήνη ἐγέμιζεν ὅλον τὸν θάλαμον ὡσὰν ἀτμοσφαῖρα φωσφορίζουσα, ὡσὰν δηλητήριον φαεινόν· καὶ ὅλον αὐτὸ τὸ φάος ἐσκέπτετο καὶ ἔλεγε:

«Θὰ ὑφίστασαι αἰωνίως τὴν ἐπιρροὴν τοῦ φιλιοῦ μου. Θὰ ἦσαι ὡραία ὅπως ἐγὼ ἐννοῶ τὸ ὡραῖον. Θ' ἀγαπᾷς ὅ,τι ἀγαπῶ καὶ ὅ,τι μὲ ἀγαπᾷ· τὸ ὕδωρ, τὰ νέφη, τὴν σιωπὴν καὶ τὴν νύκτα· τὸν πόντον τὸν ἀτέρμονα καὶ γλαυκόν· τὸ ὕδωρ τὸ ἄμορφον καὶ πολύμορφον· τὸν τόπον ὅπου δὲν θὰ ἦσαι· τὸν ἐραστὴν ποῦ δὲν θὰ γνωρίσῃς· τὰ τερατώδη ἄνθη· τ' ἀρώματα ποῦ ἐπιφέρουν παραληρήματα· τὴν γάταν ποῦ ἐκλύεται ἐπάνω εἰς τὸ κλειδοκύμβαλον καὶ ποῦ στενάζει ὡσὰν γυναῖκα μὲ φωνὴν βράχνὴν καὶ γλυκεῖαν!

Καὶ θὰ σὲ ἀγαποῦν οἱ ἀγαπῶντες με καὶ θὰ σὲ περιέπουν οἱ περιέποντές με. Ἡ βασίλισσα θὰ ἦσαι τῶν ἀνδρῶν μὲ τὰ γλαυκὰ μάτια, ποῦ τοὺς ἔσφιξα καὶ αὐτῶν τὸν λαιμὸν ἐπάνω εἰς τὰ νυκτερινά μου χάδια· ἐκείνων ποῦ ἀγαποῦν τὸν πόντιον, τὸν πόντον τὸν ἀτέρμονα, τὸν ταραχώδη καὶ γλαυκόν, τὸ ὕδωρ τὸ ἄμορφον καὶ πολύμορφον, τὸν τόπον ποῦ δὲν εἶνε, τὴν γυναῖκα ποῦ δὲν γνωρίζουν, τ' ἄνθη τ' ἀπαίσια ποῦ ὁμοιάζουν μὲ θυμιατήρια θρησκείας ἀγνώστου, τ' ἀρώματα ποῦ ταράττουν τὴν θέλησιν καὶ τ' ἄγρια καὶ ἡδυπαθῆ ζῶα ποῦ εἶνε τὰ ἐμβλήματα τῆς παραφροσύνης των.. ».

Καὶ δι' αὐτό, παραχαϊδεμένο γλυκὸ κακόπαιδο, εἶμαι τώρα πλαγιασμένος 'στὸ πόδια σου καὶ ἀναζητῶ εἰς ὅλον σου τὸ ἄτομον τὴν ἀντανάκλασιν τῆς φοβερᾶς θεότητος, τῆς θεσφάστου ἀναδόχου, τῆς Τροφοῦ δηλητηριαστρίας ὅλων τῶν σεληνολήπτων.

[Μετάφρασις Χ. Δ.] CH. BAUDELAIRE

Ο ΚΟΚΚΙΝΟΣ ΒΡΑΧΟΣ*

Γ'.

Τὴ νύκτα ἔκαμνε δροσιά. Ὁ Ἄγγελος ἔκλεινε μόνο τὶς γρίλλιες τῶν παραθύρων του καὶ ἄφινε τὰ γυαλιὰ ἀνοικτά. Ἐκείνη τὴ νύκτα τοῦ ἐφάνηκε πῶς κάμνει ζέστη πολλή. Κ' ἐσηκώθηκε καὶ διαπλάτωσε τὶς γρίλλιες.

Συνήθως σκεπαζόταν μὲ τὸ σεντόνι καὶ μὲ μιὰ κουβέρτα λινή. Ἐκείνη τὴ νύκτα τοῦ ἐφάνηκαν τὰ σκεπάσματα βαριά. Κ' ἐσηκώθηκε, κ' ἐπέταξε τὴ λινὴ κουβέρτα κ' ἐσκεπάσθηκε μόνο μὲ τὸ σεντόνι.

Τοῦ κάκου. Οἱ ὧρες περνοῦσαν κ' ἦταν ἀδύνατο νὰ κοιμηθῇ. Ἐπιτέλους τοῦ ἐφάνηκε πῶς κρυόνει καὶ ξανασηκώθηκε νὰ κλείσῃ τὶς γρίλλιες. Πέφτωντας ὕστερα 'στὸ κρεββάτι, ξαναπῆρε μαζί του τὴν κουβέρτα καὶ τὴν ἄπλωσε. Ἀλλὰ πρὶν καλοπέσῃ καὶ πρὶν καλοσκεπασθῇ, ἔμεινε ἀκίνητος, συλλογισμένος, μὲ τὰ μάτια ἀνοικτά, ὥρα πολλή...

Ἔπεσε, σκεπάσθηκε, ἔκλεισε τὰ μάτια, ἔχασε τὸ πρόσωπό του 'στὸ δροσερὸ μαξιλάρι, ἐπάσχισε ν' ἀποκοιμηθῇ, — ἀδύνατο, ἀδύνατο! Ἡ ἀγρύπνια τὸν εἶχε πιάσει ἀπ' τὰ μαλλιά. Τὸ ἤξευρε· ἔτσι θὰ παράδερνε ὥς τὸ πρωΐ.

Ἐπῆρε τὴν ἀπόφασί του. Σηκόνεται, ἀνάβει τὴ λάμπα του, — ἡ ὥρα δύο καὶ τέταρτο, — φορεῖ ἕνα σακάκι ἐπάνω ἀπὸ τὴ νυκτικιά του, καὶ πιάνει ἕνα βιβλίο νὰ διαβάσῃ. Σὲ λίγο τὸ ἔκλεισε... Οὔτε αὐτό!

Τί νὰ κάμῃ; Συλλογίσθηκε νὰ ντυθῇ καὶ νὰ βγῇ ἔξω. Ἀλλὰ φοβήθηκε μὴ τὸν ἀκούσουν κι' ἀνησυχήσουν...

Ἔπιασε τὸ μέτωπό του ἔκαιγε φλόγα. Ἔβαλε τὸ χέρι 'στὴν καρδιά του· κτυποῦσε σφυρί. Ἐκύτταξε τὸ πρόσωπό του 'στὸν καθρέπτη τῆς τουαλέττας· ἦταν χλωμὸ σὰν ἀγιοκέρι, καὶ τὰ μάτια του ἔλαμπαν σὰν ἀναμμένα.

Τέτοια βασανιστικὴν ἀγρύπνια, τέτοια ἐξέγερσι, πρώτη φορὰ 'στὴ ζωή του τὴν ἐδοκίμαζε. Ἡ χθεσινὴ ὀπτασία 'στὴ θάλασσα τὸν εἶχε τρελάνει. Στιγμὴ δὲν μποροῦσε νὰ τὴν ξεχάσῃ· στιγμὴ δὲν μποροῦσε νὰ διώξῃ ἀπὸ τὴ φλογισμένη του φαντασία τὸ γυμνὸ σῶμα ὅπως τὸ εἶχε ἰδῇ νὰ κολυμπᾷ καὶ νὰ τὸν πλησιάζῃ· τὸ χιονάτο στῆθος ποῦ ξέβγαινε ἀπὸ τὸ νερὸ μὲ τὰ μυστικὰ ἄδυτά του, καὶ τὸ πρόσωπο, ὤ! τὸ πρόσωπο, μὲ τὰ γλαρωμένα ματάκια καὶ τὸ ἡδονικὸ λαχάνιασμα...

Εἶχε νικηθῆ σὲ τέτοιο βαθμό, ποῦ ἔπαψε πιὰ ν' ἀγωνίζεται νὰ διώξῃ τὴν εἰκόνα τοῦ σκανδάλου, καὶ προσπαθοῦσε ἀπεναντίας νὰ τὴν φέρνῃ ζωηρότερη καὶ καθαρώτερη. Καὶ μὲ τὴ φαντασία, τὴν ἀπολάμβανε Ἐνόμιζε πῶς τὴν ἐκρατοῦσε 'στὴν ἀγκαλιά του, καὶ τὴν ἔσφιγγε, γυμνὸς κ' ἐκεῖνος μέσ' 'στὴ θάλασσα...

Πῶς τὸ μετανοοῦσε τώρα ποῦ δὲν τὸ εἶχε κάμει! ποῦ τὴν εἶχε ἀκούσει, ποῦ τὴν εἶχε φοβηθῆ!.. Γιατί ὁ ἀνόητος; Ἴσως θὰ περνοῦσε κι' αὐτὸ μαζὶ μὲ τἄλλα χάδια, καὶ τὰ παιγνίδια, καὶ τὰ δικαιώματα τὰ συγγενικά... Νὰ γυρέψῃ νέα εὐκαιρία; Ἐπικίνδυνο. Ὅτι δὲν ἐτόλμησε νὰ κάμῃ τὴν πρώτη φορά, ποῦ θὰ φαινόταν φυσικό, δὲν μποροῦσε νὰ τὸ κάμῃ τὴ δεύτερη χωρὶς ξάφνισμα. Ὤ, ἂν δὲν ἐφοβόταν αὐτὸ τὸ ξάφνισμα! Ἀπόψε, τώρα, καθὼς ἐκοιμόταν 'στὸ κρεββάτι της, θὰ ἔμπαινε 'στὴν κάμαρα τῆς ἐξαδέλφης του, καὶ μὲ μιὰ πρόφασι θὰ τὴν ἔξυπνοῦσε, καὶ μ' ἄλλη θὰ τὴν ἀγκάλιαζε, καὶ θὰ ξεθύμαινε τοὐλάχιστο μὲ δυὸ φιλιά...

Τὸ συλλογίσθηκε, τὸ ἐφαντάσθηκε, τὸ ξανασυλλογίσθηκε. Τὸ πάθος τὸν ἔκαμνε τρελό. Τὸν ἐπερίζωναν ἀνατριχίλες μὲ τὴν ἰδέα αὐτή, πῶς μποροῦσε νὰ μπῇ 'στὴν κάμαρά της. Καὶ ἄρχισε νὰ τοῦ κολλᾷ, νὰ τὸ βρίσκῃ δυνατό, φυσικό, εὔκολο... γιατί ὄχι; « — Φωτεινή, ξύπνα... ἐγὼ εἶμαι... Ἄχ, καϊμένη, δὲν ξέρεις; ἀδύνατο νὰ κοιμηθῶ ἀπόψε... φαίνεται πῶς εἶμαι ἄρρωστος... Ἄ, μὴν ἀνησυχῇς, ξαδελφούλα... μεῖνε 'στὸ κρεββατάκι σου ὅπως εἶσαι... Νά, ντύθηκα καὶ ἦλθα νὰ σοῦ κάμω... νὰ μοῦ κάμῃς λίγη συντροφιά.. Πές μου τίποτα... ἴσως μοῦ περάσῃ... Μά... τί φοβᾶσαι, γιατὶ κάνεις ἔτσι;... Ὄχι, μὴ φωνάξῃς, δὲν εἶμαι ἄρρωστος... ὄχι, δὲν εἶμαι τρελός.. Σ' ἀγαπῶ, Φωτεινή, σ' ἀγαπῶ!... Λυπήσου με! Πεθαίνω γιὰ σένα... Σὲ ποθῶ... σὲ θέλω!... Εἶσαι τὸ φῶς μου, ἡ ζωή μου, ἡ γυναῖκα μου!... Μ' ἀγαπᾶς;.. ναί;.. Φίλησέ με καὶ σύ, χρυσῆ μου... Ἔτσι...»

Κ' ἐξακολουθοῦσε μὲ τὴ φαντασία του ἀχαλίνωτη, κι' ἀποτελείωνε τὴ σκηνὴ 'στὴν ἀπονύκτερη καμαρούλα τῆς Φωτεινῆς, ὡςότου ξανάβλεπε τὸ πρόσωπό της ὅπως τὸ εἶδε χθές, μὲ γλαρωμένα τὰ μάτια, 'στὴν τελευταία τῆς Ἀγάπης στιγμή.

ΕΣΤ ΘΗΚΕ νὰ κούσῃ... Ὑπῆρχε 'στὸ δωμάτιό του μιὰ πόρτα, ποῦ συγκοινωνοῦσε μὲ τὸ δωμάτιο τοῦ Μίμη. Ἐσίμωσε, καὶ 'στὴ νυκτερινὴ σιγαλιά, ἄκουσε καθαρὰ τὸ ἀδύνατο ροχαλητὸ τοῦ ἐφήβου. Ὁ τοῖχος ὅμως τῆς Φωτεινῆς δὲν εἶχε κούφωμα, καὶ δὲν ἦταν εὔκολο νὰ κούσῃ. Ἄδικα ἐκόλλησε τ' αὐτί του 'στὸ ζωγραφισμένο τοιχόχαρτο. Οὔτε ἄχνα.. Νὰ ἐκοιμόταν ἄρά γε ἢ μήπως εἶχε ξυπνήσει; Ὄχι, θὰ ἐκοιμόταν. Τοῦ εἶχε 'πῇ μιὰ 'μέρα πῶς τὸν ὕπνο τὸν πέρνει μονορροῦφι ὥς τὴν αὐγή... Καὶ τὴν ἐφαντάσθηκε κοιμισμένη 'στὸ κρεββατάκι της, μισοσκέπαστη, ξετράχηλη ὥς τὴν ἀρχὴ τοῦ στήθους, — ὅπως ἐκολυμποῦσε, — μὲ τὰ μπράτσα σὰν κάτασπρο κρινοστέφανο γύρῳ 'στὸ ξανθὸ κεφάλι, μὲ τὸ ἀγνὸ χρυσάφι ποῦ ἐφώλιαζε 'στὰ γλαφυρά τους λακκάκια, ἀνάμεσ' ἀπὸ τὴ δαντέλλα ἑνὸς ξεμάνικου νυκτικοῦ...

Τί τοῦ συνέβη κατόπι, ὁ ἴδιος δὲν θὰ μποροῦσε νὰ τὸ 'πῇ. Χωρὶς νὰ ἔχῃ πάρει καμμιὰν ἀπόφασι, χωρὶς καλὰ-καλὰ νὰ ξέρῃ τί πράττει, κάτι δυνατό, πολὺ δυνατώτερό του, ἀκατανίκητο, τὸν ἔσπρωχνε πρὸς τὴν πρᾶξι. Ἀσυνείδητα τὰ κινήματά του, ἦταν μολοντοῦτο σοφὰ λογαριασμένα. Ἔφθασε ὥς τὴν πόρτα του σιγά, καὶ τὴν ἄνοιξε μὲ κάθε προφύλαξι νὰ μὴν τρίξῃ, νὰ μὴν ἀκουσθῇ.

Ἐβγῆκε 'στὸν διάδρομο, τὸν σκοτεινό. Στὸ μεγάλο παράθυρο τῆς σκάλας, - φωταγωγὸ μὲ λευκὰ καὶ κόκκινα γυαλιά, — ἡ νύκτα δὲν εἶχε ἀσπρίσει ἀκόμη παρὰ τόσο λίγο, ὥστε μόλις νὰ ξεχωρίζεται τὸ παράθυρο μέσα 'στὴν ἄλλη σκοτεινιά. Ἔκαμε πέντ'-ἕξη βηματάκια, ἀργά, δειλὰ καὶ πνιχτά, γιὰ διάστημα ποῦ μποροῦσε νὰ τὸ περάσῃ μὲ τρία μόνο, κ' ἔ-

* Συνέχεια ἀπὸ τὸ τεῦχος τῆς 15-30 Ἰουνίου.

φθασε ἀπέξω ἀπὸ τὴν πόρτα τῆς Φωτεινῆς. Δεξιά, ἡ πρώτη, — ὄχι, κανένα λάθος δὲν εἶχε κάμει.

Ἡ καρδιά του ἔπαψε πιὰ νὰ σφυροκτυπᾷ. Τὸ ἀσυνείδητον εἶχε κατανικήσει ἀκόμη καὶ τὴ συγκίνησι. Καὶ χωρὶς νὰ βιάσῃ καθόλου τὴ θέλησί του, ἐπασπάτεψε 'στὸ σκοτάδι, ἔπιασε τὸ χεροῦλι τῆς πόρτας καὶ τὸ ἔσπρωξε θαρρετά, μὲ δύναμι.

Ἡ μηχανὴ ἔτριξεν ἐλαφρά. Αἰσθάνθηκε ὁ Ἄγγελος τὸν μικρὸ σύρτη ποῦ τραβήχθηκε ἀπὸ τὴ θέσι του. Ἀλλὰ ὅταν ἔσπρωξε πρὸς τὰ μέσα τὸ φύλλο γιὰ ν' ἀνοίξῃ, ηὗρε ἀντίστασι. Ἦταν, φαίνεται, κι' ἄλλος μικρὸς σύρτης, πιὸ κάτω, ποῦ αὐτὸς δὲν εἶχε τραβηχθῆ μὲ τὸ στρήψιμο τοῦ χερουλιοῦ. Ἆ! ἡ πόρτα ἦταν κλειδωμένη ἀπὸ μέσα...

Αὐτὸ ἔφθασε νὰ τὸν ξυπνίσῃ, ὅπως ξυπνᾷ ἕνας ὑπνοβάτης ποῦ πέφτει 'στὴ θάλασσα, μόλις αἰσθανθῆ τὸ ψῦχος τοῦ νεροῦ. Ἀπὸ τὸν τρόμο του, ἄφισε τὸ χεροῦλι νὰ ξαναγυρίσῃ μόνο του, μὲ κρότο. Ποῦ ἐπήγαινε;... Τί ἐγύρευε;... Ἂν τὸν ἔβλεπε κανεὶς ἐκεῖ ἀπέξω, τέτοια ὥρα, τί θὰ ἔλεγε; Ἂν ἐτύχαινε ξεκλείδωτη ἡ πόρτα τοῦ κοριτσιοῦ, κ' ἔμπαινε μέσα, καὶ τὴν ἐξυπνοῦσε;.. Φρίκη! Φρίκη!.. Σὰν κλέφτης, σὰν φονηᾶς, ξαναγύρισε 'στὴν κάμαρά του κ' ἔκλεισε τὴν πόρτα του μὲ παλμούς. Στὸ κούφωμα ἐστάθηκε κάμποση ὥρα, μὲ ταὐτιὰ προσεκτικὰ πρὸς τὰ ἔξω. Τίποτα, δόξα σοι ὁ θεός... Κανένας κρότος, ταραχὴ καμμιά. Φαίνεται πῶς κανεὶς δὲν τὸν εἶχε ἀκούσει.

Ἡσύχασε. Ἀλλὰ μὲ τὸ αἴσθημα τοῦτο, ἦλθε μαζὶ κ' ἡ χαλάρωσις τῶν δυνάμεων, ποῦ εἶχαν κρατηθῆ τόσην ὥρα σὲ νευρικὴ ὑπερέντασι. Μόλις κατόρθωσε νὰ συρθῆ ὥς τὴν πολυθρόνα του, ὅπου κ' ἔπεσε κατατσακισμένος, πτῶμα μοναχό. Ὅλα μέσα του λὲς κ' εἶχαν σταματήσει, ἀκόμη κ' ἡ σκέψι. Ὁ μηχανισμὸς τοῦ κρανίου του ἀπόμεινε ἀκίνητος, προβάλλωντας 'στὴ συνείδησί του μιὰν εἰκόνα σταθερὴ κ' ἐπίμονη: «Τί πῆγα νὰ κάμω!... τί πῆγα νὰ πάθω!...». Κ' ἡ εἰκόνα αὐτή, ἡ τελευταία σκέψι, ἦταν σὰν τὸ σχῆμα ποῦ πέρνουν 'στὴν ἀφροσκέπαστη ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας τὰ μύρια συντρίμμια, ἀφοῦ κοπάσῃ ἡ τρικυμία κ' ἔπειτα.

ΕΜΕΙΝΕ ἔτσι ὥς ποῦ ἄρχισε νὰ ξημερόνῃ. Οἱ γρίλλιες ἔφεγγαν τώρα μὲ γραμμὲς μαργαριταρένιες, καὶ 'στὴν ἐρημικὴ σιγαλιὰ ἀντηχοῦσαν τὰ πρῶτα σαλπίσματα τῶν πετεινῶν.

Λίγο-λίγο ὁ Ἄγγελος συνῆλθε, ἀνάζησε. Μπόρεσε ν' ἀφίσῃ τὴν πολυθρόνα καὶ νὰ πέσῃ 'στὸ κρεββάτι. Ἀργοδούλευε τώρα κι' ὁ νοῦς του μὲ εἰκόνες ἡμερώτερες, ἀμυδρὲς ὅμως κι' ἀκατάστατες ἀπὸ τὴ νύστα. Ἐπιτέλους τὸν ἐπῆρε ὁ ὕπνος κ' ἐκοιμήθηκε σχεδὸν ἀδιάκοπα ὥς τὸ πρωΐ.

Ἐξύπνησε ἥσυχος. Ὁ αὐγινὸς ὕπνος τοῦ εἶχε κατευνάσει ὁλότελα τὰ νεῦρα. Ὅλο τὸ ψυχικὸ δρᾶμα τῆς νυκτός, — ἡ ἐξέγερσις, ἡ ἀγωνία, ἡ ἀναισθησία, — τοῦ φαινόταν σὰν ὄνειρο κακό. Τῶκαμε ἀλήθεια, ἢ τὼνειρεύθηκε; Ἦταν στιγμές, πλημμυρισμένες ἀπὸ τὸ ἱλαρὸ φῶς τῆς ἡμέρας, ποῦ ἀποροῦσε γι' αὐτὸ σοβαρά. Κι' ἂν ὁ πόθος του ἔμενε πόθος σφοδρός, κι' ἂν τὴν εἰκόνα τῆς Φωτεινῆς τὴ χθεσινή, τὴν ἔφερνε καὶ τώρα ἐμπρὸς 'στὰ μάτια του, ἀλλὰ ἦταν κάτι γλυκύτερο, γαληνότερο, ποῦ τοὐλάχιστο δὲν τοῦ ἔκαμνε πόνο. Ἡ ἰδέα πῶς τὴν εἶχε τόσο κοντά του, δίπλα του, ὀπίσω ἀπὸ ἕνα τοῖχο, — ἰδέα ποῦ τὴ νύκτα τὸν ἐφρένιαζε, — τώρα τοῦ ἔδινε μόνο παρηγοριὰ καὶ χαρά. Καὶ συλλογίσθηκε πῶς σὲ λίγο, — ἡ ὥρα ἔξη, — ἡ ἐξαδέλφη του θὰ ἐρχότανε κατὰ τὴ συνήθειά της νὰ τὸν ξυπνίσῃ.

Ἀλήθεια ὅμως, — ἂν δὲν ἦταν ὄνειρο, — γιατὶ ἡ πόρτα της ἦταν κλειδωμένη; Ποιὸν καὶ τί νὰ φοβόταν μέσα 'στὸ σπίτι της, 'στὴν ἀγκαλιὰ τῶν δικῶν της, 'στὴ βίλλα τὴν περιτείχιστη σὰν κάστρο, τὴν προφυλαγμένη μὲ κάγγελα καὶ φυλαγμένη ἀπὸ σκυλιὰ κι' ἀπὸ ἀνθρώπους, — γιὰ νὰ κλειδόνεται ἔτσι ἡ βασιλοπούλα τοῦ πύργου, σὰν φτωχὴ δουλίτσα ποῦ φοβᾶται τὴν ἐπίθεσι τ' ἀφεντικοῦ της; Αὐτὸ δὲν θὰ τὸ ἐπίστευε ποτὲ γιὰ μιὰ Φωτεινή, καὶ μολονότι ἐκείνη τὴ νύκτα τὸν ἔσωσε, ἀλλὰ τίποτα δὲν τὸν ἐμπόδιζε νὰ τὸ βλέπῃ σὰν ἀσχημιὰ καὶ σὰν παραφωνία. Ἂν μάλιστα, — καθὼς τοῦ ἐπέρασε ἀπὸ τὸν νοῦ μιὰ στιγμή, — ἡ κάμαρα τῆς κόρης κλειδονόταν ἀφότου ἦλθε δίπλα της αὐτός, τὸ πρᾶγμα καταντοῦσε ἀποτρόπαιο, σχεδὸν βδελυρό..

Ἀλλὰ νά, τοῦ ἐφάνηκε σὰ νἄκουσε 'στὸ διπλανὸ βήματα... Ἡ Φωτεινὴ ἐσηκώθηκε, ντύνεται, ἔφθασε... Σήμερα, τὸ φοβότανε πολύ, δὲν θὰ τοῦ ἦταν δυνατὸ νὰ κρατηθῆ... Καὶ θυμήθηκε τὸ σχέδιό του, — ἕνα σχέδιο ποῦ χίλιες φορὲς τὸ εἶχε βασανίσει, — κ' ἐπῆρε τὴν ἀπόφασι: Θὰ τὴν ἐγέμιζε φιλιά, τρελὰ φιλιά, κι' ἂν τυχὸν τὴν ἐξάφνιζαν πάρα πολύ... ἐτελείωσε! θὰ τῆς ἔλεγε «σ' ἀγαπῶ!»

Κ' ἐμπῆκε ἡ Φωτεινὴ σὰν τὸν ἥλιο, ὡραία,

πρόσχαρη, ἀνύποπτη, κ' ἐζύγωσε ὅπως πάντα 'στὸ κρεββάτι τοῦ ἐξαδέλφου της, κ' ἐκεῖνος, ψευτοκοιμισμένος, πρὶν προφθάσῃ νὰ τὸν φιλήσῃ, ἐξύπνησε τάχα σὰ νὰ ἐτρόμαξε, καὶ τὴν ἅρπαξε ξαφνικά, καὶ τὴν ἀγκάλιασε, καὶ τὴν ἐφίλησε. μιά, δυό, τρεῖς, δέκα φορές, 'στὰ χείλη, 'στὰ μάγουλα, 'στὰ βλέφαρα, ὅπου ἔφθανε.

Ἀλλὰ καμμιὰ δὲν εἶδεν ἀνάγκη νὰ τῆς πῇ «σ' ἀγαπῶ», — γιατὶ ἡ κόρη δὲν ἐξαφνίσθηκε καθόλου. Τὰ φιλιά του τὰ ἐπῆρε γιὰ παιγνίδια, γιὰ συνέχεια τοῦ ψεύτικου ὕπνου, γιὰ συμπλήρωμα τοῦ ἀστείου του· κι' ἂν παραξενεύτηκε γιὰ τίποτε, παραξενεύτηκε εὐχάριστα μόνο γιὰ τὴν ἔκτακτη πρωϊνὴ εὐδιαθεσία τοῦ ἐξαδέλφου της. Κ' ἐγέλασε μὲ τὴν καρδιά της, καὶ τοῦ ἔδωκε ὀπίσω δυὸ-τρία φιλιά, πρόσχαρη, ὡραία, ἀνύποπτη καὶ ἀθῶα ὅπως πάντα. Ἆ, ὄχι οὔτε σήμερα δὲν θὰ τῆς ἔλεγε τὸν μεγάλο του λόγο.

Η ΦΩΤΕΙΝΗ ἐπῆγε κ' ἐστάθηκε κοντὰ 'στὸ ἀνοικτὸ παράθυρο, ὥς ποῦ νὰ σηκωθῆ ὁ νέος ἀπὸ τὸ στρῶμα καὶ νὰ περάσῃ τὸ πανταλόνι του καὶ τὸ πουκάμισο. Ἐντωμεταξύ, χωρισμένοι ἀπὸ τὸ *παραβάν*, φλυαροῦσαν σὰν τὰ πουλιά.

— Κύτταξε! ἔλεγε ἡ Φωτεινή· νὰ ἰδῆς, Ἄγγελε, πόσες βεγγάλες μοῦ ἄνοιξαν σήμερα! Ὅλος ὁ ἀπ' ἐκεῖ τοῖχος τοῦ περιβολιοῦ εἶνε γεμάτος κοντὰ-κοντά. Σωστὸ πανηγύρι!

— Καὶ τ' εἶν' αὐτὲς οἱ βεγγάλες;

— Τὶς βεγγάλες δὲν ξέρεις;! Ἆ, εἶνε τὰ ὡραιότερα τριαντάφυλλα... μὰ νὰ τὰ βλέπῃς μόνο, κι' ἀπάνω 'στὴ μάνα τους. Γιατὶ δὲ μυρίζουν σχεδὸν καθόλου, κι' ἄμα τὰ κόψῃς, χάνουν ὅλη τὴ χάρι ποῦ ἔχουν ἔτσι, κρεμασμέν' ἀπὸ τὰ μακρυά τους λυγερὰ κλωνιά.

— Φαντάζομαι... τί ἀηδία θὰ εἶνε! εἶπε ὁ Ἄγγελος, ποῦ τοῦ ἄρεσε πάντα νὰ φιλονεικῇ μὲ τὴν ἐξαδέλφη του γιὰ τὶς εὐμορφιὲς τῶν διαφόρων λουλουδιῶν.

— Καλά, καλά. Θὰ τὰ ἰδῆς καὶ μοῦ λές... Ξέρεις ὅμως κάτι ἄλλο; Χάλασε ὁ καιρός. Ἐκεῖ πέρα βλέπω σύννεφα... Δὲν εἶνε καθόλου παράξενο νὰ βρέξῃ..

— Κρῖμα!.. Ὥστε δὲ θὰ μπορέσουμε νὰ κάμουμε καὶ σήμερα μπάνιο...

— Ἆ, μπᾶ! εἶνε νωρὶς ἀκόμα γιὰ μπάνια καθεμέρα. Ἂν θέλῃς ὅμως, προφθαίνουμε νὰ πᾶμε λίγο νὰ ψαρέψουμε.

— Εὐχαριστῶ.

— Τὸ βαρέθηκες τὸ ψάρεμα, ἔ;

— Μὰ.. σχεδόν!

Ἦταν ἀλήθεια. Τὸ ψάρεμα ποῦ τὶς πρῶτες ἡμέρες τὸν εἶχ' ἐνθουσιάσει, ἔπαυσε σιγὰ-σιγὰ νὰ τὸν εὐχαριστῇ. Τὸ πάθος ποῦ προαισθάνθηκε, μόλις ἄρχισε νὰ τὸν ἐγγίζῃ, δὲν ἐπρόφθασε νὰ ριζώσῃ μέσα του. Κι' ὁ πρῶτος ἄνεμος τὸ συνεπῆρε.

— Ἄστατε! ἐμουρμούρισε ἡ Φωτεινή· κ' ἐγὼ εἶχα τὴν ἐλπίδα πῶς θὰ σὲ κάμω τέλειο ψαρᾶ!

Ἐπέρασαν λίγες στιγμὲς μὲ σιωπή.

— Ἀλήθεια, εἶπεν ἔξαφνα ὁ Ἄγγελος· γιατὶ κλειδόνεις τὴ νύκτα τὴν κάμαρά σου;

— Μπᾶ!

— Σ' ἐρωτῶ, γιατὶ χθὲς τὸ βράδυ, καθὼς ἐρχόμουν νὰ κοιμηθῶ, ἐπέρασ' ἀπὸ τὴν πόρτα σου, καὶ μιὰ στιγμὴ... ἔτσι... μοῦ ἦλθε ἡ ἰδέα νἀνοίξω καὶ νὰ σὲ τρομάξω.

— Ἆ! καὶ λοιπόν;

— Λοιπόν, ἔκαμα νἀνοίξω καὶ δὲν ἄνοιγε. Κλειδόνεσαι ἀπὸ μέσα;

— Ἐγώ; ἔκαμε ἡ Φωτεινὴ μὲ τὴ μεγαλήτερη ἀπορία. Τρελάθηκα; Πρῶτο καὶ κύριο, δὲν ἔχω κλειδί... Ἀλλὰ ξέρεις τί τρέχει; γιὰ νἀνοίξῃ κανεὶς τὴν πόρτα μου, πρέπει νὰ τὸν γνωρίζῃ. Σφηνόνει πολύ, καὶ δὲν κουνιέται ἂν δὲν τὴν σπρώξῃς μὲ δύναμι.

Ὁ Ἄγγελος εἶχε συνέλθει 'στὴν ἐντέλεια. Ἦταν πιὰ τόσο βέβαιος πῶς ἡ νυκτερινὴ σκηνὴ δὲν ἦταν ὄνειρο κακό! Κι' ὅταν ἄκουσε τ' ἁπλᾶ καὶ φυσικὰ λόγια τῆς Φωτεινῆς, ἐσυλλογίσθηκε μὲ τρόμο σὲ πόσο μικρὸ καὶ τυχαῖο πρᾶγμα χρωστοῦσε τὴ σωτηρία. Λίγο ἀκόμη ἂν ἔσπρωχνε τὴ σφηνωμένη πόρτα, ἀλλοίμονο!... Νὰ ποῦ ἡ βασιλοπούλα τοῦ πύργου δὲν ἐτρελάθηκε γιὰ νὰ κλειδόνεται ἀπὸ μέσα τὴ νύκτα, σὰν δουλικό...

— Καὶ τί ἐσκόπευες νὰ μοῦ κάμῃς; τὸν ἐρώτησε.

— Δὲν ξέρω, ἀποκρίθηκε μὲ σατανικὴν εἰλικρίνεια ὁ Ἄγγελος· θἄβλεπα...

— Χμ! χμ! ἔκαμε ἡ Φωτεινή. Νὰ ξέρῃς ὅμως πῶς ἐγὼ δὲ φοβοῦμαι... Κι' ἀφοῦ εἶσαι τέτοιος, θὰ σὲ σκιάξω καμμιὰ μέρα γιὰ καλά... Νά, στὸ εἶπα κ' ἔχε τὸ νοῦ σου!

ΕΙΧΕ τελειώσει ἀπὸ χθὲς τὸ κεντητὸ ἐκεῖνο σκέπασμα γιὰ τὴν Ἁγία Τράπεζα τῆς ἐκκλησούλας. Ἐπιτέλους!

— Πᾶμε κιόλα νὰ τὸ στρώσουμε; ἐπρότεινε 'στὸν Ἄγγελο, ἀφοῦ τὸν ἀνάγκασε νὰ θαυμάσῃ τὶς βεγγάλες τοῦ κήπου της.

Ὁ Ἄγγελος φυσικὰ ἐδέχθηκε μὲ προθυμία. Φορτώθηκε τὸ δέμα καὶ τὸ κλειδί, — ποῦ κατὰ τὴν παρατήρησί του, ἦταν πολὺ μεγαλείτερο ἀπὸ τὴν ἐκκλησούλα, — κ' ἐξεκίνησαν οἱ δυό τους ἀπὸ τὸ μονοπάτι τοῦ ληστασιοῦ.

Τὰ σύννεφα ποῦ εἶχαν φανῆ τὸ πρωΐ κατὰ τὴ δύσι, ἀραίωσαν κ' ἐσκορπίσθηκαν 'ς ὅλο τὸν οὐρανό, μεγάλοι λεκέδες ἐπάνω 'στὸ καθαρό του γαλάζιο, στακτεροὶ 'στῆ μέση μὲ χρυσᾶ κρόσια τριγύρω. Μερικοί, οἱ μεγαλείτεροι, 'στὴ μέση εἶχαν χρῶμα μολυβιοῦ. Καὶ γιὰ κάμποση ὥρα, ἕνας ἀπ' αὐτοὺς εἶχε σκεπάσει τὸν ἥλιο.

— Λὲς νὰ βρέξῃ; ἐρωτοῦσε ἡ Φωτεινή.

— Δὲ βαρυέσαι! ἀνοιξιάτικα συννεφάκια, σὰν κοπάδι προβάτων περαστικό... Δὲν κυττᾶς; ὅλο φεύγουν...

— Ναί· μ' ἀπὸ 'κεῖ-κάτω ὅλο κ' ἔρχονται.

Ὁ Ἄγγελος δὲν εἶπε τίποτα. Ἐκύτταξεν ἕνα γῦρο τὴν τοποθεσία, ποῦ πρώτη φορὰ τὴν ἔβλεπε μὲ σκεπασμένον ἥλιο, καὶ τοῦ ἐφάνηκε ἀκόμη ὡραιότερη, καθὼς ἐξεχώριζαν, ἀθάμπωτες, καθαρώτατες ὅλες οἱ γραμμές της. 'στὸ μέτριο φῶς. Καὶ τὰ στακτερὰ κομμάτια τοῦ-ρανοῦ ἀνάμεσα 'στὰ γαλάζια, ἐπάνω ἀπ' τ ἀσημένια φυλλώματα, ἔδιναν μιὰν ἐντύπωσι γλυκειᾶς, πολὺ γλυκειᾶς μελαγχολίας, ποῦ τὸν ἔκαμε ἀθέλητα νὰ συλλογισθῇ πῶς ποτὲ ὡς τώρα δὲν εἶχε ἰδῇ τὴ Φωτεινὴ λιγάκι λυπημένη. Κ' εἶπε μὲ τὸν νοῦ του, ὅτι λίγα χρυσόκροσσα συννεφάκια 'στὴν ξάστερη γαλανὴ εὐμορφιά της, ἴσως θὰ τῆς ἐπήγαιναν θαυμάσια.

Τὸ δρόμο-δρόμο, καθὼς περνοῦσαν ἀπὸ ἀνθοστόλιστους ὄχθους, ὁ νέος ἔκοβε μαργαρῖτες καὶ ἀνεμῶνες, καὶ μιλῶντας, καὶ παίζοντας, τὶς ἔπλεκε σὲ στεφάνι. Ὅταν ἔφθασαν κοντὰ 'στὴν ἐκκλησούλα, τὸ στεφάνι ἦταν ἕτοιμο. Κ' ἔξαφνα τὸ ἐφόρεσε 'στὸ κεφάλι τῆς Φωτεινῆς.

— Στάσου... γιὰ νὰ ἰδῶ, πῶς σοῦ πάει;

Ἡ κόρη ἔκαμε μορφασμὸ σαρκαστικὸ κ' ἐπῆρε στάσι κωμική. Τὸ ἀνθοστεφάνωμα ἐγελοιοποιήθηκε.

— Ἔ! πῶς σοῦ φαίνομαι; ἐρώτησε.

— Γιὰ τὰ πανηγύρια! εἶπε ὁ Ἄγγελος.

Ἡ Φωτεινὴ ἐβιάσθηκε νὰ βγάλῃ ἀπὸ πάνω της τὸ στεφάνι καὶ νὰ τὸ περάσῃ 'στὸ χέρι της. Ὁ μορφασμός της ἔλεγε: «Δὲν βαρυέσαι! Τέτοια σκέρτσα δὲν τὰ κάνω ἐγώ. Εἶνε γελοῖα!»

Πραγματικῶς. Ποτὲ δὲν τὴν εἶχε ἰδῇ ὁ Ἄγγελος νὰ πάρῃ μιὰ πόζα, τάχα μὲ ἀφέλεια, νὰ δείξῃ μιὰ φιλαρέσκεια, νὰ ἐπιζητήσῃ μιὰν ἐντύπωσι προσχεδιασμένη. Τὸ ἀνθοστόλισμα πρὸ πάντων τῆς κεφαλῆς τὸ εἶχε γιὰ κάτι ὑπερρομαντικό, προσποιημένο, ξιπασμένο, ἀνάξιο γιὰ κόρη ἀναστημένη 'στὴν ἐξοχή. Λίγη ρεζεδά, λίγοι μενεξέδες 'στὸ στῆθος, αὐτὸ ἦταν ὅλο. Κεράσια κρεμοῦσε κάποτε 'στ' αὐτιά της· ἀλλὰ γιὰ μιὰ στιγμή, 'στὸ τραπέζι, ἀπὸ συνήθεια ποῦ τῆς θύμιζε τὰ παιδακίσια της. Καὶ τὰ λουλούδια ποῦ τ' ἀγαποῦσε γιὰ τὴ μυρωδιά, — μπουγαρίνια, γιασεμιά, λουΐζα, καριοφύλλι, — πάντα τἄκρυβε κατάσαρκα 'στὸν κόρφο.

ΞΕΚΛΕΙΔΩΣΑΝ καὶ μπῆκαν 'στὴν ἐκκλησούλα.

Ἡ Φωτεινὴ μὲ γρήγορους σταυρούς, ἐπροσκύνησε τὴν εἰκόνα τῆς Ἁγίας, ἐστόλισεν ἕνα μανουάλι μὲ τὸ στεφάνι τῶν μαργαριτῶν, ἄναψεν ἕνα κεράκι, καὶ ἔπειτα, μὲ τὴ μεγαλείτερη ἀφέλεια τοῦ κόσμου, ἐπαρακάλεσε τὸν Ἄγγελο νά της κάμῃ τὴ χάρι νὰ 'μπῇ 'στὸ Ἱερὸ καὶ νὰ στρώσῃ τὸ σκέπασμα.

— Τί ἔκαμε λέει; εἶπε ὁ Ἄγγελος κατάπληκτος. Νά, νά, παιδί μου, ἐγὼ δὲν ξέρω τέτοια. Πάρ' το καὶ στρῶσε το ὅπως θέλεις.

Καὶ τῆς ἐπρόσφερε τὸ δέμα. Ἐκείνη δὲν τὸ 'πῆρε.

— Ἀστειεύεσαι; τοῦ εἶπε.

— Γιατί; καθόλου!

— Μὰ δὲν τὸ ξέρεις πῶς οἱ γυναῖκες δὲν κάνει νὰ μπαίνουν 'στὸ Ἱερό;

— Ὄχι δά!

— Βέβαια, εἶνε ἀπαγορευμένο...

— Κ' ἐπιτρέπεται σὲ μένα!! ἐφώναξε ὁ Ἄγγελος. Ἐγὼ δηλαδὴ εἶμαι λιγώτερο ἁμαρτωλὸς ἀπὸ σέ!... ἔτσι;

— Φυσικά, ἀφοῦ εἶσαι ἄνδρας!

— Σώπα, σώπα μὴ μᾶς ἀκούσῃ ἡ Ἁγία Φωτεινὴ καὶ ρίξῃ τὸ ταβάνι της καὶ μᾶς πλακώσῃ! Μόν' ἔμπα 'στὸ Ἱερὸ θαρρετά, κ' ἐγὼ σὲ περιμένω ἐδῶ... Ἔλα, μὴ φοβᾶσαι. Πέρνω ἀπάνω μου τὸ κρῖμα!

— Ἀδύνατο! εἶπε ἡ Φωτεινή.

Ἀδύνατο! καλλίτερα νὰ ἔπεφτε τὸ ταβάνι 'στὸ κεφάλι της, παρὰ νἀθετήσῃ ἡ Φωτεινὴ ἕνα κανόνα τῆς θρησκείας της. Καὶ ὁ νέος βρέθηκε εἰς τὰ στενά.

Τί νὰ κάμῃ; Ἐσήκωσε τὸ παραπέτασμα τῆς θύρας, καὶ μ' ὅλη τὴ δειλία, μ ὅλη τὴν τρομάρα ὅτι ἁμαρτωλὸς αὐτὸς καὶ μολυσμένος ἐβεβήλονε τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων, 'μπῆκε 'στὸ Ἱερό,

φωτισμένο μυστηριωδῶς ἀπὸ μικρὴ ἀνατολικὴ θυρίδα, μὲ γαλάζια καὶ κόκκινα γυαλιά.

Ἐπροχώρησε σαστισμένος, φοβούμενος καὶ νὰ κυττάξῃ γύρω του ἐλεύθερα. Κ' ἐδοκίμασε ἀληθινὸ μαρτύριο ψυχῆς, ὥς νὰ σηκώσῃ ἕνα-ἕνα τὰ πράγματα τῆς Ἁγίας Τραπέζης, — ἀπὸ τὸ βελουδένιο καὶ χρυσοστόλιστο Εὐαγγέλιο ἕως τὸ συντεφένιο βάζο τοῦ λιβανιοῦ μὲ τ' ἀσημένιο κουταλάκι, — γιὰ νὰ στρώσῃ βιαστικὰ τὸ καινούργιο σκέπασμα ἐπάνω 'στὸ παληό.

Ἡ Φωτεινὴ στεκόταν ἀπέξω, σιμὰ 'στὸ παραπέτασμα, καὶ παρακολουθοῦσε τὴν ἐργασία του προσεκτική.

— Ἔ! ἔ! τί κάνεις; τοῦ ἐφώναξεν ἔξαφνα. Σκέπασες τὸ *ἀντιμήνσιον*! Βγάλε το γλήγορα!

Κατατρόμαξεν ὁ Ἄγγελος, μὲ τὴ λέξι προπάντων, καὶ καθὼς ἐτράβηξε τὸ καινούριο σκέπασμα, εἶδε πραγματικῶς ἐπάνω 'στὸ παληό, καταμεσῆς, ἕνα κόκκινο ὕφασμα ξέθωρο, διπλωμένο καὶ πατικωμένο, σὰ χάρτης φοδραρισμένος καὶ κλειστός. Ἀπὸ τὴ βία του δὲν τὸ εἶχε προσέξει.

— Τ' εἶνε τοῦτο; εἶπε.

— Νά, ὁ παπᾶς τὸ ξεδιπλόνει 'στὴ λειτουργία. Ἀπὸ μέσα ἔχει μιὰν εἰκόνα, ζωγραφισμένη σὲ πανί. Αὐτοῦ-πάνω ἀκουμπᾷ τὰ Ἅγια Μυστήρια... τὸ Δισκοπότηρο...

Ὁ Ἄγγελος ἐτράβηξε τὸ χέρι του μ' ἀνατριχίλα

— Ἀ! δὲν τὸ πιάνω! εἶπε. Δὲν τὸ ἀγγίζω! Μεθαύριο ποῦ θἄλθῃ ὁ παπᾶς, ἄς τὸ βγάλῃ μόνος του... Ἄσε με!

Καὶ χωρὶς ν' ἀκούῃ πιὰ τὴ Φωτεινή, ἀποτελείωσε τὸ στρώσιμο, ἐτοποθέτησε ὅπως ὅπως τὰ βιβλία καὶ τὰ σκεύη, κ' ἐβιάσθηκε νὰ βγῇ ἀπὸ τὸ. Ἱερό, σὰ νὰ τὸν ἐκυνηγοῦσαν Ἄγγελοι μὲ ρομφαῖες. Τὸ *ἀντιμήνσιον* ἔμεινε σκεπασμένο. Κ' ἡ Φωτεινὴ ἔκανε τὸ σταυρό της κι' ἀποροῦσε γιὰ τὴν ἀνεξήγητη αὐτὴ ἐπιμονή.

Ἀλλὰ τὸ ἱδρωμένο μέτωπο τοῦ Ἀγγέλου ἐφανέρονε τόση ἀνακούφισι ποῦ ἐπιτέλους βρέθηκε ἔξω, - ὥστε ἡ κόρη ἐλυπήθηκε νὰ τὸν ξαναστενοχωρήσῃ.

— Πᾶμε τώρα, εἶπε· δὲν πειράζει. Αὔριο στέλνω τὸ Μίμη καὶ τὰ διορθώνει. Νἄξερα ὅμως γιατί σ' ἔπιασε τέτοιος φόβος!

Ὁ Ἄγγελος ἐμισογέλασεν αἰνιγματικά, κι' ὁ ἦχος τοῦ γέλιου του βγῆκε ἀπὸ τὴ μύτη. Τὸ *γιατί* αὐτὸ δὲν θὰ μποροῦσε βέβαια νὰ τὸ καταλάβῃ ἡ Φωτεινή. Ὕστερ' ἀπὸ τὴ φοβερή του νύκτα... τὸ πρωΐ ἀμέσως... νὰ τὸν βάζουν νὰ στολίσῃ μιὰν Ἁγία Τράπεζα.. Τελοσπάντων, μπορεῖ νὰ ἦταν κι' ἀνησία του· Ἀλλὰ ξέχωρ' ἀπὸ τὸν παράλογον ἐκεῖνο φόβο ποῦ αἰσθάνθηκε ἔξαφνα 'ς ἕναν τόπο μισοφώτιστο, στοιχειωμένον ἀπ' ὅλες τὶς ἀνθρώπινες προλήψεις, τὸν ἔκαμνε νὰ κρυφογελᾷ κ' ἡ διάταξις αὐτὴ τῆς θρησκείας, ποῦ 'ς ὡρισμένη στιγμὴ μποροῦσε ν' ἀνοίγῃ διάπλατα τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων 'ς τὴν ἀνδρικὴ Πονηριά, καὶ νἀφίνῃ ἔξω ἀπὸ τὸ μυστικὸ παραπέτασμα τῆς Σκηνῆς, μιὰ παρθενικὴν Ἀθωότητα.

ΜΟΛΙΣ βρέθηκαν πάλι 'στὸ ξέφωτο κι ἄφισαν πίσω τους τὴν ἐκκλησούλα, ὁ Ἄγγελος, κατὰ τὴν συνήθειά του, ἐλησμόνησε καὶ τὴ βεβήλωσι καὶ τοὺς φόβους της.

Ἔκαμαν τὸν τακτικό τους πρωϊνὸ περίπατο κι' εἶχαν φθάσει ὥς τὴν ἄλλη ἄκρη τοῦ κτήματος. Ὁ Ἄγγελος εἶχε ὄρεξι νὰ περπατήσῃ ἀκόμα. Ὁ μεγάλος ἐξοχικὸς δρόμος, κοκκινωπός, καθαρώτατος, ὁλόστρωτος, μὲ τοὺς ἀνθισμένους του ὄχθους, ποῦ ἐστηφογύριζε κ' ἀνέβαινε ἀνάμεσα 'στοὺς λόφους, τὸν ἐκαλοῦσε. Ἀλλὰ ἡ Φωτεινὴ τοῦ ἔδειξε τὸν συννεφιασμένο οὐρανό. Ἕνα σύννεφο βαρύ, μολυβένιο, σχεδὸν μαῦρο, χαμηλότερο, σχιστὸ 'στὶς ἄκρες σὰν ξεφτισμένο, προχωροῦσε πρὸς τὸ ζενίθ, σκεπάζοντας τἄλλα μὲ πεῖσμα καὶ θυμό. Θὰ ἔκαναν φρόνιμα νὰ γυρίσουν 'στὸ σπίτι πρὶν πιάσῃ καμμιὰ μπόρα.

Καὶ ξεκίνησαν νὰ γυρίσουν. Περπατῶντας πάλι σιγά, εἶχαν κάμει τὸ μισὸ διάστημα, ὅταν εἶδαν ἀπὸ μακρυὰ μιὰ γάτα νὰ τρέχῃ φρενιασμένη. Σὲ λίγο ἄρχισαν νὰ τσιρίζουν καὶ τὰ πουλιά. Κ' οἱ πρῶτες στάλες τῆς βροχῆς ἀκούσθηκαν νὰ κτυποῦν ἀρνὰ 'στὰ φυλλώματα.

Ἐτάχυναν τὸ βῆμα 'στὸ στενὸ μονοπάτι τοῦ ληστασιοῦ. Ἡ ψιχάλα ἐδυνάμωσε. Ἄρχισαν τότε νὰ τρέχουν καὶ νὰ γελοῦν. Κάμποσο διάστημα τὸ ἐπέρασαν ἔτσι, δερνόμενοι μὲ χαρά τους ἀπ' τὶς χονδρὲς στάλες, ποῦ τοὺς ἔριχνε ὁρμητικὰ τὸ μαῦρο σύννεφο

Ἀλλὰ ἔξαφν' ἀντήχησε θόρυβος τόσο δυνατός, ποῦ λὲς κ' ἐσηκώθηκε ἀέρας. Οἱ στάλες ἄρχισαν ἀπότομα νὰ γίνωνται κρουνοὶ ἀδιάκοποι, ἀτελείωτοι. Ὅσο καὶ νὰ ἔτρεχαν τώρα ὁ Ἄγγελος κ' ἡ Φωτεινή, θὰ ἦταν ἀδύνατο νὰ φθάσουν 'στὸ σπίτι χωρὶς νὰ γίνουν «παπιά». Κ' ἐβιάσθηκαν νὰ ζητήσουν πρόχειρο καταφύγιο.

— Στὸ σπιτάκι τοῦ μπάρμ' Ἀναστάση! ἐφώναξε ὁ Ἄγγελος.

— Ποῦ!... εἶνε μακρυά! Ἔλ' ἀπὸ 'δῶ!

Ἡ Φωτεινή, καθὼς ἔτρεχεν ἐμπρός, ἐλοξοδρόμησε. Ἐκεῖ κάπου ἦταν μιὰ γέρικη ἐλῃά, τὸ τρανότερο δένδρο τοῦ ληοστασιοῦ, μὲ κορμὸ θεόρατο, κούφιο, σκαμμένο σὰν σπηλιά. Πρὸς τὸ δένδρο αὐτὸ ἔτρεξε ἡ Φωτεινὴ κ' ἐτρύπωσε 'στὴν κουφάλα, σὰν Ἀμαδρυάδα κυνηγημένη ἀπὸ Νεφέλες.

Ὁ Ἄγγελος τὴν ἀκολούθησε.

— Ἔχει τόπο καὶ γιὰ μένα;

— Τόπο λέει; Δὲ βλέπεις; Ἐδῶ-μέσα, μάτια μου, μπορεῖ νὰ χωρέσῃ μιὰ χαρὰ ὁλάκαιρη ἢ *εὐμορφοφαμίλια!*

Ἦταν ἴσως ὑπερβολή. Ἀλλὰ δύο ἄνθρωποι ἀγαπημένοι μπόροῦσαν νὰ καθήσουν ἀναπαυτικώτατα μέσα 'στὴ σπηλιὰ καὶ νὰ περισσέψῃ καὶ τόπος. Κάτω-κάτω, οἱ τραχειὲς καὶ ἀνώμαλες ρίζες ἐσχημάτιζαν ἐξογκώματα σὰν ἄξεστα σκαμνιά. Σὲ μερικὰ μέρη, ἐπρόβαλλε ἀνάμεσά τους τὸ χῶμα γυμνό, ἀλλοῦ πάλι ἐφύτρωναν κι' ἀγριολούλουδα. Τὰ τοιχώματα εἶχαν μιὰ-δυὸ σχιμάδες σὰν παραθυράκια, κ' ἐμπρός, τὸ μεγάλο ἄνοιγμα, ἡ ὀρθάνοικτη πόρτα τῆς σπηλιᾶς, ἔχασκε μ' ἕνα παράξενο στρογγυλευτὸ σχῆμα, στενώτερη πρὸς τὰ κάτω, πλατύτερη πρὸς τὰ ἐπάνω, σὰν καρδιά.

Ἡ περιπέτεια τοὺς ἐνθουσίαζε. Ὁ Ἄγγελος μάλιστα, ἀσυνήθιστος σὲ τέτοια. Ὅσο ἄκουγε τὴ ραγδαία βροχὴ νὰ μαστιγόνῃ ρυθμικὰ κι' ἀλύπητα τὰ δένδρα, μ' ἀντίλαλο δυνατό· ὅσο ἀγνάντευε ἀπὸ τὸ ἄνοιγμα τὸ ληοστάσι, θολὴ βρεχούμενην εἰκόνα, ὅλο κορμούς, μέσα 'στὰ δικτυωτὰ τῶν ἀμέτρητων κρουνῶν· ὅσο αἰσθανόταν τὸν ἑαυτό του μὲ τὴν ἀγαπημένη του, ἐγωϊστικά, ἡδονικὰ προφυλαγμένους κάτω ἀπὸ τὸν ἀδιαπέραστο θόλο, ἐνῷ γύρῳ, ἡ ξέσκεπη φύσις ὑπόφερε δεινὰ ἀπ' τὸν θυμὸ τοῦ μαύρου συννέφου, — ὁ Ἄγγελος ἐγινόταν εὐθυμότερος, τρελότερος. Τὸν εἶχε πλημμυρίσει χαρὰ καθαυτὸ παιδική, καὶ καθὼς ἐκρατοῦσε τὸ χέρι τῆς ἐξαδέλφης του, τῆς τῶσφιγγε κάθε τόσο κ' ἐχασκογελοῦσε κ' ἐξεφώνιζε, χωρὶς νὰ συλλογίζεται τίποτε κακό.

Ἀλλ' ἀφοῦ ἐπέρασε λίγη ὥρα, — μὰ πολὺ λίγη, — ἄρχισε νὰ αἰσθάνεται τὴν ἐρεθιστικὴ μυρωδιὰ τοῦ βρεγμένου χώματος, μαζὶ μὲ τὴν ἐλαφρότατα ἰριδωμένη ἀπόπνοια τῆς ἀφράτης σάρκας ποῦ ἵδρωνε κοντά του. Κι' ὅταν ἐγύρισε μιὰ στιγμὴ κ' ἐκύτταξε πάλι τὰ βυσσινοκόκκινα χνουδωτὰ μάγουλα, ἀμέσως τὸν ἔζωσε ἡ ἀνατριχίλα τοῦ πειρασμοῦ, ὁ πόθος του ἐξύπνησε ἄγριος κ ἐσηκώθηκε μέσα του ἐπανάστασι. «Θὰ τὴν τρελάνω 'στὰ φιλιά, ἐσυλλογίσθηκε κι' ἂν ξαφνισθῇ, θὰ τῆς 'πῶ *σάγαπῶ*».

Τότε ἄξαφνα τῆς ἔσφιξε τὸ χέρι δυνατώτερα κ' ἐξεφώνισε σὰν τρελός:

— Ἄ, τί ἔμμορφα ποῦ εἶνε! μέσα σὲ κουφάλα δένδρου, κ' ἔξω ἐρημιὰ καὶ κατακλυσμός! Μοῦ φαίνεται σὰ νὰ εἶμαι ἀγριάνθρωπος.. ἀνθρωποφάγος ..καὶ μοῦρχεται νὰ σὲ φάω... νά, ἔτσι! ἔτσι!

Τὴν ἅρπαξε καὶ τὴν ἄρχισε 'στὰ φιλιά. Φιλιὰ ἀπανωτὰ 'στὰ μάγουλα, 'στὸ πηγοῦνι καὶ 'στὸν λαιμό, φιλιὰ βαθειά, μακρυνά, ἀτελείωτα...

Στὴν ἀρχή, ἡ Φωτεινὴ τὰ ἐδέχθηκε χωρὶς ἀντίστασι. Ἔπειτα ὅμως ἄρχισε νἀντιστέκεται, νἀποτραβιέται, νὰ κρύβῃ τὸ πρόσωπό της πρὸς τὸν λαιμό, νὰ βάζῃ μπροστὰ σὰν ἀσπίδα τὰ χέρια της. Γιατί τὴν ἐγαργάλευαν, τὴν ἀνατρίχιαζαν, τὴν ἐπονοῦσαν. «Σύχασε λοιπόν! μὰ τί ἔπαθες σήμερα;» Ἀστὸ τέλος τοῦ ξέφυγε καὶ ὥρμησε, σὰν νὰ ἤθελε νὰ πεταχθῇ ἔξω. Ἀλλὰ ὄχι· ἐσταμάτησεν ἐκεῖ 'στὸ ἄνοιγμα, ἀκούμπησε τὸ χέρι της 'στὸ ἕνα πλάγι του, ἔσκυψε τὸ σῶμα κ' ἐπρόβαλεν ἔξω μόνο τὸ κεφάλι της.

Οὔτε θυμωμένη ἦταν, οὔτε κἂν ξαφνισμένη. Μήπως 'ς ὅλο τὸ διάστημα τῆς πάλης, δὲν ἐγελοῦσε τρελά;.. Κι' ὅταν, σκυμμένη 'στὸ ἄνοιγμα τῆς σπηλιᾶς, ἀντίκρυσε τὴ βροχή, πάλι γελαστὴ καὶ ἥμερη, ἐπροσκάλεσε τὸν ἐξάδελφό της, ποῦ τὸν εἶχε ἀφίσει 'στὸ βάθος ζαλισμένο κι' ἀνῆσυχο, νὰ πλησιάσῃ κι' αὐτὸς γιὰ νὰ χαρῇ τὸ θέαμα:

— Κύτταξε, Ἄγγελε.

Ἔτσι τὸ «σ' ἀγαπῶ» του τὸ ἐφύλαξε γι' ἄλλη φορά.

ΕΣΙΜΩΣΕ ἀπὸ πίσω. Ἐστάθηκε κοντά της κολλητά, ἀκκούμπησε τὸ χέρι του 'στὴ ράχη της, ἔσκυψε κι' αὐτὸς πρὸς τὰ ἔξω καὶ ἔβλεπε, πότε κάτω ἀπ' τὰ ξανθά της μαλλιά, τὴ ροδοκόκκινη κατατομή, πότε ἐπάνω ἀπ' τὰ ξανθά της μαλλιά, ἕνα μέρος τοῦ βρεχούμενου ληοστασιοῦ.

Ἡ βροχὴ εἶχε δυναμώσει ἀκόμη. Ὡραία βροχὴ ἀνοιξιάτικη, ξαφνική, παιγνιδιάρα καὶ περαστική, ποῦ ἔκαμνε τὸ χόρτο καὶ τὸ δένδρο νἀναγαλλιάζῃ. Δὲν ἐφυσοῦσε καθόλου, καὶ οἱ κρουνοί, πυκνοὶ καὶ χονδροί, ἔπεφταν ἴσιοι, κατακάθετοι. Τὸ χῶμα, φρυγμένο ἀπ' τοὺς μαγιάτικους ἥλιους, ἔπινε, ρουφοῦσε 'στὴν ἀρχὴ μὲ λαχτάρα, χωρὶς νἀφίνῃ σταλιά. Ἔπειτα ὅμως τὸ νερό, ἀφθονώτερο ἀπὸ τὴ δίψα τῆς γῆς, τὴν ἐπλημμυροῦσε, τὴν ἐξέπλυνε, τὴν ξέσκαφτε κ' ἐσχημάτιζε ρυάκια πυκνά, ποῦ ἔτρεχαν τριγύρω 'στοὺς κορμοὺς σὰν φείδια. Καὶ τὰ φείδια αὐτὰ ἦταν κόκκινα. Ἐνόμιζες πῶς βρέχει αἷμα! Ἡ κοκκινάδα τοῦ ληοστασιοῦ εἶχε γίγει ἀκόμη πιὸ κόκκινη, κ' ἔμοιαζε τώρα μὲ τὰ θυμωμένα πλάγια τοῦ Βράχου, ὅπως φαινόνταν ἀπὸ τὴ θάλασσα.

Ἔπρεπε νὰ φωνάζουν γιὰ νἀκούωνται. Ἡ ραγδαία μουσικὴ τῆς βροχῆς τοὺς ἐξεκούφαινε. Οἱ κρουνοὶ ἐκεῖνοι λὲς κ' ἦταν τόσες χορδές, ποῦ τῆς ἐκράδαιναν ἀόρατα δοξάρια, κ' ἐσκορποῦσαν μύριες μελωδίες μὲ τὸν ἴδιο μονότονο ρυθμό. Ἀλλὰ ἐκτὸς ἀπὸ τὴ μεγάλη, τὴν καθολικὴ αὐτὴ μουσική, ἐξεχώριζες πιὸ κοντὰ καὶ τραγουδάκια μὲ ρυθμὸ δικό τους. Ἐδῶ, ἀπὸ τὰ χαμόκλαδα τοῦ δένδρου ἔπεφταν σταλαγματιὲς μὲ πνιγμένον ἦχο ἐπάνω στὰ φύλλα τοῦ μικροῦ ξεβλαστήματος, ποῦ ἐφύτρονε κοντὰ 'στὴ ρίζα· ἀλλοῦ, σταλαγματιὲς ἀραιότερες, ἀπὸ τὰ φύλλα τοῦ θάμνου, ἀντηχοῦσαν 'στὸν μικρὸ μελῳδικώτατο βάλτο τῆς στιγμῆς.

Ἡ Φωτεινὴ ἐκύτταζε τώρα κι' ἄκουγε ἀμίλητη. Ἀπὸ πίσω της ὁ Ἄγγελος ἔβλεπε τὰ μακρυὰ τόξα τῶν βλεφαρίδων της ἀνυψωμένα πρὸς τὰ φρύδια, καὶ φανταζόταν τὰ μάτια της ὁλάνοικτα κ' ἐκστατικά. Ἔπειτα, καθὼς ἄλλαξε μιὰ στιγμὴ στάσι καὶ τὸ βλέμμα του ἐπέρασε ἀπὸ τὴ μασχάλη της, εἶδε τὸ στῆθος—τὸ στῆθος της ἀπὸ τὸ πλάγι, πειρασμὸς ἀκίνητος, νὰ τεντόνῃ τὸ φόρεμα ὡσὰν μὲ γρόθο. Ἡ πάλη τοῦ νέου, — φόβος καλλίτερα, — ἐβάσταξε λίγα δευτερόλεπτα. Καὶ μ' ἀπόφασι εὐθὺς ἐσυλλολίσθηκε κατὰ τὴ συνήθειά του: «...Ἂν θυμώσῃ, θὰ τῆς 'πῶ *σάγαπῶ*».

Τότε μὲ πρόφασι πῶς κάτι τῆς λέγει, πῶς κάτι τῆς δείχνει, τὸ χέρι του ἀπὸ τὴ μέση της ἀνέβηκε σιγὰ πάρα πάνω, ἐγλύστρησε πρὸς τὰ ἐμπρὸς κ' ἐστάθηκε... Ἀπὸ τὴ συγκίνησί του μόλις ἄγγιζε, ἀπὸ τὸ φόβο του ἐκύτταζε ἀλλοῦ, κι' ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ ἐπερίμενε κάτι τρομερό...

Τίποτα Ἡ Φωτεινὴ δὲν ἔδειξε τὸ παραμικρό. Καμμιὰ προσοχὴ 'στὸ τολμηρὸ χάδι τοῦ ἐξαδέλφου Τὰ μαλλιά της ἁπλῶς νὰ τῆς ἐχάϊδευε, δὲν θὰ ἐκύτταζε μὲ τόσην ἀταραξία τὴ βροχή. Κι' ὁ Ἄγγελος ἐπῆρε θάρρος μεγαλείτερο...

Ἡ Φωτεινὴ τίποτα. Πέρα βρέχει! Στὸν ὦμο της ἁπλῶς νὰ εἶχε ἀκουμπήσει τὸ χέρι του, ἡ κόρη δὲν θἄκουγε μὲ περισσότερη ἀταραξία τὴ βρόχινη μουσική. Κι' ὁ Ἄγγελος ἐπῆρε ἀκόμη μεγαλείτερο θάρρος...

Τίποτα, τίποτα! Καὶ ἴσα-ἴσα τὴ στιγμὴ ποῦ ἐκεῖνος ἐπερίμενε πιὰ τὸ «τρομερό», — ποιὸς ξέρει τί κίνημα θυμοῦ, τί λόγια μομφῆς ἢ κ' ἐντροπῆς δάκρυα βουβά, — ἡ Φωτεινὴ ἄπλωσε τὸ χέρι της ἀφελέστατα πρὸς τὰ ἔξω καὶ εἶπε:

— Ἄγγελε, ἰδές, ἰδὲς ἐκεῖ-πέρα ἕνα γάϊδαρο πῶς βρέχεται! Βῆμα νὰ μὴν κουνιέται ὁ ἀκαμάτης;!

Κ' ἐγέλασε.

Ὁ Ἄγγελος τότε αἰσθάνθηκε μιὰ χαρὰ ποῦ τὸν ἔκαμε τρελό. Μὲ τὴν πρόφασι πῶς κι' αὐτοὶ δὲν βρέχονται λιγώτερο ἀπὸ τὸν ἀκαμάτη, τὴν ἐτράβηξε 'στὸ βάθος τῆς σπηλιᾶς, ἐκάθησε κάτω, 'στὴ ρίζα ποῦ ἔμοιαζε μὲ σκαμνί, καὶ τὴν ἀνάγκασε νὰ καθήσῃ κοντά του. Κουβεντιάζωντας μὲ κόπο γιὰ χίλια πράγματα, — ἐφοβόταν ἀκόμη νὰ σωπάσῃ, — τὴν ἀγκάλιασε, καὶ σιγά-σιγά, μὲ τὴν πρόφασι πῶς δὲν ἔμενε σκαμνὶ ἀρκετό, τὴν ἔβαλε νὰ καθήσῃ ἐπάνω του. Καὶ κουβεντιάζωντας πάντα, μὲ τὴν ὁρμὴ ποῦ ἔβρεχεν ἔξω, τὴν ἔσφιγγε ὁλόκορμη 'στὴν ἀγκαλιά του ..Σὲ λίγο ὅμως, δὲν μποροῦσε πιὰ νὰ τῆς 'μιλῇ. Τότε, μὲ τὴν πρόφασι πῶς ἡ βροχὴ τὸν γλυκονανουρίζει, ἀκκούμπησε τὸ κεφάλι του 'στὸν ὦμο της κ' ἔκλεισε τὰ μάτια του τάχα πῶς θὰ κοιμηθῇ.

Ἔτσι ἔμειναν 'στὴν εὐτυχισμένη σπηλιὰ ὥς ποῦ ἐπέρασε ἡ ἀνοιξιάτικη μπόρα, — ἀλλὰ χωρὶς νὰ τῆς 'πῇ «*σάγαπῶ*».

ΤΗ χαρὰ ἐκείνη ποῦ τὸν ἔκαμε τρελό, ὁ Ἄγγελος τὴν αἰσθανόταν ὅλη τὴν ἡμέρα. Ἂν εἶχε χρῶμα, θὰ ἦταν τὸ χρῶμα τῶν βρόχινων ρυακίων τοῦ ληοστασιοῦ· ἂν εἶχεν εὐωδία, θὰ ἦταν ἕνα κρᾶμα ἀπὸ ἴριδα καὶ ἀπὸ νέα σάρκα ξανθή... Λὲς κ' εἶχε σηκωθῆ κανένα βάρος ἀπὸ πάνω του, κ' ἐπετοῦσε. Ἔμοιαζε μὲ τὴ γῆ ποῦ εἶχε ξεδιψάσει, κι' ἀναγαλλιασμένη, μὲ τὰ χόρτα της, μὲ τὰ δενδρά της, λαμποκοποῦσε τώρα 'στὸν ἥλιο. Μὲ τὰ χαρούμενα μάτια του, πρώτη φορὰ ἔβλεπε τὴ φύσι τοῦ Κόκκινου Βράχου ἔτσι πανεύμορφη κ' εὐτυχισμένη. Τ' ἀπομεινάρια τῶν συννέφων εἶχαν στρυμωχθῆ μακρυά, χαμηλά, κατὰ τὴν ἀνατολή, κι' ὅλος ὁ οὐρανὸς ἄστραφτε πάλι μὲ τὶς χρυσές του γαλαζιές. Χαρὰ θεοῦ.

Ὁ Ἄγγελος ἐμακάριζε τὴν τόλμη του ποῦ τὸν εἶχε ἡσυχίσει. Δὲν ἦταν μόνο γιὰ τὶς κρυφόγλυκες στιγμὲς ποῦ ἐδοκίμασε στὴν κουφάλα μιᾶς γέρικης ἐλῃᾶς· ἦταν προπάντων γιατί τὸν

εἶχε ἀφίσει ὁ ἀόριστος φόβος κάποιου κινδύνου μεγάλου, ποῦ τὸν ἐπλάκονε σὰ βραχνᾶς ὅλες ἐκεῖνες τὶς ἡμέρες. Ἤξευρε τάχα ὡς ποῦ μποροῦσε νὰ τὸν σπρώξῃ ὁ ἀδάμαστος πόθος του, καὶ τί ἀποτέλεσμα μποροῦσε νὰ ἔχῃ τὸ τόλμημά του; Ἀλήθεια, ἐθάρρευε πάντα μὲ τὴν ἰδέα νά της 'πῇ «σ' ἀγαπῶ», τὴν πρώτη στιγμὴ ποῦ θὰ τὴν ἔβλεπε τυχὸν θυμωμένη· ἀλλὰ τί θὰ τὸν ὠφελοῦσε ὁ λόγος, ἂν ἐκείνη δὲν τὸν ἀγαποῦσε ὡς τὴν ὥρα, κι' ἂν δὲν θὰ ἤθελε νὰ τὸν ἀγαπήσῃ ποτέ;

Νὰ λοιπόν, ἡ Φωτεινὴ τὸν ἀγαποῦσε καὶ κάθε φόβος του ἐδείχθηκε μάταιος. Ἦταν βέβαιος, βεβαιότατος τώρα, πῶς ὁ μαγνήτης τῶν ματιῶν του εἶχε πάλι θαυματουργήσει. Ὅσο ἐξαδέλφη του κι' ἂν ἦταν ἡ Φωτεινή, ὅσο ἀπονήρευτη καὶ ἀθῶα, — πῶς θὰ μποροῦσε νὰ δεχθῇ ὅπως ἐδέχθηκε τὰ ἐκφραστικώτατα χάδια του, ἂν δὲν τὴν ἔκαμνε ἀθέλητα ὑποτακτικὴ μιὰ κρυφὴ κι' ἀνέκφραστη ἀγάπη;

'Στὴν πρωϊνὴ σκηνὴ τῆς σπηλιᾶς ὑπῆρχε μολοντοῦτο καὶ κάτι παράξενο, σκοτεινό, πολύ, πάρα πολὺ δυσκολοξήγητο: Ἡ ἀδιαφορία, ἡ ἀπάθεια τῆς Φωτεινῆς πρὸς τὰ χάδια τοῦ ἐξαδέλφου. Θὰ ἔλεγες πῶς τὰ δεχόταν σὰν παιδί, ποῦ δὲν εἰξεύρει τί σημαίνουν, γιὰ νὰ μὴν ἀντιστέκεται καὶ νὰ μὴ διαμαρτύρεται, παρὰ μόνο γιὰ τὸν σωματικὸ πόνο, γιὰ τὴν ἐνόχλησι τῶν φιλιῶν, χωρὶς ἴχνος ἐντροπῆς, καὶ τὸ χειρότερο, χωρὶς ἴχνος ἐρωτικῆς διαθέσεως. Κάποιος θὰ ἠμποροῦσε νἀνησυχήσῃ, νὰ ὑποψιασθῇ... Ἦταν τάχα προσποίησις, ἕξοχη πονηριά, ἢ ἀναισθησία, κουταμάρα ζώου ἀγαθοῦ; Ἀλλὰ σήμερα, πρώτη ἡμέρα τῆς εὐτυχίας του, ὁ Ἄγγελος δὲν ἔβλεπε παρὰ τὶς μεγάλες της γραμμές, καὶ γι' αὐτὸ δὲν ἦταν σὲ θέσι νὰ τὴν ψιλολογήσῃ.

Ἡ ἰδέα πῶς ἡ Φωτεινὴ τὸν ἀγαποῦσε, τὸν ἔκαμνε ἥσυχο κ' ὑπομονητικό. Διαμιᾶς, ἡ βασανιστικὴ ἀγωνία ποῦ αἰσθανόταν σὰν ἔλειπε ἡ κόρη ἀπὸ κοντά του, ἐκόπηκε μὲ τὸ ἡμέρωμα τοῦ πόθου του. Καὶ τὸ ἴδιο ἀπόγευμα πρωτοβρῆκε τὴ δύναμι νὰ τὴ χωρισθῇ μὲ τὴ θέλησί του, νὰ κατέβῃ μόνος του 'στὴ χώρα, νἀνταμώσῃ κάποιον φίλο του ποῦ τὸν εἶχε γελάσει τόσες φορές, καὶ νὰ ἐπισκεφθῇ μαζί του τὶς παληὲς ζακυνθινὲς ἐκκλησίες, τὰ Μουσεῖα αὐτὰ μὲ τοὺς ζωγραφικοὺς καὶ ξυλογλυπτικοὺς θησαυρούς.

Μόνο τὸ βράδυ ἐγύρισε 'στὸν Κόκκινο Βράχο. Ἐδείπνησε μὲ τὴν οἰκογένεια παρά ποτε φαιδρός, βρῆκε τὴ Φωτεινὴ παρά ποτε φαιδρή, κ' ἔπαιξε μὲ τὰ ξαδέλφια του χίλια παιγνίδια, ὡς τὴν ὥρα ποῦ καλονύκτισαν κ' ἀνέβηκαν 'στὰ δωμάτιά τους. Ἦταν ἀκόμη νωρίς, κ' ἐκεῖνος, ἂν κ' ἐνύσταζε ἀρκετά, ἐπροτίμησε νἀγρυπνήσῃ λίγο 'στὸ μπαλκόνι, ὁλομόναχος.

Ἐκεῖ τὸν ἐπῆρε ὁ ὕπνος. Ἐξύπνησε ὅμως γρήγορα μὲ τὸν κρότο τῆς καγγελόπορτας, ποῦ τὴν ἔκλεινε ὁ μπάρμπ' Ἀναστάσης, καὶ τότε ἀποφάσισε νὰ πέσῃ. Μὲ τὴ λάμψι μόνο τοῦ σιγάρου του, ἀνέβηκε ἥσυχα-ἥσυχα τὴ σκάλα κ' ἔφθασε 'στὴν κάμαρά του. Ἐπροχώρησε ὡς τὸ κομμοδῖνο κ' ἔτριψεν ἕνα σπίρτο νἀνάψῃ τὸ κερί... Κάποιος ὄγκος ἐπάνω 'στὸ κρεββάτι του, ἀσυνήθιστος, ἐτράβηξε ἀμέσως τὸ βλέμμα του λοξά. Εἶδε, κι' ἀνατριλίχα τρόμου τὸν ἐπερίζωσε.

Δυὸ ματάκια ὁλόμαυρα κι' ὁλάνοικτα, ξαγρυπνισμένα, μ' ἄγρια ἔκστασι, ἦταν προσηλωμένα 'στὸ κενό. Δυὸ μαγουλάκια χλωμοκόκκινα, παχουλά, 'στὸ μαξιλάρι του, κ' ἕνα σύννεφο χρυσὸ ἀπὸ σγουρὰ μαλλάκια...

Ὁ τρόμος του, — μικρὴ τιμωρία, — ἐκράτησε μόλις ἕνα δευτερόλεπτο. Ἐκύτταξε καλλίτερα, εἶδε τί ἦταν τὸ φάντασμα, κ' ἐγέλασε:

Ἡ Φωτεινή, γιὰ νὰ τὸν τρομάξῃ, εἶχε ξαπλώσει κάτω ἀπ' τὰ σκεπάσματα τοῦ κρεββατιοῦ, τὴ μεγάλη της κούκλα.

— Μάνα μου! ἐφώναξε, βέβαιος πῶς ἡ ἐξαδέλφη του ἐπερίμενε ἄγρυπνη τὸ ἀποτέλεσμα.

Ἀπὸ τὴν πλαγινὴ κάμαρα ἀκούσθηκε ἀμέσως μιὰ φωνὴ τάχα ἔκπληκτη:

— Τί ἔπαθες, Ἄγγελε;

— Κατεργάρα!... νὰ ἔλθω τώρα μέσα νὰ σοῦ δείξω;

Ἡ Φωτεινὴ ἐσπαρτάρισε ἀπὸ τὰ γέλια.

— Τρόμαξες ἀλήθεια; τὸν ξαναρώτησε.

— Τρόμαξα λέει; Καλὲ κόπηκαν τὰ γόνατά μου!

— Ἔ, σᾶρεσε; Αὐτὸ ἦταν γιὰ νὰ μάθῃς ἄλλη φορά... χμ!

Τί νὰ μάθῃ; Ἡ Φωτεινὴ δὲν ἀποτελείωσε τὴ φράσι της. Ἀλλὰ κ' ἔτσι, ὁ Ἄγγελος βρῆκε τὸ ἀστεῖο της χαριτωμένο.

Ἕπεται συνέχεια] ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

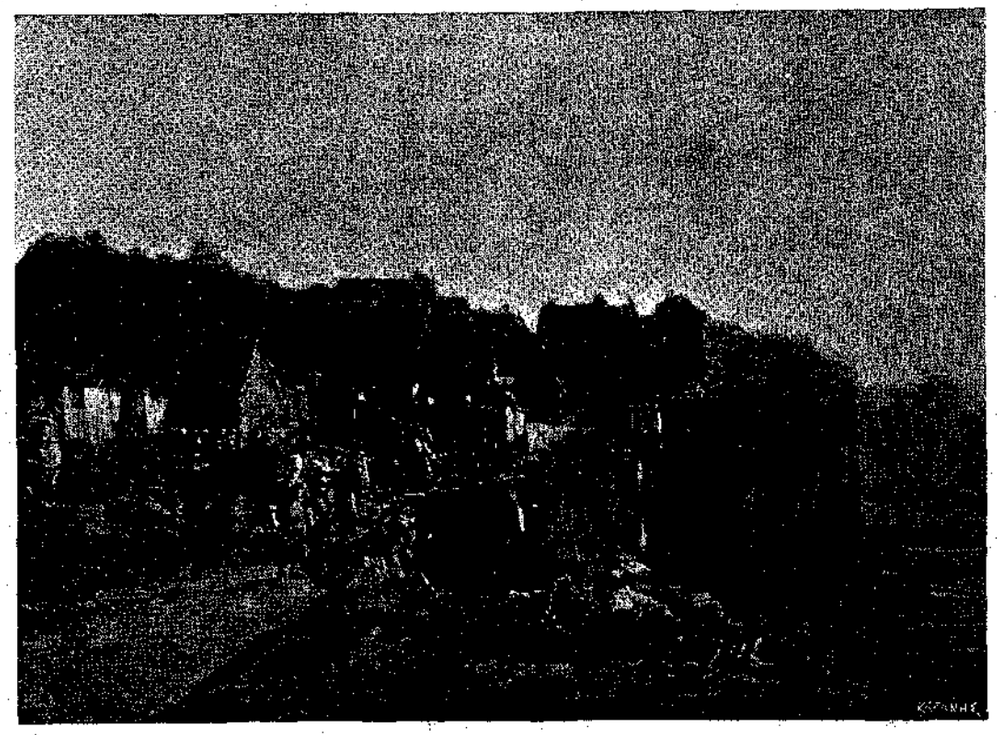

ΟΛΛΑΝΔΙΚΟΝ ΧΩΡΙΟΝ ΥΠΟ G. KUEHL — ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΘΕΣΙΝ ΤΟΥ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ

ΜΑΡΟΚΟΝ Ἡ ΜΕΡΡΑΚΕΚ

Τὸ Μαρόκον, τὸ μῆλον τῆς γαλλογερμανικῆς ἔριδος αὐτῶν τῶν ἡμερῶν, ὠνομάζετο μὲ τὸ ἀρχαῖον του ὄνομα Μερρακέκ. Κατὰ τὸν ΙΒ' αἰῶνα, ἦτο πόλις σχεδὸν ἀποκλειστικῶς στρατιωτικὴ καὶ θρησκευτική, ἀνταξία μητρόπολις τοῦ μουσουλμάνου Κρόμβελλ, τοῦ Γιουσοὺφ μπὲν Ταχφίν. Τὰ φρούριά της, οἱ δρόμοι της, τὰ τεμένη της, αἱ οἰκίαι της, τὰ πάντα ἦσαν πλούσια καὶ πολυτελῆ, ἀλλὰ μὲ τὴν ἀρρενωπὴν πολυτέλειαν τῆς Νίκης. Ἡ πειθαρχία τῶν Ἀλμοράβων, αὐστηροτάτη, ἐπέτρεψεν εἰς τοὺς κατακτητὰς αὐτοὺς τῆς ἐρήμου νὰ κάμουν τὴν Ἱσπανίαν ἐπαρχίαν τῆς Ἀφρικῆς· καὶ διὰ τῆς Ἀφρικῆς, ἡ πολιτική των, πολεμικὴ καὶ θρησκευτική, ἐπραγματοποίει τὴν ἕνωσιν τοῦ Ἰσλάμ, τὴν ὁποίαν ἐσκόπουν νὰ ἐπεκτείνουν καὶ μέχρι τῆς Αἰγύπτου.

Οἱ Ἀφρικανοὶ ἀναμορφωταί, τοὺς ὁποίους ἡ ὑποδουλωμένη Ἱσπανία ἐχαιρέτα ὡς σωτῆρας, μολονότι ἐχθροὶ τῆς μαλθακότητος, δὲν ὑπῆρξαν καὶ βάνδαλοι καταστροφεῖς μνημείων. Ἀπεναντίας ἀνήγειραν καὶ ἄλλα. Ἡ ἀραβικὴ τέχνη εἰσῆλθε δι' αὐτῶν εἰς νέαν περίοδον, τὴν ὁποίαν δυνάμεθα νὰ χαρακτηρίσωμεν ὡς ἐκφράζουσαν μένος πολεμικόν. Ἡ ἰσχὺς ἐγέννησεν ἐνθουσιασμόν, χαρὰν ζωῆς καὶ μεγαλομανίαν, ἐκδηλωθεῖσαν κυρίως εἰς τὴν ἀνακαίνισιν τοῦ μεγαλοπρεποῦς Μερρακέκ, προτύπου μητροπόλεως ἐμπνευσμένης ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Κορανίου, μὲ τὰς κρήνας της,

τὰ φιλανθρωπικά της καταστήματα, τοὺς ξενῶνας της, τὰ νοσοκομεῖα της κτλ.

Ἐν τούτοις τὸ Μερρακέκ, ἂν καὶ διετήρει πάντοτε τὴν ἀρχαίαν θρησκευτικήν καὶ στρατιωτικήν του φήμην, ἐγίνετο ὁλονὲν πλουσιώτερον. Κατὰ τὸν ΙϛΊ. αἰῶνα φθάνει εἰς περίοδον χαρακτηριστικήν, κατὰ τὴν ὁποίαν δὲν εἶνε πλέον ἀφρικανικόν, ἀλλὰ σουδανικόν. Περιωρισμένον πρὸς βορρᾶν, στρέφεται πρὸς νότον. Οἱ ἡγεμόνες του κατέρχονται εἰς τὴν ἔρημον τῶν προγόνων των, κατακτοῦν τὸ Τομπουκτού, καί, μὴ δυνάμενοι πλέον νὰντλοῦν ἀπὸ τὴν Ἱσπανίαν τ' ἀναγκαιοῦντα εἰς αὐτοὺς πλούτη, πηγαίνουν νὰ τὰ ζητήσουν, δι' εὐτόλμων ἐκστρατειῶν, ἀπὸ τὸ Σουδάν, τὸ ὁποῖον εἶνε δι' αὐτοὺς ὅ,τι ἡ Ἀμερικὴ διὰ τοὺς συγχρόνους βασιλεῖς τῆς Καστίλλης: ἡ χώρα τοῦ Χρυσοῦ, τὸ Ἐλδοράδον τοῦ Ἰσλάμ. Ἔκτοτε, τὴν περίοδον τῆς ἱσπανικῆς ἐπιρροῆς, διαδέχεται περίοδος *ἐπιρροῆς σουδανικῆς*. Καὶ τὸ Μερρακὲκ ἐνδυναμόνει ὁλονὲν τὸν νιγρητικόν του χαρακτῆρα, τὸν διατηρούμενον μέχρι σήμερον, οὕτως ὥστε οἱ περιηγηταί, ἐν τῷ μέσῳ τῶν τειχῶν του καὶ τῶν κατοίκων του, νὰ νομίζουν ὅτι εὑρίσκονται εἰς τὸ Τομπουκτού.

* * *

Ἅμα τῇ ἀναρρήσει του εἰς τὸν θρόνον, ὁ Ἔλ-Μανσοὺρ ὁ περιφανέστερος Σουλτάνος τῆς ἐποχῆς, ἀγγέλλει εἰς τοὺς ἡγεμόνας τὸ εὐτυχὲς γεγονός, ὁ δὲ πασᾶς τοῦ Ἀλγερίου, ὁ Βασιλεὺς τῆς Πορτογαλλίας, ὁ πρίγκιψ τῆς Καστίλλης καὶ ὁ Βασιλεὺς τῶν Φράγκων, ἀποκρίνονται διὰ συγχαρητηρίων πρεσβειῶν. Οὕτω ὁ Ἔλ-Μανσοὺρ συμφιλιοῦται μὲ ὅλα τὰ κράτη τῆς Μεσογείου, διότι δὲν θὰ ἐκστρατεύσῃ πλέον πρὸς βορρᾶν, ἀλλὰ πρὸς νότον. Τὴν μεταβολὴν αὐτὴν τῆς πολιτικῆς του τὴν ἐξηγεῖ ὁ ἴδιος εἰς τοὺς περὶ αὐτόν: «Εἶνε ἀληθές, ὁμολογεῖ, ὅτι οἱ Ἀλμοράβοι περιωρίσθησαν μέχρι τοῦδε εἰς τὸ νὰ κατακτήσουν τὴν Ἀνδαλουσίαν καὶ νὰ πολεμήσουν κατὰ τῶν Φράγκων καὶ ἄλλων Χριστιανῶν. Ἀλλὰ σήμερον ὁ δρόμος τῆς Ἀνδαλουσίας μᾶς ἐκλείσθη, διότι τὴν χώραν ταύτην κατέκτησαν ἐξ ὁλοκλήρου ἐχθροί μας. Τὸ Σουδὰν εἶνε ἡ μόνη χώρα, πρὸς τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ διευθύνεται τοῦ λοιποῦ πᾶσα ἡ πολεμική μας προσπάθεια».

Ἂν κρίνῃ κανεὶς ἀπὸ τὴν ἀντίπραξιν τῶν αὐλικῶν, ἡ ἐπιχείρησις ἐφάνη ἀσύνετος, μέλλουσα νὰ ἐλαττώσῃ μᾶλλον τὴν εὐημερίαν τοῦ Μερρακέκ. Ἐφοβοῦντο τὰς μυστηριώδεις ἐκτάσεις τῶν ἐρήμων καὶ τὴν σκληρότητα τῶν μαύρων λαῶν, τοὺς ὁποίους κανεὶς Σουλτάνος τοῦ Μερρακὲκ δὲν εἶχε τολμήσει ἕως τότε νὰ προσβάλῃ. Ἀλλ' ὁ Ἔλ-Μανσοὺρ ἐπιμένει. Καὶ ἐξέρχεται ἀπὸ τὴν μητρόπολιν, ἐν μεγάλῃ πομπῇ, στρατὸς ἀποτελούμενος ἀπὸ τοὺς ἀνδρειοτέρους πολεμιστάς, ἀπὸ εὐρώστους καμήλους καὶ κέλητας ἐκλεκτούς. Ἐπὶ κεφαλῆς βαδίζουν τὰ συντάγματα τῶν Ἀνδαλουσίων, οἱ ὁποῖοι θὰ ὁδηγήσουν εἰς νέας νίκας πρὸς νότον τοὺς ἀρχαίους κατακτητὰς τῆς Χερσονήσου των.

Αἱ ὀρδαὶ τῶν μαύρων ἀπεκρούσθησαν, ἡλώθη τὸ Τομπουκτοὺ καὶ ὁ Ἔλ-Μανσοὺρ ἔδωκε τριήμερον ἑορτήν. Καὶ ἔψαλλον τὴν περιφανῆ νίκην οἱ ποιηταί: «Ὁ στρατὸς τῆς Ἡμέρας ὥρμησε κατὰ τοῦ στρατοῦ τῆς Νυκτὸς καὶ ἡ λευκότης ἐκείνου ἐξήλειψε τὴν μελανότητα τούτου . . . .»

Εἰς τὸ Μερρακὲκ ἔφθαναν καθημερινῶς ἀπὸ τὸ Τομπουκτοὺ θησαυροὶ ἀμύθητοι, χρυσόκονις, ἔβενος, ἐλεφαντόδοντον, δέρματα, δοῦλοι. Ἡ πόλις ἀντηχοῦσεν ἀπὸ κραυγὰς ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἀπὸ τοὺς ἤχους 1400 σφυρῶν, αἱ ὁποῖαι μετέβαλλον τὸν χρυσὸν τῆς λείας εἰς νομίσματα. Τὰ χρυσᾶ κοσμήματα καὶ τὰ χρυσᾶ εἴδωλα τοῦ Σεδὰν ἐχωνεύοντο εἰς τὰ σιγηλὰ χρυσοχοεῖα. Τὸ Μερρακὲκ ἐγίνετο ἡ χρυσαποθήκη τῶν ἐρήμων, τῶν ἐκτεινομένων ἀπὸ τῆς Νουβίας μέχρι τοῦ Ἀτλαντικοῦ. Καὶ ὁ Ἔλ-Μανσοὺρ ἐπωνομάζετο ὁ *Χρυσοῦς*.

* * *

Διὰ νὰ λάμψῃ εἰς τοὺς λαοὺς τῆς Μεσογείου τὸ Μερρακὲκ ὡς ἡ παροιμιώδης πόλις τοῦ χρυσοῦ, — ὅπως τὸ Μερρακὲκ αὐτὸ ἐφαντάζετο ἄλλοτε τὸ Τομπουκτού, — ὁ Ἔλ-Μανσοὺρ διεκόσμησε τὴν ἄμμον τῆς ὁδάσεώς του μὲ μνημεῖα λαμπρὰ καὶ θαυμάσια. Τὸ θαυμαστότερον ὑπῆρξε τὸ Ἀνάκτορον Βέδι ἢ Θαῦμα, περὶ τοῦ ὁποίου ὁ ποιητὴς εἶπε: «Τὸ Μαρόκον ὀφείλει εἰς τὸ Βέδι τὴν ἀμέτρητον δόξαν του καὶ χάρις εἰς αὐτὸ ἡ δόξα του θὰ διατηρηθῇ ἐπὶ αἰῶνας». Ἡ οἰκοδόμησις διήρκεσε δεκαὲξ ἔτη, κατὰ τὰ ὁποῖα ὁ Ἔλ-Μανσοὺρ ἔτρεφε τὰ τέκνα τῶν ἐργατῶν, διὰ νὰ μὴ περισπῶνται ἀπὸ ξένας φροντίδας! Ἦτο τετράγωνον οἰκοδόμημα μὲ θόλους, μεγάλους καὶ μικρούς, κατεσκευασμένον ἀπὸ ὄνυχα μάρμαρον λευκὸν καὶ μαῦρον, στιλπνὰς πλίνθους τῆς Καρράρας καὶ χρυσόν. «Ἀπέραντον οἰκοδόμημα, — λέγει ὁ ποιητής, — ἐγειρόμενον ἐπὶ τῶν βάσεων τῆς Εὐσεβείας». Τῷ ὄντι, αἱ ἐπιγραφαί, αἱ σκαλισταὶ ἢ ἀνάγλυφοι ἢ ζωγραφισμέναι ἐπὶ τῶν τοίχων, ἐδοξολόγουν παντοῦ τὸν ἀληθινὸν Θεόν, ὑπενθυμίζουσαι καὶ τοὺς πολέμους, εἰς τοὺς ὁποίους ὠφείλετο ὁ πλοῦτος ἐκεῖνος. Μία ἐπιγραφὴ ἐπὶ τοῦ θόλου ἔλεγε: «Φλόγες ἀνέθρωσκον ἀπὸ τὰ λαμπρά των δόρατα καὶ ἡ λάμψις των ἐλεύκαινε τὰς κόμας τῶν λαῶν τῆς Αἰθιοπίας». Ἀλλοῦ: «Διὰ χειρὸς τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Πιστῶν, ὅστις ὑπερβάλλει τοὺς Ἕλληνας, τοὺς Πέρσας καὶ τοὺς Κόπτας».

Ἡ φήμη τοῦ Βέδι, τοῦ Θαύματος, ἐπεξετάθη εἰς ὅλην τὴν Ἀφρικήν. Δὲν ἦτο πλέον ἀνάγκη νὰναφέρῃ κανείς, ὡς πρότυπον πλούτου καὶ μεγαλοπρεπείας, τοὺς ναοὺς τῆς Ὑεμένης ἢ τὰ ἀνάκτορα τῆς Βαγδάτης: ἡ Ἀνατολὴ ἔπαυσε νὰ εἶνε ἡ καλλιτεχνικὴ Μέκκα τῶν Μουσουλμάνων τῆς δυτικῆς Ἀφρικῆς: ἐπὶ τῆς ἀφρικανικῆς γῆς ἡ ἀνδρεία τῶν σαχαρείων στρατευμάτων ἠδυνήθη νὰ ἐγείρῃ κόσμον μνημείων τόσον μεγαλοπρεπῆ, ὅσον καὶ ὁ τῆς Ἀραβίας. Ἀνώτεραι δὲ πάσης περιγραφῆς εἶνε αἱ ἑορταί, τὰς ὁποίας ὁ εὐσεβὴς καὶ πολεμοχαρὴς Ἔλ-Μανσοὺρ ἔδιδεν εἰς τὸ Βέδι, εἰς τὸ ἀνάκτορον αὐτό, ὅπου ἐλατρεύετο ὁ Θεός, ὅπως εἰς τέμενος ἀληθινόν.

Ἐκεῖ ἑωρτάζετο λαμπρῶς τὸ Ραμαζάν. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ, συνηθροίζοντο ὅλοι οἱ μουεζῖνοι τοῦ Μαρόκου. Τὴν προτεραίαν, μεγάλη συνοδεία, ἀκολουθουμένη ἀπὸ τυμπανιστὰς καὶ σαλπιγκτάς, μετέφερεν εἰς τὸ Βέδι, «ὁλόκληρον δάσος» κηρίων πολυχρώμων ὡς τὰ ἄνθη. Καὶ τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς, τὸ πλῆθος τῶν μεγιστάνων καὶ τοῦ λαοῦ, τὸ συρρέον ἐντὸς τοῦ κατασχρύσου Ἀνακτόρου Τεμένους, στολισμένου παντοῦ μὲ ὑφάσματα πλούσια καὶ εὐωδιασμένου ἀπὸ ἄφθονα θυμιάματα, ἀπετέλει θέαμα ἔξοχον καὶ μοναδικόν. Περιηγητής, περιγράφων μίαν ἐξ αὐτῶν τῶν ἑορτῶν, τῶν ὁποίων ἡγεῖτο ὁ Ἔλ-Μανσούρ, λέγει ὅτι «ἐκεῖ-μέσα καθεὶς ἐφαντάζετο ὅτι εὑρίσκεται εἰς τὸν Παράδεισον».

* * *

Τὸ Μερρακὲκ ἦτο ἀκόμη καὶ ἡ πόλις τῆς Σοφίας. Ὁ σοφὸς ἐκεῖνος φύλαρχος τοῦ Τομπουκτού, ὁ μαῦρος Ἀλμὲδ Μπαμπᾶ, παρηγορεῖτο ἐκεῖ διὰ τὴν ἐξορίαν του διδάσκων τὰ Νομικά, καὶ τόση ἦτο ἡ φιλομάθεια τῶν Μαροκηνῶν, ὥστε ὅταν ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὸ Μερρακέκ, μέγα μέρος τῶν κατοίκων τῆς πόλεως τὸν συνώδευσε. Οἱ ποιηταὶ ἦσαν ἄφθονοι, εὐνοούμενοι καὶ πλουσίως ἀνταμειβόμενοι, διότι καὶ αὐτὸς ὁ Ἔλ-Μανσούρ, ὁ ὁποῖος ἐγνώριζε γραμματικήν, ρητορικήν, λογικήν, ἀριθμητικὴν καὶ εὐκλίδειον γεωμετρίαν, ἐθεράπευεν ἐπίσης καὶ τὴν ποίησιν. Ὡς ἐξῆς, παραδείγματος χάριν, ἐζήτει ἓν φίλημα ἀπὸ τὴν ἐρωμένην του: «Ἄφες τὸ σίελον τοῦ στόματός μου νὰ ἐπαλείψῃ τὴν ροδόχρουν αὐτήν παρειὰν καὶ νὰ μεταβάλῃ οὕτω τὸ ρόδον εἰς κυνόρροδον». Ἀλλ' ὅταν δὲν ἐνεπνέετο τὰς παρομοιώσεις του ἀπὸ τοὺς ἀνθῶνας τοῦ Βέδι, ὁ νικητὴς τοῦ Σουδὰν μετεχειρίζετο παρομοιώσεις πολεμικὰς καὶ παρέβαλλε τὸν πόθον, τὸν ἔρωτα καὶ τοὺς γυναικείους ὀφθαλμοὺς πρὸς ἐγχειρίδια. Μία πραγματεία του ἀρχίζει οὕτω: «Ἔχομεν ἀνάγκην, διὰ νὰ τελειοποιήσωμεν τὰς φυσικὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς μας, νὰ τὰς γυμνάσωμεν διὰ τῶν ἀληθειῶν τῆς ἐπιστήμης. Ἂς ἀρχίσωμεν λοιπὸν τὴν περὶ τούτου μελέτην καὶ ἂς συναθροίσωμεν τὸ ἱππικὸν καὶ τὸ πεζικὸν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης τοῦ βιβλίου τούτου».

Ὁ σοφὸς Ἔλ-Μανσοὺρ ὑπῆρξεν ὁ μεγαλήτερος καὶ κραταιότερος τῶν Σουλτάνων τοῦ Μαρόκου. Τὸ ὄνειρόν του ἦτο «νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν ἑνότητα τοῦ μουσουλμανικοῦ κόσμου», δηλαδὴ νὰ ἱδρύσῃ ἓν ἀπέραντον ἰσλαμικὸν Κράτος, μὲ πρωτεύουσαν τὸ Μερρακέκ. Ἀλλ' αὐτὸ ἔμεινεν ὄνειρον, διότι οἱ διάδοχοι τοῦ Ἔλ-Μανσοὺρ δὲν ἐκληρονόμησαν τὴν ἀρετήν του. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἡ ἰσχὺς τοῦ Μερρακὲκ καταπίπτει. Αἱ σουδανικαὶ ἀποικίαι ἐπαναστατοῦν καὶ ἀποσπῶνται. Ἡ χρυσῆ πόλις βαθμηδὸν ἐλαττοῦται εἰς πλοῦτον καὶ εἰς δόξαν. Σήμερον τὸ Μαρόκον, μὲ τὸ θαυμάσιόν του δάσος φοινίκων, κατήντησε νὰ εἶνε αἱ μελαγχολικαί, μεγαλοπρεπεῖς καὶ ἡμιέρημοι Βερσαλλίαι τῶν Σουλτάνων τοῦ Φὲζ!

[Περίληψις ἄρθρου τοῦ MARIUS-ARY LEBLOND]

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΑΚΤ

Ἐκ πρώτης ὄψεως ὁ χαρακτηρισμὸς αὐτοῦ τοῦ ἄρθρου φαίνεται ἀδικαιολόγητος. Ὀλίγη ὑπομονὴ θὰ σᾶς πείσῃ περὶ τοῦ ἐναντίου.

Ἡ ζωή μας αὐτή, ἡ νεωτέρα, τόσον διάφορος, τόσον χωρισμένη ἀπὸ τὸν δέκατον ὄγδοον αἰῶνα μὲ τὰς βραδείας ταχυδρομικὰς ἁμάξας του καὶ τὴν μεγαλοπρεπῆ νωθρότητά του, κατέστη οὐσιωδῶς τηλεγραφική, ὑπερχορδισμένη, ἠλεκτρική. Ἡ ραστώνη ἀνήκει εἰς τὸ παρελθόν.

Ἀνάμεσα εἰς τὰ συμπλεκόμενα ρεύματα τοῦ κοινωνικοῦ χειμάρρου ἡ ἰσορροπία εἶνε δυσκολοκατόρθωτον πρᾶγμα. Ἡ νέα αὐτὴ πάλλουσα καὶ σφριγῶσα ζωὴ ἡμῶν τῶν νεωτέρων, καθιστᾷ ἀπολύτως ὑποχρεωτικὴν κάποιαν εὐστροφίαν καὶ ἐλαστικότητα εἰς τὰς κοινωνικάς μας σχέσεις, ταχεῖαν τὴν ἀντίληψιν. Εἶνε εὔκολον νὰ παρασυρθῇ τις ἢ νὰ καταποντισθῇ, νὰ περιπλακῇ ἐν τῇ συστροφῇ τῶν ὑδάτων. Διὰ νὰ φθάσῃς ἀσφαλῶς εἰς τὸ τέρμα χρειάζεται νὰ ἦσαι ἐφοδιασμένος μὲ χάρτην.

Καὶ δυὶ ν' ἀφήσωμεν τὴν παραβολὴν καὶ ἔλθωμεν εἰς τὰ πράγματα, δὲν εἶνε καθόλου εὔκολον νὰ ζῶμεν ἀνέτως ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν περιστάσεων ἀπὸ τὰς ὁποίας περιστοιχιζόμεθα. Καὶ ἐκεῖνος ὅστις τὸ κατορθόνει μὲ τὸν ἀνώτατον ὅρον τῆς ἀπολαύσεως διὰ τὸν ἑαυτόν του καὶ τὸν κατώτατον ὅρον τῆς ἐνοχλήσεως διὰ τοὺς ἄλλους, ἀπέδειξε δύο πράγματα: σοφίαν καὶ ἱκανότητα.

Κατὰ τὴν γνώμην μου ἕνας καὶ μόνος εἶνε ὁ βάσιμος χάρτης πρὸς ἀσφαλῆ θαλασσοπλοΐαν εἰς τὸ κοινωνικὸν πέλαγος, εἷς καὶ μόνος φάρος λάμπει ἡμέραν καὶ νύκτα, ἐν φῶς τὸ ὁποῖον δείχνει τὴν πρὸς σωτηρίαν ἄγουσαν. Καὶ αὐτὸ εἶνε: τὸ «tact». (Ἂς μᾶς δώσῃ ὁ κ. Μιστριώτης τὴν ἀνάλογον λέξιν ἑλληνιστί). Ταξειδεύων εἰς τὴν ζωὴν μὲ ὁδηγὸν τὸ ἄστρον «τάκτ», εἶνε σχετικῶς εὔκολον ν' ἀποφύγῃς σκοπέλους καὶ ὑφάλους, θυελλώδη θάλασσαν καὶ τρικυμιώδη καιρόν. Ὑπὸ τὸ ἄπλετον φῶς του πολλὰ διακρίνονται εὐκρινῶς καὶ ἰὸ πᾶν γαληνοποιεῖται. Ἡ καθημερινὴ καταπόνησις καὶ ἡ ἀναπόφευκτος ἐργασία κατιπραΰνονται ἀπὸ τὴν ἐπιείκειαν πρὸς τοὺς ὑπηρέτας, τὴν ἀπουσίαν ἐχθρῶν, τὴν ἀγάπην τῶν φίλων καὶ τὴν στοργὴν τῆς οἰκογενείας.

Διὰ νὰ εἶνε κανεὶς τέλειος καλλιτέχνης τοῦ τάκτ, ἴσως ἀπαιτεῖται διαρκὴς αὐτοκαθυπόταξις. Τοῦτο εἶνε δυσχερὲς εἰς τὸ πρῶτον στάδιον μόνον· ἡ ἕξις γλήγορα γίνεται δευτέρα φύσις. Πολὺ πρὶν φθάσῃ εἰς ἔφηβον ἡλικίαν, τὸ καλῶς γυμνασμένον παιδίον θὰ ἔχῃ μάθει ὅτι εἶνε πράγματι εὐκολώτερον νὰ εἶνε εὐπροσήγορος καὶ χαρίεις παρὰ μακρήγορος φιλόφρων καὶ μειλίχιος παρὰ εὐφυὴς ἁπλοῦς παρὰ εἴρων.

Καὶ τοῦτο μὲ φέρει εἰς τὸ θέμα μου καὶ τὸν τίτλον του. Θέλω νὰναγνωρισθῇ ὅτι τὸ τάκτ πρέπει νὰ διδάσκεται συνεχῶς, σοβαρῶς, νὰ τεθῇ εἰς τὴν ἐμπροσθοφυλακὴν τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ νὰ λάβῃ τὴν φυσικήν του θέσιν παραπλεύρως τῆς κατηχήσεως.

Ἠμποροῦσε νὰ διοργανωθοῦν διαγωνισμοὶ κατὰ τοὺς ὁποίους ὡρισμένα κοινωνικὰ πλεονεκτήματα νὰ δίδωνται ὡς ἀμοιβαί. Ἐὰν τοιαῦται ἐξετάσεις ἐγίνοντο μέσον τοῦ τηλεγραφικοῦ σύρματος, θὰ ἐξησφαλίζετο τὸ πρῶτον βῆμα τῆς ἐπιτυχίας των. Θ' ἀρκέσῃ ἴσως ἓν παράδειγμα ἢ δύο νὰ φανερώσουν διαυγέστερα τὴν ἔννοιάν μου καὶ νὰποκαταστήσουν τὴν θεωρίαν μου ὅτι ὁ ἄνδρας ἢ ἡ γυναῖκα ἡ ὁποία ἠμπορεῖ νὰ γράψῃ *εὐστόχως* ἕνα τηλεγράφημα, ἔμαθε τάκτ, καὶ κατέχει ὄχι μόνον τὴν χρυσῆν κλεῖδα τῆς κοινωνικῆς ἐπιτυχίας, ἀλλὰ καὶ τὸ μυστικὸν τῆς εὐτυχισμένης ζωῆς.

Ἕνας φίλος μου τελευταίως πληχθεὶς ἀπὸ βαρὺ πένθος, ἐλάμβανε ἀναρίθμητα τηλεγραφήματα ἀπὸ φίλους καὶ γνωρίμους. Ἀπὸ τὰ χίλια ἑκατὸν σαράντα αὐτὰ ἔγγραφα, μόνον δύο ἔκρουσαν τὴν ὀρθὴν χορδήν. Μεταξὺ σελίδων ὅλων αἰσθηματικῶν, μωρολογικῶν καὶ θρησκευτικῶν κοινοτοποιῶν, μόνον δύο μυνήματα ἔθιξαν τὴν καρδίαν.

«Ἦτο ἄνθρωπος τὸν ὁποῖον ἀγαποῦσα εἶ»μαι μαζί σας εἰς τὴν λύπην σας», ἔλεγε τὸ ἕνα. Τὸ ἄλλο: «Ἐχάσατε τὸν καλλίτερον σύντροφόν »σας τὸν καλλίτερον φίλον σας ἦτο καὶ ἰδι»κός μου».

Καὶ τὰ δύο ἀπεικόνιζον τοὺς ἀποστολεῖς τῶν τηλεγραφημάτων αὐτῶν ἀνθρώπους μὲ μεγάλην καρδίαν. Ἀλλ' ἐὰν οἱ ἄλλοι συλλυπηταὶ ἐλάμβανον τὸν κόπον ν' ἀποκτήσουν ὀλίγον τάκτ, θ' ἀνεπλήρωναν τὴν ἔλλειψιν αὐτὴν τοῦ μεγέθους τῆς καρδίας.

Προχθὲς πάλιν, κατά τινα ἀπογευματινὴν ἐπίσκεψιν, ἡ φιλοξενοῦσα με θέλουσα ἕνα βιβλίον περὶ τὸ ὁποῖον ἐστρέφετο ἡ ὁμιλία μας, ἐκτύπησε τὸ ἠλεκτρικὸν κουδοῦνι. Μετὰ δύο λεπτὰ παρουσιάσθη ἡ ὑπηρέτρια μὲ τὸ τσάϊ:

— «Ποιὸς σοῦ εἶπε νὰ φέρῃς τσάϊ;» τῆς λέγει ἡ κυρία.

— «Μὲ συγχωρεῖτε, κυρία, ἀλλὰ σκέφθηκα πῶς αὐτὸ θέλατε»

— «Αἴ, λοιπόν, σὲ παρακαλῶ εἰς τὸ ἑξῆς νὰ »μὴ σκέπτεσαι. Σ' ἐσυμφώνησα νὰ ἔρχεσαι ἐ»πάνω ὅταν ἀκσῦς τὸ κουδοῦνι νὰ κτυπᾷ: Ὁ »κτύπος τοῦ κουδουνιοῦ αὐτὴ τὴ φορὰ δὲν ἦ»τον σύνθημα γιὰ κανένα διαγωνισμὸ ἀπὸ αἰ»νίγματα. Ὅταν σὲ θελήσω νὰ δώσῃς ἐξετάσεις »αὐτοῦ τοῦ εἴδους, θὰ στέλνω τὴς ἐφημερίδες »στὸ μαγειρειό.»

Δὲν παρεξενεύθην νὰ μάθω ὅτι αὐτὴ ἡ κυρία ἀλλάζει συχνὰ ὑπηρέτας. Ἐὰν ὑπῆρχον καὶ δικοποιημέναι οἰκιακαὶ ὁδηγίαι ἐκδιδόμεναι ὑπὸ τοῦ Σχολείου Τηλεγραφημάτων καὶ Τάκτ ἄλλη γνώριμός μου κυρία δὲν θὰ ὠδύρετο διὰ τὴν ἀπώλειαν πολυτίμου μαγείρου προχθές.

— «Αἱ κατώτεραι τάξεις» μοῦ ἔλεγε στενοχω»ρημένη, δὲν ἔχουν ἰδέαν ἀπὸ χιοῦμορ. Ἁπλῶς »διότι ρώτησα τὴν μαγείρισσά μου ἂν ἡ τελευ»ταία κυρία της ἦτον εὐχαριστημένη ὅταν τῆς »ἐσερβίριζε κιτρινοκόκκινη λάσπη γαρνιρισμένη »μὲ στάχτη, μοῦ ἐκοινοποίησε ἀμέσως τὴν »παραίτησίν της. Ἐὰν εἶχε μόνον λίγην ὑπο»μονή, θὰ τῆς ἐξηγοῦσα μὲ ποῖον τρόπον *ἐμεῖς* »φκιάνομε σοῦπα ντομάτα μὲ τηγανητὰ ψωμά»κια.»

Οἱ κανόνες τοὺς ὁποίους σχεδιάζω εἶνε διὰ μαθήματα «συντόμου ἐκφράσεως», ἓν εἶδος λακωνισμοῦ· βαρέα πρόστιμα διὰ τοὺς μακρηγόρους, δίαιτα ὕδατος καὶ ἄρτου διὰ τοὺς φλυάρους καὶ ἀμείλικτος διωγμὸς διὰ τοὺς φιλανεκδότους.

Ἀλλ' ἂν ἐξακολουθήσω αὐτὸ τὸ ἄρθρον μου, φοβοῦμαι μὴν ὑποπέσω εἰς τὸ αὐτὸ παράπτωμα τὸ ὁποῖον τόσον ἐλεεινολογῶ.

[Ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ] Π. Ν. ΣΤΑΘΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΖΩΗ ΚΑΙ ΟΙ ΕΡΩΤΕΣ ΤΗΣ ΙΟΥΛΙΕΤΤΑΣ ΡΕΚΑΜΙΕ

Ἕνα νέον βιβλίον τοῦ κ. Ἐδουάρδου Ἐριὸ περιγράφει τὴν ζωὴν καὶ τοὺς ἔρωτας τῆς Ἰουλιέττας Ρεκαμιέ. Διὰ τὴν γυναῖκα αὐτὴν ἥτις, μετὰ τῆς κ. Στάελ προσείλκυσε τὴν προσοχὴν τῆς Εὐρώπης ὁλοκλήρου κατὰ τὸ πρῶτον τρίτον τοῦ δεκάτου ἑνάτου αἰῶνος, ἐγράφησαν ὄχι ὀλίγαι ἱστορικαὶ μελέται. Πλεῖστοι συγγραφεῖς, ὁ Σαιμπέβ, ὁ Τζὼν Λεμουάν, ὁ Γκιζώ, ὁ Βιλλεμαὶν καὶ τόσοι ἄλλοι ἀκόμη, διὰ νὰ μὴ ἀναφέρω παρὰ τοὺς διασημοτέρους, ἐνησχολήθησαν μὲ τὴν κ. Ρεκαμιέ. Ἀλλ' ὅλοι αὐτοὶ ὑπέστησαν τὴν γοητείαν τῆς γυναικός, τῆς ὁποίας τὴν ζωὴν ἐμελέτησαν, διότι φαίνεται ὅτι εἶνε προνόμιον τῶν γυναικείων προσωπικοτήτων τῶν ἐξερχομένων τοῦ κοινοῦ κύκλου τῶν ὁμοφύλων των, νὰ ἐξασκοῦν, καὶ μακρὰν τοῦ κόσμου τούτου, ἄπειρον γοητείαν ἐφ' ὅλων τῶν εἰσερχομένων εἰς τὴν σπουδὴν τῆς ἰδιαιτέρας των ζωῆς. Λέγεται τώρα ὡς πρὸς τὸν κ. Ἐριὸ ὅτι παρέκαμψε τὸν σκόπελον αὐτὸν καὶ ὅτι ἐξήτασε καὶ συνέγραψε τὸν βίον τῆς κ. Ρεκαμιὲ μὲ ἀληθῆ ἀπάθειαν ἱστορικοῦ.

***

Ἡ κ. Ρεκαμιὲ ἀνῆκεν εἰς μίαν ἀστυκὴν οἰκογένειαν τῆς Λυών. Ὁ πατέρας της, Ἰωάννης Μπερνάρ, ἦτο συμβολαιογράφος εἰς τὴν πόλιν ταύτην, καὶ ἡ ὡραία Ἰουλιέττα ἐγεννήθη εἰς μετριόφρονα τινὰ οἰκίαν μιᾶς σκοτεινῆς καὶ στενωτάτης ὁδοῦ τὴν 3ην Δεκεμβρίου τοῦ 1777. Κατὰ τὴν βάπτισίν της τὴν ἐπροίκισαν μὲ ἀρκετὰ ὀνόματα — Ἰωάννα-Φραγκίσκα-Ἰουλιέττα-Ἀδελαΐς — τὰ ὁποῖα ὅμως ὅλα ἐλησμονήθησαν χάριν τοῦ τῆς Ἰουλιέττας, ὑπὸ τὸ ὁποῖον εἶνε παγκοσμίως γνωστή.

Ἀνατραφεῖσα εἰς τὸ κοινόβιον τῆς Δεζὲρτ (ἐνῷ ὁ πατέρας της κατὰ τὸ 1784 ἐγκατεστάθη εἰς τὸ Παρίσι ὡς δημόσιος ταμίας) δὲν ἐπανῆλθεν εἰς τὴν οἰκογένειάν της παρὰ τὴν στιγμὴν ὅπου ἡ ἐκπαίδευσίς της εἶχε περατωθῆ. Ἡ μητέρα της τότε ἐφρόντισε νὰ τὴν μάθῃ κλειδοκύμβαλον, ἅρπαν, φωνητικὴν μουσικὴν καθὼς καὶ τὰ τοῦ καλλωπισμοῦ της καὶ τῶν ἀπαρχῶν της εἰς τὸν κόσμον. Δὲν εἶχεν ὅμως παρέλθει πολὺς χρόνος καὶ κατὰ τὸ 1793 ὁ τραπεζίτης Ἰάκωβος Ρεκαμιέ, ἐπίσης Λυωνέζος, τὴν ἐζήτησεν εἰς γάμον. Ἡ γαμήλιος τελετὴ ἔγεινε τὴν 24 Ἀπριλίου 1793, τοῦ γαμβροῦ ἀριθμοῦντος τεσσαράκοντα δύο Μαΐους, ἐνῷ ἡ Ἰουλιέττα ἦτο μόλις δεκαπενταέτις.

Ποία τύχη ἀνέμενε τὴν ἕνωσιν αὐτὴν θὰ τὸ ἴδωμεν κατωτέρω. Μία ἀνέκδοτος ἐπιστολή

της μᾶς τὴν παρουσιάζει τοιαύτην ὡς συνήθως φανταζόμεθα μίαν σύζυγον δειλὴν καὶ νεαράν. Μετὰ φράσιν τινὰ ἀφορῶσαν τὸν ζῆλον της ὅπως καταστήσῃ τὸν σύζυγόν της εὐτυχῆ, προσθέτει:

«Ὁ ἄνδρας μου εἶνε ἡ μόνη καὶ ἡ γλυκυτέρα φροντίς μου. Διότι εἰς αὐτὸν ἔχω ἐμπιστευθῆ τὴν εὐτυχίαν μου».

Ὅταν ἐξεφράζετο τοιουτοτρόπως ἡ κ. Ρεκαμιὲ περὶ τῆς οἰκογενειακῆς της εὐτυχίας, οἱ δύο σύζυγοι ἔζων μακρὰν τῆς κοσμικῆς τύρβης, μόλις δὲ εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ Directoire αἱ διάφοραι κοσμικαὶ συναθροίσεις καὶ αἱ ἐφημερίδες ἤρχισαν νὰ ὁμιλοῦν διὰ τὴν κ. Ρεκαμιέ. Ὁ «Καθρέπτης» τὴν ἀναφέρει παραπλεύρως τῆς κ. Ταλιάν, συχνάζουσαν ὅλα τὰ σαλόνια καὶ πανταχοῦ θέλγουσαν μὲ τὴν καλλονήν της. Ἰδοὺ πῶς τὴν περιγράφει κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἡ ἀνεψιά της κ. Λενορμάν:

«Ἀνάστημα τελείας σιλφίδος, ὦμοι καὶ τράχηλος σχήματος καὶ ἀναλογιῶν ἐκ τῶν θαυμαστοτέρων, στόμα μικρὸν καὶ ροδόχρουν, δόντια ἀληθῆς πολύτιμος σειρὰ μαργαριτῶν, βραχίονες θελκτικοὶ μολονότι ὁπωσδήποτε λεπτοί, μαλλιὰ καστανὰ καὶ φυσικῶς σγουρά, μύτη λεπτοτάτη καὶ κανονικὴ ἀλλὰ τελείως γαλλική, λάμψις ἐπιδερμίδος μοναδική, φυσιογνωμία πλήρης ἁπλότητος καὶ ἐνίοτε πονηρίας, τὴν ὁποίαν ἡ ἔκφρασις τῆς καλοσύνης καθιστᾷ ἐξόχως θελκτικήν». Ἐν τέλει ἡ Ἰουλιέττα Ρεκαμιὲ ἦτο τοιαύτη ὥστε μόνον περὶ αὐτῆς ἐδικαιοῦτο κανεὶς νὰ ἐπαναλάβῃ τοὺς λόγους τοῦ Σαὶν-Σιμὸν τοὺς λεχθέντας διὰ τὴν δούκισσαν τῆς Βουργονδίας: ὅτι «τὸ βάδισμά της ἦτο βάδισμα ἀρχαίας θεᾶς ἐπάνω εἰς τὰ σύννεφα». Ἰδοὺ λοιπὸν τὰ στοιχεῖα μιᾶς καλλονῆς, τοῦ ὁποίου τ' ἀποτελέσματα ᾐσθάνθησαν ταχύτατα ὅσοι εἶχον τὴν εὐτυχίαν ἢ τὴν ἀτυχίαν νὰ τὴν πλησιάσουν.

* * *

Περὶ τὰ τέλη τοῦ 1798 ὁ Ρεκαμιὲ ἐγκατέλειψε τὴν ὁδὸν τοῦ Μαὶλ ὅπως ἐγκατασταθῇ εἰς ἕνα μέγαρον τῆς ὁδοῦ τοῦ Λευκοῦ Ὄρους Ἡ νέα κατοικία, λέγει ὁ Γερμανὸς Ρέϊχαρδ, ὅστις τὴν ἐπεσκέφθη καὶ τὴν περιέγραψε «δὲν ἦτο ἀρκετὰ εὐρύχωρος, ἦτον ὅμως πολὺ εὐάερος». Κάθε φορὰν δὲ ὅπου κυρία τις μετέβαινε νὰ τὴν ἐπισκεφθῇ, ἡ κ. Ρεκαμιὲ τῆς ἔλεγεν ἀφελέστατα. «Μήπως θέλετε νὰ ἰδῆτε τὴν κρεββατοκάμαρά μου;» Καὶ οἱ ἄνδρες τότε ἠκολούθουν τὴν προσκεκλημένην. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον καὶ ὁ Ρέϊχαρδ ἠδυνήθη νὰ ἴδῃ τὸ ἱερὸν τοῦτο.

«Οἱ τοῖχοι εἶνε σχεδὸν τελείως σκεπασμένοι ἀπὸ ὑψηλοὺς καὶ εὐρυτάτους καθρέπτας συμπαγεῖς. Μεταξὺ τῶν κατόπτρων καὶ τῶν μεγάλων θυρῶν ἐκ ψηφιδωτοῦ καλλιτεχνικώτατα ἐπεξειργασμένου, λευκὸν σανίδωμα μὲ βαθύχρωμα δικτυωτὰ εἶνε πλῆρες ἀπὸ δρειχάλκινα κοσμήματα. Ἀπέναντι τῶν παραθύρων, σχεδὸν ὁλόκληρον τὸ διάφραγμα τοῦ βάθους ἀποτελεῖται ἐξ ἑνὸς καθρέπτου. Ἡ κλίνη τῆς θεᾶς εἶνε πάλλευκος καὶ καλύπτεται ἀπὸ τὰ λεπτότερα ὑφάσματα τῶν Ἰνδιῶν. Τὸ ξύλον τῆς κλίνης εἶνε ὡραιοτάτου ἀρχαϊκοῦ σχήματος καὶ στολισμένον ἐπίσης μὲ ὀρείχαλκον. Κομψότατα ἀγγεῖα εἶνε τοποθετημένα ἐπὶ τῶν δύο βαθμίδων τοῦ ἀναβάθρου ὅπερ τὴν ὑποβαστάζει. Ἐκ τῶν ὄπισθεν δύο ὑψηλότατα κηροπήγια ἕκαστον ἓξ ἕως ὀκτὼ φώτων. Τὰ παραπετάσματα τῆς κλίνης εἶνε πάλλευκα. Τὸ δὲ βάθος ἀποτελεῖται ἀπὸ βαρύτατον φανταστικὸν παραπέτασμα τῆς Δαμασκοῦ μὲ τὰς ὡραίας του πτυχάς, καὶ τὸ ὁποῖον εἶνε πλαγίως ἀνασηκωμένον ὀλίγον διὰ νὰ μὴ καλύπτῃ τὸν καθρέπτην τοῦ τοίχου, οὕτως ὥστε ὅταν ἡ κ. Ρεκαμιὲ εἶνε ἐπὶ τῆς κλίνης της, νὰ τὴν βλέπῃ τις ἀντικατοπτριζομένην ἀπὸ τῆς κεφαλῆς μέχρι τῶν ποδῶν».

* * *

Νὰ συντάξῃ κανεὶς τὸν κατάλογον ὅλων ὅσοι ἐρωτεύθησαν τὴν κ. Ρεκαμιέ, σᾶς βεβαιῶ εἶνε ἔργον μάταιον. Ὅλοι ὅσοι τὴν ἐπλησίασαν ἢ μόνον τὴν εἶδον, ᾐσθάνθησαν τοιαύτην ἐντύπωσιν, ὥστε ἂν τελείως ἡ ἐντύπωσις αὕτη δὲν μετεβλήθη εἰς σφοδρότατον ἔρωτα, τοὐλάχιστον ἦσαν τὰ πρῶτα συμπτώματα τοῦ παιγνιώδους θεοῦ. Καὶ ὅπως λέγει καὶ ὁ ποιητὴς

Ἂν ὅλοι δὲν πεθαίνανε,
Περίλυποι, θλιμμένοι
Σιμά της συχνοφαίνονταν
Γιὰ πάντα λαβωμένοι.

Ἐν τούτοις ἡμεῖς θὰ περιορισθῶμεν εἰς τοὺς ἔρωτας οἵτινες ἐντονώτερον ἐξεδηλώθησαν καὶ πλειότερον διήρκεσαν. Τὴν πρώτην ἀρχὴν ἔκαμε νεαρὸς ἀνεψιός της, ὁ Παῦλος Δαυΐδ, ὅστις κατὰ τὸ 1796 ἐν διαστήματι ὀλιγίστων ἡμερῶν κατελήφθη ὑπὸ τοιούτου πάθους πρὸς τὴν ὡραίαν θείαν του, ὥστε ἐτόλμησε νὰ τῆς γράψῃ μετ' ἀνηκούστου ἐρωτικῆς παραφορᾶς ἐπιστολήν, ἐξαναγκάσασαν τὴν Ἰουλιέτταν νὰ τοῦ δώσῃ μίαν τῶν τρομερῶν ἐκείνων ἀπαντήσεών της, τὰς ὁποίας διήνθιζε μὲ συμβουλὰς σωφροσύνης καὶ αἱ ὁποῖαι, ὅπως γνωρίζετε, δὲν κατεπράϋνον τοῦ ἔρωτος τὴν ὁρμήν.

«Ἡ φιλία μου, λέγει πρὸς τὸν ἀνεψιόν της, οὐδέποτε θὰ μεταβληθῇ. Ἀλλὰ τὴν στενοχωρεῖτε καὶ καταστρέφετε καθ' ὁλοκληρίαν σχέσεις πολυτίμους, διότι ἐπεθύμουν νὰ εὕρω εἰς τὸ αἴσθημα αὐτὸ τῆς φιλίας μας κάτι τι τὸ ἀνύπαρκτον. Εἰς ἐμὲ θὰ συναντήσετε μίαν ἀδελφὴν καὶ ὡς τοιαύτην πρέπει νὰ μὲ βλέπετε, διὰ νὰ εἶσθε βέβαιος ὅτι θὰ ἔχετε ὁλόκληρον τὴν φιλίαν μου καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην μου».

Καὶ ὅμως ὁ Παῦλος Δαυΐδ ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς φιλίας ἐξηκολούθησε νὰ τὴν λατρεύῃ σιωπηλῶς.

* * *

Τὸ 1799 ἡ Ἰουλιέττα Ρεκαμιὲ ἐγνώρισε εἰς ἕνα γεῦμα τὸν Λουκιανὸν Βοναπάρτην. Ἐννοεῖται ὅτι ὁ Λουκιανὸς δὲν ἦτο ἀρχάριος εἰς τὰς ἐρωτικὰς ἐπιχειρήσεις. Ἐγνώριζε τὸν δρόμον τὸν φέροντα κατ' εὐθεῖαν εἰς τὰς καρδίας καθὼς καὶ τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον συνήθως πρέπει νὰ ὁμιλῇ κανεὶς εἰς τὰς γυναῖκας. Τὴν κ. Ρεκαμιὲ τὴν ὠνόμαζον Ἰουλιέτταν. Χωρὶς νὰ πολυπραγμονήσῃ ὁ Λουκιανὸς ἀπεκάλεσεν ἑαυτὸν Ρωμαῖον καὶ ἐντὸς ὀλίγου Ρωμαῖος καὶ Ἰουλιέττα ἀντήλλαξαν μακροτάτην ἀλληλογραφίαν, τῆς ὁποίας μέρη τινὰ ἀξίζει νὰ τ' ἀναφέρωμεν.

«Ἡ τύχη ἢ ὁ ἔρως, γράφει ὁ Λουκιανός, μ' ἔφερε πλησίον σας. Μὲ ὑπεδουλώσατε. Μοῦ ἦτο ἀδύνατον νὰ μείνω ἀδιάφορος καὶ νὰ μὴ θαυμάσω τὴν καλλονήν σας, τὸν τόνον τῆς φωνῆς σας, τὴν σιωπήν σας, τὰς κινήσεις σας, αὐτὴν τὴν φυσιογνωμίαν σας τὴν ὁποίαν ἐξωραΐζει ἡ γλυκυτάτη ἀδιαφορία, διότι γνωρίζετε νὰ κάμνετε θελκτικὴν καὶ αὐτὴν τὴν ἀδιαφορίαν ἀκόμη.

«Ἀναμφιβόλως ὁ Ρωμαῖος σας δὲν θὰ εἶνε παρὰ ἕνα ἐπὶ πλέον θῦμα τῆς ἀδιαφορίας σας. Καὶ ὅμως, Ἰουλιέττα, ὁ Ρωμαῖος ὑποτάσσεται εὐχαρίστως εἰς τὴν τύχην ποῦ τοῦ προετοιμάζεται. Ἀλλ' ἕνα μόνον σᾶς ἱκετεύω, μὴ τὸν περιφρονῆτε, μὴ τὸν ὑποπτεύεσθε ἐπὶ ἀνειλικρινείᾳ.»

Ἄλλοτε πάλιν τῆς ἔγραφε:

«Ἡ εὐθυμία σας μὲ φονεύει... Ὅταν ἀποσύρετε τὸ χέρι σας ἀπὸ τὸ ἰδικόν μου, προκαλεῖτε δάκρυα. Ἀλλοίμονον! δὲν ἀνήκω πλέον εἰς τὸν ἑαυτόν μου ἀλλ' εἰς τὸν πόνον. Ναί, Ἰουλιέττα, εἰς τὸν πόνον, διότι εἶμαι τόσον ἀσθενής, τόσον δυστυχής. Ποτὲ εἰς τὴν ζωήν μου δὲν ὑπέφερα τόσον πολύ. Πιστεύσατέ με».

Καὶ παρακάτω:

«Δὲν δύναμαι νὰ σᾶς μισήσω, ἀλλὰ δὲν μοῦ εἶνε δύσκολον ν' αὐτοκτονήσω... Ἄ! Ἰουλιέττα μου, καλλίτερον νὰ μὴ σᾶς ἐπανίδω πλέον, διότι εἶμαι χαμένος!».

Ὁ ἔρως οὗτος τοῦ Λουκιανοῦ διήρκεσε ἐπὶ ἓν ἔτος. Τὸ 1800 εἶχε σβεσθῆ ἀλλ' οὐδέποτε ἐξεδικήθη, οὐδέποτε ἐμνησικάκησε ἐναντίον τῆς Ἰουλιέττας ἡ ὁποία τὸν περιεφρόνησε.

* * *

Ὁ Βοναπάρτης εἰς τὰς συχνὰς ἐπισκέψεις του πλησίον τῆς καλλιμόρφου Ἰουλιέττας ἀντεκατεστάθη διὰ τῶν δύο πρώτων ἐξαδέλφων, τοῦ Ἀδριανοῦ καὶ τοῦ Ματθαίου Μομορανσύ. Ὁ ἔρως μὲ ταχύτητα ἀστραπῆς εἰσέβαλε εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Ἀδριανοῦ. Καὶ ἔγραφε πρὸς τὴν λατρευομένην:

«Σᾶς ἱκετεύω, σᾶς ἐξορκίζω μὲ τὰ δάκρυα εἰς τὰ μάτια, νὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ σᾶς ἰδῶ ἔστω καὶ μίαν στιγμήν, ἕνα δευτερόλεπτον ἐντὸς τῆς ἡμέρας. Ἀναμένω μὲ λαχτάραν τὴν ἀπάντησίν σας».

Ἡ Ἰουλιέττα ὅμως παρετήρησεν ὅτι ὁ ἔρως του ἦτο πολὺ ἐπικίνδυνος καὶ ἐμερίμνησε, τὸν καλόν μας Ἀδριανὸν νὰ τὸν στείλῃ πρῶτον εἰς τὴν Δαμπιέρ, κατόπιν δὲ εἰς τὴν Βρεττάνην ὁπόθεν ἐπέστρεψε πλέον γαλήνιος. Βραδύτερον τῆς ἔγραφε:

«Σέβομαι καὶ τιμῶ τὸν χαρακτῆρα σας καθὼς καὶ τὸν ἰδικόν μου ὥστε δὲν ἠμπορῶ νὰ πιστεύσω ὅτι ὁ δεσμός μας εἶνε δυνατὸν ποτὲ νὰ κηλιδωθῇ ἀπὸ μίαν συνήθη φιλίαν.»

Καὶ πράγματι καθ' ὅλην τὴν ζωήν του ὁ Ἀδριανός, καὶ ὁ ἐξάδελφός του Ματθαῖος, ἔμειναν οἱ πιστότεροι φίλοι τῆς Ἰουλιέττας, μὲ φιλίαν ἀφοσιωμένην καὶ ἀναλλοίωτον. Ὁ Ματθαῖος μάλιστα ἀφοῦ ἔκαμεν ἐπὶ πολὺν χρόνον τὸν ἠθικολόγον, συνελήφθη καὶ αὐτὸς εἰς τὰς παγίδας τοῦ ἔρωτος.

* * *

Ἀπὸ τὴν πρώτην αὐτὴν περίοδον τῆς ζωῆς της χρονολογεῖται καὶ ἡ φιλία τῆς Ἰουλιέττας Ρεκαμιὲ μετὰ τῆς κ. Στάελ. Παρ' αὐτῆς ἠγόρασεν ὁ Ρεκαμιὲ κατὰ τὸ 1798 τὴν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τοῦ Λευκοῦ Ὄρους οἰκίαν του, καὶ αἱ διαπραγματεύσεις αἱ προηγηθεῖσαι διὰ τὴν ἀγορὰν ἐπέφερον τὰς συχνὰς ἐπισκέψεις, αἱ ὁποῖαι δὲν ἐβράδυναν νὰ καταλήξουν εἰς φιλίαν τὴν ὁποίαν μόνον ὁ θάνατος συνέτριψε.

Ἡ ἐξορία τῆς κ. Στάελ ἠνάγκασε τὴν Ἰουλιέτταν Ρεκαμιὲ νὰ προσχωρήσῃ εἰς τὸ ἀντιπολιτευόμενον τὴν κυβέρνησιν τοῦ Βοναπάρτου κόμμα. Ἡ πολιτικὴ στάσις της ἐν τούτοις προεκάλεσε τὴν ἐξορίαν τῶν φίλων της καὶ τὴν διάλυσιν τοῦ κοσμικοῦ ἐντευκτηρίου της. Αἰφνιδίως τότε κατελήφθη ὑπὸ ἀκράτου ἐνθουσιασμοῦ διὰ τὸν Μορώ, τὸν ἐβοήθησε δι' ὅλων τῶν δυνάμεών της, καὶ μολονότι τετράκις ἐκλήθη ἀπὸ τὸν Φουσὲ εἰς τὴν αὐτοκρατορικὴν Αὐλήν, ἡ ἁβρὰ καὶ πείσμων Ἰουλιέττα ἠρνήθη.

Ἡ ζωή της ὅμως δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ διέρχεται πάντοτε ἄλυπος, καὶ κατὰ τὸ 1806-1807 διττὴ συμφορὰ τὴν ἔπληξε, ὁ θάνατος τῆς μητέρας της καὶ ἡ οἰκονομικὴ καταστροφὴ τοῦ συζύγου της. Ἐν τούτοις οἱ φίλοι της δὲν τὴν ἐγκατέλειψαν εἰς τὴν δυστυχίαν της. Ὅλοι τῆς ἔγραψαν, καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ ὀλιγώτερον οἰκείως διακείμενοι πρὸς αὐτήν.

***

Μέχρι τοῦ 1807 ἡ ζωὴ τῆς Ἰουλιέττας Ρεκαμιὲ ἦτο ἀτελεύτητος σειρὰ θριάμβων καὶ τιμῶν. Ὡραία, πλουσία, κόλαξ καὶ πανίσχυρος διὰ τῆς γοητείας τὴν ὁποίαν ἐξήσκει τριγύρω της, εἶχε γνωρίσει μόνον τὰς γλυκύτητας τῆς ζωῆς. Ἡ πρώτη δυσχέρεια τοῦ συζύγου της ἐσημείωσε νέον βιωτικὸν σταθμὸν δι' αὐτὴν καὶ ἤρχισε νὰ γνωρίζῃ ὄχι μόνον τὰς ὑλικὰς στενοχωρίας ἀλλὰ καὶ τὰς ἠθικάς, τὰς θλίψεις τῆς ἐξορίας, τοὺς πόνους καὶ τὰς ἀγωνίας μερικῶν ἡμερῶν. Τὸ 1807 ἀνεχώρησε διὰ τὸ Κόπετ ὅπου ἔζησε σχεδὸν ἐπὶ ἕνα ἔτος μὲ τὴν κ. Στάελ. Ἐκεῖ μάλιστα ἡ καρδία της ὑπέστη τὴν μεγαλειτέραν τῶν ἐφόδων. Ὁ πρίγκηψ Αὔγουστος τῆς Πρωσσίας, ἀνεψιὸς τοῦ Μεγάλου Φρειδερίκου, συλληφθεὶς αἰχμάλωτος τὴν 6ην Ὀκτωβρίου 1806 εἰς τὴν μάχην τοῦ Πρεντζλόου μετέβη εἰς τὸ Κόπετ. Ἦτο μόλις εἰκοσιτετραετῆς τὴν ἡλικίαν καὶ θελκτικώτατος. Ἡ ἀπαθὴς καὶ ἀδιάφορος Ἰουλιέττα ᾐσθάνθη βαθύτερα τὰ θέλγητρα τῆς ἀγάπης τοῦ νεαροῦ πρίγκηπος καὶ ἀντήλλαξαν τὰς ἀκολούθους πανηγυρικὰς ὑποσχέσεις.

«Ὁρκίζομαι εἰς τὴν τιμήν μου καὶ τὸν ἔρωτά μου νὰ διατηρήσω ἐν ὅλῃ τῇ ἀγνότητί του τὸ αἴσθημα αὐτὸ τὸ ὁποῖον μὲ συνδέει μὲ τὴν Ἰουλιέτταν Ρεκαμιέ. Νὰ προβῶ εἰς ὅλα τὰ διαβήματα τὰ ἐπιτρεπόμενα ὑπὸ τοῦ καθήκοντος ὅπως συνδεθῶ μετ' αὐτῆς διὰ τῶν δεσμῶν τοῦ γάμου, καὶ νὰ μὴ νυμφευθῶ ἄλλην γυναῖκα ἐφ' ὅσον ἐλπίζω νὰ συνδέσω τὴν τύχην μου μὲ τὴν ἰδικήν της.»

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ ΤΗΣ ΠΡΩΣΣΙΑΣ

Κόπετ 28 Ὀκτωβρίου 1807

Ἡ κ. Ρεκαμιὲ ἐπίσης τοῦ ἐπέδωκε τὴν κατωτέρω ὑπόσχεσιν, ἥτις πρώτην φορὰν δημοσιεύεται τώρα, εἰς τὸ βιβλίον τοῦ κ. Ἐριό.

«Ὁρκίζομαι εἰς τὴν ψυχήν μου νὰ διατηρήσω ὅλην τὴν ἁγνότητα τοῦ αἰσθήματος ὅπερ μὲ συνδέει μὲ τὸν πρίγκηπα Αὔγουστον τῆς Πρωσσίας, καὶ νὰ κάμω πᾶν ὅ,τι μοῦ ἐπιβάλλει ἡ τιμὴ ὅπως διαλύσω τὸν γάμον μου, νὰ μὴ αἰσθανθῶ ἔρωτα ἢ ἁπλοῦν φιλαρεσκείας αἴσθημα διὰ κανένα ἄλλον ἄνδρα, νὰ τὸν ἴδω ὅσον τὸ δυνατὸν τὸ ταχύτερον, καὶ οἱονδήποτε καὶ ἂν εἶνε τὸ μέλλον νὰ ἐμπιστευθῶ τὴν τύχην μου εἰς τὴν τιμήν του καὶ τὸν ἔρωτά του.»

ΙΟΥΛΙΕΤΤΑ ΡΕΚΑΜΙΕ

Κόπετ 28 Ὀκτωβρίου 1807.

***

Μέχρι τοῦ 1809 ὁ πρίγκηψ Αὔγουστος διετήρησε μετὰ τῆς Ἰουλιέττας συνεχῆ καὶ πλήρη περιπαθείας ἀλληλογραφίαν. Ἀλλ' ἐὰν πρὸς στιγμὴν τὸ διαζύγιον διῆλθε διὰ τῆς σκέψεώς της, τοῦτο συνέβη ἁπλούστατα διότι ὁ ἴδιος ὁ Ρεκαμιὲ ἀπεδέχετο τὴν ἰδέαν ταύτην. Ἦλθε στιγμὴ μάλιστα ὅπου τὴν ἀπεστράφη, καὶ τότε αὐτὴ ἠναγκάσθη νὰ διακόψῃ τὰς σχέσεις της μὲ τὸν πρίγκηπα τῆς Πρωσσίας, γεγονὸς τὸ ὁποῖον τὴν κατέστησε τόσον περίλυπον ὥστε ἠθέλησε νὰ δηλητηριασθῇ, λαμβάνουσα καταπότια ὀπίου τὰ ὁποῖα ὅμως, ὅταν συνῆλθεν, ἐνεχείρισεν εἰς τὸν ἐξάδελφόν της Μπριγιὰ-Σαβαρέν.

Ἡ ἀφοσίωσις κατόπιν τοῦ Προσπέρου Μπαράντ, τοῦ Αὐγούστου, τῆς Στάελ, ὁ τρυφερὸς ἔρως τοῦ Μπαλάνς, ἡ ἐξορία της, ἕνα ταξεῖδι της εἰς τὴν Ἰταλίαν ὅπου συνεδέθη μὲ τὸν Κανόβαν, ἀπησχόλησαν τὴν καρδίαν της μέχρι τοῦ 1814, ὁπότε χρονολογεῖται ἡ φιλία της μετὰ τοῦ Μπενζαμὲν Κωνστάν, ὁ ὁποῖος πρὸ πενταετίας εἶχε λυτρωθῆ τῶν ἁλύσεων τῆς κ. Στάελ

***

Κατ' ἀρχὰς τοὺς θαυμαστάς της τοὺς συνεκέντρωσεν ἡ πολιτική. Ἀλλ' ὁ Κωνστὰν πολὺ γρήγορα ἐλησμόνησε τὰ σοβαρὰ ζητήματα τὰ ὁποῖα ἐπραγματεύετο καὶ δὲν ἔβλεπε πλέον ἐνώπιόν του παρὰ μόνον «τὴν Ἰουλιέτταν, τῆς ὁποίας ἡ γλυκυτάτη φωνὴ τὸν ἐβύθιζεν εἰς ἔκστασιν.»

«Τολμήσατε» τοῦ εἶπε ἡμέραν τινά, καὶ ὁ Κωνστὰν χαράξας τὴν λέξιν της ταύτην εἰς τὸ σημειωματάριόν του, προσέθεσε: «Ἀλλοίμονον! Ὁσάκις ἐξέρχομαι ἀπὸ τὴν οἰκίαν της, εἶμαι μέχρι παραφροσύνης ἐρωτευμένος.»

Καὶ εἶνε ἀληθὲς ὅτι ἐφάνη τολμηρότερος ἀλλ' ὄχι καὶ εὐτυχέστερος τῶν προηγηθέντων αὐτοῦ ὅπως καὶ τῶν μετ' αὐτὸν ἐραστῶν τῆς Ἰουλιέττας. Ἐξηκολούθει μὲ ἀλλεπαλλήλους ἐφόδους μέχρι τοῦ 1815 ὅτε ὁριστικῶς πλέον ἐσημείωσεν εἰς τὸ ἰδιαίτερον ἡμερολόγιόν του. «Εἶδα τὴν Ἰουλιέτταν, ἀλλ ἕνας σύμβουλος τῆς Επικρατείας ἔχει καθῆκον νὰ μὴ περιπλέκεται εἰς ἔρωτας!»

***

Τὴν ἐποχὴν αὐτήν, ὅπως καὶ πάλιν κατὰ τὸ 1818, ὁ σύζυγός της ἐκ τρίτου κατεστράφη οἰκονομικῶς. Ἡ φιλία της τότε μὲ τὴν κ. Κρόνδενερ ἔστρεψε τὸ πνεῦμα της πρὸς τὴν φιλανθρωπίαν διότι ὁ θάνατος τῆς κ. Στάελ κατὰ 1817 τὴν εἶχε καταστήσει ἀπείρως περίλυπον. Τότε μετὰ δωδεκαετῆ ἀπομάκρυνσιν ἐπανεῖδε τὸν Σατωβριάνδον μετὰ τοῦ ὁποίου συνεδέθη δι' ἑνὸς ἠθικοῦ οὕτως εἰπεῖν γάμου, καὶ τὸν ὁποῖον διὰ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Ματθαίου Μομορανσὺ ἔστειλε πρέσβυν εἰς τὸ Βερολῖνον καὶ καὶ βραδύτερον εἰς τὸ Λονδῖνον, παρακολουθήσασα αὐτὸν εἰς ὅλας τὰς μεταβολὰς τῆς πολιτικῆς, παρηγοροῦσα καὶ ἐνθαρρύνουσα τὴν φιλοδοξίαν της.

Κατὰ τὸ 1826 βοηθουμένη καὶ ἀπὸ τὸν ἀνεψιόν της Κάρολον Λενορμὰν ἀντέγραψε τὰ τρία πρῶτα βιβλία τῶν «Πέραν τοῦ Τάφου Ἀπομνημονευμάτων» καὶ ὅτε τὸ 1830 ὁ κ. Ρεκαμιὲ ἀπέθανε. τὸ σπίτι της κατέστη τελείως φιλολογικὸν κέντρον ὅπου ὁ Σατωβριάνδος ἦτο ὁ λατρευόμενος θεός, τοῦ ὁποίου ἀνεγίνωσκον τὰ ἀπομνημονεύματα. Ἀλλ' ὁ διδάσκαλος δὲν ἦτο ἀποκλειστικός, καὶ ὁ Μπαλζὰκ ἀνέγνωσε πλεῖστα ἔργα του ἐκεῖ ὅπως ὁ Κινὲ τὸν «Προμηθέα» του καὶ ὁ Σαιντμπὲβ τὸν «Προεισαγωγικόν του Λόγον».

Βραδύτερον, ὅταν ἡ κ. Σατωβριάνδου ἀπέθανεν, ἡ Ἰουλιέττα ἐσκέφθη πρὸς στιγμὴν νὰ ὑπανδρευθῇ τὸν μέγαν συγγραφέα. Ἀλλ' ἡ ὑγεία τοῦ Σατωβριάνδου ἤδη εἶχε κλονισθῆ, καὶ μετὰ ἓν ἔτος, τὴν 4ην Ἰουλίου τοῦ 1848 ἀπέθανε καὶ αὐτός. Ἡ κ. Ρεκαμιὲ δὲν ἐβράδυνε νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ. Μετὰ ἓν ἔτος τὴν 11ην Μαΐου 1849 ἀπέθανε προσβληθεῖσα ὑπὸ τῆς χολέρας.

***

Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἐν ὀλίγοις ἡ ζωὴ αὐτῆς τῆς γυναικός, διὰ τὴν ὁποίαν ὡμίλησε καὶ ὁμιλεῖ ὁλόκληρος ἡ Εὐρώπη καὶ ἐπὶ τῆς ὁποίας ἁπλοῦται βαθὺς ἀκόμη ὁ πέπλος τοῦ μυστηρίου.

Γνωρίζομεν ὅτι ὑπῆρξεν ὡραιοτάτη. Αἱ προσωπογραφίαι της, ἐξελθοῦσαι ἀπὸ τὸν χρωστῆρα τοῦ Ζεράρ καὶ τοῦ Δαυΐδ, ὁ ἀνδριάς της ἔργον τοῦ Κανόβα, καὶ αἱ ἀναρίθμητοι χαλκογραφίαι της μᾶς ἐπιβεβαιώνουν τὴν φήμην τῆς καλλονῆς της.

Ἡ ψυχρότης αὐτῆς τῆς γυναικὸς μὲ ἰδιοσυγκρασίαν τόσον τρυφερὰν καὶ περιπαθῆ, ἡ ἀπάθεια τὴν ὁποίαν ἔδειξε πρὸς τὸν γάμον της, καὶ μεθ' ὅλα ταῦτα ἡ εὐστάθεια ὅλων ὅσοι τὴν ἐπλησίασαν καὶ τὴν ἐλάτρευσαν, ὅλα εἰς τὴν ζωήν της ἐγκλείουν κάτι τὸ παράδοξον καὶ τὸ ἀνεξήγητον.

***

Ἐπὶ τῶν διαφόρων τούτων σημείων τὸ βιβλίον τοῦ κ. Ἐριὸ ἀναφέρει πλείστας μαρτυρίας χωρὶς νὰ καταφύγῃ καὶ εἰς συμπεράσματα. Διὰ νὰ ἐννοήσῃ ὅμως κανεὶς τὸν γάμον της, τὴν πίστιν ἣν εἶχε πρὸς τὸν σύζυγόν της ὅστις δὲν ἦτο τοιοῦτος εἰ μὴ μόνον φαινομενικῶς, πρέπει ν' ἀναγνώσῃ τὴν περιεργοτάτην ἐπιστολὴν τὴν ὁποίαν ὁ Ἰάκωβος Ρεκαμιὲ ἔγραφε τὸ 1793 εἰς τὸν συγγενῆ του Δελφέν, διὰ νὰ τοῦ ἀναγγείλῃ τοὺς γάμους του καὶ ἥτις ἦτο μέχρι τοῦδε ἀδημοσίευτος:

«Οἱαδήποτε δυσαναλογία ἡλικίας καὶ ἂν ὑφίσταται μεταξύ μας, ἐπειδὴ πάντοτε τὴν ἠγάπησα, ἡ Ἰουλιέττα μὲ περιέβαλε δι ἰδιαιτέρας στοργῆς, ἀναπτυχθείσης ἀπὸ τὰς θωπείας τῆς παιδικῆς της ἀκόμη ἡλικίας καὶ ἀπὸ τὴν προθυμίαν τῆς ἀθωότητός της. Δὲν εἶμαι ἐρωτευμένος μαζί της ἀλλ' αἰσθάνομαι δι αὐτὴν ἕνα αἴσθημα τρυφερὸν καὶ ἀληθές»

Κατωτέρω δὲ προσθέτει:

«Δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι τὰ αἰσθήματά μου διὰ τὴν κόρην εἶνε μία συνέχεια ἐκείνων ἅτινα εἶχον διὰ τὴν μητέρα. Ἀλλ' ὅλοι ὅσοι συχνάζουν εἰς τὸ πατρικόν της σπίτι, γνωρίζουν ὅτι μόνον ἡ φιλία μὲ συνέδεε μετ' αὐτῆς κατόπιν τοῦ σφοδροῦ κάπως συναισθήματος τὸ ὁποῖον ἐγεννήθη μέσα μου εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς γνωριμίας μας. Σήμερον εἰς τὴν ἡλικίαν ποῦ εἶμαι, τὰ αἰσθήματά μου ὅλα στρέφονται περὶ τὴν ἀνατροφὴν τῆς κόρης της.»

Ἀγγλὶς συγγραφεύς, ἡ κ. Μόλ, ἥτις ἔγραψε κατὰ τὸ 1862 περὶ τῆς κ. Ρεκαμιὲ καὶ ἡ ὁποία δὲν ἐγνώριζε παρὰ μόνον τὰς τελευταίας αὐτὰς φράσεις τῆς ἐπιστολῆς, συνεπέρανεν ὅτι ἡ Ἰουλιέττα Μπερνὰρ ἦτο κόρη τοῦ Ἰακώβου Ρεκαμιὲ καὶ τῆς κ. Μπερνὰρ καὶ ὅτι κατὰ τὰς ταραχὰς τοῦ 1793, ὅπως τὴν προστατεύσῃ καλλίτερον καὶ δυνηθῇ νὰ τῆς κληροτήσῃ τὴν περιουσίαν του, ἠναγκάσθη νὰ τὴν νυμφευθῇ.

Ἡ ὑπόθεσις αὐτὴ βεβαίως ἐξηγεῖ πλεῖστα ζητήματα καὶ ἰδίως τὴν ἀπάθειαν τοῦ Ρεκαμιὲ διὰ τὰς ἠθικὰς ἀπιστίας τῆς Ἰουλιέττας, τῆς ὁποίας οἱ ἔρωτες ἦσαν παγκοίνως γνωστοί.

Ἐν τούτοις οἱ δεσμοί της οἱ ἐρωτικοὶ ἦσαν ὅλοι ἠθικώτατοι. Καὶ αὐτὸ εἶνε νέον πρόβλημα τοῦ ὁποίου ἡ λύσις δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει καὶ τόσον. Ἂς περιορισθῶμεν εἰς τὴν γοητείαν της, γοητείαν τὴν ὁποίαν ὁ Σατωβριάνδος μᾶς περιγράφει μὲ τόσην δύναμιν, λέγων ὅτι εἰς τὴν Ἰουλιέτταν ἀπαντᾷ τις συνηνωμένην τὴν διττὴν μαγείαν τῆς Παρθένου καὶ τῆς Ἐρώσης γυναικός. Θέλγει ὅπως ἡ Ἀφροδίτη καὶ ἐμπνέει ὡς αἱ Μοῦσαι. Κλίνει τὸ γόνυ κανεὶς ἐξ ἔρωτος πρὸ αὐτῆς καὶ ὅμως ἁλυσοδένονται αἱ αἰσθήσεις του ἀπὸ ἕνα βαθὺν καὶ ἀνεξήγητον πρὸς αὐτὴν σεβασμόν.

ΚΗΦΙΣΣΟΣ

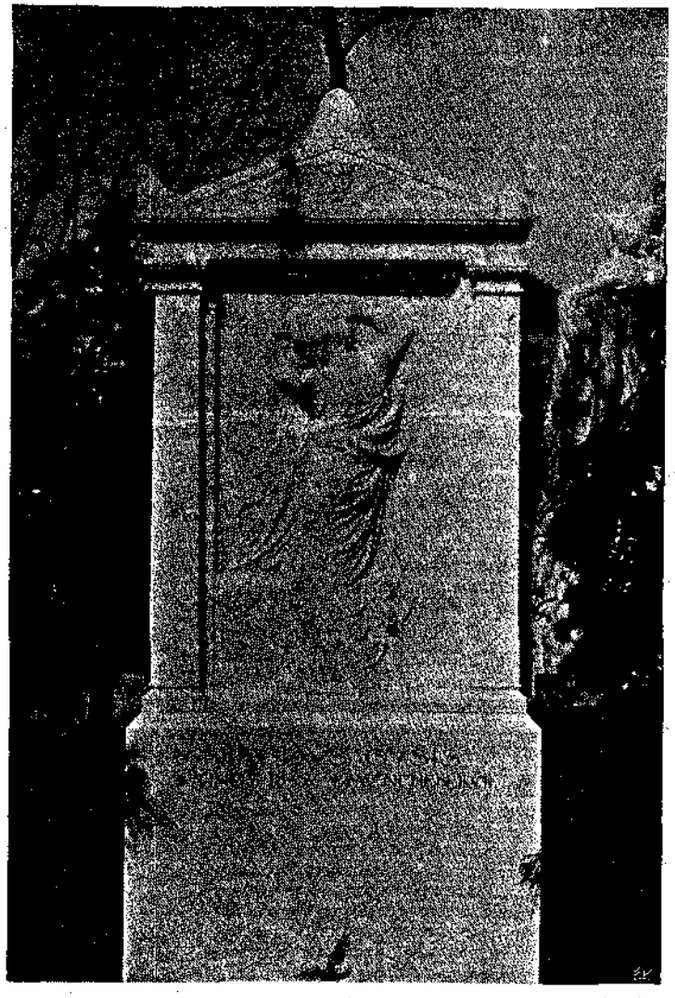

ΤΟ ΜΝΗΜΕΙΟΝ ΤΟΥ ΓΥΖΗ ΕΙΣ ΤΟ ΜΟΝΑΧΟΝ — ΕΡΓΟΝ Η. WADERÉ

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΖΩΗ

Zante: Allgemeiner Theil. Prag. Druck und Verlag von Heinr. Mercy Sohn. 1904 Τόμος Α'. εἰς τέταρτον σελ. 687.

Zante: Specieller Theil. Prag. Druck und Verlag von Heinr. Mercy Sohn 1904 Τόμος Β'. σελ. 449.

Τὸ ἔργον τοῦτο τῆς Α. Α. Β. Υ. τοῦ Γαληνοτάτου Ἀρχιδουκὸς Λουδοβίκου Σαλβατὸρ τῆς Αὐστρίας, τὸ ὁποῖον τελευταίως πολυτελῶς ἐξεδόθη, εἶνε ἐξ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα συγχρόνως ἀνήκουν εἰς τὴν ἐπιστήμην, τὴν φιλολογίαν καὶ τὴν καλλιτεχνίαν. Ὡς γνωστόν, ὁ χαλκέντερος Ἀρχιδοὺξ εἶνε ἐπιστήμων, φιλόλογος καὶ καλλιτέχνης, ὡς μαρτυροῦσι τὰ μέχρι τοῦδε πλεῖστα αὐτοῦ ἔργα Εἰς τὸ ἐν λόγῳ ἔργον ὁ Ἀρχιδοὺξ δίδει μεγίστην προσοχὴν καὶ εἰς τὴν λαογραφίαν Οἱ δύο τόμοι δὲν ἐξεδόθησαν συγχρόνως. Ἐδημοσιεύθη πρῶτον ὁ δεύτερος διότι ὁ πρῶτος περιλαμβάνει στατιστικὰς ἀπογραφὰς καὶ ἑλληνικὰ κείμενα, ὅπερ ἔφερε δυσκολίαν τινὰ καὶ συνεπῶς ἀργοπορίαν εἰς τὴν ἐκτύπωσιν. Οἱ δύο τόμοι εἶνε λαμπρὰ δεμένοι, χρῶμα γαλάζιο, μὲ ἐπάργυρα γράμματα καὶ τοπίον ἐπὶ τοῦ ἐξωφύλλου παριστάνον τὴς *Μυζίθρες*.

Ὁ Ἀρχιδοὺξ ἀφίκετο διὰ τῆς θαλαμηγοῦ *Nixe* ἐν Ζακύνθῳ κατὰ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1900, μὲ τὸ ψευδώνυμον Comte de Neudorf. Εἰς τὸ διάστημα τριῶν ἐτῶν περιηγήθη καὶ ἐμελέτησε ὅλην τὴν νῆσον κατὰ πλάτος καὶ κατὰ μῆκος, μὲ τὸν ζῆλον καὶ τὴν ἐμβρίθειαν τοῦ ἐπιστήμονος καὶ μὲ τὴν ἀγάπην τοῦ καλλιτέχνου. Βουνά, κοιλάδας, κρημνούς, σπήλαια, πηγάς, φυσικὰ φαινόμενα, ἀκτάς, σκοπέλους, νησίδρια, τὰ πάντα ἐξήτασεν, ἐμελέτησε καὶ ἐπὶ τόπου περιέγραψε καὶ ἐσχεδίασε. Τὰς μελέτας του καὶ περιγραφὰς κάμνει πάντοτε ἐπὶ τόπου, φοβούμενος μήπως εἰς τὸ γραφεῖον του λησμονήσῃ τι ἢ προσθέσῃ τι. Ἐπίσης μετὰ προσοχῆς προσεπάθει νὰ μάθῃ παρὰ τῶν χωρικῶν τὰς παραδόσεις διὰ νὰ πλουτίσῃ τὰς λαογραφικάς του γνώσεις καὶ λάβῃ πιστὴν ἰδέαν τῶν κατοίκων Ὡς πεπειραμένος εὐσυνείδητος ἀνακριτὴς προσεπάθει νὰ ἐξακριβώσῃ τὴν ἀλήθειαν μέχρι σχολαστικότητος. Καὶ οἱ δύο τόμοι εἶνε γεμᾶτοι ἀπὸ σχεδιάσματά του καὶ φωτογραφίας, ἰδίως ὁ δεύτερος, ὅστις κοσμεῖται καὶ μὲ ὡραίους χάρτας. Ὁ πρῶτος τόμος, ἐκτὸς τοῦ προοιμίου, διαιρεῖται εἰς δεκατέσσαρα κεφάλαια, εἰς τὰ ὁποῖα πραγματεύεται ὁ Ἀρχιδοὺξ περὶ τῆς γεωλογίας, μετεωρολογίας, σεισμῶν, ὑδρογραφίας, χλωρίδος, φαύνας καὶ φυσικῶν φαινομένων κτλ Τὴν ἐξαγωγὴν καὶ εἰσαγωγήν, τὸ ἐν γένει ἐμπόριον καὶ ναυτιλίαν καὶ βιομηχανίαν τῆς νήσου, ἐξετάζει παρεμβάλλων στατιστικάς. Δίδει σαφῆ ἰδέαν περὶ τῆς φιλολογίας καὶ καλλιτεχνίας τῆς νήσου, ἀναφέρων καὶ κρίνων ἐνίοτε τοὺς ἐπισημοτέρους ποιητάς, ἱστορικούς, λογίους, ζωγράφους καὶ μουσικούς Ὁ ἀναγνώστης λαμβάνει ἰδέαν τῶν διαπρεψάντων, ἰδίᾳ τοῦ Σολωμοῦ καὶ Φωσκόλου, τοῦ Γερτσέτη καὶ Κάλβου, τοῦ Λομβάρδου, Κατραμῆ, Βερυκίου, Χιώτη καὶ τοῦ Δοξαρᾶ, Κουτούζη καὶ Κανδούνη καὶ τοῦ Καρρέρη. Τὸ μέρος τῆς λαογραφίας εἶνε σπουδαῖον διότι δημοσιεύει τὰς προλήψεις καὶ τὰς δεισιδαιμονίας, τὴν λαϊκὴν ἰατρικήν, παραμύθια, τὰ παιγνίδια, τῆς καντάδες μὲ τὴν μουσικὴν ἐφηρμοσμένην εἰς τὸ πιάνον, τὸ ἔξοχον πένθιμον ἐμβατήριον τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς, τὴν μουσικὴν τοῦ χοροῦ *γιαργιτοῦ* Περιγράφει τὰ *πανηγύρια*, τὰς διασκεδάσεις, τὰς λιτανείας κτλ.

Δὲν ἐλησμόνησε νὰ δημοσιεύσῃ τὸν τρόπον τῆς κατασκευῆς τοῦ *μαντολάτου* καὶ τῆς *πούδρας*, τῶν τόσων φημισμένων. Ἐπίσης λέγει τὸν τρόπον, κατὰ τὸν ὁποῖον οἱ χωρικοὶ μαγειρεύουσι τὰ νόστιμά των φαγητά. Ἀφιερώνει κεφάλαιον διὰ τὸ ψάρεμα καὶ ἄλλο διὰ τὸ κυνῆγι, ἰδίως διὰ τὸ κυνῆγι τῶν τρυγόνων.

Δημοσιεύει συλλογὴν φράσεων, εὐχῶν, βλασφημιῶν, καταρῶν, τὰς σῳζομένας ἰταλικὰς λέξεις παρὰ τῷ λαῷ, τὰς παροιμίας καὶ τὸ γλωσσάριον, δίστιχα καὶ τινα δημοτικὰ τραγούδια καὶ πολλὰ ἄλλα σχέσιν ἔχοντα μὲ τὴν λαογραφίαν τῆς χώρας.

Ἐκ τῶν διστίχων ἀναδημοσιεύομεν ἐξ ἐκείνων τὰ ὁποῖα τραγουδοῦσιν αἱ *φάντρες* ἐργαζόμεναι εἰς τὸ *ἐργαλειό*:

Πέρνα χρυσῆ σαΐτα μου, ποῦνε μικρούλα ἡ μέρα
φέρνε ψωμὶ στὴν ὀρφανὴ καὶ στὸν τυφλὸ πατέρα.

Μέρα καὶ νύχτα στὸ ἀργαλειὸ ἡ δύστυχη δουλεύω,
τὰ μαγαζειὰ πλουταίνουνε, μὰ 'γὼ πάντα νηστεύω.

Στὸν ἀργαλειὸ ποῦ κάθεσαι καὶ δλημερνὶς ὑφαίνεις,
ἐμένα συλλογίζεσαι καὶ λυόνεις καὶ πεθαίνεις.

Ἤθελα ν' εὑρισκόμουνα στὸν ἀργαλειὸ ποῦ φαίνεις,
Νὰ σοῦ μετράω ταὶς σαΐτιὲς καὶ ταὶς κλωνὲς ποῦ δένεις.

Δουλεύω, σκάω στὴ δουλειά, πάνω στὸν ἀργαλειό μου
Γιὰ νὰ κάμω τὰ προικιά, γιατὶ ἦλθε ὁ καιρός μου.

Ἀνάθεμα τὴ μάνα σου, ποῦ σὲ μαθαίνει ψάντρα
Καὶ δὲ σὲ μαθαίνει λεβεντιὰ νὰ περπατοῦμε ἀντάμα.

Μαλαματένιος ὁ ἀργαλειὸς καὶ ὁλόχρυσο τὸ χτένι,
χαρὰ στὸ ἀγγελικὸ κορμί, ποῦνε μέσα καὶ φαίνει.

Στὸν παραθύρι τοῦ ἀργαλειοῦ εἶχα δύο μάτσα γιούλια,
Κ' ἐπέρασε ἡ ἀγάπη μου καὶ μοῦ τὰ πῆρε οὖλα.

Παιᾷς καὶ τὰ ποδαρικὰ καὶ τρίζουν τὰ καρέλια,
τσὴ ἀγκάλες ἔχω ἀνοιχτὲς καὶ ὁπότε θέλεις ἔλα.

Τί μοῦ ἀρέσει ἡ μοναξιὰ καὶ τὸ φῶς τὸ λαμπερό,
ἀπὸ πίσω ἀπὸ τὴν πόρτα καὶ κοντὰ στὸν ἀργαλειό.

Μεταβαίνομεν τώρα εἰς τὸν δεύτερον τόμον, ὁ ὁποῖος εἶνε διῃρημένος εἰς δέκα κεφάλαια Τὸ τελευταῖον κεφάλαιον εἶνε λαμπρὰ περιγραφὴ τῶν Στροφάδων. Ὁ τόμος οὗτος εἶνε πλήρης ἀπὸ εἰκόνας καὶ χάρτας τῆς νήσου, τῶν Στροφάδων, τοῦ λιμένος, τῆς πόλεως, τοῦ φρουρίου ὡς τὰ εὗρον οἱ Ἄγγλοι Ἐν τῷ τόμῳ τούτῳ ἐξόχως περιγράφονται ἡ πόλις, τὰ χωρία, αἱ τοποθεσίαι, αἱ ἀκταὶ τῆς νήσου. Ἐδῶ καὶ ἐκεῖ κάμνει λόγον περὶ τῶν σχετικῶν παραδόσεων καὶ παρεμβάλλονται ἐπιγραφαὶ καὶ ὅ,τι ἀρ-

χαιολογικὸν καὶ καλλιτεχνικὸν ὑπάρχει ἐν τῇ νήσῳ. Τὰ πάντα μετὰ παρατηρήσεων. Περιγράφει τὸ κυανοῦν σπήλαιον Ἐν ἑνὶ λόγῳ προσεπάθησε νὰ κάμῃ ἔργον ὅσον τὸ δυνατὸν τέλειον. Εἰς τὸ τέλος ὑπάρχει καὶ ἀρκετὰ κολὴ βιβλιογραφία Ἑπτανήσου καὶ Ζακύνθου.

Ἡ Ζάκυνθος καὶ ὁ Ζακύνθιος εἰς τοὺς δύο τούτους πολυτίμους τόμους περιγράφονται ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ, φυσικώτατα Ἐχρειάζοντο ἡ πολυμάθεια, ἡ ὑπομονὴ καὶ ὁ πλοῦτος τοῦ Ἀρχιδουκὸς διὰ νὰ γραφῇ καὶ ἐκτυπωθῇ τοιοῦτο ἔργον. Διὸ ἡ Ζάκυνθος εὐγνωμονεῖ. καὶ τὸ ὄνομα τῆς Α. Α. Β. Υ. εἶνε γραμμένον εἰς πᾶσαν ζακυνθίαν καρδίαν δημοφιλέστατον εἰς πάντα τὰ χωρία. Οἱ χωρικοὶ μετ' ἐνθουσιασμοῦ τὸν ἀναφέρουσι, καλοῦντες αὐτόν, *ὁ Δούκας μας, ὁ Ἀφέντης μας, ὁ Μπάρπας μας*. Ἡ ὑψηλὴ αὕτη προσωπικότης εἶνε ἐπίσης προσηνὴς πρὸς πάντας Πρὸς πάντας τείνει τὴν δεξιάν, καὶ ἡ εὐαισθητος καὶ ἐλεήμων καρδία του πολλάκις ἐγλύκανε πικραμένας ὑπάρξεις.

ΣΠ. ΔΕ ΒΙΑΖΗΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΚ ΠΑΡΙΣΙΩΝ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΩΤΗ

— Καθυστερήσασα —

***Ἱππόλυτος Στεφανηφόρος*:** Ποία δροσιὰ νεότητος καὶ ποῖον ἄρωμα ἀγνότητος ἐκχύνεται ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ παρθενικοῦ ἥρωος τοῦ ἐραστοῦ τῆς σεμνῆς Ἀρτέμιδος! Εἶνε θαυμασία πραγματικῶς ἡ βαθεῖα καὶ ἄφθιτος ζωὴ ποῦ ἐνυπάρχει εἰς τοὺς ἀρχαίους αὐτοὺς μύθους ὅπως τοὺς διέπλασεν ἡ δαιμονία ποίησις τῶν ἀρχαίων τραγωδῶν, οὕτως ὥστε μετὰ πάροδον χιλιετηρίδων νὰ συγκινοῦν καὶ νὰ φέρουν εἰς ἀπόκοσμα ὕψη τὰς ψυχὰς τῶν θεατῶν.

Ἡ παράστασις τοῦ Ἱππολύτου Στεφανηφόρου κατὰ μετάφρασιν ἢ μᾶλλον προσαρμογὴν τοῦ Jules Bois ἐδόθη κατὰ πρῶτον εἰς τὸ ἀρχαῖον θέατρον τῆς Ὀράγγης, τὸ κάλλος δὲ τοῦ ἀρχαϊκοῦ διακόσμου συνετέλεσε νὰ ἀναδείξῃ ἔτι μᾶλλον τὰς καλλονάς τῆς τραγωδίας ἐδῶ εἰς τοὺς Παρισίους, ἡ αἴθουσα τοῦ θεάτρου Odéon δὲν εἶχε βεβαίως τὸ μεταφέρον τὴν φαντασίαν εἰς τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους ἀλλὰ τὸ κάλλος τοῦ δράματος, ὑποβοηθούμενον ἀπὸ τοὺς ὡραίους καὶ εὐήχους στίχους τοῦ μεταφραστοῦ καὶ ἀπὸ τὴν τελείαν ὑπόκρισιν τῶν ἠθοποιῶν, ἐξέλαμψε νικηφόρον

Ὁ Jules Bois ἐτήρησε κατὰ τὸ πλεῖστον πιστῶς τὴν διασκευὴν τῆς ἀρχαίας τραγωδίας. οἱ στίχοι δ' εἰς πολλὰ μέρη εἶνε πιστὴ καὶ ζωντανὴ ἀπόδοσις τῶν στίχων τοῦ πρωτοτύπου ἐνίοτε ὅμως ὁ συγγραφεὺς προέβη εἰς ἀλλαγὰς ὧν τινὲς εἶνε ἀπαραίτητοι κατὰ τὴν νεωτέραν ἀντίληψιν τῶν σκηνικῶν ἀναγκῶν, ὡς π. χ. ἡ παράλειψις τοῦ προλόγου καθ' ὃν ἡ Ἀφροδίτη ἐκθέτει τὴν ὅλην ὑπόθεσιν τοῦ δράματος ἐπίσης δικαιολογεῖται ἀπὸ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς συγχρόνου καλαισθησίας ἡ εὐρυτέρα ἀνάπτυξις τοῦ χαρακτῆρος τῆς Φαίδρας καὶ ἡ παρεισαγωγὴ σκηνῆς ἐν ᾗ αὐτὴ ἡ ἰδία προσπαθεῖ νὰ σαγηνεύσῃ τὸν Ἱππόλυτον, ἐνῷ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ τραγῳδίᾳ δὲν ἔρχεται καθόλου εἰς ἀντιπαράστασιν πρὸς αὐτὸν ἄλλως τε ἡ τοιαύτη ἐκτενεστέρα περιγραφὴ τοῦ ἀνόμου ἔρωτος τῆς βασιλίσσης εἶχε γίνει ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Εὐριπίδου εἰς ἄλλο του ἔργον τὸν «Ἱππόλυτον καλυπτόμενον», ὅπερ ὁ Σενέκας ἐμιμήθη ἐν τῇ Φαίδρᾳ του Ὀλιγώτερον ὅμως δικαιολογεῖται καὶ φαίνεται περιττὴ καὶ πλεονάζουσα ἡ ὑπὸ τοῦ Jules Bois, κατὰ μίμησιν τῆς Φαίδρας τοῦ Ῥακίνα, ἀπόδοσις εἰς τὸν Ἱππόλυτον ἐρωτικοῦ αἰσθήματος πρός τινα τῶν Τροιζηνίων παρθένων. αἰσθήματος ὅπερ ἀλλοιώνει τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἥρωος ὡς ἁγνοῦ ἐραστοῦ τῆς Ἀρτέμιδος καὶ αὐτὴν τὴν ψυχολογίαν τῶς Φαίδρας μεταβάλλει, ἀποδίδον τὴν στυγερὰν αὐτῆς ἐκδίκησιν ὄχιν εἰς τὴν πληγεῖσαν φιλοτιμίαν της καὶ τὸν περιφρονηθέντα ἔρωτα, ἀλλ' εἰς κοινὴν ζηλοτυπίαν.

Ὅλην ὅμως τὴν καλλονὴν τοῦ πρωτοτύπου διατηρεῖ ἐν τῇ παραφράσει τοῦ Jules Bois τὸ τέλος τοῦ δράματος ὅπου ὁ Ἱππόλυτος. θῦμα τῆς ἀδίκου κατάρας τοῦ Θησέως, φέρεται αἱμόφυρτος καὶ ἡμιθανὴς πρὸ τοῦ ἁγάλματος τῆς Ἀρτέμιδος, αἰσθάνεται τοὺς ἀφορήτους πόνους οἵτινες τὸν κατατρέχουν πραϋνομένους ἀπὸ τὴν γλυκεῖαν πνοὴν τῆς θεᾶς καὶ ἀπὸ τοὺς λόγους της οἵτινες τοῦ προλέγουν ἀθανασίαν, καὶ ἀποθνήσκει εἰς τὴν ἀγκάλην τοῦ πατρός του.

Οἱ στίχοι δι' ὧν ὁ νεώτερος ποιητὴς ἐνέδυσε τὸν ἀρχαῖον μῦθον, εὔηχοι. ἁρμονικοὶ καὶ δυνατοὶ ἀποδίδουν ἄριστα τὴν ἐντύπωσιν τῶν ἡρωϊκῶν χρόνων, ὅπου οἱ θνητοὶ ἦσαν ὡραῖοι καὶ δυνατοὶ ὡς οἱ θεοί των. ὀλίγη δὲ μόνον ἀπόστασις τοὺς ἐχώριζεν ἀπὸ τοὺς ἀθανάτους, πληρουμένη καὶ αὐτὴ ὑπὸ τῶν ἡμιθέων. Ὅσον διὰ τὴν τελειότητα τῆς ὑποκρίσεως ὅ,τι καὶ ἂν εἴπῃ τις θὰ ὑπολειφθῇ τῆς ἀληθείας ἰδίως ἡ Δις Sergine ὡς Φαίδρα. εἴτε κρύπτουσα τὸν ἔρωτά της εἴτε παραδιδομένη εἰς αὐτόν, ποτὲ δειλὴ καὶ συνεσταλμένη, ποτὲ θωπευτικὴ καὶ προκλητικὴ ἢ μανιώδης καὶ ἀπειλητική, ὑπῆρξεν ὑπέροχος· κάθε τόνος τῆς φωνῆς της, κάθε της κίνησις, τὸ κάλλος τοῦ σώματός της ὑπό τοὺς διαφανεῖς πέπλους, κάθε πτυχὴ τοῦ μανδύου της ἐμάγευε τοὺς θεατὰς καὶ τοὺς μετέφερε εἰς τοὺς κόσμους τοῦ αἰωνίου κάλλους. Τὰ ὡραῖα δὲ σκηνικὰ καὶ ἡ γλυκεῖα μελαγχολία τῆς ἀρχαϊκῆς μουσικῆς τοῦ Ραμῶ, ἥτις συνώδευσε τὰ χορικά, συνετέλουν εἰς ἀπόλαυσιν ἀπαράμιλλον.

Διὰ νὰ μεταβῇ τις ἀπὸ τὴν λατρείαν τοῦ κάλλους καὶ τῆς ζωῆς εἰς τὴν θρησκείαν τοῦ ἐλέου καὶ τῆς ἀγάπης δὲν ἔχει παρὰ νὰ ὑπάγῃ μετὰ τὸν Ἱππόλυτον νὰ ἀκούσῃ τὰ Πάθη τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τὸν Bach, διότι ἡ νεωτέρα θρησκεία βεβαίως εὗρε τὴν τελειοτέραν της ἔκφανσιν ἐν τῇ μουσικῇ, ἧς τὰ ἀϋλότερα καὶ πνευματικώτερα οὕτως εἰπεῖν τεχνικὰ μέσα προσαρμόζονται καλλίτερα πρὸς τὸν ψυχικώτερόν της χαρακτῆρα. Ἀκούων τις τὰς συγκινητικὰς μελῳδίας, καὶ τὰ δραματικὰ récitatifs, τὰ ὁποῖα ἐνέπνευσαν εἰς τὸν σοφὸν καὶ κάπως σχολαστικὸν μουσουργὸν τοῦ 18ου αἰῶνος οἱ λόγοι τοῦ Εὐαγγελίου, οἱ ἐκθέντοντες τὴν ἱερὰν τραγῳδίαν τοῦ Γολγοθᾶ, αἰσθάνεται τὸ θεῖον τῆς ἐμπνεύσεως ὑφ' ἧς θὰ κατείχετο ὁ εὐσεβὴς συνθέτης καὶ ἥτις τὸν ἔφερεν εἰς τὰς ὑψίστας κορυφὰς τῆς τέχνης. Ἡ ἐκτέλεσις τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ αὐτοῦ μουσουργήματος ὑπὸ τῆς Schola Cantorum. τῇ συμπράξει διακεκριμένων καλλιτεχνῶν, ὑπῆρξεν ἀξία τοῦ ἱδρύματος τοῦ τόσον συντελέσαντος εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῆς μουσικῆς κινήσεως κατὰ τὰς ἡμέρας μας ἐν Γαλλίᾳ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΑΛΛΟΤΕ τὸ Παρίσι αὐτὴν τὴν ἐποχὴν ἦτο πόλις νεκρὰ ἢ μᾶλλον, ἂν εἶχε καμμίαν ζωήν, ἦτο ζωὴ ἐξωτικὴ καὶ ἐπείσακτος ὀφειλομένη εἰς τὰς ἀγέλας ξένων πάσης φυλῆς καὶ παντοίας μορφῆς ποῦ κάθε ἔτος προσελκύει τὸ γόητρον τῆς μᾶλλον ἐπαγωγοῦ τῶν πόλεων· ὅσον πηγαίνει ὅμως, ἴσως καὶ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἀγγλικῶν συνηθειῶν, ἡ κοσμικὴ κίνησις παρατείνεται ὁλοένα περισσότερον καὶ ὁ κομψὸς καὶ κομψευόμενος κόσμος δὲν τό θεωρεῖ πλέον ὄνειδος νὰ εὑρίσκεται ἐν μέσῳ Ἰουλίῳ ἀκόμη εἰς τὰ χειμερινά του ἐνδιαιτήματα. Ἐφέτος ἴσως καὶ ἡ περίφημη «ἐγκαρδία συνεννόησις» μὲ τοὺς Ἄγγλους οἱ ὁποῖοι κινδυνεύουν νὰ γίνουν σχεδὸν δημοτικοὶ ὕστερα ἀπὸ τοὺς τόσους αἰῶνας ἀντιπαθείας ἀμοιβαίας, συντείνει εἰς τὴν ἐγκλιμάτισιν τῆς λονδινείας «season» καὶ εἰς τὸ Παρίσι, ἴσως ὅμως αὕτη ἡ παρά-

ράτασις. ἐξαιρετικὴ ἐφέτος. τῆς κοσμικῆς καὶ τῆς καλλιτεχνικῆς ἀκόμη ζωῆς νὰ ὀφείλεται ἁπλῶς καὶ εἰς τὸ ἐκτάκτως δρόσερὸν τοῦ ἐφετεινοῦ θέρους· ἠπία θερμοκρασία τὴν ὁποίαν συχναὶ βροχαὶ δροσίζουν, καθιστοῦν τὴν διαμονὴν εἰς τὴν πόλιν ἐκτάκτως εὐχάριστον καὶ τὰ πάρκα καὶ τὰ δάση δροσόλουστα καὶ θαλερά, ἀποτελοῦν θαυμαστὸν πλαίσιον διὰ τὴν τεχνικήν, ὡς καλλιτεχνήματος, ἀλλὰ ἀναμφισβήτητον καλλονὴν τῆς Παρισινῆς· δὲν ὑπάρχει ὡραιότερον θέαμα παρὰ νὰ βλέπῃ κανεὶς μέσα εἰς τὰ ποικίλα καὶ πλούσια φυλλώματα τοῦ δάσους τῆς Βουλώνης νὰ προβάλλουν τόσαι κομψαὶ γυναῖκες τῶν ὁποίων ὅλα τὰ θέλγητρα, ἀπὸ τῆς τολμηρᾶς ἀλλὰ καλαισθήτου στολῆς ἕως εἰς τὴν ἀμίμητον χάριν τῶν κινήσεων, εἶνε προϊὸν ἐσκεμμένης καλλιτεχνικῆς προσπαθείας πρὸς τελειοποίησιν τῶν δώρων δι' ὧν τὰς ἐπροίκισεν ἡ φύσις· ἕνα καπέλλο εἶνε πολλάκις ὁλόκληρον ποίημα, μὲ τὰ φτερὰ τοῦ ποῦ ἀνορθώνονται μὲ χαρίεσσαν τόλμην καὶ μὲ τὸν ἀφρὸν λεπτοτάτων δαντελλῶν ποῦ κυματίζουν ὀπίσω του σὰν ἡδονικὴ αὔλαξ, πάντοτε δὲ τελείως προσαρμοζόμενον πρὸς τὸ εἶδος τῆς καλλονῆς τῆς φερούσης. Εἶνε βέβαιον ὅτι σπανίως αἱ γυναῖκες ἄλλων πόλεων, ἔχουν ἐννοήσει τόσον βαθειὰ ὅσον αἱ Παρισιαναὶ ὅτι ἡ ἐνδυμασία δὲν εἶνε αὐτοτελὴς σκοπός ἀλλ' ἓν ἀπὸ τὰ πολλαπλᾶ μέσα ποῦ ἀναδεικνύουν τὴν καλλονὴν καὶ πρέπει νὰ εἶνε ἐν ἁρμονίᾳ μὲ ὅλα τὰ ἄλλα στοιχεῖα της· ἀλήθεια εἶνε ὅτι αἱ Ἀθῆναι δὲν ὑστεροῦν πολὺ εἰς αὐτό, ἀλλά, καὶ τοῦτο πρὸς ἔπαινόν των, ἐνδύονται μὲ ὀλιγωτέραν τόλμην καὶ περισσοτέραν ἁπλότητα, ἡ ἁπλότης δὲ πολὺ ὑποβοηθεῖ τὴν καλαισθησίαν· αἱ ἄλλαι ὅμως γυναῖκες, ὅταν εἶνε πλούσια ἐνδυμέναι, ὁμοιάζουν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μὲ πολυτελῆ εἴδωλα

Ἀλλὰ τὸ μεγαλείτερον δεῖγμα τῆς μεταβολῆς τῶν συνηθειῶν εἰς τὸν παρισινὸν βίον εἶνε αἱ ἐν μέσῳ θέρει παραστάσεις τῆς Ἀρμίδας τοῦ Gluck ἣν ὑποδύεται ἡ ἄλλοτε θαυμασία Βαλκυρία δεσποινὶς Breval, ἐνῷ ὡς τώρα στὴν Ὄπερα τέτοιαν ἐποχὴν ἐδίδοντο τὰ διὰ τοὺς ξένους προωρισμένα θέαματα, Φάουστ, Ριγολέττο καὶ τὰ τούτοις ὅμοια δημοφιλῆ. Τὸ ἔργον τοῦ παλαιοῦ μουσουργοῦ δὲν εἶχε δοθῆ ἀπὸ πεντηκονταετίας, σπανίως δὲ ἐπετεύχθη τόσον τελεία ἐκτέλεσις καὶ ἐπεδείχθη τόσον πλούσιος καὶ καλαίσθητος σκηνικὸς διάκοσμος. ὄντως ἄξιος τῶν μαγικῶν κήπων ὅπου ὁ μέγας Τάσσος τοποθετεῖ τὸ παλάτι τῆς νέας αὐτοῦ Κίρκης. Ἡ Ἀρμίδα μὲ τὰ ἀκατανίκητά της μάγια κυριαρχεῖ εἰς τὴν Δαμασκὸν καὶ ἀποκοροῦει τοὺς τροπαιοῦχους σταυροφόρους, ἕως ὅτου ὁ πολυμήχανος υἱὸς τῆς Ἀφροδίτης τὴν νικᾷ καὶ αὐτὴν καὶ τὴν παραδίδει εἰς τὸν ἀνδρειότατον τῶν Φράγκων τὸν Renaud. Ἐνῷ τὸν εἶχε προσελκύσει μὲ τὰ μάγια της εἰς τοὺς κήπους της καὶ τὸν εἶχε ἀποκοιμίσει μὲ μυστηριώδη φίλτρα διὰ νὰ τὸν φονεύσῃ, ἡ ὡραία μάγισσα τὸν ἐρωτεύεται καὶ τὸν φέρει εἰς τὰ πολυθέλγητρά της ἐνδιαιτήματα, μέσα δὲ εἰς τοὺς ἁπαλοὺς της κόλπους λησμονεῖ ὁ ἥρως καὶ πατρίδα καὶ συντρόφους καὶ μάχας ἀλλὰ δύο του συμπολεμισταὶ κατορθώνουν νὰ διασπάσουν τοὺς μαγικοὺς φραγμοὺς ποῦ τὸν χωρίζουν ἀπὸ τὸν κόσμον ἅμα τοὺς βλέπῃ ὁ Renaud ἐνθυμεῖται ὅλα ὅσα ἐγκατέλιπε· αἱ ἰκεσίαι τῆς Ἀρμίδας δὲν ἰσχύουν νὰ τὸν μεταπείσουν ἀλλ' ἐκφράζει τὴν λύπην τοῦ χωρισμοῦ μὲ σπαραξικαρδίους ἀποχαιρετισμούς, ἀναλαμβάνων δὲ τὴν ἀσπίδα καὶ τὸ δόρυ τρέχει πάλιν πρὸς τὰς μάχας. Ἡ Ἀρμίδα μὴ δυναμένη νὰ ἐπιζήσῃ τοῦ χωρισμοῦ, χάνεται μὲ τὴν δύναμιν τῆς μαγείας καὶ ἐξαφανίζεται εἰς τὰς φλόγας. Αὐτὸ τὸ ἐπεισόδιον ἐχρησίμευσεν ὡς θέμα τοῦ μελοποιηθέντος ἀπὸ τὸν Gluck δράματος Εἰμπορεῖ κανεὶς νὰ προσάψῃ εἰς αὐτὸν χαλαρότητα πλοκῆς καὶ μὴ προσήκουσαν καὶ ἐπαρκῆ ἀνάπτυξιν τῶν χαρακτήρων, ἴσως δὲ τὰ ἐλαττώματα αὐτὰ νὰ ἐπηρέασαν κάπως τὸ σκηνικὸν ἐνδιαφέρον τῆς μουσικῆς τοῦ Gluck τῆς τόσῳ δραματικῆς καὶ τελείως προσαρμοζομένης πρὸς τὰ λόγια· ὑπὸ μουσικὴν ὅμως ἔποψιν εἶνε ἡ Ἀρμίδα ἀπὸ τὰ τελειότερα τοῦ συνθέτου ἔργα, σπανίως δὲ δύναται νὰ ἀκούσῃ τις ἡδονικώτερα μέλη ὑπὸ τὰ συνοδεύοντα τὸν μαγικὸν ὕπνον τοῦ Renaud ὑπὸ τὰ μυστηριώδη φίλτρα παρὰ τὰς ὄχθας καλιρρόου ποταμοῦ ἐνῷ νύμφαι καὶ νηρηΐδες τραγουδοῦν μέσα εἰς τὸ ἄνθη ἐπίσης παθητικώτατοι εἶνε οἱ ἀποχαιρετισμοὶ τοῦ Renand καὶ αἱ ἐμμελεῖς κραυγαὶ δι' ὧν ἡ ἐγκαταλειφθεῖσα ἐκφράζει τὴν ὀδύνην της. Ἡ δεσποινὶς Breval ὑπῆρξε ὡς Ἀρμίδα ἐρωμένη πλήρης ζέσεως καὶ πάθους, καὶ ὡς ἀοιδὸς πάντοτε ἀπαράμιλλος· ἠδύνατό τις ἴσως μόνον νὰ παρατηρήσῃ ὅτι ἡ καλλονή της εἶνε ὑπὲρ τὸ δέον ὑλικὴ καὶ ὄχι ἀρκετὰ μυστηριώδης διὰ τὴν ἀναπαράστασιν τῆς σαρακηνῆς μαγίσσης.

Βεβαίως ὅμως τὸ πλέον ἀξιόλογον καλλιτεχνικὸν γεγονὸς τῶν ἡμερῶν αὐτῶν εἶνε ἡ πρώτη παράστασις τῶν Φοινισσῶν τοῦ Εὐριπίδου εἰς τὴν Γαλλικὴν Κωμῳδίαν. Ἡ τραγῳδία, κατὰ παράφρασιν τοῦ θαυμαστοῦ τῆς ἀρχαιότητος ποιητοῦ κ. Rivollet, εἶχεν ἤδη παιχθῆ εἰς τὸ ρωμαϊκὸν θέατρον τῆς Ὀράγγης ἐν τῇ νοτίῳ Γαλλίᾳ, ὅπου ἐκίνησεν ἀκράτητον ἐνθουσιασμόν· πρωταγωνίστρια δὲ καὶ τότε καὶ τώρα ὡς Ἀντιγόνη ὑπῆρξεν ἡ κ Segond-Weber ἡ καλλιτέχνις αὕτη. μὲ τὴν κλασικὴν της καλλονήν, μὲ τὴν θέρμην τῆς φωνῆς ἧς τὸ εὔγενὲς μέταλλον εἶνε τόσῳ κατάλληλον διὰ τὴν ἀπαγγελίαν τοῦ τραγικοῦ στίχου, εἶνε καταλληλοτέρα πάσης ἄλλης πρὸς ἀναπαράστασιν τῆς σεμνῆς καὶ ἡρωϊκῆς παρθένου ἥτις τόσῳ εὐτυχῶς ἐνέπνευσε τοὺς ἀρχαίους τραγικούς. Ἴσως ὑπὸ αὐστηρῶς αἰσθητικὴν ἔποψιν ἡ προσαρμογὴ τῶν ἀρχαίων τραγῳδιῶν εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς σημερινῆς καλαισθησίας νὰ μὴ εἶνε ἐντελῶς ἀμέτοχος κινδύνων· εἶνε φόβος μήπως ὁ νεώτερος ποιητὴς ἐπεμβαίνων ἀλλοιώσῃ τὴν ἐμπνευσιν τοῦ πρωτοτύπου καὶ μᾶς παράσχῃ ἐντύπωσιν διάφορον ἧς ἐσκόπει ὁ ἀρχαῖος τραγῳδός. Τῆς μορφῆς δὲ αὐτῆς δὲν εἶνε ἴσως ἀπηλλαγμένη καὶ ἡ παράφρασις τοῦ κ. Rivollet, ὅστις, ἐτήρησε μὲν τὰς γενικὰς γραμμὰς τοῦ ἔργου, ἀλλὰ θελήσας νὰ συντομεύσῃ μέρη τινὰ ὡς λ. χ. τὴν δραματικωτάτην διήγησιν τοῦ φόνου τῶν δύο ἀνοσίων ἀδελφῶν, ἐθυσίασε πολλὰς τῶν καλλονῶν τῆς ἀρχαίας τραγῳδίας· ἐπίσης ἤθελέ τις ἐπιθυμήσει ἡ γλῶσσα τοῦ παραφραστοῦ, λυρικῶς ποιητική, εὔηχος καὶ ρέουσα, νὰ εἶχε διατηρήσει κάπως περισσότερον τὴν αὐστηροτέραν ἐπικωτέραν καὶ τραχυτέραν καλλονὴν τοῦ στίχου τοῦ ἀρχαίου τραγικοῦ. Ἀλλὰ βεβαίως αὐτὰ εἶνε λεπτομέρειαι τὸ δὲ ἔργον ὅπως ἔχει μεταφρασμένον διατηρεῖ ἀρκετὰς καλλονὰς ὥστε νὰ σκορπίσῃ τὴν ἱερὰν φρίκην καὶ τὸ ῥῖγος τῆς ἰσχυρᾶς καλλιτεχνικῆς ἐντυπώσεως εἰς τοὺς θεατάς Ὁ ἐνθουσιασμὸς τοῦ κοινοῦ ἀκράτητος ἀπέδειξεν ὅτι ὁ ποιητής, ὅστις εἰσδύει εἰς τὴν ψυχὴν τῶν συγχρόνων του ἀρκετὰ βαθειὰ ὥστε νὰ εὑρίσκῃ τὰ θεμελιώδη καὶ αἰώνια της στοιχεῖα, εἶνε προωρισμένος νὰ συγκινῇ καὶ νὰ παρασύρῃ ἐφ' ὅσον ἡ ἀνθρωπότης εἶνε ἀνθρωπότης· ὥστε οἱ ἐνδυασμοὶ τῆς Κας Segont-Weber ἡ ὑποία ἐφοβεῖτο, ὡς ἔλεγε, μήπως ἡ καλλιτεχνικὴ ἐντύπωσις ἡ ὁποία εἰς τὴν Ὀράγγην ἔφθασε τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ. εἰς τὴν Γαλλικὴν Κωμῳδίαν θὰ ἐσταμάτα εἰς τὸ γεῖσον τῆς αἰθούσης, ἀπεδείχθησαν ἀβάσιμοι· βεβαίως δὲ εἰς τοῦτο κυρίως συνετέλεσε τὸ σπάνιόν της τάλαντον, ἀποδούσης ὑπὸ τὰς καλλιτεχνικὰς πτυχὰς τοῦ παλλεύκου της μανδύου ὅλον τὸ σεμνὸν μεγαλεῖον τῆς ἡρωϊκῆς ἐν τῇ ἀγάπῃ παρθένου Εἰς τὸ τέλος δὲ ἡ ἐμφάνισις τοῦ Mounet-Sully ὡς Οἰδίποδος, ὅταν τυφλὸς προσπαθῇ νὰ ἀναγνωρίσῃ ψηλαφῶν τὰ πτώματα τῶν διττῶν ἀδελφο-

κτόνων, ἐκορύφωσε τὸν φόβον καὶ τὸν ἔλεον, συνοψίσασα εἰς τραγικὴν εἰκόνα ὅλην τὴν φρίκην τοῦ ἀπαισίου γένους τῶν Λαβδακιδῶν.

ΙΩΝ

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΖΩΗ

ΘΕΑΤΡΟΝ «ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ»: Τὸ Στοιχειωμένο Σπιτι, κωμῳδία ἔμμετρος εἰς πράξεις τρεῖς, ὑπὸ Πολυβίου Δημητρακοπούλου. — Βούλγαροι καὶ Μακεδόνες, ἐθνικὸν δρᾶμα εἰς πράξεις τρεῖς, ὑπὸ Ἀγγέλου Ταν́αγρα.

ΕΙΧΑΜΕΝ ἐπιτέλους καὶ δύο πρωτότυπα ἔργα. Καὶ ἀναγγέλλονται ἀκόμη δύο. Καὶ ἴσως ξεφυτρώσῃ καὶ κανὲν ἄλλο..."Ε! πέντε νέα ἔργα εἰς μίαν περίδον ἡ ὁποία ἐξ ἀρχῆς ἐχαρακτηρίσθη ὡς στεῖρα, δὲν εἶνε ὀλίγα. καὶ πρέπει νὰ εἴμεθα εὐχαριστημένοι ὅπως μὲ τὸ χαλάζι εἰς τὴν ἀναβροχιάν.

Ὁ κ. Δημητρακόπουλος εἶνε γόνιμος εἰς τὸ ἔπακρον. Γράφει καὶ δίδει, κάθε καλοκαῖρι τακτικά, δύο ἔργα τὸ ὀλιγώτερον. Τὸ μόνον κακὸν εἶνε ὅτι δὲν ἀποβλέπει τόσον εἰς τὴν δόξαν ὅσον εἰς τὰ ποσοστά. Ἐξαφνα τὸ «Στοιχειωμένο Σπίτι» ποῦ ἔδωσεν ἐφέτος, νομίζω ὅτι δὲν προσθέτει τίποτε γεννᾶον εἰς τὴν ἀξίαν λόγου παραγωγήν του καὶ δὲν ἱκανοποιεῖ διόλου τὴν φιλοτιμίαν του ὡς συγγραφέως. Θὰ τον ἱκανοποιήσῃ τουλάχιστον ὡς ἐπιχειρηματίαν; Ἀμφιβάλλω. Τὰ ποσοστὰ εἶνε τόσον ἀερώδη, καὶ τόσον μετρημένοι αἱ παραστάσεις ποῦ εἰμπορεῖ νὰ κάμῃ ἐδῶ καὶ τὸ πλέον κοσμαγάπητον ἔργον! Ἐννοῶ νὰ γράφῃ κανεὶς ὅ,τι καὶ ὅπως τύχῃ χωρὶς ἡδονήν, καὶ νὰ λέγῃ δικαιολογούμενος «ἐγὼ γράφω γιὰ παράδες». Ἀλλὰ καὶ τὰ κέρδη του νάξιζουν αὐτὴν τὴν μεγίλην θυσίαν! Ἄλλως ὑπάρχουν ἐπιχειρήσεις, μὲ τὰς ὁποίας εἰμπορεῖ κανεὶς νὰ κερδίζῃ ἀσυγκρίτως περισσότερα, χωρὶς νὰ ἐλαττόνῃ τὸν ἑαυτόν του, χωρὶς νὰ ταπεινόνῃ τὴν τέχνην του, καὶ χωρὶς νὰ διαφθείρῃ, ἑκουσίως ἢ ἀκουσίως, τὴν καλαισθησίαν τοῦ κόσμου.

Δύο ζεύγη ἐραστῶν, διὰ νὰ διευκολύνουν τὰς συνεντεύξεις των, καταφεύγουν εἰς μέσον, σύνηθες ἄλλοτε εἰς τὰς Ἀθήνας, ἤτοι εἰς τὸν λιθοβολισμὸν τῆς οἰκίας, ὁ ὁποῖος φαίνεται ὑπερφυσικὸς καὶ ἀποδίδεται εἰς τὰ πνεύματα. Ὁ οἰκοδεσπότης εἶνε πνευματιστὴς — ἀναφέρει δηλαδὴ τὸν Ἀλλὰν Καρδὲκ καὶ τὸν Κρούξ, — καὶ δὲν ὑποπτεύει καμμίαν συμπαιγνίαν Ἡ ἀστυνομία ὅμως, ἡ ὁποία τόσον ὀλίγον γνωρίζει τὸν Ἀλλὰν Καρδὲκ ὥστε τὸν...καλεῖ ὡς μάρτυρα, ἀνακαλύπτει τοὺς ἐρωτευμένους λιθοβόλους, οἱ ὁποῖοι εἰς τὸ τέλος ὑπανδρεύονται.

Αὐτὴ εἶνε ἡ φάρσα. Πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἡ ὑπόθεσίς της εἶνε καλὰ ἐξευρημένη. ὅτι ἔχει τὴν βάσιν ἀληθινὴν καὶ χαρακτηριστικήν. Εἶνε δηλαδὴ φάρσα *ἀθηναϊκή*. Ἀλλ' ἀναπτύσσεται ἀδεξίως. Ἡ ἀνακρισις τῆς δευτέρας πράξεως, μὲ τὰ τραγικὰ ἑνὸς ἀστυνόμου καὶ μὲ τὰ ἀστεῖα ἑνὸς ζακυνθινοῦ ὑπηρέτου — ἀτελέστατα χαρακτηρισμένου, — εἶνε ἴσως ἡ καλλιτέρα της σκηνή. Ὁ μῦθος μόλις ὑποτυποῦται, πλοκὴ δὲ καὶ λύσις ὑπάρχουν αἱ στοιχειώδεις, ἄνευ ἀρκετῶν ἐπεισοδίων καὶ εὐφυῶν εὑρημάτων. Οἱ στίχοι ρέουν μονότονοι, φλύαροι, μὲ τὸν κοινότερον κ' εὐκολώτερον τρόπον Ἄλλο δὲν ζητεῖ ὁ συγγραφεύς, παρὰ νὰ λέγῃ παράξενα, ἀστεῖα καὶ λογοπαίγνια Ἀλλὰ τόσον τὸ πνεῦμά του ὅσον καὶ ἡ δρᾶσις του θὰ ἤρμοζαν μᾶλλον εἰς θέατρον Νευροσπάστων. Καὶ ἡ φάρσα αὐτή, ὅπως αἱ περισσότεραι τῶν δημοφιλῶν συγγραφέων, εἶνε ἕνας ἐγγράμματος, ἕνας σοφὸς Καραγκιόζης, ἀλλ' ὀλιγώτερον ἔξυπνος καὶ ἴσως ὀλιγώτερον διασκεδαστικὸς τοῦ λαϊκοῦ.

Τὸ ἔργον ἐπαίχθη καλά. Ὁ Σαγιώρ, ὁ ἔξοχος κωμικὸς μὲ τοὺς ἀπαραμίλλους μορφασμούς. τὸ ἔκαμε νάρέσῃ καὶ εἰς ἐκείνους ἀκόμη, οἱ ὁποῖοι δὲν ὑποφέρουν αὐτοῦ τοῦ εἴδους τὰς ἀστειότητας. Καὶ εἶχεν ἐπιτυχίαν μεγάλην, ὅπως ὅλα τὰ σκηνικὰ ἔργα τοῦ κ. Δημητρακοπούλου.

***

Ὁ κ. Τανάγρας εἶνε ὁ συγγραφεὺς τῶν «Σπογγαλιέων τοῦ Αἰγαίου» Μοῦ ἤρεσεν αὐτὸ τὸ βιβλίον καὶ μοῦ ὑπέσχέθη πολλά, καλλίτερα βέβαια ἀπὸ ἕνα δρᾶμα ὡς τοὺς «Βουλγάρους καὶ Μακεδόνας». Ὅταν εἶδα αὐτὸ τὸ δρᾶμα, ἐπείσθην τελείως ὅτι ὑπάρχουν ἔργα κατώτερα τῶν συγγραφέων των....

Καὶ ὅμως δὲν εἶνε τόσῳ κακόν, ὅσον ἐφάνη. Ἴσως ἂν ἐκαθαρίζετο ἀπὸ τοὺς πατριωτικοὺς λόγους, τοὺς ὁποίους ἐκφωνοῦν κάθε τόσον τὰ διάφορα πρόσωπα, θἀπέμενεν ἕνα δρᾶμα, τὸ ὁποῖον δὲν θὰ ἐπροκαλοῦσε βέβαια τόσα χειροκροτήματα, ἀλλὰ θὰ ἦτον ἀρτιώτερον, ζωντανότερον, καὶ θὰ συνεκίνει βαθύτερα ἐκείνους, τοὺς ὁποίους εἰς τὸ θέατρον συγκινεῖ ἡ ἰδέα τῆς Πατρίδος ὄχι ὅταν παρουσιάζεται μὲ μεγάλα λόγια, ἀλλ' ὅταν ὑποβάλλεται μὲ τέχνην. Ὁπωσδήποτε θὰ ἦτο ἀνάγκη καὶ κάποιας ἄλλης ἐπεξεργασίας, δυσκολωτέρας, διὰ νὰ φανοῦν καθαρώτερα τὰ πρόσωπα καὶ τὰ πράγματα πλέον ἔκτυπα, πλέον ἔντονα, εἰς ἀνάγλυφον τὸ ὁποῖον τώρα δὲν φαίνεται βαθειὰ δουλευμένον.

Ὁ Γιοβάντσος εἶνε, νομίζεται τουλάχιστον, - Βούλγαρος. Ἀγαπᾷ τὴν Ἐλέγκω, τὴν κόρην τοῦ ἕλληνος προκρίτου Τὸν ἀγαπᾷ καὶ αὐτή, ἀλλ' ὅταν τὸν βλέπῃ νὰ φεύγῃ μὲ τοὺς κομιτατζῆδες, ἐχθρὸν τῆς πατρίδος της, τὸν μισεῖ καὶ τὸν ἀπαρνεῖται. Ὁ Γιοβάντσος ἀποφασίζει νὰ τὴν ἀπαγάγῃ. Κατέρχεται μὲ τοὺς συντρόφους του ἀπὸ τὰ βουνὰ εἰς τὸ χωρίον καὶ πυροπολεῖ καὶ φονεύει. Εἰς τὴν συμπλοκὴν πίπτει καὶ ἡ Ἐλέγκω. Ἀλλὰ μετὰ τόσα ἐγκλήματα φρικτὴ περιμένει τὸν Γιοβάντσον ἀποκάλυψις καὶ τιμωρία: Δὲν εἶνε βούλγαρος, εἶνε ἕλλην. Ἀποθνήσκουσα ἡ ἁμαρτωλὴ μητέρα του, ἐξομολογεῖται ὅτι εἶνε υἱὸς ἑνὸς ἰατροῦ, τὸν ὁποῖον ἀκριβῶς πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἡ συμμορία τοῦ Γιοβάντσου ἐθανάτωσε μετὰ βασάνων. Καὶ ὁ Γιοβάντσος παραφρονεῖ

Νομίζετε ὅτι μὲ αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν δὲν ἠμποροῦσε νὰ γίνῃ ἕνα εὔμορφον δρᾶμα, συγκινητικόν, ἀληθινόν, ἠθογραφικὸν καὶ ... πατριωτικόν; Ἀλλ' ὁ κ. Τανάγρας ἀπέβλεψε μᾶλλον εἰς τὸ τελευταῖον τοῦτο κ' ἐχαλάρωσε τὴν δρᾶσίν του καὶ κατέστρεψε τὴν τέχνην του μὲ ρητορικὴν συλλαλητηρίων. Εἰς ἀποζημίωσιν ὅμως πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσωμεν, ἔδρεψεν ἄφθονα χειροκροτήματα ἔστω καὶ ἀπὸ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ὡς καλλιτέχνης δὲν ἔπρεπε νὰ ἐπιζητήσῃ. Δὲν θέλω νὰ εἴπω μὲ τοῦτο — μὴ μὲ παρεξηγήσετε, — ὅτι ἕνας καλλιτέχνης δὲν εἰμπορεῖ νὰ εἶνε καὶ πατριώτης, καὶ ὅτι ἕνα ὡραῖον δρᾶμα δὲν εἰμπορεῖ νὰ εἶνε καὶ πατριωτικόν Ὄχι, ἀπεναντίας θέλω νὰ εἴπω, ὅτι ἕνα δρᾶμα πατριωτικόν, ὅσον τεχνικώτερον καὶ ὡραιότερον εἶνε, τόσον καὶ πατριωτικώτερον!

Διὰ τὴν γλῶσσαν δὲν εἰμπορῶ νὰ εἴπω τίποτε. Μοῦ ἐφάνη στερημένη παντὸς χρώματος ἀλλὰ φοβοῦμαι μήπως τὴν ἐχάλασαν καὶ οἱ ἠθοποιοί, κακοσυνειθισμένοι ὡς εἶνε νὰ μεταχειρίζωνται πάντοτε εἰς τὰ δράματα ἑλληνικοῦρες ..

Θαυμασίως ὡραῖα ὑπεδύθη τὸν Γιοβάντσον ὁ Ταβουλάρης. Παρουσίασε μίαν ἰσχυρὰν μαρφὴν καὶ μόνος αὐτὸς ἀνεπλήρωσεν ὅλα τὰ χάσματα. Ὁ κ Τανάγρας πρέπει νὰ θεωρῆται πολὺ εὐτυχὴς ὅτι τὸν πρῶτον ρόλον τοῦ πρώτου δράματός του ἔπαιξεν ὁ ἐξοχώτερος τῶν ἑλλήνων ἠθοποιῶν, — ἠθοποιὸς πράγματι *μεγάλος*.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

Υ. Γ. Εἶδα εἰς μερικὰς ἐφημερίδας νὰ κρίνεται τὸ ἔργον τοῦ κ. Τανάγρα καὶ ὑπὸ ἔποψιν *διπλωματικήν*. Ὁμολογῶ ὅτι εἶμαι ὅλως ἀκατάλληλος νὰ ἐπιχειρήσω τοιαύτην κρίσιν.

Γρ. Ξ.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Σταθμὸς κοινοβουλευτικῆς ἐξελίξεως. — Τὰ νέα νομοθετήματα. — Αἱ ἀτέλειαι τῆς Συμβάσεως. — Ὁ δασμὸς τοῦ σίτου. — Προϋπολογισμὸς χωρὶς πανυχίδας. — Νέα κοινοβουλευτικὰ ἤθη.

Ἡ σύνοδος τῆς Βουλῆς ἔληξε τὴν φορὰν αὐτὴν μὲ ὀλίγας συζητήσεις καὶ πολλὴν νομοθετικὴν ἐργασίαν. Ἐκρίθη καὶ δύναται πραγματικῶς νὰ θεωρηθῇ ἡ σύνοδος αὐτὴ ὡς σταθμὸς εἰς τὴν πολιτειακὴν καὶ κοινοβουλευτικὴν ἐξέλιξιν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος. Δὲν θεωροῦμεν ὅτι καθ' ὅλην ἡ ἐπιτελεσθεῖσα νομοθετικὴ ἐργασία δύναται νὰ ἐμπνεύσῃ τὰ συναισθήματα ταῦτα. ὁ τρόπος ὅμως κατὰ τὸν ὁποῖον ἐπολιτεύθη ἡ νέα Κυβέρνησις, ἡ συναίσθησις τῆς εὐθύνης, τὸ σθένος, ἡ ἔξαρσις τῆς ἰδέας τοῦ Κράτους ἡ ἀπερίφραστος εἰλικρίνεια, ἡ ἀντίληψις τοῦ κοινοβουλευτικοῦ ἀνταγωνισμοῦ, ἔν τινι μέτρῳ καὶ αὐτὴ ἡ βιαιότης ἐν τῇ ἀμύνῃ δίδουν ὑπόσχεσιν ἐντόνου, νέου καὶ ὑγιοῦς δημοσίου βίου.

Τὰ σπουδαιότερα νομοθετήματα τῆς πρώτης αὐτῆς συνόδου δὲν σύρουν τὴν ἀνεπιφύλακτον ἐπιδοκιμασίαν μας. Οὔτε τὴν ψηφισθεῖσαν Σύμβασιν τῆς Ἐνιαίας Διαχειρίσεως θεωροῦμεν ἄρτιον νομοθέτημα, οὔτε τὸν πρόσθετον εἰσαγωγικὸν δασμὸν ἐπὶ τοῦ σίτου ἐπικροτοῦμεν. Ὡς πρὸς τὴν σύμβασιν περὶ σταφίδος ἡ Βουλὴ ἀληθῶς εὑρέθη ὑπὸ πίεσιν καὶ κατὰ καθιερωθὲν προηγούμενον ὤφειλε νὰ λάβῃ ἓν μέτρον. Ὅλα τὰ μέχρι τοῦδε ὑπὸ τύπον προσωρινότητος ληφθέντα μέτρα ἀπέτυχαν καὶ ἀπέληξαν μόνον πρὸς βλάβην τοῦ Δημοσίου. Ὁριστικὸν μέτρον εὔστοχον καὶ ἐπιτυχὲς θὰ ἠδύνατο νὰ ληφθῇ μόνον ἐὰν ἡ ἀτομικὴ πρωτοβουλία ἦτο περισσότερον ὠργανωμένη, ἐὰν τὸ πνεῦμα τῆς συνεργασίας ἦτο ἀνεπτυγμένον, ἐὰν τὸ αἴσθημα τῆς κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης ἦτο περισσότερον διαδεδομένον καὶ ὁ καθόλου κοινωνικὸς ὀργανισμὸς τελειότερος. Τότε οἱ παραγωγοὶ ἠδύναντο νὰ ἀπαρτίσουν τὴν προστατευτικὴν ἕνωσιν ἡ ὁποία θὰ ἐξησφάλιζε πρὸς τὸ ἀποκλειστικὸν συμφέρον αὐτῶν τὴν τύχην τῆς σταφίδος. Ἐφ' ὅσον ὅμως εἰς τὴν ἐπιχείρησιν εἰσέρχεται τὸ κεφάλαιον ὡς κραταιὰ δύναμις πρὸς ἐπιτέλεσιν τοῦ σκοποῦ, εἶνε ἑπόμενον ὅτι τὸ κεφάλαιον θὰ ἀπαιτήσῃ τὴν μερίδα τοῦ Λέοντος. Δὲν κρίνομεν βεβαίως τὰ πράγματα ὑπὸ τῆς στενῆς ἀντιλήψεως ἂν θὰ πραγματοποιήσῃ κέρδη ἡ Ἑταιρία. Ἀπεναντίας μάλιστα συμφορώτερον εἶνε μὲ τὴν ἀνακούφισιν τῶν σταφιδοπαραγωγῶν νὰ συμπέσῃ καὶ μέγα κέρδος καὶ μέγιστον κέρδος ὑπὲρ τῆς Ἑταιρίας. Τὰ πράγματα δέον νὰ κριθοῦν ἀπὸ ἄλλης ἀπόψεως, ἐὰν δηλαδὴ καταστῇ δυνατὸν νὰ τακτοποιηθῇ ἡ ἐμπορία τῆς σταφίδος εἰς τρόπον ὥστε ἡ τιμὴ αὐτῆς εἰς μὲν τὸν τόπον τῆς παραγωγῆς νὰ ἀνέλθῃ, εἰς τὴν ἀγορὰν δὲ τῆς λιανικῆς καταναλώσεως νὰ διατηρηθῇ ἢ ἐλαττωθῇ, ὥστε νὰ δημιουργηθοῦν σταθερῶς εὐνοϊκαὶ συνθῆκαι ὑπὲρ τῆς παραγωγῆς καὶ τοῦ ἐμπορίου τῆς σταφίδος. Ἡ ψηφισθεῖσα σύμβασις διὰ τοῦ πολυπλόκου ὀργανισμοῦ τὸν ὁποῖον ἐγκαθιστᾷ καὶ διὰ τοῦ κανονισμοῦ ὄχι σταθερῶν καὶ παγίων ἀλλὰ ἐλαχίστου ὁρίου τιμῶν, ἄγνωστον πῶς θὰ ἀποβῇ καὶ ποίαν ἐπίδρασιν θὰ ἔχῃ. Δύναται ὅμως νὰ λεχθῇ μετὰ πεποιθήσεως ὅτι ἡ σχετικὴ ἐπιτυχία της ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς καὶ ἐκ τοῦ βαθμοῦ τῆς καλῆς πίστεως καὶ τῆς προθυμίας τὴν ὁποίαν οἱ ἱδρυταὶ θὰ ἐπιδείξουν ἀποφεύγοντες νὰ ὀχυρωθοῦν ὄπισθεν ἐλαττωμάτων ἢ ἀτελειῶν τῆς διατυπώσεως τῆς συμβάσεως. Ἡ Κυβέρνησις διὰ τοῦτο δέον νὰ συγκεντρώσῃ τὴν προσοχὴν αὐτῆς εἰς τὴν ἐγκατάστασιν τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς ἑνιαίας διαχειρίσεως, διότι ἐκ τῶν λεπτομερειῶν τούτου δύναται ἴσως νὰ ἐξασφαλισθῇ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον προστασία τοῦ προϊόντος καὶ ἀνακούφισις τῶν παραγωγῶν.

Τὸ ἕτερον νομοθετικὸν μέτρον ἡ ἐπιβολὴ προσθέτου δασμοῦ εἰσαγωγῆς ἐπὶ τοῦ σίτου, ὡς μέτρον προστατευτικόν, εὑρίσκει ἡμᾶς δυσμενῶς ἐπικριτάς Ὁ κ. Ράλλης ἐπανειλημμένως ἐτόνισε, ὅτι τὸ μέτρον εἶνε καθαρῶς προστατευτικόν. Ἀλλ' ἐρωτῶμεν: Ποίαν ἄλλην προστασίαν ἠδύνατο νὰ ἀξιώσῃ ἡ παραγωγὴ τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τὴν ἐλαφρότητα τοῦ ἐγγείου φόρου; Ἡ ἀξία τῆς ἐτησίας παραγωγῆς τῆς σταφίδος ἀνέρχεται εἰς 30-35 ἑκατομμύρια δραχμὰς καὶ τὸ κράτος εἰσέπραττε 5 ἑκατομμύρια δραχμὰς πλὴν τῆς παρακρατήσεως Ἡ ἀξία τοῦ ἐτησίως παραγομένου σίτου ἀνέρχεται εἰς 95 ἑκατομμύρια δραχμὰς καὶ τὸ Κράτος διὰ τοῦ φόρου τῶν ἀροτριώντων κτηνῶν δὲν εἰσπράττει σωστὰ 2 ἑκατομμύρια Ἐνῷ ὅτε ἴσχυεν ὁ φόρος τῆς δεκάτης καὶ προτοῦ προσαρτηθῇ ἡ Θεσσαλία, ὅπως κατὰ τὰ ἔτη 1878 καὶ 1879. εἰσέπραττεν ὡς φόρον τοῦ σίτου 4 500,000 δραχμάς! Ἐχρειάζετο καὶ ἄλλη λοιπὸν προστασία τῆς κτηνοπαραγωγῆς; Ἡμεῖς θὰ ἐκηρυσσόμεθα ὑπὲρ τοῦ δασμοῦ ἐπὶ τοῦ εἰσαγομένου σίτου ἐὰν συνεδυάζετο τὸ μέτρον τοῦτο, ὡς ἔπρεπε νὰ συνδυασθῇ, μὲ μεταρρύθμισιν τῆς ἐγγείου φορολογίας, ὥστε καὶ τὸ ἔσοδον τοῦ κράτους νὰ αὐξήσῃ καὶ δικαιοσύνη ἐν τῇ κατανομῇ τῆς ἐγγείου φορολογίας νὰ ὑπάρξῃ.

Διὰ τὰ τρωτὰ αὐτὰ τῆς ἐπιτελεσθείσης νομοθετικῆς ἐργασίας εὑρίσκομεν ὅτι ἡ λήξασα σύνοδος τῆς Βουλῆς, εἰς ποιὸν νομοθετικῆς ὕλης, δὲν παρουσιάζει τίποτε τὸ γενναῖως νεωτεριστικόν. Ἀλλ' εἴδομεν ὅμως κατ' αὐτὴν Κυβέρνησιν σθεναράν, ἀναλαμβάνουσαν πρωτοβουλίαν καὶ ἑπομένως ἀναλαμβάνουσαν εὐθύνας. Κυβέρνησιν ἐπιζητοῦσαν καὶ ἐπιτυγχάνουσαν, πλήττουσαν καὶ βαδίζουσαν. παλαίουσαν καὶ νικῶσαν. Τὸ σταφιδικὸν ζήτημα ἀπησχόλησεν ἀκάρπως πολλὰς ἑκατοντάδας συνεδριάσεων τῆς Βουλῆς καὶ ἐλύθη εἰς τέσσαρας ἕως πέντε συνεδριάσεις Ὁ προϋπολογισμὸς ἀπησχόλει ἐπὶ ἡμερονύκτια ἀδιακόπως τὴν Βουλὴν καὶ ἔδιδεν ἀφορμὴν εἰς φλυαρίαν ἀπερίγραπτον καὶ βλέπομεν νὰ ψηφίζεται χωρὶς πανυχίδας καὶ χωρὶς ἐκστρατείας λόγων Παρακολουθοῦμεν τέλος μετὰ συναισθήματος ζωηρᾶς χαρᾶς ἀντίπαλον βουλευτὴν ἐγκωμιάζοντα τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως, ἡγέτην κραταιοῦ κόμματος προτείνοντα ἐκδήλωσιν εὐχαριστηρίων πρὸς ἀντίπαλον Πρόεδρον τῆς Βουλῆς, καὶ Πρωθυπουργὸν ἐκφράζοντα ἀπὸ τοῦ βήματος εὐχαριστίας πρὸς τὸν ἡγέτην τῆς μειονοψηφίας καὶ τείνοντα ἐν τέλει πρὸς αὐτὸν χεῖρα εὐγνώμονα καὶ φιλικήν, ὑπὸ τὰ χειροκροτήματα ἀμφοτέρων τῶν πτερύγων. Δὲν δυνάμεθα εἰμὴ νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι σύνοδος Βουλῆς εὑρισκομένη ὑπὸ πίεσιν δεινῶν περιστάσεων καὶ οὕτω ἐργαζομένη καὶ τοιαύτας ἀρχὰς συμπράξεως ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ καλοῦ ἐγκαινιάζουσα ἐμπνέει εἰς πάντας ἐλπίδας αἰσιοδόξους καὶ ἀποκαθιστᾷ τὴν πεποίθησιν εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ Κράτους καὶ εἰς τὰς δυνάμεις τῆς χώρας.

ΑΓΡΙΠΠΑΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΙΣ τὸ Τόκιο ἐξεδόθησαν εἰς ἕνα τόμον *Τραγούδια Αὐτοκρατορικά*. Ὁ τόμος περιλαμβάνει ποιή-

Ὁ νέος πρωθυπουργὸς κ. Δ. Ράλλης.

ματα τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ἰαπωνίας, τῆς αὐτοκρατείρας καὶ τῶν ἄλλων μελῶν τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας. Εἰς τὴν Ἰαπωνίαν οἱ αὐτοκράτορες ποιηταὶ δὲν εἶναι τι νέον. Αὐτὸς ὁ ἱδρυτὴς τῆς ἰαπωνικῆς μοναρχίας Ζίμνου Τέννο, ὁ ὁποῖος ἐβασίλευσε τὸν 7ον αἰῶνα π. Χ. ἔγραφε ᾠούρια ᾄσματα ὁδηγῶν τὸν στρατόν του εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης Τὸ ἰαπωνικὸν ποίημα ἀποτελεῖται γενικῶς ἀπὸ ὀλίγους στίχους. συνήθως πολὺ μικρούς, ὀνομαζόμενον *τάγκα*. Ὅταν τὸ ποίημα εἶναι μεγάλο ὀνομάζεται *νάγα-ούτα*. Ἰδοὺ ὀλίγα *τάγκα* τοῦ αὐτοκράτορος ἀπὸ τὸν ἐν λόγῳ τόμον:

Ὅταν κτυπᾷ ὁ ἐχθρός, κάμε τὸ χρέος σου πρὸς τὴν πατρίδα καὶ κτύπα μὲ ὅλη σου τὴ δύναμι. μὴ λησμονῆς ὅμως ὅτι πρέπει καὶ νὰ τὸν ἀγαπᾷς

Τὰ ὀχληρὰ κουνούπια μὲ τὸ ἐλαφρὸ πέταμά τους σφυρίζουν καὶ ταράττουν τῆς ἤρεμες καὶ ἄϋπνες νύχτες μου. Στὸ στρατόπεδο, πόσο μεγάλα εἶναι τὰ βάσανα ποῦ ταράττουν τὸν ὕπνο τῶν στρατιωτῶν μου.

Ὅλοι ἔφυγαν, ὅλα τὰ παλληκάρια ἐπῆγαν στὸν κῆπο τοῦ πολέμου. Στὰ κτήματα καὶ στοὺς ἀγροὺς μόνον οἱ γέροι μένουν γιὰ νὰ δεματιάζουν τὸ σιτάρι.

Ἰδοὺ καὶ ἕνα *τάγκα* τῆς αὐτοκρατείρας:

Τὸ πεῦκο εἶναι πάντα πράσινο καὶ πάντα πράσινη εἶναι ἡ πίστις ποῦ ἑνώνει τοὺς κυβερνήτας μὲ τοὺς ὑπηκόους.

ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΜΙΑ ἐπιστημονικὴ προσωπικότης ἀπέθανε τὴν 21]4 Ἰουλίου, ὁ Ἐλισαῖος Ρεκλύς, γεωγράφος. Τὴν γεωγραφίαν ἐμελέτησε ὄχι μόνον χωρογραφικῶς ἢ ἐθνογραφικῶς ἀλλ' ὑψηλότερον πολύ. σχετίζων αὐτὴν μὲ τὴν ἐξέλιξιν τῆς φύσεως καὶ τὴν ἱστορίαν τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς Προϊὸν τῆς μελέτης αὐτῆς ἦτο τὸ μέγα του ἔργον *Νέα Παγκόσμιος Γεωγραφία* ἡ ὁποία ἤρχισε νὰ ἐκδίδεται εἰς τόμους ἀπὸ τοῦ 1875 ἕως τὸ 1891 καὶ ἡ ὁποία ὄχι μόνον διακρίνεται ὡς ἔργον ἐπιστημονικὸν ἀλλὰ καὶ φιλολογικῶς κατέχει ἐξέχουσαν θέσιν εἰς τὰ γαλλικὰ γράμματα Τὰς μελέτας του ἐξηκολούθησε κατόπιν χωρὶς ὅμως νὰ προφθάσῃ νὰ ἐκδώσῃ νεώτερα ἔργα του τὰ ὁποῖα ἀφῆκε ἡμιτελῆ. Ὁ Ρεκλὺς ἐγεννήθη τὸ 1830 εἰς τὴν Ζιρόντ.

ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

ΕΙΣ τὴν τελευταίαν ἔκθεσιν τῆς Royal Academy τοῦ Λονδίνου ἐξετέθη μία προσωπογραφία τοῦ ἐκεῖ διαμένοντος γνωστοῦ εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῶν «Παναθηναίων» ζωγράφου κ. Γ. Ροΐλοῦ. Τὰ ἀγγλικὰ φύλλα ἀναφέρουν ὡς πολὺ καλὸν τὸ ἔργον τοῦ κ. Ροΐλοῦ. Εἰς τὸ Guardian ὁ κ. Walter Armstrong γράφει ἐπὶ λέξει: «Μία μικρὰ προσωπογραφία τοῦ κ. Γεωργίου Ροΐλοῦ παριστᾷ τὸν γλύπτην κ Ι. Γκοκὸμπ εἰς τὸ ἐργαστήριόν του. Ἐὰν ὁ κ. Ροΐλὸς εἶνε νέος, θὰ γίνῃ πιθανῶς συχνὰ λόγος περὶ αὐτοῦ εἰς τὸ μέλλον, διότι ἡ προσωπογραφία αὐτὴ εἶναι ἓν ἀπὸ τὰ καλλίτερα ἐκθέματα τῆς Ἀκαδημίας, ἐν ὡρισμένῳ μέτρῳ. Ἡ εἰκὼν εἶνε καλὴ καὶ ἐνέχει λεπτὴν αἴσθησιν χρώματος καὶ τόνων.»

ΑΠΕΘΑΝΕ πρὸ ἡμερῶν ὁ γάλλος ζωγράφος Ἰωάννης Ἰάκωβος Ἔννερ Περὶ τοῦ Ἔννερ ἔγραφε ποτὲ ὁ Σουλλύ-Προυδόμ ὅτι αἱ μορφαί του εἶναι τόσον πλαστικαί, ὥστε ἠμποροῦν νὰ χρησιμεύσουν ὡς ἔξοχα μοδέλα δι' ἕνα γλύπτην. Τὰ ἔργα τοῦ Ἔννερ διακρίνονται διὰ τὸ σχέδιον καὶ τὴν λεπτότητα τῆς ἐκτελέσεως. Ἐμελέτησε πολὺ καὶ ἠγάπησε τοὺς ἰταλοὺς ζωγράφους τῆς Ἀναγεννήσεως. Ἐζωγράφισε πάντοτε τὸ γυναικεῖον σῶμα μέσα εἰς ἕνα δραμα, μὲ ἰδικήν του ἀντίληψιν καὶ σφραγῖδα. Ὁ Ἔννερ ἐγεννήθη τὸ 1829. Ἡ «Μαγδαληνὴ» καὶ ὁ «Χριστός» θεωροῦνται ἀπὸ τὰ τελειότερα ἔργα τῆς συγχρόνου γαλλικῆς ζωγραφικῆς. Ἓν ἀπὸ τὰ ὡραιότερα ἔργα του εἶναι καὶ ἡ «Ἀνάγνωσις» τὴν ὁποίαν δημοσιεύομεν εἰς τὸ τεῦχος τοῦτο.

ΔΙΑΦΟΡΑ

Τὸ μνημεῖον τοῦ Γύζη εἰς τὸ Μόναχον.

ΕΙΣ τὴν σελίδα 214 δημοσιεύομεν τὸ μνημεῖον τοῦ Νικολάου Γύζη, ἔργον τοῦ γερμανοῦ γλύπτου Η. Waderé, τὸ ὁποῖον ἔστησε ἡ σύζυγος τοῦ ἀποθανόντος καλλιτέχνου εἰς τὸ νεκροταφεῖον τοῦ Μονάχου. Τὸ μνημεῖον εἶναι ἁπλούστατον, ὅπως τὸ ὠνειρεύθη ἡ ψυχὴ τοῦ Γύζη, ἡ ὁποία τόσον ἠσθάνετο τὴν ἑλληνικὴν γραμμήν. Ὀκτὼ ἡμέρας πρὸ τοῦ θανάτου του ὁ Γύζης, ἄρρωστος πρὸ πολλοῦ, ἤνοιξε ἑξαφνα τὰ μάτια του καὶ εἶδε τὴν ἀγαπημένην του κόρην Μαργαρίταν ὀρθὴν ἀκουμπημένην εἰς τὴν ὑψηλὴν θερμάστραν. «Ἔτσι νὰ μοῦ κάνετε τὸ μνῆμα μου» τῆς εἶπε. Τὴν ἐπιθυμίαν του αὐτὴν ἠθέλησε νὰ ἐκτελέσῃ ἡ κυρία Γύζη, ὑποβάλλουσα εἰς τὸν Γερμανὸν γλύπτην τὴν ἰδέαν τοῦ ζωγράφου. Δὲν τολμῶμεν ἐκ τῆς φωτογραφίας μόνον νὰ ἐκφέρωμεν γνώμην περὶ τοῦ ἔργου. Ὅλος ὁ τύπος καὶ οἱ καλλιτέχναι τοῦ Μονάχου εἶπαν ὅτι τὸ μνημεῖον εἶναι ἀντάξιον τοῦ Γύζη καὶ ἓν ἀπὸ τὰ ὡραιότερα ἔργα ποῦ στολίζουν τὸ νεκροταφεῖον τῆς πόλεως. Εἰς τὰ πόδια τῆς γυναικός, ἡ ὁποία

θλιμμένη ἀκουμπᾷ ὀρθὴ πρὸ τῆς πύλης τοῦ ἀγνώστου, σωριασμένον τὸ ἀγαπημένον πτηνὸν τοῦ καλλιτέχνου, ὁ κορυδαλός, ἐνθυμίζει ἀκόμη μίαν πτυχὴν τῆς ζωῆς του. Τὸ μάρμαρον εἶναι τῆς Πεντέλης.

Γύρω εἰς τὸ μνημεῖον τοῦγες ὁλλανδικὲς χύνουν τὴν πένθιμον σιγήν των, τὴν ὁποίαν γλυκαίνουν τριανταφυλλιὲς καὶ διπλοῖ μενεξέδες τῆς Ἀττικῆς. Καὶ πίσω ἀπὸ τὸ ἀνάγλυφον, μία ἀκακία ἀνοίγει μίαν σελίδα τοῦ βίου του τὴν ὁποίαν ἐστόλισε ποτὲ τὸ ὡραῖον δένδρον μὲ τὴν χάριν καὶ τὸ ἄρωμά τοῦ. Εἰς ἕνα ἐξωκκλῆσι τοῦ Χαϊδαρίου, τὸν Ἅγιον Γεώργιον, ποῦ τὸν κοσμοῦν τοιχογραφίαι ἑνὸς ἄλλου ἕλληνος ζωγράφου, τοῦ Λύτρα, ηὐλογήθη πρὸ 23 ἐτῶν ὁ γάμος τοῦ Γύζη μὲ τὴν Ἀρτεμιν Νάζου. Μιὰ ἀκακία, ποῦ τὴν ἐφύτεψαν τὴν ἡμέραν αὐτὴν οἱ νεόνυμφοι ἐκεῖ σιμά, ἐσκίασε καὶ ἴσως σκιάζει ἀκόμη τὸ δοξασμένον ὄνομα. Μὲ τὸ δένδρον αὐτὸ «κλείει τώρα μόνη στὴν ξενητειὰ» ἡ χήρα τοῦ καλλιτέχνου «τὴν ὡραίαν ἐκείνην ζωήν».

ΕΙΣ τὸ ἱπποδρόμιον τοῦ Λονδίνου ἐπιδεικνύονται οἱ πρῶτοι Πυγμαῖοι, τοὺς ὁποίους ἔφεραν τελευταίως ἀπὸ τὰ δάση τῆς Κεντρικῆς ' φρικῆς. Ὅταν ἀπεβιβάσθησαν, ἤρχισαν νὰ χορεύουν εὔθυμοι, τέσσαρες ἄνδρες μαζί, καὶ δύο γυναῖκες μαζί. Ἡ μία ἀπὸ τὰς γυναῖκας, ἀρκετὰ ἡλικιωμένη καὶ ἀσχημη, εἶναι 35 - 40 ἐτῶν. Ἡ ἄλλη, ἡ ὁποία ὀνομάζεται Κορρίγι, εἶναι πολὺ νέα καὶ θεωρεῖται ἀπὸ τοὺς συντρόφους της πολὺ ὡραία. Οἱ ἄνδρες καπνίζουν. Ἔμαθαν νὰ πλύνωνται. Τὸ οἰνόπνευμα τὸ ἀγνοοῦν. Τὸ ἄρωμα τῆς κολόνιας τοὺς φοβίζει. Ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἄλλα πράγματα φοβοῦνται, τὸ ἀρνί, τὴν γάταν καὶ ἄλλα ζῶα ἄγνωστα εἰς αὐτούς. Ἀγαποῦν τὴν σοκολάταν καὶ τὰ κοσμήματα Τὰ χρήματα τὰ περιφρονοῦν. Ἕνας ἐξ αὐτῶν, ὁ Μαγάνι, εἰς τὸν ὁποῖον ἔδωκαν μισὴν λίραν, τὴν ἐκύτταξε μὲ προσοχὴν καὶ τὴν ἐπέταξε περιφρονητικῶς.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

Περιοδικά:

Ἀπὸ τὴν σειρὰν *«Προφῆται τοῦ ἀνθρωπισμοῦ»* τὴν δημοσιευομένην εἰς τὴν «**Ἔρευναν**», μεταφέρομεν ἀπόσπασμα ἀφορῶν τὸν Λουδοβῖκον Κορνάρον.

«Ἀνῆκεν εἰς μεγάλην ἐνετικὴν οἰκογένειαν ἧς πολλὰ μέλη ἐξελέγησαν δόγαι τῆς Βενετίας κατὰ διαφόρους ἐποχὰς καὶ ἐσυγγένευεν ἴσως μὲ τὸν Κρῆτα Βικέντιον Κορνάρον τὸν ποιητὴν τοῦ «Ἐρωτοκρίτου». Ἦτο πασίγνωστος ὡς διάγων βίον πολυτελείας, πολυφαγίας, πολυποσίας καὶ φιληδονίας. Ἡ κρᾶσις του ἦτο ἰσχυρὰ καὶ ἀντεῖχε κατὰ πάσης καταχρήσεως, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ τριακοστοῦ πέμπτου μέχρι τοῦ τεσσαρακοστοῦ ἔτους τῆς ἡλικίας του διαρκῶς ὑπέφερε νυχθημερὸν δεινότατα ἐκ νοσημάτων προκληθέντων ὑπὸ τῆς ἄφρονος αὐτῆς διαίτης καὶ καταστησάντων ὡς ὁ ἴδιος ἀφηγεῖται, τὸν βίον του βάρος ἀφόρητον. Οὐδὲν φάρμακον, οὐδεμία θεραπεία τὸν ὠφέλει ποσῶς, καὶ ὁ Κορνάρος ἔφθασεν εἰς σημεῖον ἀπελπισμοῦ, ὅτε εἷς τῶν ἰατρῶν του ἔσχε τὸ θάρρος νὰ τοῦ ἀπαγορεύσῃ πᾶν εἶδος κρέατος. Ἐπί τινας μῆνας ἠκολούθει τὴν νέαν δίαιταν μὲ εὐάρεστα ἀποτελέσματα, ἀλλὰ τόσῳ ἀφόρητος τῷ ἦτο ἡ ἀπὸ τοῦ κρέατος ἀποχή, ὥστε ἔλεγεν ὅτι ἐπροτίμα τὰ δεινὰ ἅτινα ὑπέφερε προηγουμένως. Πράγματι δὲ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν κρεοφαγίαν δὶς ἢ τρὶς καὶ εἰς ἑκάστην ἐπάνοδον ἐπανήρχοντο καὶ αἱ ἀλγηδόνες του. Ἐπιτέλους ἔκαμε τὴν ἡρωϊκὴν ἀπόφασιν νὰ ὁμόσῃ ἰσόβιον ἀποχὴν ἀπὸ τοῦ κρέατος καὶ αὐστηρὰν ὀλιγοφαγίαν. Πολλάκις ἐν αὐγὸν ἀπετέλει ὁλόκληρον τὸ γεῦμα του. Μετὰ ἓν ἔτος ἀπὸ τῆς ἡρωϊκῆς του ἀποφάσεως ἦτο ἐντελῶς ἀπηλλαγμένος πάσης ἐνοχλήσεως, ἠκολούθησε δὲ πιστῶς τὴν νέαν του δίαιταν ὄχι μόνον ἰαθεὶς ἀλλὰ καὶ τραπεὶς εἰς ὑψηλότερα ἰδεώδη Αἱ κλίσεις του μετεβλήθησαν ἀπὸ τὴν ἀπόλαυσιν εἰς τὴν μελέτην καὶ ἔρευναν, τεσσαράκοντα δὲ καὶ τρία ἔτη μετὰ τὴν ἐναρξιν τοῦ σώφρονος βίου του, ἡλικίας ἤδη ὢν 83 ἐτῶν, ἔγραψε καὶ ἐξέδωκε τῷ 1548 θαυμάσιον σύγγραμμα ὑπὸ τὸν τίτλον Trattato della vitta sobria (Μελέτη περὶ τοῦ νήφοντος βίου), διὰ τοῦ ὁποίου εὐγλωττότατα παροτρύνει πάντα ὅστις συναισθάνεται τὴν ἀξίαν τῆς ὑγείας καὶ τῆς εἰρήνης, ν' ἀκολουθήσῃ τὸ παράδειγμά του. «Ὦ πατρίς μου, λέγει κάπου, ὦ προσφιλὴς Ἰταλία, ἄκουσόν με Δὲν ὑπάρχει παραφροσύνη μεγαλειτέρα ἀπὸ τὸν βίον τῆς ἀπολαύσεως. Ἡ σκληροτέρα πανώλης. ἡ φοβερωτέρα πυρκαϊά, ὁ καταστρεπτικώτερος πόλεμος, ὅλαι αὐταὶ αἱ πληγαὶ συλλήβδην δὲν φονεύουν τόσα τέκνα σου κατ' ἔτος ὅσα φονεύουν ὁ βίος τῆς ἀπολαύσεως καὶ τῆς κρεοφαγίας. Πῶς ἀντέχεις ἀκόμη; Πρὸς Θεοῦ θὲς τέρμα εἰς τὰς συνθήκας αἵτινες ἐπιτρέπουσι τοιοῦτον βίον Ἐξωστράκισες τὴν πανώλη ἐξόστρακισον καὶ τὴν φιληδονίαν, ἄλλως ἀπέθανες. Δὲν ἀπαιτεῖται ἄλλο μέτρον ἢ νὰ κηρύξῃς τὴν ἁπλότητα τὴν ὁποίαν ὑπαγορεύουσιν οἱ νόμοι τῆς φύσεως, τὴν λιτότητα. τὴν ἀποχὴν καὶ τὸν ὀρθὸν λόγον. Ἔχασες πολυτίμους υἱούς. λαμπρὰς διανοίας, τοὺς ὁποίους ἐφόνευσαν αἱ διαιτητικαὶ ἕξεις των. Ἐγὼ ὅτε ἤμην 70 ἐτῶν, ἀνατραπείσης τῆς ἁμάξης μου, ἔθραυσα καὶ βραχίονα καὶ σκέλος, καὶ οἱ ἵπποι ἀφηνιάσαντες μὲ παρέσυρον εἰς μακρὰν ἀπόστασιν. Τόσῳ πολὺ ἐβλάβην ὥστε οἱ ἰατροὶ ἔλεγον ὅτι ὡς ἐκ τῆς ἡλικίας μου δὲν θὰ ἔζων εἰμὴ τρεῖς ἡμέρας, ἀλλ' ἐγὼ ἐνδομύχως ἐγνώριζον ὅτι ἡ ἐγκράτεια καὶ ἡ ἀκρεοφαγία εἶνε τὸ ἐλιξίριον τῆς ζωῆς καὶ οὐδόλως ἀμφέβαλλα περὶ τῆς ταχείας ἀναρρώσεώς μου. Ἠρνήθην τὰ φάρμακά των καὶ τοὺς ἀφῆκα μόνον νὰ τοποθετήσωσι τὰ ὀστᾶ καὶ προστρίψωσι τὸ μέρος ἔξωθεν μὲ ἔλαια. Ἀνέρρωσα ταχέως καὶ ὁλοτελῶς καὶ ἤδη παρῆλθον δεκατρία ἔτη ἔκτοτε».

«Ὁ Κορνάρος ἀπέθανεν ἐν ἡλικίᾳ 101 ἐτῶν, ἐκπνεύσας ἠρέμα ἐνῷ ἀνεπαύετο εἰς τὸ ἀνάκλιντρον τοῦ γραφείου του. Τὰ βιβλία του μετεφράσθησαν εἰς τὰς πλείστας εὐρωπαϊκὰς γλώσσας, ἀλλά, ἐφ' ὅσον γνωρίζω, οὐδέποτε μετεφράσθησαν εἰς τὴν ἑλληνικήν».

Ὑπὸ τὸν τίτλον *Ἡ Διπλωματία τῶν Παιδιῶν*, ἡ κυρία Πάολα Λομπρόζο δημοσιεύει εἰς τὴν «**Revue**» μικρὰν μελέτην ὅπου παρουσιάζει τὸ εὐφυᾶ τεχνάσματα τῶν παιδιῶν, τὰ ὁποῖα δείχνουν τὸ ζωηρὸν πνεῦμα των πρὸς ἐπίτευξιν ἑνὸς σκοποῦ καὶ ἄλλοτε πάλιν ἀποκαλύπτουν τὰ ὀλιγώτερα εὐγενῆ ἔνστικτα τοῦ ἀνθρώπου.

Τὸ ἀγοράκι μου, διηγεῖται ἡ συγγραφεύς, 4 ἐτῶν ἀγαποῦσε πολὺ τὰ σταφύλια. Οἱ χωρικοὶ τοῦ ἔδιδαν πάντοτε ἄφθονα Ἐκεῖνο ἐγνώριζε ὅτι αὐτὸ μὲ δυσαρεστεῖ καὶ τοὺς ἔλεγε νὰ τοῦ δίδουν ἄσπρα σταφύλια, διότι ἐσκέπτετο ὅτι τὰ μαῦρα σταφύλια θὰ ἄφηναν ἴχνη ἐπάνω εἰς τὴν ποδιά του.

Μία φίλη μου ἦλθε μίαν ἡμέραν μὲ τὴν μικράν της ἀνεψιὰν 3 ἐτῶν. Τὸ κοριτσάκι εἶχε μίαν ὡραίαν κούκλαν ποῦ τῆς εἶχαν χαρίσει. Ἔξαφνα ἡ κούκλα ἔπεσε καὶ ἔσπασε Ἡ μικρὰ ἦτον ἀνήσυχος.

— Θὰ μὲ μαλώσῃ ἡ μαμά.

— Ἔννοια σου, δὲν θὰ σὲ μαλώσουν, τῆς λέγει ἡ θεία της. Ἐγὼ θὰ πῶ πῶς δὲν ἔφταιξες ἐσύ.

Ὅταν ἡ θεία ἀργότερα ἐμβῆκε εἰς τὸ δωμάτιον ὅπου εὑρίσκετο ἤδη ἡ μικρὰ μὲ τὴν μητέρα της, τὸ κοριτσάκι ἀμέσως τῆς εἶπε:

— Ἔλα, ἔλα, δὲν θὰ σὲ μαλώσῃ ἡ μαμά. Τῆς

εἶπα πῶς δὲν ἔφταιξες ἐσύ καὶ δὲν ἔσπασες ἐπίτηδες τὴν κούκλα μου.

Ἡ συγγραφεὺς διηγεῖται διάφορα ἐπεισόδια τῆς αὐτῆς φύσεως, ἢ καὶ σοβαρώτερα. Ὅλα ἐπάνω-κάτω τὰ παιδιά, λέγει, καταφεύγουν εἰς τὴν ἀπάτην. Τὰ καλλίτερα μέσα διά νὰ τὰ διορθώσωμεν δὲν εἶνε ἡ τιμωρία. Πρέπει μᾶλλον νὰ θίξωμεν τὴν φιλοτιμίαν, ἡ ὁποία εἰς τὰ παιδιὰ εἶνε πολὺ ἀνεπτυγμένη καὶ νὰ ἐμπνεύσωμεν εἰς αὐτὰ τὸ αἴσθημα τῆς τιμῆς.

Ἐφημερίδες:

Ὁ κ. Θεόδωρος Βελλιαννίτης ἐδημοσίευσε εἰς τὰς «**Ἀθήνας**» τῆς 19 Ἰουνίου σύντομον ἱστορίαν τῆς πόλεως Ὀδησσοῦ, ἡ ὁποία μὲ τὰ τελευταῖα γεγονότα ἐπέσυρε τὴν γενικὴν προσοχήν. Ἡ Ὀδησσὸς ἐκτίσθη τὸ 1794 ἐπὶ τῆς Αἰκατερίνης. Ἡ Ρωσσία εἶχε ἀνάγκην νέου λιμένος εἰς τὸν Εὔξεινον καὶ τοιοῦτος ἐξελέγη τὸ χωρίον Χατζῆ-Βέη. Κατόπιν μετωνομάσθη Ὀδησσὸς ἐκ τῆς ὁμωνύμου ἀποικίας τῶν Μιλησίων Πρῶτοι οἰκισταὶ ἦσαν πρόσφυγες Ἕλληνες. Γρήγορα ἡ Ὀδησσὸς ἀνεπτύχθη ὑπὸ τὴν δωίκησιν τοῦ δουκὸς Ἐμμανουὴλ δὲ Ρισελιέ. Ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος ηὔξανε τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ βιομηχανία ἕως ὅτου κατέστη ἡ κυριωτέρα ἀποθήκη σίτου τῆς Μεσημβρινῆς Ρωσσίας. Ὁ κ Βελλιανίτης περιγράφει κατόπιν τὴν νέαν πόλιν, δευτέραν τῶν ρωσσικῶν πόλεων κατὰ τὴν ὡραιότητα. Ἐπὶ πολλὰ ἔτη δήμαρχος τῆς πόλεως ὑπῆρξε ὁ Ἕλλην Γρηγόριος Μαρασλῆς, εἰς τὸν ὁποῖον πολλὰ ὀφείλει ἡ Ὀδησσός

Ὁ Διαβάτης γράφων εἰς τὸ «**Ἐμπρὸς**» περὶ τῶν φανῶν τοῦ Ἁϊ-Γιάννη διηγεῖται ἐπεισόδιον τῆς κατοχῆς τοῦ Πειραιῶς ὑπὸ τῶν συμμάχων Ἄγγλων καὶ Γάλλων τὸ 1854. Εἶχεν ἀναγγελθῆ μία ἀποτυχοῦσα ἔφοδος τῶν Ἀγγλογάλλων κατὰ τοῦ πύργου Μαλακώφ καὶ ὅτι κατ' αὐτὴν εἶχον φονευθῆ 8,000 Γάλλοι καὶ Ἄγγλοι καὶ πληγωθῆ ὑπερτριπλάσιοι. Ὅταν τὴν ἑσπέραν ὁ Ἄγγλος ναύαρχος εἶδε τὰς πυρὰς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, ἐνόμισεν ὅτι ἦτο φαταψία διὰ τῆς ὁποίας οἱ Ἀθηναῖοι καὶ Πειραιεῖς ἐξεδήλουν τὴν χαράν των διὰ τὴν ἧτταν καὶ τὰς ἀπωλείας τῶν ἀγγλικῶν καὶ γαλλικῶν στρατευμάτων. Καὶ κατελήφθη ὑπὸ τοιαύτης ὀργῆς διὰ τὴν αὐθάδειαν ταύτην τῶν Ἑλλήνων, ὡς τὴν ἐχαρακτήρισεν, ὥστε, ὡς διεδόθη τότε, παρ' ὀλίγον νὰ βομβαρδίσῃ τὸν Πειραιᾶ. Τὴν ὀργήν του κατέπαυσεν ὁ Ἄγγλος ἱερεὺς τῶν Ἀθηνῶν, ἐξηγήσας εἰς αὐτὸν ὅτι ἐπρόκειτο περὶ ἐθίμου, τὸ ὁποῖον ἄλλως δὲν εἶνε ἀποκλειστικῶς ἑλληνικόν.

Εἰς τὴν «**Ἀκρόπολιν**» τοῦ Ἰουλίου ὁ κ. Κ. Ἐσλιν δημοσιεύει σειρὰν ἄρθρων ὑπὲρ τῆς συγκλήσεως Ἐθνοσυνελεύσεως.

Ὑπὸ τὸν τίτλον *Ἡ Ἑλληνικὴ Κοινότης τῆς Βιέννης* ἐπιστέλλει ὁ Ριζοσπάστης εἰς τὴν ἰδίαν ἐφημερίδα τῆς 2 Ἰουλίου:

«Ἐδῶ τὰς λέγουν δύω κοινότητας. Μίαν τῆς Ἁγίας Τριάδος. Τὴν ἄλλην τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Ἡ μία τῶν ἐλευθέρων Ἑλλήνων. Ἡ ἄλλη τῶν ὑποδούλων. Ἑκάστη κοινότης ἔχει καὶ τὸν ναόν της. Ἑκάστη καὶ τὴν περιουσίαν της. Ἐνάμισυ ἑκατομμύριον ἡ μία. Μισὸ ἡ ἄλλη. Ἑκάστη τὸν ἱερέα της. Τὸν ἀρχιμανδρίτην Μελέτιον Ἀποστολόπουλον ἐκείνη. Τὸν ἀρχιμανδρίτην Σεραφεὶμ Ζερλέντην αὐτός Εἰς τοὺς Ἕλληνας ἱερεὺς της ἡ Βιέννη ὑπῆρξεν ἐξαιρετικῶς εὐτυχής Ὅλοι διεκρίθησαν εἰς τὰ γράμματα, τὴν μόρφωσιν, τὸ ἦθος, τὴν ἀγαθότητα Ὑπάρχει δὲ καὶ σχολεῖον μὲ ἔξοχον σχολάρχην τὸν κ. Ε. Ζωμαρίδην, διάδοχον τοῦ ἀειμνήστου Λειβαδᾶ.

»Ἀλλ' ἐκεῖνο ποῦ λείπει καὶ εἰς τὰς δύο κοινότητας εἶνε... τὰ μέλη των, κεφαλαὶ ὑπάρχουν Κεφαλαὶ νοηταί. Μέλη ὄχι. Ἕλληνες πολὺ ὀλίγοι Δέκα ὡς δεκαπέντε οἰκογένειαι διὰ τὴν μίαν Ἄλλαι τόσαι ἢ καὶ ὀλιγώτεραι διὰ τὴν ἄλλην.

»Καὶ ὅμως ὑπὸ ἐθνικὴν ἔποψιν ἡ Κοινότης Βιέννης, ἡ Ἑλληνικὴ τοῦτέστιν ἀποικία εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἀψβούργων ὑπῆρξεν ἡ ἐνδοξοτέρα, ὑπὸ δὲ οἰκονομικὴν μία ἀπὸ τὰς κραταιοτέρας

»Τὰ θεμέλια τῆς ἀκμῆς τῆς Ἑλληνικῆς Ἀποικίας τῆς Βιέννης ἐτέθησαν ἀπὸ τοῦ 1760. Οἱ πρῶτοι ἄποικοι ἦσαν ἀπὸ τὴν Θεσσαλίαν καὶ ἀπὸ τὴν Μακεδονίαν

»Εἰς 2000 Ἑλληνικὰς ψυχὰς εἶχεν ἀνέλθει κατὰ τὴν ἀκμήν της ἡ Ἑλληνικὴ ἀποικία τῆς Βιέννης. Ἐξ αὐτῶν κατὰ δεκάδας ἀριθμοῦνται αἱ μεγάλαι ἐμπορικαὶ ἰδιοφυΐαι, αἱ ὀργανωτικαί, αἱ κατακτητικαί. Τὸ ἐμπόριον ὅλον ἦτο εἰς χεῖρας ἑλληνικάς, ἀπέναντι τῆς σημερινῆς Ἑβραιο-Βιέννης.

»Ἀντὶ νεουλῶν καὶ ἐμετοειδῶν ποιητικῶν διαγωνισμῶν τοὺς ὁποίους ἐνομοθέτει ἡ ὑδροκέφαλος καὶ δισκαλόπληκτος γενεὰ τῶν παρελθουσῶν δεκαετηρίδων — ἀλλὰ καὶ τώρα ἀκόμη, ἂν καὶ ὑπὸ ἀσθενέστερον καὶ ὀλιγώτερον κακοήθη δασκαλοπυρετὸν — δὲν θὰ ἦτο ἀναδεικτικώτερος τῆς ἀληθοῦς μας ἐθνικῆς δυνάμεως ἕνας διαγωνισμὸς πρὸς σύνταξιν μονογραφίας περὶ τοῦ μοναδικοῦ αὐτοῦ ἐμπορικοῦ ἑλληνικοῦ ἱππικοῦ τῆς προπαρελθούσης καὶ τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος μετὰ μελέτης τοῦ τότε ἐμπορίου μας;

»Τί περιπέτειαι, τί κίνδυνοι τί ὀργανισμοί, τί εὐφυΐαι, θὰ παρηκολούθουν τὰ ταξείδια αὐτά, τὰ ὁποῖα εἰς πολλὰς περιστάσεις θὰ ἀνεβίβαζαν τοὺς ἀρχηγοὺς νων εἰς Λιβιγκστῶνας καὶ εἰς Στάνλεϋ καὶ εἰς Κούκ;»

Εἰς μίαν συνέντευξιν τοῦ «**Ἀφτεως**» — 10 καὶ 11 Ἰουλίου — μὲ τὸν κ. Διομήδην Κυριακὸν ἐκτίθενται ἡ ἱστορία καὶ οἱ λόγοι τοῦ τελευταίως ψηφισθέντος χωρισμοῦ τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τοῦ Κράτους ἐν Γαλλίᾳ. Ἡ Παπικὴ Ἐκκλησία, εἶπε ὁ κ. Κυριακός, μετεχομένη ἀπὸ καταβολῆς αὐτῆς πολιτείαν ἰσχυρογνωμοσύνης καὶ αὐθαιρεσίας, ὡς ἐκ Θεοῦ δῆθεν πηγάζουσα ἐξουσία, ἐπροκάλεσε ἀγῶνας καὶ ἀντεγκλήσεις πολὺ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως, ἀλλ' ὁ ἀνταγωνισμὸς ἦτο ἀκόμη λανθάνων. Περὶ τὰ μέσα τοῦ 18ου αἰῶνος ὁ πόλεμος κατὰ τοῦ καθολικοῦ κλήρου ἔγινε φανερὸς πλέον, ἐδεινώθη δὲ κατὰ τὸ 1789, ὡς συνδεόμενος πάντοτε μὲ τὴν Βασιλείαν καὶ τοὺς εὐγενεῖς.

«Αἱ πρῶται ἐχθροπραξίαι ἐσημειώθησαν ἐπὶ τῆς πρώτης Ἐθνικῆς Συνελεύσεως, τῆς συνταξάσης τὸ πρῶτον Γαλλικὸν Σύνταγμα, ἡ ὁποία ὑπεχρέωσε τοὺς κληρικοὺς νὰ ὀμόσωσιν εἰς τὸ Σύνταγμα τοῦτο, ὁρίσασα ὅτι μόνον οἱ ἀναγνωρίζοντες αὐτὸ ἐπετρέπετο νὰ μείνουν ἐγκατεστημένοι εἰς τὴν Γαλλίαν.

»Ὀλίγοι τότε κληρικοὶ ἀνεγνώρισαν τὴν νέαν τάξιν τῶν πραγμάτων. Οἱ λοιποὶ ὑπείκοντες εἰς τὸν Πάπαν, ἔφυγον ἐκ Γαλλίας μετὰ τῶν εὐγενῶν καὶ τῶν βασιλοφρόνων. Ὑπῆρξαν δὲ οὗτοι οἱ φανατικώτεροι κήρυκες καὶ ὑπηρέται τῶν εὐγενῶν, ὠθοῦντες τὰ Εὐρωπαϊκὸ Κράτη εἰς πόλεμον κατὰ τῆς Γαλλίας πρὸς κατάπνιξιν τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος.

»Οἱ ἐν Γαλλίᾳ ἠρεθίσθησαν σφόδρα κατὰ τῆς διαγωγῆς τῶν μεταναστατῶν τούτων κληρικῶν καὶ ἡ ἔχθρα μεταξὺ τῶν δύο στοιχείων ἐκορυφώθη. Τότε ἡ λεγομένη Ἐθνικὴ Σύνοδος ἐν Γαλλίᾳ (Convention) τῷ 1792 προέβη εἰς τὸ γνωστὸν ἐκεῖνο ἀθεϊστικὸν κήρυγμα, τὸ δικαιολογούμενον μόνον ἐξ ὑπερβάλλοντος πείσματος.

»Κατήργησε δηλ. τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν καὶ ἀνεκήρυξε μόνην θρησκείαν τὴν τῆς Ἐλευθερίας, καταδιώκουσα ἀμειλίκτως πάντα ἐξασκοῦντα τὴν Χριστιανικὴν πίστιν. Αἱ ἐκκλησίαι κατηδαφίσθησαν ἢ ἐκλείσθησαν, πάντες δὲ οἱ Γάλλοι ἱερεῖς ἐξεδιώχθησαν ἢ ἐφυλακίσθησαν, κατὰ τὰς ἡμέρας δὲ τῆς τρομοκρατίας πλῆθος κληρικῶν ἐσφάγη εἰς τὰς φυλακάς

»Τῷ 1795. ἐξακολουθούσης πάντοτε τῆς ἐπαναστάσεως, τὸ Διευθυντήριον κρῖνον ὅτι ἡ κηρυχθεῖσα ὑπὸ τῆς Convention ἀθεΐας ἐξηχρείωσε τὰ πλήθη, ἐπανέφερε τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν, *ἀλλ' ὡς ἀνεκτὴν μόνον*. Τότε ἐπέστρεψαν οἱ ἐξόριστοι Γαλλοι ἱερεῖς καὶ ἠνεώχθησαν αἱ Ἐκκλησίαι πάλιν. Ἀλλὰ πάντοτε ἡ ἄσκησις τῆς θρησκείας ἐγίνετο ὑπὸ φόβον καὶ τρόμον.

»Ἦλθε κατόπιν ὁ Ναπολέων, ὁ ὁποῖος ἔχων ἀνάγκην τοῦ Πάπα, Πάπα ἰσχυροῦ, συνδιήλλαγη πρὸς τὸν Πῖον Ζ' καὶ συνῆψε πρὸς αὐτὸν τὴν περίφημον *Σύμβασιν* διὰ τῆς ὁποίας ἐπέρχεται μείωσις τῶν δικαιωμάτων τοῦ Πάπα, ἀλλὰ μείωσις ἀναγνωριζομένη ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου διὰ τῆς προσχωρήσεως εἰς τὴν Σύμβασιν.

»Διὰ τῆς Συμβάσεως ταύτης ἀναγνωρίζεται ἡ καθολικὴ θρησκεία ὡς ἐπικρατοῦσα θρησκεία ἐν Γαλλίᾳ ἀποκαθισταμένη εἰς τὰ πρότερα δικαιώματά της ὑπό τινας περιορισμούς.

»Ὁ οὐσιωδέστερος περιορισμὸς ἦτο ὅτι οἱ ἱερεῖς θὰ διορίζωνται τοῦ λοιποῦ ἐν Γαλλίᾳ τῇ ἐγκρίσει τῆς Γαλλικῆς Κυβερνήσεως, οὐδεμία δὲ *Βοῦλλα* τοῦ Πάπα ἀναγινώσκεται ἐν Γαλλίᾳ ἄνευ τῆς γνώσεως καὶ ἀδείας τῆς Κυβερνήσεως.

»Ὀλίγον βραδύτερον ρῆξις ἐπῆλθε μεταξὺ Πάπα — ἦτο τότε Πῖος ὁ Ζ' — καὶ Ναπολέοντος. Καὶ τοῦτο διότι Πῖος ὁ Ζ', μετεμελήθη κατόπιν διότι ἔστερξε τὴν μείωσιν τῆς ἰσχύος του καὶ ἤρχισε νὰ προβάλλῃ νέας ἀξιώσεις, τὰς ὁποίας ὁ Ναπολέων, δὲν ἀπεδέχετο.

» Ὁ Ναπολέων ἐξεστράτευσε τότε κατὰ τῆς Ρώμης, κατέλυσε τὸ Παπικὸν Κράτος προσαρτήσας αὐτὸ εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ ἤγαγε τὸν Πῖον Ζ' αἰχμάλωτον εἰς Φονταινεβλώ.

»Μολαταῦτα ὅμως ἡ Σύμβασις ἐξηκολούθησεν ἔκτοτε ἰσχύουσα μέχρι πρό ὀλίγων ἡμερῶν ὅτε κατηργήθη ὑπὸ τοῦ νέου νόμου τῆς Γαλλικῆς Βουλῆς.

»Ἐν τούτοις αἱ σχέσεις ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας καὶ γαλλικοῦ Κράτους οὐδέποτε ὑπῆρξαν εἰρηνικαί, τοὐναντίον δὲ μετὰ τὴν πτῶσιν τοῦ Μ Ναπολέοντος ἀπέβαινον αὗται ὀσημέραι ἐχθρικώτεραι καὶ αἱ συγκρούσεις ἦσαν εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν.

»Τοῦτο δὲ διότι, ἡ Καθολικὴ Ρωμαϊκὴ Ἐκκλησία καὶ ἐν Γαλλίᾳ, καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις χώραις, οὐδέποτε σέβεται τοὺς καθεστῶτας πολιτικοὺς νόμους, οὐδ' ἐννοεῖ νὰ συμμορφώνεται μὲ αὐτούς, ἀπαιτεῖ δὲ νὰ ἀποτελῇ πανταχοῦ Κράτος ἐν Κράτει, ἀξιοῦσα ἡ Πολιτεία νὰ συμμορφώνεται πρὸς τὰς διατάξεις, αἵτινες ἀπορρέουσιν ἐκ τῆς κεφαλῆς τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, τοῦτέστι τοῦ Πάπα. Ἐννοεῖται ὅτι τοῦτο ἡ φιλελεύθερος Γαλλία δὲν ἠδύνατο νὰ ἀνεχθῇ καὶ ἐντεῦθεν αἱ συχναὶ συγκρούσεις.

»Ἡ ἀξίωσις αὕτη τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας θρασύτερον ἤρχισε νὰ προβάλλεται ἀπὸ τῆς ἐν Ρώμῃ συγκροτηθείσης Βατικανῆς Οἰκουμενικῆς Λατινικῆς Συνόδου, ἥτις, ὡς γνωστόν, ἐκήρυξε τὸν Πάπαν ἀλάνθαστον.

»Ἔκτοτε ὁ Γαλλικὸς Καθολικὸς κλῆρος μετ' ἐπιμονῆς καὶ θράσους πολλοῦ ἀπῄτει νὰ ρυθμίζεται πᾶσα πρᾶξις, μετέχουσα καὶ θρησκευτικοῦ στοιχείου, οἷον γάμος, διαζύγιον, βάπτισμα κλπ. κατὰ τὰς ἀπὸ Ρώμης διατάξεις μόνον, μὴ λαμβανομένων διόλου ὑπ' ὄψιν τῶν πολιτικῶν διατάξεων.

— Μέγα στοιχεῖον ταραχοποιὸν παντοῦ καὶ ἐν Γαλλίᾳ ὑπῆρξαν πάντοτε τὰ πολυάριθμα καὶ πολυόνυμα μοναχικὰ τάγματα.

»Ἡ δύναμις τῶν ταγμάτων τούτων εἶνε τὰ πολυάριθμα σχολεῖα ἀρρένων καὶ θηλέων, τὰ ὁποῖα συντηροῦσι πανταχοῦ τοῦ κόσμου, καὶ συνετήρουν καὶ ἐν Γαλλίᾳ μέχρι τοῦ 1881 καὶ εἰς τὰ ὁποῖα οὐδέποτε ἐτήρησαν τὰς διατάξεις τῆς Γαλλικῆς Πολιτείας τὰς ἰσχυούσας εἰς ὅλα τὰ ἄλλα σχολεῖα. Λύθαιρέτως ἐγίνοντο τὰ πάντα καὶ κατὰ βούλησιν.

» Ἐμφανεστέρα καθίστατο ἡ ἀνάγκη τῆς ἀμύνης, ἀφ' ἧς ὁ γαλλικὸς κλῆρος ἀποθραουνθεὶς ἀπὸ τῆς Βατικανῆς Συνόδου τοῦ 1870 καὶ λυσσῶν κατὰ τῆς Δημοκρατίας, ἤρχισε πόλεμον ἄσπονδον καὶ εἰς τὰ σχολεῖα του καὶ εἰς τὸν Τύπον του καὶ εἰς τὰ συγγράμματά του καὶ ἀπὸ τοῦ Ἄμβωνος ἀκόμη κατὰ τῆς Δημοκρατίας τῆς ἱδρυθείσης μετὰ τὸν Γαλλο-Πρωσικὸν πόλεμον, φανερῶς πλέον συμπράττων μετὰ τῶν βασιλικῶν κομμάτων.

»Ὁ πόλεμος εἶχε κηρυχθῆ πλέον, πόλεμος ἐξοντώσεως Διότι ὁ κλῆρος δὲν ἐμάχετο πλέον ὑπὲρ τοῦ Παπισμοῦ, ἀλλὰ κατὰ τῆς Δημοκρατίας.

»Τῷ 1881 ἡ τότε Γαλλικὴ Κυβέρνησις κρίνουσα ὡς ἐπικίνδυνον τὴν ἐν Γαλλίᾳ παρουσίαν τῶν μοναχικῶν ταγμάτων, ἐθεώρησε πρῶτον μέτρον ἀμύνης τὴν ἀπέλασιν ταύτην Πράγματι τότε ἀπεδιώχθησαν τῆς Γαλλίας ὅλα τὰ μοναχικὰ τάγματα καὶ ἐκλείσθησαν τὰ σχολεῖα αὐτῶν, αἱ ἰσχυραὶ αὗται κατὰ τῆς Δημοκρατίας ἐπάλξεις. Κατόπιν ἐθεωρήθη ἀναγκαῖον ὅλαι αἱ θρησκευτικαὶ ἐκεῖναι πράξεις, ἐξ ὧν πηγάζουσι δικαιώματα περιουσιακὰ καὶ δικαιώματα ἐπιδρῶντα ὁπωσδήποτε εἰς τὸν πολιτικὸν βίον, νὰ γυμνωθῶσι τῆς ἰδιότητός των ταύτης, ἥτις ἀπετέλει δύναμιν διὰ τὸν κλῆρον.

»Εἰσήχθη τότε ὁ πολιτικὸς γάμος, διὰ νὰ μὴν ἐξαρτᾶται ἡ σύναψις αὐτοῦ καὶ τὰ ἐκ τοῦ γάμου δικαιώματα ἐκ τοῦ κλήρου. Ἔκτοτε ὁ γάμος τελεῖται καὶ εἶνε ἔγκυρος δι' ἁπλῆς δηλώσεως τῶν μελλονύμφων ἐνώπιον τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς, ἐγγραφομένων εἰς ἐπὶ τούτῳ βιβλία Ὕστερον ἂν θέλωσιν οἱ σύζυγοι συνάπτουσι καὶ γάμον θρησκευτικὸν ὡς ἐκ περισσοῦ Ἄπειροι ὅμως γάμοι ἐν Γαλλίᾳ συνάπτονται ἔκτοτε μόνον πολιτικῶς. Ἐπίσης τὸ βάπτισμα ἐκηρύχθη ἐλεύθερον, δηλ οὐδὲν δικαίωμα πηγάζει πλέον ἐκ τῆς ἀποδείξεως τοῦ ἱερέως τοῦ ἐβαπτίσθη τις. Ὅστις θέλει βαπτίζεται. Πλεῖστοι ὅμως ὑπάρχουν ἐν Γαλλίᾳ οἵτινες ἐξ ἀντιπαθείας πρὸς τὸν κλῆρον μένουν ἀβάπτιστοι. Ἐπίσης εἰσήχθη ἡ πολιτικὴ κηδεία, ἀφεθείσης προαιρετικῶς μόνον τῆς θρησκευτικῆς πομπῆς.

»Ἐννοεῖται ὅτι πάντα ταῦτα ἐκορύφωσαν πλέον τὴν ἔχθραν τοῦ κλήρου πρὸς τὰς δημοκρατικὰς Κυβερνήσεις. Τοῦτο ἐξήγειρεν ἔτι μᾶλλον τοὺς δημοκρατικοὺς Γάλλους, καὶ ἐπὶ τέλους ἠδραιώθη ἡ ἰδέα ὅτι ἡ ὕπαρξις τοῦ κλήρου εἶνε ἀσυμβίβαστος πρὸς τὴν παροῦσαν πολιτικὴν κατάστασιν.

»Τὰ πράγματα ἔφθανον οὕτως ἀφ' ἑαυτῶν εἰς τὰ ἄκρα καὶ κατέληξαν εἰς τὴν ἰδέαν τοῦ τελείως χωρισμοῦ Κράτους καὶ Ἐκκλησίας, τὴν ὁποίαν συνέλαβε πρῶτος ὁ Κὸμβ καὶ ἐπραγματοποίησε πρό τινων ἡμερῶν ὁ Ρουβιέ.

»Κατὰ τὸν νέον ψηφισθέντα νόμον, καταλύεται ἡ Σύμβασις τοῦ Ναπολέοντος, παύει πλέον νὰ θεωρῆται ὁ καθολικισμὸς ὡς ἐπικρατοῦσα θρησκεία ἐν Γαλλίᾳ, δηλ. ὡς θρησκεία ὑπὲρ τῆς ὁποίας μεριμνᾷ τὸ Κράτος μισθοδοτοῦν τὸν κλῆρον, καὶ ἀπὸ τῶν τελετῶν τῆς ὁποίας ἐξαρτᾷ ὁπωσδήποτε πολιτικὰ δικαιώματα οἱαδήποτε φύσεως. Κατὰ τὴν séparation παύει πλέον πᾶσα μισθοδοσία τοῦ κλήρου, τὸ Κράτος θὰ ἀγνοῇ ἂν ὑπάρχῃ θρησκεία καθολικὴ ἐν Γαλλίᾳ, οἱ δὲ ναοὶ κηρύσσονται δημοτικὰ κτίρια, τὰ ὁποῖα τὸ Κράτος ἀφήνει νὰ χρησιμοποιῶνται ὡς ἐκκλησίαι, ἐφ' ὅσον θέλει. Εἰς τὰ σχολεῖα ἀπαγορεύεται πᾶσα θρησκευτικὴ διδασκαλία. Ὁ ὅρκος καταργεῖται ἀπὸ τὴν Δικονομίαν. Οἱ ἐσταυρωμένοι καὶ ἄλλαι εἰκόνες ἐξάγονται τῶν δικαστηρίων καὶ λοι-

πῶν δημοσίων καταστημάτων. Ἀπαγορεύονται εἰς τὰ κοιμητήρια οἱ σταυροί

»Εἰς τὰ δημόσια ἔγγραφα ἀπαγορεύεται νὰ γίνεται λόγος περὶ Θεοῦ, Εὐαγγελίου, Ἁγ. Γραφῆς κ.λ.π. Τὸ Κράτος ἐν γένει κηρύσσεται ἄθρησκον καὶ ἄθεον

»Ἐκτείνεται δὲ ὁ χωρισμὸς καὶ εἰς τὰ ἄλλα δόγματα καὶ θρησκεύματα, δηλ. εἰς τοὺς Διαμαρτυρομένους, Ἰουδαίους καὶ τοὺς Μωαμεθανοὺς τῆς Ἀλγερίας».

Ἡ «**Ἐφημερὶς τῆς Πετρουπόλεως**» καὶ ἡ «**Αὐγὴ**» γράφουν ὅτι εἰς τὰς Ἀθήνας τελευταίως δίδεται ἰδιαιτέρα προσοχὴ εἰς τὴν βορείαν καὶ ἰδίως τὴν ρωσσικὴν φιλολογίαν διὰ μεταφράσεων καὶ ἀνταποκρίσεων ἐκ Μόσχας. Ἡ πρώτη προσθέτει ὅτι ἡ προσοχὴ αὕτη κυρίως συγκεντρώνεται εἰς τὰς σελίδας τοῦ μόνου σοβαροῦ περιοδικοῦ, τὰ «Παναθήναια».

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Αἱ ἐν Δήλῳ γενόμεναι ἀνασκαφαὶ ἀπεκάλυψαν ἐντὸς ἀγγείων περὶ τὰ τετρακόσια ἀρχαῖα ἀθηναϊκὰ τετράχμα τῆς ἐποχῆς τῶν ἀρχόντων καινουργῆ καὶ πλῆθος ἀθηναϊκῶν δραχμῶν.

Προσεχῶς ἀρχίζουν αἱ ἐργασίαι πρὸς ἀνέλκυσιν τῶν ἀρχαιοτήτων τῶν Ἀντικυθήρων

Συγκριτικὸς πίναξ τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Δουνάβεως ἐπὶ τῆς κινήσεως τῆς ἀγγλικῆς καὶ ἑλληνικῆς ναυτιλίας :

1888. — Ἀγγλικὴ 71 ο/ο, ἑλληνικὴ 5 ο/ο, αἱ ἄλλαι μαζὶ 24 ο/ο.

1893. — Ἀγγλικὴ 68 ο/ο, ἑλληνικὴ 11 ο/ο, αἱ ἄλλαι μαζὶ 21 ο/ο.

1903. — Ἀγγλικὴ 37 ο/ο, ἑλληνικὴ 28 ο/ο, αἱ ἄλλαι μαζὶ 35 ο/ο.

1904 — Ἀγγλικὴ 33 ο/ο, ἑλληνικὴ 27 ο/ο, αἱ ἄλλαι μαζὶ 40 ο/ο.

Ἐκδίδεται προσεχῶς ἡ ἀλληλογραφία τοῦ μεγάλου μυθιστοριογράφου Αἰμιλίου Ζολᾶ.

Τὴν 17)30 Αὐγούστου προσεχοῦς θὰ γίνῃ ὁλικὴ ἔκλειψις τοῦ ἡλίου, ἡ σπουδαιοτέρα, κατά τινας σοφούς, τῶν γενομένων ἐκλείψεων ἀπὸ πενῆντα ἐτῶν.

Ἐπὶ τῇ βάσει μικρᾶς αὐτοβιογραφίας τοῦ Γιοκαΐ καὶ διαφόρων σημειώσεών του αἱ ὁποῖαι εὑρίσκονται εἰς τοὺς 120 περίπου τόμους τοῦ ἔργου του, ἐξεδόθη εἰς τὴν Βουδαπέστην τόμος περιλαμβάνων τὴν ζωὴν τοῦ πρὸ ἑνὸς ἔτους περίπου ἀποθανόντος Οὔγγρου συγγραφέως.

Ὁ Δ' Ἀννούντσιο ἑτοιμάζει νέον τόμον διηγημάτων μὲ τὸν τίτλον : Τρεῖς δολοφόνοι. Εἰς μίαν συνέντευξιν εἶπε τελευταίως, ὅτι τὰ μέλλοντα ἔργα του, μετὰ τὴν πεῖραν καὶ τὴν εὐρυτέραν ἀντίληψιν τῆς ζωῆς, ποῦ ἔχει τώρα, θὰ εἶναι περισσότερον ἀντικειμενικά.

Εἰς τὴν Ἰταλίαν οἱ μουσικοὶ συνθέται ἔχουν δικαιώματα ἐπὶ τῶν ἔργων των ἐπὶ εἴκοσι μόνον ἔτη.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΕΚΘΕΣΙΣ περὶ τοῦ φόρου τοῦ μιᾶς 10 ο/ο καὶ τοῦ προσθέτου φόρου 5 ο/ο καὶ ὑπόμνημα πρὸς τὴν Α. Υ. τὸν Μ. Βεζύρην περὶ τοῦ ὑγειονομικοῦ ζητήματος, συνταχθέντα κατ' ἐντολὴν τῆς Συνελεύσεως ὑπὸ τοῦ προέδρου αὐτῆς κ. Ἡρακλέους Θαλασσινοῦ καὶ ὑποβληθέντα. — Σάμος 1905. Ἡγεμονικὸν τυπογραφεῖον.

Τὰ ἐν λόγῳ ὑπομνήματα τοῦ προέδρου τῆς Σαμιακῆς Βουλῆς, ἄξια μελέτης, ἀφοροῦν ζωτικώτατα συμφέροντα τῆς Ἡγεμονίας.

ΛΕΞΙΚΟΝ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΟΝ συμπλήρωμα, τεύχη 29, 30, 31. ἀπὸ τῆς λέξεως *Στόμ* μέχρι τοῦ *Ἀντώνιος Ψαρός*. Ἕκαστον τεῦχος λεπτὰ 80, διὰ τὰς ἐπαρχίας λ. 90 καὶ τὸ ἐξωτερικὸν δρ. 1. Ἐκδόται Μπὲκ καὶ Μπάρτ Ἀθῆναι.

Η ΟΡΑΣΙΣ ὑπὸ Μ. Νεοκλέους Καλαβροῦ. — Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων. 1905 Ἀθῆναι σχ. 16ον σελ 85 δρ. 0 40.

ΜΕΛΕΤΑΙ ΚΑΙ ΑΡΘΡΑ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΟΡΙΝΘΙΑΚΗΣ ΣΤΑΦΙΔΟΣ ὑπὸ Μιχαὴλ Γ. Λαμπρινίδου (1894-1905). Ἀθῆναι 1905 τυπογρ. Π Δ Σακελλαρίου.

ΤΟ ΣΤΑΦΙΔΙΚΟΝ ΖΗΤΗΜΑ ὑπὸ Δημ. Γεωργιάδου. Κρίσεις περὶ τῆς συμβάσεως τῆς Ἑνιαίας Η λύσις διὰ τοῦ συναιτερισμοῦ καὶ τῆς κοινοπραξίας. Ἐν Ἀθήναις τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου.

ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΩΝ τριμηνιαῖον περιοδικὸν σύγγραμμα συντασσόμενον καὶ ἐκδιδόμενον ὑπὸ Σ. Π. Λάμπρου. Τόμος δεύτερος, τεῦχος α καὶ β'. Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Π. Δ. Σακελλαρίου.

ΝΕΟΙ ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ ΕΝ ΤΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΗ ὑπὸ Σπ. Λάμπρου. Λόγος ἀπαγγελθεὶς ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ τῇ 15 Ἰανουαρίου 1905. Ἐν Αθήναις τύποις Π. Δ Σακελλαρίου.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ ΚΑΙ ΚΡΙΤΩΝ ὑπὸ Σ. Μωραΐτου ἐξ ἑρμηνείας καὶ διορθώσεως αὐτοῦ. Ἐν Ἀθήναις τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου.

ΛΟΓΟΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ὑπὸ Φ Νέγρη. Ἐν Ἀθήναις τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου.

Η ΨΕΥΔΟΓΛΩΣΣΙΑ ΕΝ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΙ ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ «Ἀγῶνος» τοῦ ἔτους 1905 ὑπὸ Α. Ν. Σκιᾶ. Ἐν Ἀθήναις τύποις Π. Δ Σακελλαρίου.

Η ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΕΠΟΠΟΙΙΑ Βασίλειος ὁ Βουλγαροκτόνος ὑπὸ G. Schumberger κατὰ μετάφρασιν Ι. Λαμπρίδου, τεῦχος τρίτον καὶ τέταρτον. Ἐν Ἀθήναις τύποις Π. Δ Σακελλαρίου. (Βιβλιοθήκη Μαρασλῆ, ἀρ. 283-284).

Ὁ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ὑπὸ Ἀλεξάνδρου Ν Διομήδους Ἀθῆναι 1905 τυπογραφεῖον Ραφτάνη-Παπαγεωργίου σχ. 16ον σελ. 295 δρ. 5.

ΔΙΧΩΣ ΑΚΡΟΓΙΑΛΙ δράμα ὑπὸ Ζ. Φυτίλη. Ἀθήνα 1905 σχ. 16ον σελ 136, δρ. 2

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ ὑπὸ Τυμφρηστοῦ. Ἀθῆναι 1905, σχ 16ον, σελ 227, δρ. 2.

AU LONG DES TERRASSES poésiés par Paul Gastiaux. — Lille, 1905 édition du Beffroi, 24 Rue Saint. Augustin.

ΥΔΩΡ «ΣΑΡΙΖΑ» ΑΝΔΡΟΥ

ΚΑΪΡΗ, ΕΜΠΕΙΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΥΝΙΔΙΟΚΤΗΤΩΝ
ΑΔΕΛΦΩΝ ΜΠΙΣΤΗ, Ν. ΚΑΛΙΒΙΝΟΥ ΚΑΙ Λ. ΜΕΝΔΡΙΝΟΥ

ΣΗΜΑ ΥΔΩΡ ΣΑΡΙΖΑ ΑΠΟΙΚΙΩΝ ΑΝΔΡΟ ΚΑΤΑΤΕΘΕΝ

*Δηλοῦν, ὅτι τὸ θαυμάσιον καὶ παγκοσμίου φήμης ἰαματικὸν ὕδωρ «**Σάριζα**» Ἄνδρου ἠγγυημένον, ὡς δὶς τῆς ἑβδομάδος κομιζόμενον, πωλεῖται παρὰ τῶν ἰδιοκτητῶν* **Ἀδελφῶν Μπίστη**, *Σταδίου 37,* **Ν. Καλιβίνου**, *Ζωοδόχου Πηγῆς 24 καὶ* **Λεωνίδα Μενδρινοῦ**, *Ὀφθαλμιατρείου 2.*

Παράρτημα ἐν Πειραιεῖ *ἐδωδιμοπωλεῖον* **ΣΩΤ. ΒΟΡΡΙΑ**—*Κεντρικὴ Ἀγορά.*

Οἱ θέλοντες ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ νὰ προμηθεύωνται ὕδωρ χονδρικῶς δύνανται ν' ἀπευθύνωνται ἀπ' εὐθείας εἰς τοὺς ἐν Ἀθήναις ἰδιοκτήτας κ. κ. **Ἀδελφοὺς Μπίστη** *καὶ* **Ν. Καλιβίνου**. *Αἱ αἰτήσεις των θὰ ἐκτελῶνται ἀπ' εὐθείας ἐκ τῆς ἐν Ἄνδρῳ πηγῆς μετὰ τῆς μεγαλειτέρας ἀκριβείας καὶ ταχύτητος.*

— 1831 —

"ΓΕΝΙΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΙ,, ΤΕΡΓΕΣΤΗΣ

(ASSICURAZIONI GENERALI)

ἑταιρικὸν κεφάλαιον καὶ ἀποθεματικὰ τῇ 31 Δεκεμβρίου 1904

Κορῶναι 247,497,914.42

ΠΥΡΑΣΦΑΛΕΙΑΙ — ΘΑΛΑΣΣΑΣΦΑΛΕΙΑΙ
ΑΣΦΑΛΕΙΑΙ ΖΩΗΣ

ἐπὶ διαφόρων συνδυασμῶν

Η ΕΤΑΙΡΙΑ ΣΥΝΑΠΤΕΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΖΩΗΣ ΕΙΣ ΔΡΑΧΜΑΣ

Διευθυντὴς τοῦ ἐν Ἀθήναις Γεν. Πρακτορείου
Δ. ΒΡΥΖΑΚΗΣ

Γενικὸς Ἐπιθεωρητὴς διὰ τὴν Ἑλλάδα
καὶ Διευθυντὴς τοῦ Εἰδικοῦ Γραφείου Κλάδου Ζωῆς
Ι. ΚΟΥΖΙΝ

Γενικὸς Ἀντιπρόσωπος καὶ Τραπεζίτης ὁ Οἶκος **Γ. Π. ΣΚΟΥΖΕ**

Γραφεῖα: Ἀθῆναι, Ὁδὸς Σταδίου καὶ Ὀφθαλμιατρείου ἀριθμὸς 10.

ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΝ ΝΕΥΡΙΚΩΝ ΝΟΣΗΜΑΤΩΝ

ΕΝ ΠΑΤΗΣΙΟΙΣ

MAISON DE SANTÉ

Σ. Γ. ΒΛΑΒΙΑΝΟΥ Ἰατροῦ Νευρολόγου καὶ Φρενολόγου.

Ἱδρυται εἰς μαγευτικὴν θέσιν τῶν ὁλοδρόσων Πατησίων, τοῦ ὡραιοτάτου τούτου καὶ ὑγιεινοτάτου προαστείου τῶν Ἀθηνῶν, ἐν τέταρτον μόλις ἀπέχοντος αὐτῶν καὶ συγκοινωνοῦντος δι' ὅλων τῶν μέσων τῆς συγκοινωνίας, περιβάλλεται δὲ ὑπὸ ἀπείρων μυροβόλων κήπων καὶ ἴδιον κέκτηται κῆπον, ὡς καὶ ἄφθονον καὶ διαυγέστατον ὕδωρ.

Ἐν τῇ Κλινικῇ ταύτῃ νοσηλεύονται ὀξέα καὶ χρόνια νοσήματα Νευρικὰ καὶ Ἐγκεφαλικά. Μολυσματικὰ δὲ καὶ ἐπικίνδυνα ἐγκεφαλικὰ δὲν εἰσὶ δεκτά

Πρὸς θεραπείαν τῶν ἀσθενῶν ἐφαρμόζονται ὅλαι αἱ θεραπευτικαὶ μέθοδοι μεταξὺ τῶν ὁποίων ἡ *Ψυχοθεραπεία*, ἡ *Ἠλεκτροθεραπεία*, ἡ *Ὑδροθεραπεία*, ἡ *Ἀνατριψιθεραπεία (Massage)*, ἡ *Μουσικοθεραπεία*, ἡ *Ἰατρικὴ Γυμναστική*, ἡ *διὰ κατακλίσεως (alitement) καὶ ἀπομονώσεως (isolement)* θεραπεία, ἡ *δι' Ὑπνωτισμοῦ καὶ ὑποβολῆς ἐν ἐγρηγόρσει (suggestion à l'état de vielle)*, *αἱ ἐνέσεις ὀρρῶν (ὀρροθεραπεία)* καὶ λοιπῶν φαρμάκων κλπ. κλπ.

Πᾶσαι αὗται αἱ θεραπευτικαὶ μέθοδοι ἐφαρμόζονται ἀναλόγως τοῦ νοσήματος καὶ τῶν ἐνδείξεων.

Νοσοκομειακὴ ὑπηρεσία πλήρης· οἱ νοσοκόμοι ἐκ τῶν εἰδικὴν μόρφωσιν λαβόντων καὶ πεπειραμένοι περὶ τὴν νοσηλείαν τοιούτων ἀρρώστων.

Κλῖναι ἀπὸ δέκα δραχμῶν καὶ ἄνω δι' ἡμέρας, ἀναλόγως τοῦ δωματίου, τοῦ προσωπικοῦ ὅπερ ἀπασχολεῖται, τῆς θεραπείας, τῆς τροφῆς καὶ τῶν ἰατρικῶν ἐπισκέψεων.

Ἡ Κλινικὴ συνδέεται διὰ τηλεφώνου μὲ τὴν οἰκίαν καὶ τὸ γραφεῖον τοῦ Διευθυντοῦ. Ἀρ. τηλφ 314.

Οἱ βουλόμενοι νὰ εἰσέλθωμεν ἢ νὰ εἰσαγάγωσι τοὺς ἀρρώστους των δέον ν' ἀπευθυνθῶσιν εἰς τὸ Γραφεῖον τοῦ Ἰατροῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ του **16 — Ὁδὸς Ζήνωνος — 16,** ἔνθα δέχεται τοὺς πάσχοντας ἐκ

ΝΕΥΡΙΚΩΝ ἢ ΦΡΕΝΙΚΩΝ

καθ' ἑκάστην 8-10 π. μ. καὶ 4-6 μ. μ. πλὴν τῆς Κυριακῆς. — Ἀριθ. τηλεφώνου 200

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ — ΕΤΟΣ ΞΔ'.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ Α' ΕΞΑΜΗΝΙΑΣ 1905

Κατάστασις της 30 Ἰουνίου 1905

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ

Ταμεῖον	εἰς μεταλλικὸν	Κεντρ. Καταστήμ.	Δρ. 1,299,760.64	Δρ.	1,912,840.15
		Ὑποκαταστημάτων	» 613,079.51		
	» τραπεζικὰ γραμμάτια Ἰονικῆς Τραπέζης			»	174,145.—
	» κερματικὰ γραμμάτια δίδραχμα καὶ μονόδραχμα			»	1,034,490.—
Ἐξωτερικοὶ λογαριασμοὶ	Ἀντίτιμον μεταλλικοῦ Τραπ. εἰς τὸ ἐξωτερικὸν			»	26,733,349.04
	Προϊὸν ἐκδοθέντος Ἐθνικοῦ δανείου εἰς χρυσὸν Ἑλληνικῶν Σιδηροδρόμων 4 % τοῦ 1902			»	19,639,249.53
Δάνειον πρὸς τὴν Ἑλλην. Κυβέρνησιν ἐπ' ἀναγκ. κυκλοφ. τραπεζ. γραμματίων				»	68,278,575.42
Δάνειον πρὸς τὴν Ἑλλ. Κυβέρν. διδράχμων καὶ μονοδράχμων				»	10,875,000.—
Ὁμολογίαι Ἐθνικῶν δανείων	Εἰς χρυσὸν		Δρ. 23,768,607.75		
	» τραπ. γραμμ.		» 29,091,500.—	»	52,860,107.75
Ἔντοκα γραμμάτια Ἑλληνικοῦ Δημοσίου εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια				»	4,292,500.—
Συναλλάγματα καὶ γραμμάτια χαρτοφυλακίου		Κεντρ. Καταστήμ.	» 7,635,117.71		
		Ὑποκαταστημάτων	» 11,880,632.42	»	19,515,750.13
Καθυστερήσεις προεξοφλήσεων		Κεντρ. Καταστήμ.	» 451,102.28		
		Ὑποκαταστημάτων	» 2,309,056.18	»	2,760,158.46
Ἀνοικτοὶ λογαριασμοὶ ἐπ' ἐνεχύρῳ χρηματογράφων		Κεντρ. Καταστήμ.	» 5,622,397.13		
		Ὑποκαταστημάτων	» 753,140.10	»	6,375,537.23
Δάνεια ἐπ' ἐνεχύρῳ χρηματογράφων		Κεντρ. Καταστήμ.	» 5,389,168.74		
		Ὑποκαταστημάτων	» 444,828.50	»	5,833,997.24
Δάνεια ἐπ' ἐνεχύρῳ ἐμπορευμάτων				»	355,324.53
Δάνειον πρὸς τὴν Σταφιδικὴν Τραπέζαν ἐπ' ἐγγυήσει τοῦ Κράτους				»	2,192,174.08
Ἀνοικτοὶ λογαριασμοὶ ἐπὶ ὑποθήκῃ		Κεντρ. Καταστήμ.	Δρ. 2,356,327.40		
		Ὑποκαταστημάτων	» 2,754,188.66	»	5,110,516.06
Δάνεια χρεολυτικὰ ἐπὶ ὑποθήκῃ		Κεντρ. Καταστήμ.	» 13,468,519.95		
		Ὑποκαταστημάτων	» 10,155,533.79	»	23,624,053.74
Καθυστερήσεις δανείων χρεολυτικῶν ἐπὶ ὑποθήκῃ		Κεντρ. Καταστήμ.	» 145,168.37		
		Ὑποκαταστημάτων	» 210,695.59	»	355,863.96
Δάνεια ἁπλᾶ ἐπὶ ὑποθήκῃ		Κεντρ. Καταστήμ.	» 8,835,620.84		
		Ὑποκαταστημάτων	» 16,931,070.99	»	26,588,431.95
Δάνεια ἐν Ἄρτῃ ἐπ' ἐγγυήσει τοῦ Κράτους			» 821,740.12	»	26,588,431.95
Δάνεια εἰς δήμους, λιμένας καὶ λοιπὰ νομικὰ πρόσωπα		Κεντρ. Καταστήμ.	» 16,481,006.96		
		Ὑποκαταστημάτων	» 26,848,877.07	»	43,329,884.03
Καθυστερήσεις δανείων πρὸς δήμους, λιμένας κλπ. νομικὰ πρόσωπα		Κεντρ. Καταστήμ.	» 77,312.09		
		Ὑποκαταστημάτων	» 89,081.14	»	166,393.23
Χορηγήσεις εἰς γεωργοκτηματίας		Κεντρ. Καταστήμ.	» 1,281,798.10		
		Ὑποκαταστημάτων	» 10,699,215.14	»	11,981,013.24
Καθυστερήσεις χορηγήσεων εἰς γεωργοκτηματίας		Κεντρ. Καταστήμ.	» 274,801.15		
		Ὑποκαταστημάτων	» 3,584,298.24	»	3,859,099.39
Καθυστερήσεις ἐκ γραμματίων Προνομ. Τραπέζης Ἠπειροθεσσαλίας				»	839,114.10
Μετοχαὶ εἰς ἐγχωρίους ἑταιρείας				»	3,304,770.—
Συμμετοχὴ εἰς Τράπεζαν Κρήτης				»	1,500,000.—
Ὁμολογίαι λαχειοφόρου δανείου Τραπέζης 2 ½ % εἰς τρ. γραμμάτια				»	1,835,200.—
Τοκομερίδια ἐν γένει				»	1,076,614.37
Καταστήματα Τραπέζης				»	4,065,688.33
Κτήματα ἐξ ἀναγκαστ. ἐκποιήσεων κατακυρωθέντα εἰς τὴν Τράπεζαν				»	4,145,392.39
Ἀπαιτήσεις ἐπισφαλεῖς		Κεντρ. Καταστήμ.	Δρ. 217,226.88		
		Ὑποκαταστημάτων	» 2,228,564.22	»	2,445,791.10
Ἔξοδα ἐγκαταστάσεως (ἰδίως δαπάνη κατασκευῆς τραπεζ. γραμματίων)		Κεντρ. Καταστήμ.	» 1,307,681.90		
		Ὑποκαταστημάτων	» 282,345.54	»	1,590,027.44
Ἔξοδα δικαστικὰ				»	7,165.15
Καταστήματα Ἰονικῆς Τραπέζης				»	74,092.41
Λογαριασμοὶ τρίτων ἐν τῷ ἐξωτερικῷ				»	1,093,066.65
Διάφοροι λογαριασμοὶ				»	3,024,451.73
Λ/σμὸς ἐξαγορᾶς συμμετοχῆς Κυβερνήσεως εἰς κέρδη ἐκ τραπεζ. γραμματίων				»	1,648,640.—
Ἐξαγορὰ προνομίου Προνομ. Τραπέζης Ἠπειροθεσσαλίας				»	1,200,000.—
Προμήθεια τροπῆς λαχειοφόρου δανείου εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια				»	450,000.—
[illegible]				»	[illegible]
»		Ὑποκαταστημάτων	» 269,397.80	Δρ.	610,068.41
» ἔξοδα ἐγκαταστάσεως, ἰδίως ἀποσβέσεις ὁλικοῦ τραπεζ. γραμματίων				»	60,523.03
» καταστήματα Τραπέζης, ἀποσβέσεις ἐκ τῆς ἀξίας αὐτῶν				»	22,562.62
» ἀπαιτήσεις ἐπισφαλεῖς, τὰ ἀποσβεννύμενα		Κεντρ. Καταστήμ.	Δρ. 73,896.10		
		Ὑποκαταστημάτων	» 218,142.83	»	292,038.93
» ἀμοιβὰς τοῦ προσωπικοῦ τῶν Ὑποκαταστημάτων				»	51,644.80
» προμήθειας καταθέσ. ἄνευ τόκου		Κεντρ. Καταστήμ.	Δρ. 50,582.62		
		Ὑποκαταστημάτων	» 10,542.85	»	61,125.47
» τόκους καταθέσεων ἐπὶ τόκῳ		Κεντρ. Καταστήμ.	» 1,551,359.94		
		Ὑποκαταστημάτων	» 25,367.24	»	1,576,727.18
» » καὶ λαχνοὺς λαχειοφόρου δανείου 3 % εἰς χρυσὸν				»	1,136,862.—
» λαχνοὺς λαχειοφόρου δανείου 2 ½ % εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια				»	146,800.—
» τόκους ταμιευτηρίου		Κεντρ. Καταστήμ.	Δρ. 58,791.18		
		Ὑποκαταστημάτων	» 20,527.28	»	79,318.46
» ἐξωτερικοὺς λογαριασμοὺς, ἀποσβέσεις συναλλ/ματικῆς διαφορᾶς πληρωμῶν ἰδίως λαχειοφόρου δανείου Β' ἑξαμηνίας 1904				»	400,000.—
» λ/σμὸν ἐξαγορᾶς συμμετοχῆς Κυβερνήσεως εἰς κέρδη ἐκ τραπ. γραμματίων, τὰ ἀποσβεννύμενα				»	71,680.—
» λ/σμὸν ἐξαγορᾶς Προν. Τραπέζης Ἠπειροθεσσαλίας, τὰ ἀποσβεννύμενα				»	80,000.—
» προμήθειαν τροπῆς λαχειοφόρου δανείου, τὰ ἀποσβεννύμενα				»	50,000.—
» διαφόρους λογαριασμοὺς, τὰ ἀποσβεννύμενα		Κεντρ. Καταστήμ.	Δρ. 48,197.24		
		Ὑποκαταστημάτων	» 1,606.56	»	49,803.80
ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ	Διατιθέμ. διὰ τὴν παροῦσαν ἑξαμην.		Δρ. 1,938,198.60		
	Ἀφιέμενα διὰ τὴν ἐπομένην		» 46,759.38	»	1,984,957.98
				Δρ.	6,674,112.68

ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ

Κεφάλαιον μετοχικὸν διηρημένον εἰς 20,000 μετοχάς				Δρ.	20,000,000.—
Κεφάλαια ἀποθεματικὰ	τακτικὸν	Δρ. 4,000,000.—			
	ἔκτακτον	» 7,500,000.—			
	δι' ἀποσβ. ἐπισφαλῶν ἀπαιτήσεων Πρ. Τραπ. Ἠπειροθεσσαλίας	» 2,000,000.—		»	13,500,000.—
Τραπεζικὰ γραμμάτια ἐν κυκλοφορίᾳ:					
I. διὰ λ/σμὸν τῆς Κυβερνήσεως		» 68,278,575.42			
II. » » » Τραπέζης:					
α) τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης		Δρ. 42,396,553.44			
β) » Πρ. Τραπ. Ἠπειροθεσσαλίας		» 224,505.—	» 42,621,058.44	»	110,899,633.86
Κερματικὰ γραμμάτια δίδραχμα καὶ μονόδραχμα				»	10,875,000.—
Καταθέσεις ἄνευ τόκου εἰς μεταλλικὸν				»	5,946,580.80
Καταθέσεις ἄνευ τόκου	Κεντρ. Καταστήμ.	Δρ. 8,789,725.34			
	Ὑποκαταστημάτων	» 6,245,742.26		»	15,035,467.60
Ἐπιταγαὶ πληρωτέαι	Κεντρ. Καταστήμ.	» 84,140.90			
	Ὑποκαταστημάτων	» 509,782.14		»	593,923.04
Μερίσματα παρελθόντα				»	299,315.—
Μέρισμα Α' ἑξαμηνίας 1905 πρὸς δρ. 90.— ἐφ' ἑκάστης μετοχῆς				»	1,800,000.—
Καταθέσεις Δημοσίου διὰ χορηγήσεις δανείων κατὰ τὸν ΒΦΜ' Νόμον				»	283,749.94
Διεθ. Οἰκ. Ἐπιτροπὴ	λ/σμὸς καταθέσεων (Εἰς χρυσὸν		Δρ. 560,738.13		
	ἐκ δημ. ὑπεγγ. προσόδ.	» τρ. γραμμ.	» 5,355,287.43	»	5,916,025.56
Ὑπηρεσία Ἐθνικῶν δανείων εἰς χρυσὸν				»	206,495.90
Ὑπηρεσία Ἐθνικῶν δανείων εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια				»	2,395,465.20
Ὑπηρεσία δανείου 2,600,000 ἑταιρείας Σιδηροδρ. Π. Α. Π.				»	1,925.—
Καταθέσεις Δημοσίου εἰς χρυσὸν				»	7,586.32
Καταθέσεις Δημοσίου ἐπὶ τόκῳ εἰς τραπεζικὰ γραμάτια				»	210,701.48
Ἔντοκος κατάθεσις Δημοσίου εἰς χρυσὸν διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ Σιδηροδρόμου Πειραιῶς-Δεμερλῆ-Συνόρων				»	19,639,249.53
Ἔντοκος κατάθεσις Δημοσίου εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ Σιδηροδρόμου Πειραιῶς-Δεμερλῆ-Συνόρων				»	69,137.31
Καταθ. Δημοσ. εἰς τραπ. γραμμ. κατὰ τὸν Νόμον ΒΨΕ'			Δρ. 5,682,318.20		
Κατάθ. Δημοσ. (κληροδότημα Συγγροῦ) εἰς τραπ. γραμμ.			» 1,657,048.75		
Καταθ. ἔντοκοι	Κεν. Καταστ.	Δρ. 75,695,621.98	Κεφ. Δρ. 75,213,291.73		
	Ὑποκαταστ.	» 1,595,113.61	Τόκοι » 2,077,443.86	Δρ.	84,630,102.54
Λαχειοφόρον δάνειον Τραπέζης 3 % εἰς χρυσὸν				»	45,459,810.—
» » » 2 ½ % εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια				»	20,492,000.—
Ὑπηρεσία λαχειοφόρου δανείου Τραπέζης 3 % εἰς χρυσὸν				»	2,267,330.—
» » » » 2 ½ % εἰς τρ. γραμμάτια				»	140,000.—
Καταθέσεις ταμιευτηρίου	Κεντρ. Καταστήμ.		Δρ. 3,290,244.50		
	Ὑποκαταστημάτων		» 1,167,461.94	»	4,457,706.44
Κομισταὶ συναλλαγμάτων				»	153,783.72
Συμμετοχὴ τῶν Τραπεζῶν Ἰονικῆς καὶ Ἀθηνῶν εἰς δάνειον Σταφ. Τραπέζης				»	1,009,855.47
Τόκοι χρεολυτικῶν ἐπὶ ὑποθήκῃ δανείων				»	239,497.66
Κέρδη καὶ ζημίαι, ὑπόλοιπον ἀφιέμενον διὰ τὴν ἐπομένην ἑξαμηνίαν				»	46,759.—
				Δρ.	6,674,112.68

ΔΙΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΚΑΘΑΡΩΝ ΚΕΡΔΩΝ Α' ΕΞΑΜΗΝΙΑΣ 1905 ΕΠΙ ΔΡΑΧΜΩΝ 1,938,198.60 ΩΣ ΑΝΩΤΕΡΩ

Εἰς τακτικὸν μέρισμα πρὸς 3 ½ τοῖς % ἐπὶ κεφαλαίου δραχμῶν 20,000,000	Δραχ. 700,000.—	Ὁμοῦ Δραχ.	1,876,288.65
» πρόσθετον »	» 1,176,288.65		
» ἀμοιβὴν τοῦ προσωπικοῦ τοῦ Κεντρικοῦ Καταστήματος 5 % κατὰ τὸ ἄρθρον 42 τοῦ Καταστατικοῦ		»	61,909.95
		Δραχ.	1,938,198.60
Ἐκ τοῦ ἀνωτέρου μερίσματος τῶν		Δραχ. 1,876,288.65	
Ἐκπίπτονται α') διὰ φόρον Δημοσίου 3 %	Δραχ. 56,288.65	» 76,288.65	
β') διὰ χαρτόσημον ἐπὶ τοῦ μερίσματος 20,000 μετοχῶν	» 10,000.—		
γ') διὰ φόρον ἐπιτηδεύματος	» 10,000.—		
Μέρισμα καθαρὸν, ἤτοι ἐλεύθερον φόρου καὶ χαρτοσήμου, πρὸς Δρ. 90.— ἐφ' ἑκάστης μετοχῆς		Δραχ.	1,800,000.—

Τὸ Μέρισμα πληρώνεται:

Ἐν Ἀθήναις παρὰ τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι, ἐν Ἀγρινίῳ, Αἰγίῳ, Ἀμφίσσῃ, Ἄρτῃ, Ἀταλάντῃ, Βόλῳ, Γυθείῳ, Δημητσάνῃ, Ζακύνθῳ, Θήβαις, Θήρᾳ, Ἰθάκῃ, Καλαβρύτοις, Καλάμαις, Καρδίτσῃ, Κεφαλληνίᾳ, Κερκύρᾳ, Κορίνθῳ, Κυθήροις, Κυπαρισσίᾳ, Λαμίᾳ, Λαρίσσῃ, Λεβαδείᾳ, Λευκάδι, Μεγαλοπόλει, Μεσσήνῃ, Μεσολογγίῳ, Ναυπάκτῳ, Ναυπλίῳ, Παξοῖς, Πάτραις, Πειραιεῖ, Πύλῳ, Πύργῳ, Σπάρτῃ, Σύρᾳ, Τρικκάλοις, Τριπόλει, Χαλκίδι παρὰ τοῖς Ὑποκαταστήμασι τῆς Τραπέζης ἀπὸ τῆς 15/28 προσεχοῦς Ἰουλίου.

» Βερολίνῳ, παρὰ τῇ *National Bank für Deutschland*
» Βιέννῃ, παρὰ τῇ *Wiener Bano-Verein*
» Κωνσταντινουπόλει, παρὰ τῇ Τραπέζῃ τῆς Ἀνατολῆς
» Ἀλεξανδρείᾳ, » » » » »
» Σμύρνῃ, » » » » »
» Θεσσαλονίκῃ, » » » » »
» Κρήτῃ, παρὰ τοῖς Καταστήμασι τῆς Τραπέζης Κρήτης

} Ἀπὸ τῆς 6/19 προσεχοῦς Αὐγούστου.

Εἶναι δὲ ἀπηλλαγμένον τὸ μέρισμα τοῦ φόρου καὶ τοῦ δικαιώματος τοῦ χαρτοσήμου, ὡς προκαταβληθέντος ὑπὸ τῆς Τραπέζης εἰς τὸ Δημόσιον.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 30 Ἰουνίου 1905

Ὁ Διοικητὴς
Σ. ΣΤΡΕΙΤ

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Λογιστηρίου
Π. Α. ΚΟΥΤΣΑΛΕΞΗΣ

ΙΑΤΡΟΙ ΑΘΗΝΩΝ

Α. Αραβαντινός,	ὁδὸς	Ἀκαδημίας 5α.
Α. Καλλιβωκᾶς,	»	Κουμουνδούρου 3.
Μιχ. Κατσαρᾶς,	»	Μαυρομιχάλη 1.
Λιβαθινόπουλος,	»	Δημοκρίτου 3.
Σπυρ. Λούρος (παιδίατρος),	ὁδὸς	Πινακωτῶν 15α.
Ν. Μακκᾶς,	ὁδὸς	Σόλωνος 10.
Δ. Μιχαλόπουλος,	»	Ἁγ. Κωνσταντίνου 4.
Μιχ. Οἰκονομάκης,	»	Πινακωτῶν 18.
Μ. Παπαδόπουλος (λαρυγγολ.),	ὁδὸς	Σατωβριάνδου 6.
Γ. Σκιαδᾶς,	ὁδὸς	Ἀριστοτέλους 21.
Γ. Φερεντίνος,	»	Ζήνωνος 2.
Γεράσιμος Φωκᾶς, καθ.	»	Πινδάρου 10.
Γερ. Φωκᾶς,	»	Ἁγ. Κωνσταντίνου 16.
Σ. Χαραμῆς (ὀφθαλμίατρος),	ὁδὸς	Σωκράτους 51.
Μ. Χατζημιχάλης, Πλ. Βαρβακείου 12.		
Σ. Γ. Βλαβιανὸς (νευρολόγος)	ὁδὸς	Ζήνωνος 16.

ΟΔΟΝΤΟΙΑΤΡΟΙ

J. Walker,	ὁδὸς	Ἀκαδημίας 17.
Α. Δρακόπουλος	»	Πειραιῶς 11.

ΔΙΚΗΓΟΡΟΙ ΑΘΗΝΩΝ

Σπυρ. Βελέντζας,	ὁδὸς	Κωλέτη 15.
Π. Γιασεμολαδᾶς,	»	Σοφοκλέους 3.
Κ. Ἔσολιν	»	Πειραιῶς 7α.
Ι. Εὐκλείδης,	»	Πανεπιστημίου 21.
Ἀλκιβ. Ζωϊόπουλος,	»	Στουρνάρα 39.
Π. Θηβαῖος,	»	Κωλέτη 1.
Γ. Μαντᾶς,	»	Κλεισοβας 31.
Νικόλ. Μαντζαβίνος,	»	Καποδιστρίου —.
Δημ. Τσάτσος,	»	Βησσαρίωνος 8.
Ἀδ. Χαρτουλάρης,	»	Ζήνωνος 1.
Εὐστ. Χοϊδᾶς,	»	Γ' Σεπτεμβρίου 41.

ΚΑΡΟΛΟΣ ΜΠΕΡΙΓΓΕΡ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΣ ΤΗΣ ΑΥΛΗΣ

Διασταύρωσις ὁδῶν Νίκης καὶ Ἑρμοῦ.

Φωτογραφίαι παντὸς εἴδους

Μεγεθύνσεις χρωματισταὶ μὲ παστέλ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ «ΕΛΛΑΣ»

(Ἐφημερὶς οἰκονομολογικὴ καὶ πολιτικὴ)

Ἐκδίδεται κατὰ Σάββατον

Δημοσιεύουσα πλουσίαν καὶ ἐπίκαιρον οἰκονομολογικὴν ὕλην καὶ χρηματιστικοὺς πίνακας.

Ἰδιοκτήτης καὶ Διευθυντὴς: Γ. ΚΑΤΣΕΛΙΔΗΣ

Συνδρομὴ ἐτησία: *Ἐσωτερικοῦ Δρχ. 20* *Ἐξωτερικοῦ Φρ. Χρ. 20*

Γραφεῖον: Ἐν Ἀθήναις ὁδὸς Σταδίου 54.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ,,

Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 44

ΟΛΑ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΕΤΑΙΡΙΑ ΕΛΛ. ΠΥΡΙΤΙΔΟΠΟΙΕΙΟΥ

ΧΗΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

Ἱδρυθεῖσα τῷ 1882

Μετοχικὸν κεφάλαιον Δρ. 3,000,000

ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ — ΒΡΑΒΕΥΘΕΝΤΑ ΕΙΣ ΟΛΑΣ ΤΑΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΔΙΑ ΧΡΥΣΟΥ ΒΡΑΒΕΙΟΥ

Πυρῖτις καὶ Δυναμῖτις ὅλων τῶν εἰδῶν. Φυσίγγια παντὸς ὅπλου. Θειϊκὸν ὀξύ. Νιτρικὸν ὀξύ. Ὑδροχλωρικὸν ὀξύ. Θειϊκὸς χαλκός. Θειϊκὸς σίδηρος. Ἀντιπεροονοσπορίνη, Στουπέτσιον, Σκάγια, Μολυβδοσωλῆνες.

Τιμαὶ ἀνεπίδεκτοι συναγωνισμοῦ.

"ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ,,

Ἐθνικὸν ὄργανον τῶν ἀπανταχοῦ Ἑλλήνων.

Ἱδρύθη τῷ 1901 διὰ μεταχῶν ὑπὸ Ἀντ. Σπηλιωτοπούλου διευθυντοῦ καὶ Θάνου Τζαδέλλα ἀρχισυντάκτου: Παρακολουθεῖ τὰ ἐθνικὰ πράγματα ἐκ τοῦ σύνεγγυς, ἔχει συνεργάτας τοὺς πατριωτικωτέρους καλάμους ἐν οἷς τοὺς τῶν κ. Καζάζη, Καρολίδου κλπ. οὐδεμιᾶ τῶν ἐν Ἑλλάδι πολιτικῶν μερίδων ἀνήκει, καὶ ἔχει γενικὴν κυκλοφορίαν ἐν ὅλῳ τῷ ἔξω Ἑλληνισμῷ.

Τιμὴ συνδρομῆς ἐτησία: *ἐν τῷ Ἐσωτερικῷ δρχ. 25.* *ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ φρ. 25.*

Ἀπευθυντέον διὰ πᾶσαν αἴτησιν:

Διεύθυνσιν ἐφημερίδος «Τὸ Κράτος» *Ἀθήνας*

ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ ΚΑΙ ΝΕΥΡΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Μηνιαῖον Ἐπιστημονικὸν περιοδικὸν

Συντάκτης καὶ Διευθυντὴς

Σ. Γ. ΒΛΑΒΙΑΝΟΣ

Νευρολόγος καὶ ψυχίατρος

Γραφεῖα: 16 ὁδὸς Ζήνωνος 16 ἐν Ἀθήναις.

Συνδρομὴ ἐτησία δρ. 6· ἐξωτερικοῦ φρ. χρ. 6.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ: Ὑπνωτισμός, Πνευματισμός, Ψυχοπαιδαγωγία, Ὑγιεινὴ τοῦ πνεύματος, Ἐγκληματολογικὴ ἀνθρωπολογία, Ψυχοθεραπεία, Ἠλεκτροθεραπεία, Κοινωνιολογικὴ Φρενολογία, Ἰατροδικαστική, Ἱστορία τῆς Ψυχιατρικῆς, Φυσιολογικὴ Ψυχολογία κλπ. κλπ.

„ΝΕΟΝ ΑΣΤΥ"

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

Διευθυντὴς: Δ. ΚΑΚΑΑΜΑΝΟΣ

Δεκα συντάκται καὶ ὁλόκληρον ἐπιτελεῖον συνεργατῶν.

Ἄρθρα ἐπὶ ὅλων τῶν ζητημάτων τῆς ἡμέρας,

εἰδήσεις ἀκριβέσταται,

Τηλεγραφήματα ἐξ Εὐρώπης

Τὸ ποικιλώτερον Ἀθηναϊκὸν φύλλον.

ΤΙΜΗ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Ἐσωτερ. Τρίμηνος Δρ. 8. - Ἑξάμηνος Δρ. 15. - Ἐτησία Δρ30.

Ἐξωτερικοῦ. Ἑξάμηνος Χρ. φρ. 25. - Ἐτησία Χρ. φρ. 45.

Αἱ συνδρομαὶ ἀποστέλλονται πρὸς τὴν Διεύθυνσιν (ὁδὸς Βουλῆς ἀριθ. 61).

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἔντοκοι καταθέσεις

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα δέχεται ἐντόκους καταθέσεις εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια καὶ εἰς χρυσόν, ἤτοι εἰς φράγκα καὶ λίρας στερλίνας ἀποδοτέας εἰς ὡρισμένην προθεσμίαν ἢ διαρκεῖς. Αἱ εἰς χρυσὸν καταθέσεις καὶ οἱ τόκοι αὐτῶν πληρώνονται εἰς τὸ αὐτὸ νόμισμα εἰς ὃ ἐγένετο ἡ κατάθεσις, εἰς χρυσὸν ἢ δι' ἐπιταγῆς ὄψεως (chèque) ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ἐπιταγὴν τοῦ ὁμολογιούχου.

Τὸ κεφάλαιον καὶ οἱ τόκοι τῶν ὁμολογιῶν πληρώνονται ἐν τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι καὶ τῇ αἰτήσει τοῦ καταθέτου ἐν τοῖς Ὑποκαταστήμασι τῆς Τραπέζης, ἐν Κερκύρᾳ δὲ Κεφαλληνίᾳ καὶ Ζακύνθῳ διὰ τῶν ὑποκαταστημάτων τῆς Ἰονίας Τραπέζης.

Τόκοι τῶν καταθέσεων

1 1)2	τοῖς	ο/ο	κατ'	ἔτος	διὰ	καταθ.	6	μηνῶν
2	»	ο/ο	»	»	»	»	1	ἔτους
2 1)2	»	ο/ο	»	»	»	»	2	ἐτῶν
3	»	ο/ο	»	»	»	»	4	ἐτῶν
4	»	ο/ο	»	»	»	»	5	ἐτῶν

Αἱ ὁμολογίαι τῶν ἐντόκων καταθέσεων ἐκδίδονται κατ' ἐντολὴν τοῦ καταθέτου ὀνομαστικαὶ ἢ ἀνώνυμοι.